Charles Dickens

MISTERUL LUI EDWIN DROOD

Charles Dickens

Misterul lui Edwin Drood

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

PREFAȚĂ

COSMOGONIA DICKENSIANĂ

Abia în veacul XIX apare copilul ca temă principală în literatura engleză. Mai înainte, copiii și vârsta copilăriei nu ocupau un loc central în cadrul ficțiunii; odată cu romantismul însă, crește și preocuparea pemtru temele legate de acest tip uman. Viziunea romantică a copilăriei, în strâns raport cu natura idilică, a umbrit legăturile cu ficțiunea modernă, spre deosebire de romanul victorian unde această legătură este cât se poate de evidentă. Ca și Dickens, majoritatea contemporanilor săi dezvăluie efectele frământărilor sociale asupra familiei. În *Moara de pe Floss,* de pildă, George Eliot subliniază afecțiunea fetiței Maggie Tulliver pentru fratele ei Tom, dar când aceasta ajunge la vârsta pubertății, familia se ruinează din pricina falimentului tatălui. Maggie se va îndepărta de Tom, până ce vor fi din nou uniți în momentul revărsării apelor râului, care îi va duce la o ultimă îmbrățișare. Către sfârșitul secolului, Henry James construiește o povestire asemănătoare. În *The screw turns,* doi copii orfani – un băiat și o fetiță – sunt lăsați fără niciun fel de îndrumare într-o casă de țară; doi servitori îi corup. Apariția guvernantei cu principii austere, care încearcă să restabilească viața idilică, distruge pe unul din copii și-l zdruncină profund pe celălalt. Băiatul moare în brațele

materne ale guvernantei, hărţuit de două stări sufleteşti opuse: vinovăţia şi inocenţa, cele două aspecte ale căminului victorian.

Tratarea aceloraşi tendinţe în creaţia lui Dostoievski, sugerează în Vest o întreagă literatură cu o tramă neurotică. Dostoievski explorează direct şi conştient amestecul de afecţiune şi dorinţă din sufletul copilului, iar recunoaşterea lui că o fetiţă poate atrage o dragoste nevinovată, dar şi pofte ascunse, ori, şi mai mult, poate răspunde amândurora, aruncă o lumină nouă asupra temei copilului în creaţia lui Dickens, Eliot, Carroll, Dowson, Barrie etc. Preocuparea lui Dostoievski pentru matricid şi paricid, totdeauna în legătură cu căutarea unei vieţi deosebite, îndreaptă atenţia asupra relaţiei pă- rinţi-copii la ceilalţi romancieri ai veacului XIX. Astfel, Samuel Butler în *The way of all flesh,* subliniază neajunsurile severităţii paterne şi ale pseudo-afecţiunii în sufletul unui fiu nefericit şi, ca şi Swift şi Kafka, ajunge la concluzia că un copil ar trebui crescut separat de părinţi. Turgheniev în *Părinţi şi copii,* James în *Washington Square,* Twain în *Huckleberry Finn,* Charlotte Brontë în *Jane Eyre* se ocupă în chip diferit de probleme asemănătoare. Th. Mann prin *Casa Buddenbrook* aruncă o punte spre epoca noastră, în timp ce Joyce, Faulkner, Proust, Lawrence tratează teme similare văzute prin prisma naturii lor stranii. La Faulkner, casa din Sudul Americii, care nu este departe de căminul victorian, tema neajunsurilor copilăriei în căutarea unei lumi mai bune, apare cât se poate de nuanţată, ca şi în cazul lui Dedalus-Joyce, Birkin-Lawrence, Castorp-Mann, Mrs. Dalloway-Woolf, Marcel Proust.

Opera lui Dickens însumează între cincisprezece-

douăzeci de mii de pagini tipărite: scrisori, povestiri de călătorie, numeroase povești și schițe, discursuri și chiar o istorie a Angliei; esențialul însă îl constituie cele cincisprezece romane.

Imensa popularitate a sa se datorește în primul rând faptului că în majoritatea romanelor rolul principal îl joacă îndeosebi copiii, Dickens fiind unul din cei mai sensibili maeștri în descrierea psihologiei copilăriei și a copilului, de tipurile cele mai diferite. Astfel, Oliver Twist, prea angelic, constituie un contrast izbitor față de ticăloșii care îl înconjoară; micuța Nell din *Prăvălia cu vechituri* și micul Paul din *Dombey și Fiul,* se nasc și mor dintr-un alt imbold decât cercetarea pasionată a copilăriei – ei sunt un reflex al marilor frământări petrecute în sensibilitatea lui Dickens, prin moartea tinerei sale cumnate, Mary Hogarth, pentru care nutrise o puternică afecțiune. Începând cu patetica figură a lui Tiny Tim *(Povești de Crăciun),* a lui David și cea a lui Pip din *Marile speranțe,* ei sunt dovada cea mai strălucitoare a geniului dickensian, până la chipul lui Deputy Wink din *Misterul lui Edwin Drood,* un băiețandru cinic, care-l alungă pe Durdles cu pietre când acesta, beat fiind, întârzie pe străzile orașului.

Creator de tipuri umane, Dickens le caricaturizează, exagerându-le metehnele până la grotesc, într-atât încât uneori face impresia că întoarce spatele realității pentru a plăsmui o lume fantastică; de aceea cu greu poți rezuma unele din romanele sale, intriga lor fiind de o mare complexitate. Totdeauna însă îți aduci aminte de câteva personaje: de Sam Weller *(Pickwick),* de Bumble *(Oliver Twist),* de Squeers *(N. Nickleby),* de Quilp *(Prăvălia cu vechituri),* de Mrs. Gamp sau Pecksniff *(M. Chuzzlewit),* de

Bagstock *(Dombey* & *Fiul),* de Mi- cawber și de Betsy *(D. Copperfield),* de Tulkinghorn *(Bleak House),* de Bounderby *(Timpuri grele),* de Flora Finching *(Micuța Derrit),* de Jaggers sau de domnișoara Havisham *(Marile speranțe),* de Sapsea, de Honeythunder sau de Durdles din *Misterul lui Edwin Drood.*

În cariera sa de romancier, crearea acestor tipuri de oameni a mers descrescând, de la peste trei sute cincizeci din prima sa operă de proporții mari *(Pickwick),* pentru ca la sfârșitul vieții „distribuția" să ajungă la aproximativ cincisprezece personaje, în cazul lui *Edwin Drood.* Firește, zămislitorul lor, chiar și înainte de a fi început să scrie, cunoscuse ambianțe și caractere dintre cele mai diferite, nu din sânul aristocrației (cu care legăturile lui au rămas superficiale), nici din marea burghezie, ci din mediile de jos ale societății engleze.

Născut dintr-o familie de funcționari, provincial rând pe rând și londonez, Dickens nu s-a dat în lături să exploreze toate cartierele capitalei pe care a iubit-o totdeauna, cu luciditate, mai mult chiar decât un Thomas Dekker sau un Charles Lamb.

Lipsurile materiale l-au determinat să ia cunoștință de cartierele cele mai mărginașe și mai sordide; întemnițarea tatălui său l-a familiarizat de timpuriu cu cămătarii și închisoarea pentru datornici, făcându-l să devină un dușman înverșunat al acestui mod de pedeapsă pentru cei ajunși la ananghie. De asemenea, a fostt de mic inițiat în viața muncitorilor dintr-o fabrică de cremă de ghete, iar când ajunge stenograf la Tribunal, apoi la Parlament și în sfârșit ziarist, cu care ocazie scrie numeroase reportaje la Londra și în provincie, se uită în jurul său cu niște priviri

inchizitoriale, adesea amuzate, uneori emoţionate, dar de cele mai multe ori dispreţuitoare, mai mult decât admirative, ajungând astfel să cunoască trei sferturi din societatea engleză, care avea să-i alimenteze universul romanelor sale. El a ştiut să dea viaţă celor mai reprezentative tipuri din această societate, făcându-le să trăiască în ficţiune, dar cu rădăcini adânci în realitate. Tehnica de conturare a tipurilor urmăreşte mai mult latura exterioară a lor şi constă în a juxtapune, a îngrămădi şi a repeta câteva fapte concrete, detalii fizice sau vestimentare, gesturi caracteristice şi mai ales ticuri verbale ori expresii folosite în mod mecanic, graţie cărora personajul respectiv să se dezvăluie totdeauna, creând în cititor un soi de reflexe. De aceea personajele lui sunt veridice în măsura în care reprezintă nişte tipuri groteşti, nişte caricaturi, schiţate prin reducerea individualităţii umane la câteva trăsături de bază, pe care Dickens le sondează uneori şi lăuntric, prin profunde analize psihologice (David şi Pip, apoi Bradley Headstone din *Prietenul nostru comun)* şi atunci ele cunosc o evoluţie care nu rezultă, ca în cazul lui Pickwick, din schimbarea atitudinii autorului faţă de ele, ci, treptat, din metamorfozele sufletului în contact cu viaţa. Analiza psihologică nu este prea frecventă la Dickens, pentru că nu constituie obiectivul principal al autorului, nu intră în metoda sa obişnuită de a transmite viziunea despre lume şi oameni. Aceste câteva trăsături în aparenţă exterioare, nu sunt deloc alese la întâmplare, ci ele sunt, dimpotrivă, principale, însăşi esenţa fiinţei pe care ne-o zugrăveşte, iar caricatura dickensiană (cu excepţia câtorva figuri posomorâte, hâde, ca de pildă Quilp din *Prăvălia de vechituri)* este cel mai adesea îndreptată spre umor,

exprimat numai de personaje – și atunci acest umor este uriaș pentru că și numărul personajelor este uriaș. S-a spus chiar că Dickens a fost singurul scriitor englez (într-o literatură atât de bogată în umoriști), care l-a depășit pe Shakespeare în privința umorului.

Ca stenograf parlamentar, Dickens a urmărit spectacolul dezbaterilor parlamentare vreme de mai mulți ani. Cu această ocazie, el s-a convins curând că faimoasa Cameră a Comunelor, alcătuită dintr-o minoritate de oameni înstăriți, recrutați din rândurile burgheziei și ale nobilimii, nu reprezenta de fapt voința poporului englez, și că jocurile politice, venalitatea administrației și manevrele guvernului nu erau decât o comedie anostă de promisiuni călcate și de înșelătorii sistematice unde nimic din ce se spunea n-avea un temei în realitatea faptelor, iar *Istoria Angliei* lui denunță deseori jocul sângeros și grotesc al suveranilor și miniștrilor, apărând ca niște marionete caraghioase și dezgustătoare – cu alte cuvinte Dickens, aici și în alte opere, denunță de fapt ipocrizia și minciuna pe care se reazemă în mare parte societatea din epoca victoriană: fariseismul prezent în religie și în practicile religioase, apariția societăților filantropice (care de cele mai multe ori închid ochii la suferințele oamenilor), dezordinea și nedreptatea – iată totodată și obiectivele permanente ale umorului său satiric. Totuși, oricât de intolerabile și monstruoase ar părea statornicirile societății în care trăiește, Dickens dezvăluie *(Barnaby Rudge, Povestea celor două orașe,* singurele lui romane istorice), rădăcinile răului de care suferă lumea, dar nu acceptă ideea răsturnării principiilor sociale prin violență, pentru că aceasta ar duce în mod cert la un lanț de cruzimi, suferințe, de nedreptăți,

de dezordini mai monstruoase decât răul pe care eventual l-ar înlătura. Arma lui Dickens în subminarea bastionului victorian nu este lupta politică, ci hohotul de râs, pentru că prin râs el nădăjduiește, poate, să deschidă ochii și inimile oamenilor pentru clădirea unui viitor mai bun.

El îi iubește pe oameni și caută să-i învețe să se iubească și ei între ei, un ideal extrem de generos și care a slujit drept fundal de-a lungul unei mișcări de reforme esențiale, în așa fel încât datornicii nu mai sunt întemnițați în Anglia, zarafii sunt supravegheați, copiii muncesc numai opt ore etc.

S-ar putea vorbi de o țară Dickens, Rochester, de pildă, când Marele Winglebury, când Mudfog, Dullborough sau Cloisterham, apare ca locul de naștere al lui Scrooge, și ca târg (Market Town) în *Marile speranțe,* sub același nume în *Pickwick, D. Copperfield* și în *Cei șapte călători sărmani.* Amintirile pe care le păstrează despre districtul Rochester-Chatam în cărțile sale au o explicație și în credința că acolo a trăit, copil fiind, o bună bucată de timp, ceva mai mult însă decât presupune. Într-o scrisoare către Wilkie Collins (iunie 1856) el declară că „acolo (Chatam) am trăit și am fost educat de mic, până la doisprezece sau treisprezece ani, presupun". De fapt el rămăsese, foarte probabil, din 1816 până în 1823, când avea zece ani. Cei zece ani următori, petrecuți la Londra, la fabrica de cremă de ghete, la școală, în slujba unui avocat, ca reporter la Tribunal (întemnițarea tatălui său la Marshalsea) aveau să fie momente întipărite adânc în mintea lui, însoțite uneori de sentimentul rușinii, iar *David Copperfield* și *Micuța Dorrit* sunt produsul literar al acestei epoci. A cunoscut ulițele și mahalalele sordide ale Londrei, chițibușurile avocățești, ciudățeniile

funcționarilor, a cunoscut proprietăresele de camere cu chirie, pretențiile la rang ale oamenilor fără rang, a învățat sensul adevărat al noțiunii de *shabby-genteel* (coate-goale curățel), iar prima carte *Sketches by Boz* va constitui un prospect pentru ceea ce avea să creeze în următorii treizeci de ani.

S-a spus despre Dickens că ar fi fost un adept al radicalistului Jeremy Bentham; ideea aceasta este infirmată de Humphrey House[1], care în întreaga operă dickensiană găsește o singură aluzie la filozoful englez, și anume în *Misterul lui Edwin Drood,* când, după dispariția lui Edwin, lumea vorbește că Neville Landless ar fi fost adus la Cloisterham din Londra de către domnul Honeythunder „pentru că eminentul filantrop declarase textual: Sunt dator față de semenii mei ca el să fie – după cum spunea Bentham – acolo unde nu poate însemna o primejdie decât pentru un număr restrâns de oameni”... o glumă utilizând un citat din Bentham, ceea ce nu dovedește că Dickens ar fi fost un adept al teoreticianului filantropist. Dickens nu a admis niciunul din curentele reformiste ale vremii și nici nu a furnizat un program al său. N-a fost nici benthamist, nici adept al filozofiei radicaliste, nici al lui Owen, nici chartist etc. Ceea ce a făcut el, cel puțin în primele sale romane, a fost să contureze niște oameni care să poată deveni un fel de germene al evenimentelor reformiste. În esență el voia să spună că dacă toți oamenii ar arăta așa cum îi zugrăvește el, atunci părțile rele din lume ar dispărea și deci n-ar mai fi nevoie de nicio reformă.

Dickens a trăit de-a lungul anilor care au văzut făurirea

1-Humphrey House, *The Dickens world*, Ed. II, Londra, 1961.

Angliei moderne și a oligarhiei burgheziei. Adolescența lui coincide cu luptele de emancipare ale catolicilor și cu Reform Bill (legea electorală). Guvernul burghez din acea vreme preconiza reforme în sprijinul burgheziei: privilegii, abolirea restricțiilor în domeniul comerțului și industriei și întocmirea unui sistem administrativ legal, adaptat condițiilor prin care pătura da mijloc prelua puterea.

Izbânzile tehnicii dintre anii 1812—1870 au avut un mai mare efect asupra celor care au fost martorii lor decât alte propășiri de mai târziu, din același domeniu: calea ferată a schimbat întreg tipicul vieții, mai mult decât automobilul sau avionul. În *Dombey și Fiul,* Dickens pomenește despre „conștiința că trăiește într-o lume a transformărilor", despre noua viață pe care o atrăgeau după sine și despre teama de efectele acestor tansformări. *Dombey și Fiul* este poate primul roman important din literatura engleză care se ocupă de industrializare – de aceea cartea pare neobișnuită în întreaga creație dickensiană, deoarece descrie atmosfera reală a anilor în care este scrisă, decada 1840—1850, epoca febrei pentru construirea de căi ferate *(railiway mania),* a dispariției diligențelor și odată cu ele a scenelor rustice (gen secolul XVIII) și a romanului picaresc. Este o carte despre Londra, despre o Londră care se transformă iute într-un oraș comercial modern, unde străzile înguste și hanurile vechi din paginile timpurii ale lui Dickens nu mai există ori au fost uitate. Este Londra descrisă ca centrul bancar și comercial al lumii și totodată un mare port. Iar când personajele sale părăsesc metropola, nu se duc într-un univers pastoral, ca în *Oliver Twist,* și nici într-un sat liniștit ca micuța Nell. Ele pleacă acolo unde „lumea bună" din epoca aceea obișnuia să evadeze – la Brighton, un port la

Canalul Mânecii, cu o atmosferă reconfortantă. *Dombey și Fiul,* mai mult decât oricare din operele lui majore, demonstrează cât de repede și de temeinic era Dickens în stare să intuiască spiritul epocii sale, să încorporeze noi senzații pe care să le transpună în scris. Lucrările de cale ferată care au ajutat să absoarbă șomajul și astfel să se înlăture teama de revo- luție au schimbat radical peisajul prin apariția săpăturilor de terasament, a viaductelor. Aceste schimbări s-au întins, firește, pe o mare perioadă de timp, dar anii între 1844—1848 le-au adus în chip dramatic în atenția maselor, martorii apogeului unui proces început către sfârșitul deceniului 1820—1830, și Dickens, după cum am mai spus, a fost cât se poate de prompt în a menționa efectele acestei înlesniri asupra lumii. În *Orologiul meșterului Humphrey,* domnul Weller izbucnește împotriva unui „monstru îngălat, care vâjâie, trosnește, gâfâie, pufnește de zor, totdeauna cu răsuflarea tăiată, cu un fund lucitor verde-auriu, ca de gândac urât...", ca să nu mai vorbim de contrastul dintre diligență și tren, nu fără oarecare notă de regret pentru dispariția celei dintâi, deși era de părere că drumul-de-fier va birui pretutindeni. În *Dombey și Fiul* are loc prima călătorie pe calea ferată, amănunțit descrisă. Și în *Misterul lui Edwin Drood,* când Rosa Bud pleacă din Cloisterham la tutorele ei din Londra, ea călătorește cu trenul, dar acest fapt nu mai este pentru autor un eveniment, de aceea îl semnalează fugitiv doar: „În mai puțin de un minut se și afla în drum spre gară, sub oblăduirea lui Joe. Ajunși acolo, Joe se ocupă de ea până se instală într-un vagon de tren..."

Avântul traficului feroviar a însemnat însă pentru mulți ruina și firește prosperitatea pentru alții, iar înființarea

primelor societăţi pe acţiuni, în numeroase întreprinderi, constituie cei dintâi paşi către investirea de capitaluri. Anii dintre 1850—1860 au fost marcaţi de o mare creştere a numărului micilor acţionari, iar ultima parte a acestei perioade a văzut dezvoltarea sistemului companiilor financiare, clin rândul cărora cea mai vestită a fost firma „Overend & Gurney". Toate acestea sunt deopotrivă reflectate pe larg în opera lui Dickens. Cu *Dombey şi Fiul,* veşnicul interes pentru bani intră într-o nouă fază. Faimosul dialog dintre Paul şi tatăl său începe astfel: „Tată, ce sunt banii?" iar răspunsul domnului Dombey sună altcum decât ar fi dorit: „Domnul Dombey era încercat. Ar fi vrut să-i dea unele explicaţii privind termenii valoare monetară, deprecierea valorii, a bancnotei, lingou, rate de schimb, valoarea metalelor preţioase pe piaţă şi aşa mai departe; dar privind în jos spre scaunul micuţ şi văzând ce drum lung era până acolo, răspunse: Aur, argint, cupru. Guinee, şilingi, pence. Ştii ce înseamnă, nu-i aşa?"

În romanele timpurii banii, averea, au un caracter individual; începând însă cu *Dombey şi Fiul,* interesul în puterea personală conferită de ban (tema principală, de fapt, din *Marile speranţe)* continuă, căpătând un rol mai deosebit. Averea aproape a tuturor eroilor din *Micuţa Dorrit* şi din *Prietenul nostru comun,* ultimul mare roman scris înaintea lui *Edwin Drood,* depinde de marii capitalişti.

Dickens a făcut din Anglia victoriană o lume completă, cu o viaţă, un limbaj, proprii, absolut deosebită de orice altă lume, care a existat cândva. În loc să vorbească despre oameni reali ca şi cum ar fi ficţiune, Dickens descrie personajele născocite de el ca şi cum ar fi reale. Lumea lui

Dickens este marele oraș comercial, alcătuit din milioane de oameni în legătură unii cu alții fără să-și dea totdeauna seama, și totuși separați unii de alții, trăind izolați și în taină. Dickens a fost fascinat de orice oraș, îndeosebi de Londra, dar și de Paris, sau de Boston ori Genova. În fiecare oraș pe care l-a vizitat, el trecea pe la închisori, morgi, fabrici, piețe, teatre, și se plimba ore întregi pe străzi. Cea mai izbitoare caracteristică a romanelor sale este utilizarea unei multitudini de personaje, proliferând în paginile fiecărei cărți un număr mare de tipuri umane, toate diferite unele de altele, fiecare trăind claustrat în propriul său mediu și în propriul său chip special de a privi lumea. Dickens a căutat să absoarbă în imaginația lui orașul, un anumit crâmpei de viață, prezentându-l din nou prin personajele și evenimentele închipuite de-a lungul operei sale. Cu fiecare roman în parte, Dickens se apropie tot mai mult de realitate, de adevărul ascuns dincolo de suprafața aparentă a lucrurilor, și scrutând realitatea nu atât prin a pătrunde până în adâncul ei, cât mai degrabă creând el însuși o asemenea realitate aparentă, pentru că în concepția sa adevărul nu poate fi dezvăluit printr-o analiză directă, descrisă pas cu pas, ci trasând doar componentele sale și legăturile intime dintre aceste componente – atunci adevărul dindărătul lor iese la iveală, un adevăr particular și universal deopotrivă. La început, fiecare protagonist, trăind izolat, trece printr-un lanț de peripeții, născocite de autor pentru a-l face să înțeleagă lumea, să se integreze în ea și prin această integrare să se descopere pe sine, profunzimile conștiinței sale, de fapt tărâmul visurilor sau al acelor viziuni halucinatorii asupra lucrurilor și oamenilor atât de caracteristice la Dickens. Domeniul imaginilor unde ființa

capătă formă materială și unde lucrurile sunt transmutate în simboluri însufleţite este tocmai regiunea în care realitatea de dincolo de realitate sau din însăși realitate poate fi înţeleasă la un moment dat. Protagoniștii lui Dickens sunt totdeauna în căutarea a ceva în afara conștiinţei lor, și recunoașterea lui Dickens a nepăsării pe plan social faţă de răul puternic înrădăcinat în oameni umbrește atmosfera exuberantă care domnește în *Documentele postume ale clubului Pickwick. De* aceea, Oliver Tvvist este primul dintre eroii dickensieni care dramatizează fără echivoc situaţia unui copil orfan, dezmoștenit, pierdut într-o lume sumbră și vitregă. Oliver este salvat, iar cartea are un „happy end", rezolvare tipică pentru numeroase romane victoriene: taina naşterii copilului orfan este dată în vileag și, graţie unei moșteniri, viitorul lui Oliver va fi asigurat pentru tot restul vieţii. Intriga convenţională a romanului capătă autenticitate doar prin intensitatea suferinţelor lui Oliver imaginate de autor. Teama lui Dickens ca nu cumva să sugereze eroului său de a-și încerca puterile în luptă cu viaţa (teama, după cum am mai spus, de a nu arunca sămânţa răzmeriţei în societate) îl face să accepte un deznodământ care subliniază încă o dată pasivitatea acestuia. Oliver, ca și alţi protagoniști dickensieni, este gata să încuviinţeze o definiţie a indentităţii lui care vine *din afară* și *din trecut* totodată.

Romanele următoare lui *Oliver Turist* demonstrează că sensul personajelor în viaţă, grotesc și contradictoriu, incomensurabilitatea unora faţă de celelalte, este elementul primordial în viziunea lui Dickens asupra lumii. Schimbarea parţială de la comedia din *Pickwick* (1837), la melodrama din *Oliver Twist* (1838), nu are nimic de a face

cu faptul că personajele din *Nicholas Nickleby (1839), Prăvălia cu vechituri* (1840), *Barnaby Rudge* (1841) sunt, ca și Oliver, niște făpturi izolate, într-o lume vrăjmașă. Iată de ce, plăsmuirea tipurilor de oameni cu totul deosebiți unii de alții și încurcați în mrejele unor excentricități personale este la Dickens una din căile cele mai viguroase de a dramatiza tema izolării, iar inepuizabila forță de a da la iveală un număr uriaș de creaturi comice ori grotesc melodramatice, fiecare trăindu-și viața cu propria sa intensitate și ciudățenie, constituie poate esența talentului extraordinar al lui Dickens ca romancier. Deși *Nicholas Nickleby, Prăvălia cu vechituri,* ca și *Oliver Twist* depind în rezolvarea intrigii de descoperirea unui motiv venind din trecut sau din afara acțiunilor eroului, faptul că singura salvare completă dintr-un oraș ostil se poate realiza prin moarte, este din ce în ce mai evident, mai cu seamă în *Prăvălia cu vechituri.* Moartea lui Nell în preajma cimitirului de lângă o biserică de țară amintește de refugiul lui Oliver de odinioară, într-un paradis rural, și sugerează că ar fi vorba de un soi de a ocoli problema și nu de a găsi o soluție reală.

În *Martin Chuzzlewit* (1847), Dickens abordează această problemă mai direct, aducându-și eroul în arena deschisă a societății și minimalizând ajutorul pe care ar fi putut să-l obțină de la părinți, etc. Aici este exprimată pe larg una din temele dickensiene cele mai importante și anume, imposibilitatea omului de a ajunge altceva decât o biată creatură, într-o societate în care tronează mascarada imposturii și a egoismului deghizat. Dickens își dă seama că ar fi fals dacă l-ar face pe *Martin Chuzzlewit* să trăiască singur, izolat. De aceea Martin trebuie să învețe să înlăture

egoismul și ipocrizia și să cultive ceea ce este mai adevărat în sufletul omenesc: afecțiunea spontană, iubirea pentru ceilalți oameni. Ideea aceasta până la urmă se diluează din pricina unui sfârșit amintind din nou de cel din *Oliver Twist*.

Dombey și Fiul (1848) și *David Copperfield* (1850) marchează una din cele mai semnificative schimbări în viziunea lui Dickens: o dislocare a dependenței copil-părinte ca o soluție pentru a scăpa de izolare, către o soluție mai evoluată – iubirea romantică. *Dombey și Fiul* reprezintă prima analiză serioasă a acestei legături și totodată concluzia că faptul de a avea părinți poate fi deopotrivă o cauză de suferință ca și atunci când te știi orfan și fără prieteni. Florence Dombey ajunge să trăiască adevărata fericire nu prin schimbarea atitudinii tatălui său, ci prin iubirea pentru Walter Gay și a acestuia pentru ea, așa cum în centrul lui *David Copperfield,* romanul cel mai personal al lui Dickens, stă legătura dintre David și Agnes.

Bleak House (Casa groazei, 1853), primul roman dickensian în care adevăratul protagonist este întreaga societate, prezintă oameni încătușați de niște forțe ale trecutului mai mult decât eliberați de ele (așa cum a fost cazul în *Oliver Twist).* Singurul mod de a scăpa din marasmul zdrobitor al mediului social este puterea Estherei Summerson de a face ordine în lumea imediată în care trăiește, printr-o jertfă de sine și prin devotamentul iubirii. Dar Esther deține această forță datorită unei legături directe, prin rugăciuni, cu divinitatea. Esther reprezintă calea prin care bunătatea divină, alt- minteri transcendentală, coboară în lumea omenescului. *Bleak House*, de aceea, pecetluiește o altă transmutație în natura

lumii imaginative a lui Dickens. În loc de a aștepta în chip pasiv să ocupi un loc mai cumsecade în societate, și poziția aceasta ivindu-se în mod spontan, din tainele trecutului, Esther trebuie să nu „creadă în nimic altceva decât în Providență și în propriile ei strădanii". Ea trebuie să schimbe lumea care o înconjoară prin acțiunea ei independentă în prezent. Descoperirea originei sale este pentru Esther tocmai reversul ironic al unei descoperiri similare din *Oliver Twist*. Acest fapt pe ea o ferește de a-și mai pune speranțe false în societate, silind-o să-și asume întreaga responsabilitate asupra propriei sale vieți.

Romanele care urmează după *Bleak House* arată, totuși, că asumarea acestei responsabilități în viața și iubirea plină de abnegație care ar decurge de aici nu pot fi realizate chiar atât de ușor ca în cazul Estherei. Ultimele romane ale lui Dickens sunt tot mai umbrite de efectele cruzimii, ale nedreptății, ale imposturii. *Micuța Dorrit* (1857), romanul cel mai sumbru al lui Dickens, este în același timp și cea mai profundă analiză a temei bunătății omenești desăvârșite. Dar chiar și *Micuța Dorrit* se termină cu o căsătorie fericită a eroinei, în vreme ce *Povestea celor două orașe* (1859) afirmă că jertfa de sine, în iubirea desăvârșită, ca să fie eficientă trebuie să fie urmată de jertfa totală a vieții însăși.

Marile speranțe (1861) duce mai departe chiar explorarea ambiguităților iubirii. Pe când în *Timpuri grele* (1854) Dickens încearcă să sugereze în simbolul „călăriei" imaginea bunei societăți și legătura directă, cu iubirea, *Marile speranțe,* poate cea mai izbutită tratare a temei iubirii romantice, demonstrează contrastul dintre relațiile lui Pip cu societatea și aspectul final al iubirii lui pentru

Estella. Iubirea lor nu mai este atât de nevinovată și pură.

În sfârșit, ultima schimbare în modul de a vedea lumea a lui Dickens îl apropie, într-un fel, mai mult de atitudinea și temele veacului nostru. De aceea *Prietenul nostru comun* (1865) este poate romanul lui Dickens cel mai interesant pentru cititorul contemporan, iar *Misterul lui Edwin Drood* (1870) cel mai deosebit din creația sa.

Această ultimă schimbare prezintă un dublu aspect. Ideea că puterea spirituală transcendentală, care apare la periferia sau în adâncurile lumii materiale nu reprezintă un sprijin pozitiv pentru valorile umane, chiar și pentru cele superioare, ci doar negarea și reducerea la nimic a întregii umanități, fără deosebire. Pe de altă parte, credința care derivă din această nouă viziune, și anume, că condiția umană, cu toate suferințele și aberațiile ei, nu poate fi nicicum salvată de-a lungul întregii vieți. Omenia este singurul sprijin real al valorilor umane și singura posibilă. Ultimii eroi ai lui Dickens revin în viață după o cufundare în apele purificatoare ale morții, dar se întorc spre a-și lua exact aceeași situație care le fusese dată în societate. Cu o singură deosebire, și anume aceea că contactul lor cu întunericul i-a eliberat de o nouă atitudine față de condiția lor, condiție care recunoaște că valoarea izvorăște nu din vreo forță exterioară, ci din însuși spiritul omenesc.

Prietenul nostru comun este reafirmarea omului, după o retragere vremelnică din „angajarea" sa, în lume și în societate. Această angajare ia forma unei acceptări a unor relații strânse cu oamenii și a unei acțiuni concrete de propășire, îndreptată spre viitor. Trăind doar la modul prezent, eul poate avea o existență autentică, adică, numai trăind în prezentul imediat care devine viitor, luând forme

substanţiale, reale.

A-ţi lua responsabilitatea de a face ordine în lumea înconjurătoare înseamnă a-ţi asuma o răspundere în sine, înseamnă a scăpa de alternativele necruţătoare ale pasivităţii sau ale izolării, care iniţial au fost singurele posibilităţi, în acest sens, din universul ficţiunii lui Dickens.

Dickens și Kafka

M. Spilka[2], pe bună dreptate, recunoaște faptul că a spune despre Dickens că e un scriitor care pare deschis, plin de efuziune, hazliu, preocupat de probleme sociale, iar despre Kafka că ar fi tocmai opusul lui: criptic, morbid, astringent, obsedat de angoasa religioasă, ar însemna să facem deosebiri incidentale și înșelătoare, deoarece ele ignorează tristețea și sentimentul vinovăției la Dickens și totodată simțul comun pentru grotesc și interesul față de conflictul social în cazul lui Kafka. La amândoi ideea familiei ocupă un loc central. Dickens deși glorifică familia, căldura căminului, el face totodată din căminul destrămat un indiciu al unei culturi destrămate, iată puntea de legătură dintre el și Kafka, și epoca modernă. Violarea liniștii din copilărie și continua violare a tihnei în viața de mai târziu, când „copilul" înfruntă instituțiile sumbre ale epocii, sugerează deopotrivă modernitatea lui Dickens și tradiționalismul lui Kafka. Firele continuității culturale sunt trainice. Dickens, reprezentând zorile unei revoluții industriale, înregistrează efectele puternice ale acesteia asupra căminului, asupra copilului care se dezvoltă, un

2-Mark Spilka, *Dickens and Kafka – a mutual interpretation*, Bloomington, 1963.

copil care nu e în stare să-şi croiască un drum în viaţă, iar Kafka, exponentul unui stadiu mai înaintat al acestui proces de destrămare, înregistrează implicaţiile sale mai profunde. Destrămarea pe care o urmăresc şi unul şi altul începe cu transformările pe plan social. La începutul secolului XIX, odată cu dezvoltarea comerţului, creşterea populaţiei la oraşe, şi mai târziu cu industrializarea, se răspândesc şi relele în lume; astfel, căminul ajunge, virtual, un soi de cetate, un refugiu împotriva unei societăţi vrăjmaşe. Când copilul părăseşte căminul, el are puţine şanse de a se dezvolta la maturitate, pe plan moral şi emoţional. Viaţa la oraşe îi pare nemiloasă, fără niciun sens, derutantă şi atunci se întoarce nostalgic spre copilărie şi din nou simte fiorul afecţiunii din acea epocă (iubirea maternă) şi severitatea maturităţii (sugerând rigoarea paternă). Acest dublu proces disruptiv schiţat, de destrămare, ajută la înţelegerea afinităţii pe care Kafka a simţit-o pentru Dickens.

Născut la sfârşitul veacului XIX, crescut într-un mediu burghez, la Praga, Kafka putea vorbi foarte bine despre „atmosfera îmbâcsită, înveninată, care-l distruge pe copil, într-o încăpere familială frumos mobilată". În tinereţe, a lucrat în depozitul de mărfuri *cu vânzare angro* al tatălui său, unde a cunoscut tirania intolerabilă a acestuia faţă de personalul angajat – amintindu-i cu prisosinţă, după cum mărturisea el însuşi, de propriile lui suferinţe îndurate acasă. Experienţa lui în acest caz se aseamănă cu cea a lui Dickens, care în copilărie a fost expus unei îndeletniciri crude, atunci când a lucrat cinci luni într-o fabrică de cremă de ghete, la Londra, suferind de lipsa căminului. Cât despre Kafka, această vitregie a fost ceva mai puţin aspră, dar mai târziu, când muncea cu intermitenţă la

supravegherea personalului într-o fabrică, în interes familial, i-a fost cu mult mai greu. De obicei lucra până la două după amiaza, într-o instituție de stat, și restul timpului și-l petrecea scriind. Tocmai când începuse romanul „dickensian" *Amerika,* proprietarul fabricii plecând într-o călătorie de două săptămâni, Kafka a trebuit să-l înlocuiască. Sacrificiul creației unor scopuri comerciale l-a deznădăjduit (s-a gândit chiar la sinucidere), așa cum Dickens s-a simțit deznădăjduit când a fost silit să muncească în fabrică, abandonând școala, și cu ea speranțele pentru o viață mai bună. În acel impas, Kafka citea pagini din Dickens și despre Dickens cu o mare simpatie. Dickens i-a insuflat dragostea pentru muncitori, pe care a încercat el însuși să-i ajute prin „Institutul de asigurare a muncitorilor în caz de accidente" de la Praga. Ca și Dickens, Kafka știa cât „prețuiește" omul în lumea capitalistă și ca și Dickens el a folosit motivul relațiilor părinți-copii în creațiile sale. De aceea citind Ver*dictul* sau Me*tamorfoza* nu se poate să nu te gândești la David Copperfield și la Do*mbey & Fiul,* unde fiii sunt presați de părinții lor să-și asume funcțiuni în comerț, care îi schilodesc sufletește. Pe de altă parte, Kafka a trăit izolat față de societate; în activitatea lui din comerț, mai târziu ca funcționar și cu obligațiile de la fabrică, el a resimțit echivalentul temerilor dickensiene.

Amândoi, Dickens și Kafka, și-au început cariera ocupându-se de chestiuni juridice. După ce părăsește școala, Dickens lucrează la un birou de avocați, apoi la tribunal. Kafka a studiat dreptul și și-a luat doctoratul în 1906, pe urmă a lucrat un an ca avocat stagiar.

La acestea s-ar mai putea adăuga și un incident care

seamănă cu încarcerarea lui Copperfield în odaia sa de către Murdstone. Pe când era copil, într-o noapte – povestește Kafka – a plâns după apă. Iritat, tatăl său l-a luat și l-a dus pe balcon, lăsându-l acolo o vreme, în cămașă de noapte, singur, afară, cu ușa încuiată. Din pricina acestui incident, deși „doar un mic început", se pare că în el s-a cristalizat acea „conștiință a zădărniciei", în casa unde a trăit de copil. Izolarea impusă de un tată insensibil l-a determinat pe Kafka să simtă simpatie pentru suferințele micului Dickens, și dincolo de aceasta, să se poată identifica cu nevoia scriitorului de a se reîntoarce la „neajunsurile" de demult.

Viziunea umorului ca simplă emanație a bunăvoinței îi dă lui Dickens marea sa popularitate. Umorul lui Kafka este cu mult mai stringent. Kafka generează mai puțină căldură decât Dickens. Umorul său acționează ca un zâmbet chinuit de-a lungul întregii sale creații, și rareori crește până la râsul volubil, dar când se întâmplă asta râsul pare întrucâtva nefiresc. Este interesantă în acest sens mărturia lui Max Brod[3]: „Este un gen nou de zâmbet care deosebește opera lui Kafka, un zâmbet detașat de lucrurile în sine – un zâmbet metafizic, ca să zic așa. Uneori când obișnuia să ne citească, nouă prietenilor, vreuna din povestirile sale, ne venea să zimbim și apoi izbucneam cu toții în râs – câteva clipe, pe urmă ne potoleam..."

Cel mai popular romancier englez al veacului XIX, aproape primul care înveselește căminul de sărbătorile Crăciunului, era obsedat ca și Kafka de necazurile din copilărie, reprezentându-le, ca și Kafka, mereu în scrierile sale, în așa măsură incât viziunea despre univers a copilului

3-Max Brod, *Additional note,The castle,by Franz Kafka*, N.York,1949.

să devină un element caracteristic în toate romanele. Într-un sens, așa cum remarcă foarte bine E. Johnson[4], copilul din fabrica de cremă de ghete n-a murit niciodată, ci „mereu s-a născut într-o sumedenie de copii în suferință sau care mor de mici, victime nevinovate... într-o orânduire învechită, cu inimă de piatră."

Droodiana

Romanul care apărea în secolele XVIII în cinci sau chiar șapte volume, odată cu Walter Scott și Jane Austen, numărul obișnuit de volume se reduce la două sau cel mult patru. Prețul era diferit, ajungând până la jumătate de guinee volumul, ceea ce făcea lectura unui roman extrem de costisitoare pentru cei mai mulți. Aceasta a fost situația până la apariția primului roman al lui Dickens, *Documentele postume ale clubului Pickwick*. Autorul alesese un mod de a-și tipări cărțile, „într-o formă pe atunci foarte neobișnuită, reducând la mai puțin de o treime prețul unui roman, și anume în fascicole lunare de câte un șiling"[5]. Fiecare fascicolă cu un număr de 32 pagini tipărite, două planșe și câteva pagini de publicitate, avea coperți verzi și se punea în vânzare în prima zi a fiecărei luni. Această formă de apariție periodică a fost propusă de editura „Chapman & Hall" pentru *Pickwick,* iar Dickens a adoptat-o și la tipărirea altor romane precum: *Nicholas Nickleby, Martin Chuzzlewit, Dombey & Fiul, David Copperfield, Bleak*

4-Edgar Johnson. *Charles Dickens : His tragedy and triumph*. N. York, 1952, 2 vol.

5-Citat din textul prin care Dickens își anunța apariția primei ediții ieftine a operei sale (1847).

House, Micuța Dorrit, Prietenul nostru comun și *Edwin Drood*. Fiecare din aceste romane au apărut în câte nouăsprezece numere lunare, ultimul având prețul dublu de doi șilingi și conținând patruzeci și opt de pagini text, patru planșe, pagina de titlu ilustrată și o prefață.

Primul număr din *Misterul lui Edwin Drood* a văzut lumina tiparului la sfârșitul lunii martie 1870, într-un tiraj de 50 000 exemplare, mai mare decât cel al romanului *David Copperfield* (25 000) și *Bleak House* (35 000), depășit doar de volumul de *Povești de Crăciun* tipărit în ultimii ani ai vieții într-un tiraj de 250 000 exemplare.

Ideea de a scrie un nou roman începuse să-l preocupe pe Dickens de pe la jumătatea lunii iulie 1869. După apariția cărții *Prietenul nostru comun* (1865) nu mai scrisese nicio operă de proporții mai mari. „Ce ai spune – se adresează într-o scrisoare prietenului și mai apoi biografului său, John Forster – de un roman începând astfel: două personaje, un băiat și o fată, foarte tineri, urmând să se căsătorească la vârsta cuvenită, către sfârșitul cărți? Interesul ar fi reținut de studierea celor două drumuri separate și de neputința de a le ghici destinul.La 6 august, în același an, el îl anunța pe J. Forster că renunțase la această idee: „Am abandonat proiectul despre care ți-am vorbit; am o idee foarte năstrușnică și nouă pentru viitorul meu roman. Nu ți-o pot comunica (altminteri interesul pentru carte ar dispare), dar e o idee strașnică, deși greu de realizat."

„Ideea", cu excepția câtorva mărturisiri fragmentare și de o sumedenie de deducții care de care mai ingenioase, a rămas pentru totdeauna o taină a romancierului, dusă cu el în mormânt. De îndată ce a fost concepută, în cursul verii 1869, a slujit drept temei pentru încheierea unui contract

între Dickens şi casa editorială Chapman & Hall. Lucrarea urma să fie predată de către autor lunar în tranşele obişnuite ca lungime, însă două clauze indicau starea precară a sănătăţii lui Dickens: mai întâi, numărul tranşelor se limita la douăsprezece (în loc de douăzeci), adică, ţinând seamă de ultima tranşă dublă, la unsprezece în loc de nouăsprezece, şi apoi, eventualitatea morţii autorului în cursul publicării era în mod explicit menţionată. Moartea a avut loc la 9 iunie 1870, abia după apariţia primelor patru fascicole, alte două fiind redactate (una din ele incompletă).

La Rochester, remarcă G. Gissing[6] au început călătoriile aventuroase ale domnului Pickwick, lângă Rochester se află casa de la Gad's Hill, Rochester a fost ales de autor pentru a fi scena ultimei sale cărţi. Iar prima imagine cu care începe romanul este viziunea pâcloasă a unui opioman, care se trezeşte din toropeala produsă de stupefiant: „Turnul unei străvechi catedrale? Cum se face că acest turn se află aici? Să fie oare binecunoscutul turn cenuşiu, masiv, de formă pătrată, al străvechii catedrale?..." spre a-şi da seama, în cele din urmă, că se găsea în „cea mai prăpădită şi mai neîncăpătoare odăiţă", unde fumase opiu şi de unde trebuia să plece la catedrala din Cloisterham (în realitate Rochester) ca să „ia parte la slujba zilnică a vecerniei... şi după aceea coriştii îşi ocupară locurile, grăbiţi, feţele rămânându-le ascunse. Intonară apoi *Când omul cel întinat,* care răsuna trezind ecourile prin sumedenia de bolţi şi grinzi ale tavanului, ca un clocot surd de tunete." Dickens îşi pregăteşte astfel cu ingeniozitate cititorul asupra unui

6-George Gissing, *The immortal Dickens*, Londra, 1925.

om întinat, zugrăvind totodată și cadrul unde avea să se desfășoare acțiunea cărții: „Cloisterham este un oraș antic, loc nepotrivit pentru cei care tânjesc după zarva lumii. Un oraș monoton, liniștit, în care peste tot plutește un iz de pământ venind de la criptele catedralei. Are atâtea morminte, încât copiii din Cloisterham pun să crească salată micuță în țărâna starețelor și a stareților și fac plăcinte din lutul călugărițelor și al călugărilor, iar plugarul de pe câmpurilc din partea locului are pentru lorzii trezorieri, pentru arhiepiscopi, episcopi și alții deopotrivă atenția pe care căpcăunul din poveste o avea pentru oaspetele nepoftit, și le macină oasele ca să-și facă pâinea. Peste un oraș care dormitează Cloisterham, ai cărui locuitori par să-și închipuie, cu o lipsă de temeinicie mai degrabă ciudată decât arareori întâlnită, că toate transformările care ar fi trebuit să aibă loc s-au și petrecut și că nu mai au la ce să se aștepte... Cloisterham este un oraș dintr-o epocă pierdută în negura timpurilor, cu dangătul răgușit al clopotului de la catedrală, cu croncănitul răgușit al ciorilor care dau târcoale turnului catedralei, cu accentele încă și mai răgușite dar mai puțin limpezi ale ciorilor cu chip de om care iau loc jos, în stranele catedralei... Totul aparține aici trecutului”... Sau: „Timpurile străvechi exalau un suspin mucezit din morminte, de sub arcade și bolți; umbrele sumbre se întețeau pe la colțuri; o boare umedă creștea de prin petele verzi de pe lespezi, și juvaerurile, zvârlite în naos peste dale prin vitraliile ferestrelor de un soare pogorât către asfințit, începeau să dispară. De după grilajul altarului, sus pe trepte, miraculos înălțate de orga înghițită iute de întuneric, abia se zăreau niște siluete în sutane albe și un

singur glas, plăpând, se ridica și cobora în ritm monoton și răgușit ca un murmur stins la răstimpuri”... Dincolo de aceste ziduri însă „afară, râul, pășunile cu verdeață și țarinile arate, brune, dealurile golașe și văile, totul era îmbujorat de soarele amurgului. În zare, ferestrele micuțe ale morilor de vânt și ale fermelor scânteiau ca niște băncuțe de aur lucitor.” Dar, în catedrală, „peste tot se așternuse un zăbranic sur, mohorât, sepulcral, iar murmurul monoton și răgușit se depăna mai departe, aidoma unui glas gata să se stingă, până ce orga și corul izbucneau, înecându-l într-un talaz de muzică. Apoi se topea și vocea gata-gata să se stingă, mai făcea un efort firav și talazul se bulucea din nou, până sus, o acoperea, ajungând în înaltul tavanului, se zbătea printre arcade, pătrundea până hăt, la turnul semeț; pe urmă talazul secătuia, totul învăluindu-se în tăcere.”

Acesta este fundalul ales de Dickens pentru desfășurarea acțiunii unui mister, care va stărui de-a lungul întregii cărți, chiar de la primele pagini.

Acțiunea romanului pivotează în jurul dispariției lui Edwin Drood, nepotul muzicianului John Jasper care își desfășoară activitatea la catedrala din Cloisterham. Tânărul Edwin, orfan, în virtutea unei recomandări testamentare a părinților săi fusese logodit și urma să ia în căsătorie pe frumoasa Rosa Bud, elevă la pensionul domnișoarei Twinkleton. În ajunul Crăciunului însă Edwin dispare și bănuiala celor din jur – printre care și tutorele său, domnul Grewgious, clericul Crisparkle și mai târziu Datchery, de puțină vreme instalat la Cloisterham – este îndreptată către Jasper, și el îndrăgostit de Rosa, căreia însă Jasper îi repugnă. Acesta aranjează în așa fel lucrurile încât

suspiciunile autorităţilor şi ale opiniei publice să cadă asupra unui alt orfan, Neville Landless, elevul lui Crisparkle, un tânăr iute la mânie, care se şi certase *la cuţite* cu Edwin. Dar cartea se termină tocmai când ancheta lui Datchery, cu ajutorul unei bătrâne de la Londra care îi furniza opiu lui Jasper, făcea un mare pas înainte.

Personajele, mult mai puţine la număr ca de obicei în opera lui Dickens, sunt Crisparkle, un cleric generos, cea mai frumoasă figură de ecleziast creată cândva de Dickens, spre deosebire de filantropul ipocrit, Honeythunder, reprezentantul unei false mărinimii; tânăra logodnică a lui Edwin, fermecătoarea Rosa Bud, supranumită Rosebud (Boboc de trandafir) şi figura centrală, Jasper, deopotrivă îndrăgostit de Rosa, după toate aparenţele asasinul nepotului său. Miezul cărţii îl constituie crima şi misterul cuibărite pe meleagurile străvechiului Cloisterham. Jasper este un spirit al răului cu totul neobişnuit, care plăsmuieşte demoni în însăşi inima lui, aşa cum călugării de odinioară îi plăsmuise din lemnul stranelor. În cazul lui Jasper se poate vorbi de un soi de *grand guignol,* şi autorul, fără îndoială, a căutat să-i confere trăsături de o potenţialitate lugubră.

Dickens a fost mereu preocupat de fenomenul crimă şi criminali, atât în timpul călătoriilor lui, cât şi în cărţile pe care le-a scris. Într-o altă scrisoare adresată lui Forster, cu ocazia primei vizite făcute în America (1842), Dickens pomeneşte de o incursiune în Pennsylvania şi notează unele reflecţii asupra presupuselor meditaţii ale întemniţaţilor, nevoiţi să îndure condiţii grele de claustrare forţată.

Pe când scria primele capitole din *Misterul lui Edwin Drood* el a trecut, însoţit de câţiva prieteni, prin anumite

locuri frecventate de infractori – la Londra – și nu le-a omis pe cele unde se fuma opiu.

Jasper întruchipează cel mai profund poate latura sumbră din creația dickensiană. Jasper, criminal și opioman, are o semnificație deopotrivă psihologică și socială. Amândouă aceste sensuri sunt legate de un fapt la fel de însemnat și anume acela că Jasper, admirabil cantor și organist la catedrala din Cloisterham, era un om deosebit de respectat în societate. Interesul psihologic al acestui personaj se asociază dublei lui existențe. Jasper este în căutarea unei modalități de a se uita pe sine, dar niciodată nu izbutește. El încearcă muzica, opiul, iubirea.

Primele rânduri ale cărții semnalează, după cum am văzut, „străvechea catedrală cu turn". Apoi Jasper gândește: „cum poate fi aici turnul unei străvechi catedrale?" Mai departe, Dickens evocă o atmosferă de coșmar; în cele din urmă ne dăm seama că nu avem de a face cu acele locuri pitorești atât de des întâlnite în opera lui, ci că asistăm la coșmarul cantorului, pricinuit de opiu. Îl vedem apoi pe Jasper, perfect stăpân pe sine, bucurându-se de respectul concetățenilor, și atât cât durează lectura suntem martorii manifestărilor contradictorii ale acestuia. Prin evocarea încăperii mizere în care se fumează opiu, cu descrierea coșmarului trăit de Jasper, Dickens stabilește, de la început, în chip magistral, atât locul cât și sensul viziunii sale artistice. Jasper simbolizează poate societatea engleză din vremea lui, societate căreia autorul se adresează totodată: o lume sensibilă, capabilă să iubească uneori, dar răzvrătită contra ei chiar, o lume care își ascunde indiferența față de sentimentele femeii sub niște cuvinte prea măgulitoare, o lume care se bate cu pumnii în piept în legătură cu

filantropismul prin glasul domnului Honeythunder, iar băieţandrul Deputy umblă pe drumuri zdrenţăros şi murdar. Jasper este reprezentantul societăţii sale frământate, plină de contradicţii ca şi el însuşi. Portretul domnului Honeythunder este o şarjă împotriva societăţilor filantropice şi a guvernatorului Eyre[7]: „După el ar fi trebuit să se suprime forţa militară, dar mai întâi era necesar ca toţi ofiţerii superiori, care îşi făcuseră datoria, să fie judecaţi de Curtea marţială din această pricină şi apoi împuşcaţi. Trebuia să se suprime războiul, dar nu înainte de a face adepţi iscând războaie şi învinuindu-i că iubesc războiul ca lumina ochilor. Trebuia să se înlăture pedeapsa capitală, dar mai întâi să fie înlăturaţi de pe faţa pământului toţi legislatorii, jurisconsulţii şi judecătorii, care sunt de altă părere. Trebuia să se statornicească o concordie universală, prin eliminarea tuturor celor care n-ar fi voit, sau n-ar fi putut, din pricina conştiinţei lor, să concorde. Trebuia să-ţi iubeşti fratele ca pe tine însuţi, dar numai după un război nedefinit de calomniere (ca şi cum l-ar fi urât din răsputeri), aruncându-i în obraz tot soiul de epitete. Mai presus de orice, n-ar trebui să se facă nimic în afara sau în propriul tău nume, ci să mergi la Azilul de Filantropie şi să te înscrii ca membru filantrop activ. Apoi să plăteşti taxa de subscriere, să primeşti carnetul de membru, cocarda şi medalia şi să trăieşti de atunci încolo pe o estradă şi să repeţi într-una ceea ce spune domnul Honeythunder, şi ce spune trezorierul şi ce spune subtrezorierul, şi ce spune Comitetul şi Subcomitetul, şi ce spune secretarul, şi ce

---

7-Este vorba de Edward Eyre(1815-1901),cel care a înăbuşit în sânge răscoala negrilor din Jamaica,când au fost executaţi aproape şase sute de oameni.

spune vicesecretarul. Toate acestea erau menționate într-o rezoluție admisă în unanimitate, sub semnătură și sigiliu”...

Una din calitățile esențiale ale romanului de față este solida unitate compozițională și ar fi interesant de menționat că Dickens, după mărturiile lui Forster, era puțin neliniștit în legătură cu succesul acestui efort de construcție: „... se temea să nu se fi lansat prea repede în incidentele care conduc spre catastrofă, ca de pildă începutul rolului lui Datchery în capitolul V...” Notele rămase confirmă impresia că Dickens avea credința că trecuse prea repede peste niște întâmplări asupra cărora ar fi vrut să-și clădească intriga. Pe foaia pregătitoare a capitolului III se pot citi următoarele însemnări: „Tutorele Rosei? A trecut în capitolul II”, iar pe pagina pregătitoare a capitolului V: „Edwin și Rosa pentru ultima oară împreună? S-a și lucrat – *catindrala* – Edwin dispare – Misterul: s-a și lucrat.”

Fiecare personaj este descris de îndată ce intră în scenă, și multe din portretele cuprinse în *Misterul lui Edwin Drood* sunt printre cele mai izbutite din câte a creat Dickens. Portretul unui zidar și în același timp gropar, Durdles, constituie un exemplu al genului: „Durdles era un zidar care lucra în piatră, mai cu seamă în piatră funerară, pentru morminte, monumente, și avea din cap până-n picioare culoarea acestor construcții. Nu exista om mai bine cunoscut ca el în Cloisterham. Trecea drept un dezmățat prin partea locului. I se dusese vestea de muncitor ce era – tot ce se poate, dar l-a văzut cineva muncind? – și de nătărău ce era, îndeobște recunoscut... Îmbrăcat într-un costum gros de flanelă, cu nasturi de os, cravată galbenă, soioasă la capete, și cu niște botfori cu șireturi de nuanța

mormintelor în piatră – Durdles ducea o viaţă sumbră, de vagabond, purtând cu el merindele într-o legăturică, şi ca să îmbuce se aşeza pe orice mormânt."

Ultimele rânduri ale fiecărui capitol au păstrat aspectul solemn pe care îl capătă scrierile lui Dickens începând cam clin epoca romanului *Martin Chuzzlewit* şi *Dombey & Fiul.* În *Misterul lui Edwin Drood,* aceste sfârşituri de capitole au o valoare de simbol. Iată de exemplu convorbirea dintre domnul Grewgious şi Jasper de la finele
capitolului IX, în legătură cu cei doi tineri logodnici: „— Asta e şi părerea mea, încuviinţă domnul Grewgious, dând mâna unul cu altul. Dumnezeu să-i binecuvânteze pe amândoi. — Dumnezeu să-i izbăvească pe amândoi! exclamă Jasper. — Eu am spus să-i binecuvânteze, remarcă primul, privind peste umăr. — Şi eu să-i izbăvească, replică celălalt. E vreo deosebire?"

Pentru a scoate în evidenţă gradul de măiestrie, de stăpânire a tehnicii în construirea romanului *Misterul lui Edwin Drood,* trebuie menţionat capitolul hotărâtor, al patrusprezecelea, care se termină cu dispariţia lui Edwin Drood. Victima, presupusul ucigaş şi viitorul acuzat – Edwin, Jasper şi Neville – urmează să ia masa împreună la Jasper. Titlul acestui capitol *Când se vor mai întâlni cei trei?* (When shall these three meet again?) este împrumutat, cu o uşoară modificare, din primul vers al dramei shakespeariene *Macbeth.* Capitolul descrie amănunţit, pentru fiecare din cei trei, succesiv, orele care preced întâlnirea stabilită pentru a lua masa laolaltă; relatarea se termină cu aceeaşi formulă: „Şi astfel *urcă* el scările de la intrare." Cititorul nu asistă la această masă. El vede doar de afară cum sclipeşte lumina la ferestrele casei, pe o noapte în

care natura se dezlănțuie, parcă în acord cu violența evenimentelor care au loc. Capitolul se încheie în momentul când, a doua zi dimineață, Jasper vine la clericul Crisparkle să-l întrebe unde e nepotul său. Răspunsul la întrebarea pusă în titlul capitolului „Când se vor mai întâlni cei trei?" poate fi pur și simplu „niciodată."

Ultimele pagini scrise de Dickens sunt într-adevăr magistrale. Scena se desfășoară în catedrală; Jasper cântă, urmărit de privirile amenințătoare ale bătrânei (Prințesa Trabuc) – unde se duce el de obicei, la Londra, să fumeze opiu. În același timp, ștrengarul Deputy se uită când la bătrână, când la cantor, iar misteriosul Datchery, dintr-o stranăîi contemplă pe toți trei. Această triplă urmărire, în taină, pe care pregătirile meticuloase ale autorului au făcut-o cât se poate de sugestivă, este încă o dovadă a ingeniozității cu care Dickens a știut să redea situațiile cele mai complexe.

Natura subiectului ales și efectele pe care autorul intenționează să le producă, explică faptul că a recurs la anumite procedee înrudite cu cele teatrale Adesea stilul său capătă semnificația unor indicații scenice.

Întregul roman este îmbinarea strălucit realizată între atmosfera calmă a străvechiului oraș aflat la umbra catedralei somptuoase din acel Rochester, prima etapă din odiseea pickwickiană – și cea acoperită de umbra sumbră care îl înconjoară pe Jasper, cu faptele lui sinistre. Asocierea acestor două elemente opuse este cât se poate de strânsă, pentru că, pe de o parte, în timp ce are loc crima, prezența malefică a lui Jasper întunecă și tulbură văzduhul: „Se dezlănțuise o furtună năprasnică... Întunericul se întețea și se învolbura din pricina norului de praf stârnit de pe

pământ. Zburau cât colo crenguțe uscate, smulse din copaci și bucăți sfârtecate din cuibul ciorilor din vârful turnului. Arborii, și ei, într-atât fremătau și trosneau, năpădiți de vârtejul smintit, pornind din întuneric, încât păreau în primejdie să fie smulși din rădăcină... Vijelia în loc să se potolească se întețea, devenind mai furioasă, până spre miezul nopții, când străzile pustii erau măturate de viforul cumplit, clănțănind pretutindeni pe la zăvoarele ușilor, zgâlțâind peste tot obloanele, ca și cum i-ar fi prevenit pe oameni să se scoale și să se ferească dacă nu voiau să le cadă tavanul în cap"... sau furtuna stârnită parcă de amenințările lui Jasper adresate Rosei (capitolul XIX, ultimul paragraf), iar pe de altă parte cadrul antic și maiestuos al dramei, care pentru cititorul zguduit de întâmplări tragice înseamnă totdeauna un soi de liman, un prilej de micșorare a tensiunii. Echilibrul astfel asigurat, atenuarea a tot ce atrage după sine misterul, oricât de groaznic ar fi, face ca *Edwin Drood s*ă se deosebească de *Povestea celor două orașe,* unde tensiunea este mai susținută, în schimb *Edwin Drood c*onține admirabile pasaje hazlii, care accentuează impresia de destindere de-a lungul lecturii, întocmai ca niște interludii. Capitolul IV, închinat lui Thomas Sapsea, este un exemplu în acest sens. „Acceptând măgarul drept prototip al prostiei și îngâmfării – un obicei, poate, ca și alte asemenea obiceiuri, puține la număr, mai mult convențional decât just – atunci Marele Măgar din Cloisterham era domnul Sapsea, estimator de licitație." După prezentarea succintă a ilustrului personaj, Dickens trece la descrierea extravaganței dusă până la absurd a lui Sapsea, culminând cu epitaful „sublim" închinat „soției sale respectuoase, care totdeauna s-a înălțat

până la el” din care reproducem ultimele rânduri: Trecătorule, oprește-te și pune-ți întrebarea, poți tu să faci la fel? De nu, roșind urmează-ți calea.” În acest epitaf absurd al doamnei Sapsea, G. K. Chesterton deslușește „epitaful grav” al lui Dickens.

Așa precum catedrala din Cloisterham întreține o atmosferă de mister, pensionul de domnișoare (Casa Maicilor), „un edificiu venerabil din cărămidă, a cărei denumire de astăzi se trage neîndoios din legenda legată de folosirea ei de odinioară drept mănăstire...”, este, dimpotrivă, un lăcaș al neprihănirii, condus de domnișoara Twinkleton. Descrierea exteriorului clădirii nu e lipsită de umor: „Fațada casei este veche și coșcovită, iar placa de alamă atât de sclipitoare și de plăcută la văz, încât pentru străinii cu fantezie aceasta le-ar sugera, în general, ideea unui filfizon bătrân și decrepit, cu un monoclu mare, modern, pus la un ochi beteag.” Domnișoara Twinkleton, pe de altă parte, este admirabil caracterizată, mai cu seamă când se întâlnește cu Billickina, prilej pentru autor de a pune față în față limbajul direct, robust, de cartier londonez al proprietăresei de camere mobilate, cu cel prețios al provincialei: „—Obișnuite, interveni domnișoara Twinkleton, cu un regim alimentar mai liber și nutritiv, deși lejer și sănătos, n-am avut niciun motiv să deplângem absența noastră din străvechiul oraș și nici tabieturile gospodărești în care ne-am dus viața până acum, supuse unor reguli de rutină pașnică...— Am crezut că fac bine spunând bucătăresei, replică Billickina într-un elan de candoare, și sper c-o să-mi dați dreptate, dom’șoară Twinkleton, că n-a fost rău c-am luat măsuri de precauție ca tânăra dom’șoară, supusă, după cum socotim noi, la un

regim sărăcuț, să treacă încetu cu încetu la unu mai bun. Căci ca să sari de la o hrană puțintică la una din abundență, de la ceea ce se cheamă o masă de cazan luată în comun, la ceea ce se cheamă o masă cu tabieturi gospodărești, cum ziceți 'mneavoastră, asta cere o putere de constituție care nu prea se întâlnește la tineri, mai ales când e subminați de internat."

Faptul că romanul a rămas neterminat a făcut să apară o întreagă literatură consacrată misterului lui Edwin Drood[8]. Printre principalele lucrări se pot menționa, în ordine cronologică, următoarele: *Clues to Dickens's Mystery of Edwin Drood,* de J. Cuming Walters (Londra, Heywood, 1905); *Keys to the Drood mystery,* de Edwin Charles (Birmingham, Simpkuns, 1908); *The complete mystery* of *Edwin Drood. The history, continuations and solutions* de Cuming Walters (Londra, Chapman & Hall, 1912); *The mystery of Drood family,* de Montagu Saunders (Cambridge, University Press, 1914). La această listă s-ar mai putea adăuga diferitele continuări ale romanului și un anumit număr de articole, semnate în cea mai mare parte de J. Cuming Walters. Aceste lucrări tratează două probleme esențiale: Cine este Datchery? și — Edwin e într-adevăr mort? După unii Datchery ar fi Helena Landless (teza lui J. C. Walters), după alții, Bazzard, secretarul domnului Grewgious (teza lui Edwin Charles).

Eventuala supraviețuire a lui Edwin Drood se sprijină pe proiectele următoarelor titluri de capitol, asupra cărora Dickens reflectase și care figurează în manuscrisul inițial:

8-O colecție de *Droodiana*, de-a lungul unei perioade de 50 de ani, se pare că ar fi umplut rafturile da pe toate patru laturile pline cu dulapuri din cadrul unei expoziții de la Glorrier Club, din New York.

Pierderea lui James Wakefield[9]*; Dispariția lui James; Fugă și urmărire; Fuga lui Edwin Drood; Edwin Drood se ascunde; Dispariția lui Edwin Drood* și *Mort sau în viață?* Aceste titluri, ca și cel definitiv, lasă să se strecoare îndoieli asupra morții lui Edwin Drood, iar unii exegeți tind să creadă că ar fi vorba de o dispariție și nu de o crimă. Cât despre folosirea cuvântului *dispariție* din cele două proiecte de titluri, este interesant următorul text extras dintr-o scrisoare adresată de Dickens, la 2 septembrie 1869, lui Robert Lytton care îi trimisese o povestire întitulată *John Acland,* pentru a fi publicată în revista *All the year round:* „Cred că titlul dumitale ridică... obiecțiuni, și îți propun să-l înlocuiești cu *Dispariția lui John Acland.* Altminteri, cititorul ar avea îndoieli până la sfârșit, nefiind sigur dacă într-adevăr a fost asasinat." Acest puternic argument se lovește însă de o mărturisire făcută de Dickens lui Forster: „Romanul... trebuia să fie istorisirea asasinării unui nepot de către unchiul său... Descoperirea din partea ucigașului a inutilității absolute a asasinatului în a-și atinge scopul trebuia să urmeze numaidecât acestei crime, orice încercare de a descoperi pe asasin fiind însă împiedicată până la sfârșit, când, cu ajutorul unui inel de aur, care rezistase efectelor corosive ale varului stins unde fusese aruncat

---

9-*James Wakefield* este una din numeroasele variante menționate de autor pentru numele lui *Edwin Drood:James,Gilbert,Alfred,Edwin,Oswald,Arthur și Edgar*,iar pentru numele de familie – *Wakefield,Brood,Brude;Neville* și sora sa *Helena*(mai întâi *Olympie*)trebuiau să se numească *Heyridge* sau *Heyford* până să ajungă să se numească *Helena Landless*(amintind fără doar și poate de prietena lui Dickens – *Ellen Lawless Ternan*),iar *Honeythunder* fusese anterior *Honeyblest*;sacristanul *Tope* avusese în manuscris numele comic *Peptuna*.

cadavrul, nu numai că se va putea face identificarea persoanei ucise, dar și locul crimei precum și cel care a săvârșit-o. Toate acestea mi-au fost comunicate înainte ca Dickens să fi început a scrie cartea."

Aceste mărturii nu sunt sigure nu numai deoarece nu se poate pune temei în mod absolut pe memoria lui Forster (înșelătoare în unele date de amănunt), pentru că nu se știe dacă Dickens a fost sincer cu el atunci când i-a spus ceea ce în scris numise, după cum am văzut, „o idee pe care n-o pot destăinui, altminteri interesul pentru carte s-ar spulbera."

Însemnările lui Dickens întăresc însă ideea unei crime veritabile. Într-un rezumat al capitolului II, Dickens notează: „Unchi și nepot. Crima cu mult mai târziu", iar pe o altă foaie în rezumatul capitolului XII: „Pregătirea terenului pentru felul în care va avea loc crima până la urmă", folosind de două ori cuvântul *murder* (crimă), deși putea recurge foarte bine la „tentativă de crimă" sau „punerea la cale a unei crime" – *attempted, planned.*

Cercetătorii acestei opere sunt în general de acord cu ipoteza că Jasper l-a ucis sau a încercat să-l ucidă pe nepotul său, Edwin Drood. Teoria că ar fi dat greș în această tentativă este susținută de R.A.Proctor în *Watched by the dead* (1887). După Proctor, Drood a fost salvat, din groapa de var unde fusese aruncat, de către Durdles și a trăit în umbra lui Jasper, deghizat în persoana lui Datchery. Această teorie este în general acceptată (Andrew Lang și M. R. James), sprijinindu-se și pe faptul că printre notele de lucru ale lui Dickens s-a găsit însemnarea: *The flight of Edwin Drood* (Fuga lui Edwin Drood) și *Edwin Drood is hiding* (Edwin Drood se ascunde). De asemenea, titlul capitolului XIV – *Când se vor mai întâlni cei trei?* – ar putea

fi interpretat și în sprijinul ipotezei unei eventuale reîntoarceri a lui Drood. Pe de altă parte însă declarațiile fiului cel mai mare al lui Dickens, ale fiicei lui, ale lui Forster sunt absolut opuse teoriei salvării lui Drood.

Ideea că Datchery ar fi un personaj travestit are o largă răspândire în analiza droodiană. Unii critici susțin că ar fi Edwin însuși (Proctor), alții Neville Landless, Bazzard, Tartar, Grewgious și Helena Landless. În legătură cu ultimul nume, este greu de crezut că o tânără, oricât de abilă, ar putea lua atât de bine înfățișarea unui bărbat. Mai plauzibilă este teoria care vede în Bazzard viitorul Datchery, pentru că reprezintă unul din acele tipuri de oameni din opera lui Dickens de la care te poți aștepta să acționeze într-un mod surprinzător. Cât privește pe Grewgious, R. M. Baker în *The Drood murder case* (University of California Pres, 1951), susține cu tărie ipoteza travestirii acestuia în Datchery. S-ar putea vorbi însă de Datchery și ca de un precursor al lui Sherlock Holmes. Cea mai importantă obiecțiune adusă teoriei „detective" a fost aceea că introducerea la jumătatea cărții a unui personaj ar fi contrarie cu metoda dickensiană obișnuită de construcție a romanului, cu toate că autorul avea o idee „foarte ciudată și nouă" pentru romanul său și că această operă ar fi marcat introducerea unui nou element în țesătura narațiunii dickensiene.

Unii autori care au încercat să continue romanul dau unele soluții, dar efortul lor a rămas lipsit de valoare. Totuși, printre cei care au cercetat opera lui Dickens căutând să înțeleagă, pe cât posibil, care ar fi fost sfârșitul romanului, trebuie menționat W. Robertson Nicoll cu lucrarea: *The problem of Edwin Drood – a study in the*

methods of Dickens. Robertson Nicoll a strâns cu grijă toate datele cât de cât revelatoare – observații făcute de Dickens față de prieteni și membrii familiei, mărturisiri ale ilustratorului etc. – care să contribuie la dezlegarea misterului. În valoroasa biografie elaborată de Edgar Johnson: *Charles Dickens – his tragedy and triumf,* Jasper este un asasin; el l-a ucis pe Edwin Drood și s-ar putea să-i fi ascuns cadavrul undeva în cimitir, unde se afla și monumentul ridicat de Sapsea pentru soția sa. Sub înfățișarea străinului Datchery „un personaj cu păr alb și sprâncene negre" el recunoaște pe curajoasa Helena Landless. Identitatea exactă și rolul ascuns al traficantei de opiu, Prințesa Trabuc, nu este limpede și va rămâne probabil pentru totdeauna un motiv de speculații.

Așadar, în ultima carte, diametral opusă față de prima, autorul ei a încercat să scrie un roman detectiv, și astfel un nou Dickens se năștea odată cu moartea sa. Multe din trăsăturile împotriva cărora s-a ridicat critica se datorează dorinței lui Dickens de a descrie, de a înfățișa toate laturile vieții, de a face din romanele lui un caleidoscop de *cosmoramă* (atât de sugestiv prezentat în *Schițele lui Boz),* o lume și nu simple povestiri.

De aceea, *Misterul lui Edwin Drood* rămâne în ansamblul operei dickensiene o operă singulară, iar prin elementul dramatic împletit în țesătura intrigii, cartea are ceva din intensitatea unei tragedii, și oricare ar fi dezlegarea misterului, este „cu certitudine, una din cele mai frumoase dintre operele sale, dacă nu cea mai frumoasă din toate" (Longfellow).

NIC. POPESCU

TABEL CRONOLOGIC

1812 CHARLES JOHN HUFFAM DICKENS s-a născut la 7 februarie, la Landport, lângă Porthmouth, fiind cel de-al doilea fiu al unui modest funcţionar vamal.
1814 Tatăl scriitorului, John Dickens, funcţionar la Amiralitate, este numit la Londra.
1817 John Dickens este transferat la Chatham (Kent).
1822 John Dickens revine la Londra.
1823 Charles Dickens locuieşte cu părinţii la Londra şi lucrează într-o fabrică de cremă de ghete – perioada cea mai umilitoare din viaţa sa, după cum avea să declare mai târziu scriitorul.

Tatăl său este întemniţat pentru datorii (Marshalsea).
1824 Charles intră la şcoala *Wellington House Academy*.
1825 John Dickens este stenograf parlamentar.
1827 Sfârşitul studiilor lui Ch. Dickens la *Wellington House Academy*.
1828 Charles Dickens este stenograf la tribunalul *Doctors' Commons*.
1829 Charles se îndrăgosteşte de Maria Beadnwll, fiica unui bancher.
1830 Charles Dickens începe să frecventeze biblioteca de la *British Museum*. Intenţionează să devină actor.
1832 Ch. Dickens este stenograf la Parlament şi redactor la *True Sun*, apoi la *Mirror of Parliament*.
1833 Apar primele *Schiţe lui Boz* publicate în *The old magazine*. Despărţirea de Maria Beadnell. Charles Dickens lucrează în redacţia ziarului *Morning chronicle*, ca reporter

parlamentar.
1834 Dickens face un reportaj la Edinburgh. Publică *Schițe* în *The Morning* chronicle.
1835 Dickens colaborează la *Evening chronicle*, publicație care apare sub direcția lui George Hogarth, prieten al familiei; se îndrăgostește de Catherine Hogarth, fiica acestuia.
1836 7 feb.: Publicarea *Schițelor lui Boz* în două volume. 31 martie: Începe apariția *Documentelor postume ale clubului Pickwick*. 2 aprilie: Căsătoria lui Dickens cu Catherine Hogarth. Dickens pune în scenă o piesă de teatru și o operetă.
1837 6 ian.: Se naște Charles Dickens-Junior. 1 feb.: Începe publicarea lui *Oliver Twist*. Întâlnirea cu John Forster. 7 mai: Moartea cumnatei sale, Mary Hogarth. Termină *Documentele postume ale clubului Pickwick*.
1838 Dickens face o călătorie de studii în Yorkshire, Midlands, Țara Galilor. 6 martie: Se naște Mary Dickens. 1 aprilie: Începe publicarea lui *Nicholas Nickleby*. Termină *Oliver Twist*.
1839 Dickens își instalează părinții lângă Exeter. Termină *Nicholas Nickleby*. 29 oct.: Se naște Kathe Dickens. Instalarea într-o casă lângă Regent's Park (1, Devonshire Terrace).
1840 Încep să apară povestirile din ciclul *Orologiul meșterului Humphrey*. Publică și *Prăvălia de antichități*.
1841 Apare romanul istoric *Barnaby Rudge*. 8 feb.: Se naște Walter Dickens. Iunie: Călătoria și primirea triumfală în Scoția. Publică unele articole cu tendințe radicale.
1842 Ian.: Plecarea lui Dickens spre Statele Unite. Întoarcerea în Anglia la sfârșitul lunii iunie. Publică *Note*

din America.

1843 Dickens începe publicarea romanului *Martin Chuzzlewit*, al cărui succes relativ atrage după sine greutăți financiare. Scrie primele *Povești de Crăciun*.

1844 15 ian.: Se naște Francis Geoffrey Dickens. Iulie: Plecarea lui Dickens în Italia; se instalează la Genova. Scrie *Clopotele* (Poveste de Crăciun).

1845 Dickens se întoarce în iulie la Londra și dă reprezentații teatrale. 28 oct.: Se naște Alfred of Orsay Tennyson Dickens. Scrie *Greierul din vatră*. (Poveste de Crăciun).

1846 Ian.: Dickens este redactor-șef timp de două săptămâni la un nou cotidian politic, *The daily news*, unde publică *Imagini din Italia*. Iunie: Părăsește din nou Anglia și se stabilește la Lausanne. În noiembrie pleacă la Paris și se întâlnește cu Victor Hugo. Publică *Lupta vieții* (Poveste de Crăciun).

1847 Întoarcerea la Londra (primăvara). Începe publicarea cărții *Dombey & Fiul*. 18 apr.: Se naște Sydney Smith Heldimand Dickens. Organizează noi reprezentații teatrale în scop de binefacere. Termină *Martin Chuzzlewit*.

1848 Termină publicarea romanului *Dombey & Fiul*. Face un lung turneu de reprezentații teatrale. Sept.: Moare Fanny Dickens Burnett (sora mai mare a lui Dickens). Scrie *Omul hăituit* (Poveste de Crăciun).

1849 Mai: începe publicarea romanului *David Copperfield*. Se naște Henry Fielding Dickens. Scriitorul petrece vara la Bonchurch, pe insula Wight.

1850 Apariția la 30 martie a săptămânalului *Household words*, editat de Charles Dickens. Tirajul acestui periodic atinge cifra de 100 000 ex. La 16 august se naște Dorra

Annie Dickens. În oct. Dickens termină *David Copperfield*. Organizează reprezentații teatrale și fundează *Corporația literaturii și artelor*.

1851 Dickens publică primele capitole din *Istoria Angliei pentru copii*. La 31 martie moare John Dickens, iar la 14 aprilie Dorra Annie. 16 mai: Reprezentație teatrală în fața reginei, urmată de un turneu în provincie. În noiembrie, Dickens se instalează în Tavistock House.

1852 Începe publicarea cărții *Casa groazei*. La 13 martie se naște Edward Bulwer Lytton Dickens.

1853 Dickens petrece vara la Boulogne-sur-mer. Termină *Casa groazei*. Toamna, călătorește două luni în Elveția și Italia cu Augustus Egg și Wilkie Collins. Termină *Istoria Angliei pentru copii*.

1854 Publică romanul *Timpuri grele*. Vara se duce din nou la Boulogne-sur-mer.

1855 În februarie călătorește la Paris împreună cu W. Collins. Dickens participă la agitația politică organizată de deputatul A. H. Layard. Dă reprezentații teatrale. În noiembrie, se stabilește împreună cu familia la Paris. În decembrie începe publicarea *Micuței Dorrit*.

1856 Mai: Întoarcerea la Londra. Dickens cumpără o casă în Gad's Hill Place, lângă Rochester.

1857 Au loc numeroase reprezentații teatrale cu *The frozen deep* de W. Collins. Vara, Dickens se instalează la Gad's Hill. Termină *Micuța Dorrit*. Se întâlnește cu actrița Ellen Ternan. Călătorește cu Collins; scriu în colaborare *Cei doi ucenici leneși*.

1858 Mai: Dickens se desparte de soția sa și publică o declarație în acest sens. În iunie începe o serie de lecturi din opera sa, la Londra și în provincie. Are loc o dispută

între Dickens și Thackeray.

1859 Dickens înlocuiește apariția revistei *Household words* cu un nou săptămânal: *All the year round*. Începe publicarea cărții *Povestea celor două orașe*.

1860 Apare volumul de povestiri întitulat *Voiajorul necomercial*. Dickens vinde Tavistock House și se instalează definitiv la Gad's Hill. În decembrie începe să publice *Marile speranțe*, în revista *All the year round*.

1861 Dickens termină *Marile speranțe*. Întreprinde numeroase lecturi publice.

1862 Proiect nerealizat al unui turneu de lecturi în Australia. În octombrie pleacă la Paris.

1863 În ianuarie ține o serie de lecturi publice la Paris. Relații din ce în ce mai apropiate între Dickens și actrița Ellen Ternan. Împăcarea cu Thackeray. Moartea mamei lui Dickens.

1864 În mai începe să publice *Prietenul nostru comun*. Dickens dă semne de șubrezire a sănătății.

1865 Face mai multe călătorii consecutive la Paris. La 9 iunie este victima unui accident de cale ferată la Staplehurst. Termină cartea *Prietenul nostru comun*. Își construiește o vilă la Gad's Hill.

1866 Noi neajunsuri din pricina sănătății. O serie îndelungată de lecturi publice în Anglia.

1867 Scrie *Impasul* în colaborare cu W. Collins. La 9 noiembrie, a doua călătorie în Statele Unite în vederea unui turneu de lecturi, constituie un adevărat triumf.

1868 Întoarcerea în Anglia (aprilie). Henry Fielding Dickens este primit bursier la Cambridge. Dickens scrie: *Explicațiile lui George Silverman* și *Romanță de sărbătoare*.

1869 „Turneul de adio” deseori întrerupt de Dickens din pricina sănătății șubrede. În mai, Dickens își întocmește testamentul.

1870 15 martie: Dickens face ultima din cele 423 lecturi publice. 17 martie: începe tipărirea cărții *Misterul lui Edwin Drood*. Dickens este primit de regina Victoria. 9 iunie: Se stinge din viață Dickens (hemiplegie cerebrală), la Gad’s Hill, în vârstă de 58 de ani și este înmormântat la Westminster Abbey.

N.P.

PERSONAJELE

DOMNUL BAZZARD, secretarul domnului Grewgious.

SFINȚIA-SA SEPTIMUS CRISPARKLE, unul din clericii de la catedrala din Cloisterham, om exemplar și un adevărat creștin.

DICK DATCHERY. Un personaj misterios cu părul alb.

DEPUTY („WINKS”), un ștrengar în slujba lui Durdles.

EDWIN DROOD, un tânăr rămas orfan de mic; acum studiază ingineria.

DURDLES, zidar în piatră, mai cu scamă pe linie de monumente.

DOMNUL HIRAM GREWGIOUS, tutorele domnișoarei Rosa Bud.

DOMNUL LUKE HONEYTHUNDER, președintele unui Comitet de Filantropie.

JOHN JASPER, profesor de muzică și totodată maestru-corist la catedrala din Cloisterham; unchiul lui Edwin Drood.

NEVILLE LANDLESS, pupilul sfinției-sale Septimus Crisparkle.

DOMNUL THOMAS SAPSEA, estimator la licitație, primarul din Cloisterham.

LOCOTENENTUL TARTAR, ofițer în retragere din Marina Regală.

DOMNUL TOPE, paracliserul-șef la catedrala din Cloisterham.

DOAMNA BILLICKIN, văduvă, ține casă cu camere de închiriat, vara domnului Bazzard.

DOMNIȘOARA ROSA BUD („BOBOC DE TRANDAFIR”),

orfană, o fată drăguță, copilăroasă, pupila domnului Grewgious.

DOAMNA CRISPARKLE („PĂSTORIȚA DE PORȚELAN”), o cucoană bătrână și deșteaptă; mama sfinției-sale Septimus Crisparkle.

HELENA LANDLESS, pupila domnului Honeythunder.

DOAMNA TISHER, văduvă, angajată la pensionul domnișoarei Twinkleton.

DOAMNA TOPE, nevasta paracliserului-șef de la catedrala din Cloisterham,

DOMNIȘOARA TWINKLETON, conducătoarea unui pension de fete.

CAPITOLUL I

ZORILE

Turnul unei străvechi catedrale englezești? Cum se face că acest turn se află aici! Să fie oare binecunoscutul turn cenușiu, masiv, de formă pătrată, al străvechii catedrale? Dar de unde și până unde tocmai aici! În văzduh nu există nici urmă de vârf de turlă ruginită, din fier, care să-ți răsară dinaintea ochilor de oriunde ai privi. Dar ce e țepușa care a apărut, cine a înfipt-o? Poate că a fost proțăpită la porunca sultanului, pentru a trage în țeapă, unul câte unul, cine știe ce bandă de pungași turci. Așa trebuie să fie, căci se aud talgerele răsunând, iar sultanul se îndreaptă spre palatul lui cu mare alai. Zeci de mii de iatagane fulgeră în lumina soarelui, și, de trei ori zece mii de fete, dansând, presară flori. Vin apoi elefanții albi – sumedenie, gătiți în tot soiul de culori scânteietoare – și sclavi fără de număr.

Totuși, în fund, se înalță turnul catedralei, acolo unde nici vorbă nu poate fi de așa ceva, iar în țeapa groaznică nu vezi zvârcolindu-se țipenie de om. Dar stai! Țepușa e atât de joasă de parcă ar fi vergeaua ruginită, răsturnată ca vai de lume, din partea de sus a tăbliei unui pat vechi! Posibilitatea aceasta trebuie că i-a stârnit râsul acela somnoros.

Scuturându-se din creștet până-n tălpi, omul nostru căută să-și adune în chipul acesta fantastic gândurile

risipite; în cele din urmă se trezi, și proptindu-și în mâini trupul tremurând ca varga, privi jur împrejur. Se afla în cea mai prăpădită și mai neîncăpătoare odăiță. Prin perdeaua zdrențuită de la fereastră, lumina zorilor se furișa dintr-o curte păcătoasă. Sta întins, îmbrăcat, de-a curmezișul, pe un pat mare, peste tăblia care pur și simplu cedase din pricina greutății. Tot îmbrăcați și de-a curmezișul patului, nu în lungul lui, mai zăceau un chinez, un lascar[10] și o femeie hăbăucă. Primii doi erau în stare de somnolență, de torpoare; femeia sufla într-un soi de pipă ca s-o aprindă. Tot suflând de zor, cu mâna descărnată streașină, scânteia roșie se întețea, slujind, în lumina sură a dimineții, drept lampă, ca bărbatul acesta să-i poată deslușì cât de cât chipul.

— Încă una? rosti femeia, cu un glas scăzut, plângăreț și răstit. Mai vrei una?

El se uită în jur, ducând mâna la frunte.

— De când ai venit aici la miezu nopții, cinci ai fumat, nici mai mult, nici mai puțin, continuă femeia, văitându-se într-una. Vai de mine și de mine, că rău mă mai doare capu. Ăștia doi, a venit după 'mneata. Ah, sărmana de mine, merge treaba prost de tot! Puțini chinezi dă pe la docuri, iar lascari și mai puțini, cică nu mai vine vase! Uite, maică, ți-am mai pregătit una. Ai suflet bun, zău, și n-ai să uiți că acum opiu e scump al naibi pe piață, nu-i așa? Auzi, trei șilingi și șase *pence* degetaru! Să nu uiți că numa eu... și Jack Chinezu din partea ailaltă din curte, da' el nu se pricepe așa de bine ca mine... numa eu știu sicretu cum se amestecă! De-aia ai să plătești cumsecade, nu-i așa, maică?

10-Marinar originar din Indiile de Răsărit(în persană,*lashkari*-soldat).

În timp ce vorbea sufla mereu în pipă, iar când și când, bolborosind, trăgea zdravăn în piept.

— Vai, vai, vai! mi-a slăbit bojocii... vai de plămânașii mei! Uite-așa, măiculiță, e aproape gata pipa 'mneatale. Vaai, sărmănuța de mine, cum îmi mai tremură mâna, parc-ar vrea să cadă! Când te-am văzut că-ți vii în fire, mi-am zis, biata de mine, las' că-i mai pregătesc eu una, că n-are să uite de prețu opiului, și o să-mi plătească cumsecade. Haram de capu meu. Îmi fac pipele din sticle vechi de cerneală de-o para, vezi, măiculiță, cum e asta... și-i pun o țeavă, uite așa, și iau amestecu meu în degetaru ăsta, cu o linguriță de corn, și iaca o umplu, maică. Ah, sărmanii mei nervi! acum șaișpe ani, înainte să încep cu de-alde astea, mă-mbătam, nu glumă; da' opiu nu-mi face rău, nu, nici vorbă. Și unde mai pui, măiculiță, alungă foamea și gândurile negre.

Femeia îi înmână pipa aproape golită, apoi căzu pe spate și se răsuci cu fața în jos.

El se ridică din pat, nevolnic, puse pipa pe piatra vetrei, dădu la o parte perdelele numai zdrențe, uitându-se scârbit la cei trei tovarăși ai săi. Observă că femeia, din pricina fumatului de opiu, semăna, ciudat, cu chinezul. Linia obrazului, a ochilor, a tâmplei, culoarea se repetau și pe chipul ei. Atâta doar că acesta se lupta din răsputeri cu una din sumedenia de zeități sau necurați, cine știe, și rânjea îngrozitor. Lascarul râdea și-i curgeau balele. Gazda stătea nemișcată.

„Ce-ar putea *ea* oare să viseze?" își spuse în sinea lui bărbatul trezit de-a binelea; întoarse spre el fața acesteia și rămase locului privind-o. „O fi visând oare măcelării, cârciumi unde să aibă mult credit? Sau un număr mai mare

de clienți respingători, ca să-și pună iarăși pe picioare patul ăsta dărăpănat și să-și curețe curtea mizeră? Ce mai poate să spere, după o cantitate de opiu mai mare decât aceasta?”

— Ia!

Își plecă urechea, ascultându-i bolboroseala.

— Neinteligibil!

Privind convulsiunile spasmodice, care-i schimonoseau fața femeii și făceau să-i zvâcnească membrele – ca niște fulgere intermitente pe un cer întunecat – i se părea că are să se molipsească din nou, așa încât trebui să se retragă într-un jilț de lângă vatră, pus acolo, pesemne, pentru orice eventualitate, și stătu, ținându-se strâns de brațele jilțului, până ce își învinse dorința aceasta spurcată de a-i imita mișcările.

Apoi se întoarse, se năpusti asupra chinezului și înșfăcându-l cu amândouă mâinile de beregată îl răsturnă, violent, în pat. Chinezul prinse mâinile care-l atacau, se împotrivi, gâfâind, protestă.

— Ce-ai spus?

Pauză plină de încordare.

— Neinteligibil!

Îi dădu drumul încetișor din strânsoare, trăgând cu urechea, atent și încordat, la vorbirea fără noimă și se răsuci pe călcâie către lascar, pe care îl târî frumușel pe dușumea. Prăvălindu-se, lascarul se sculă apoi în capul oaselor și, mijind ochii, lovea cu brațele în stânga și în dreapta, furibund, bâjbâind după un pumnal-fantomă. Se vede că pentru mai multă siguranță, femeia luase pumnalul, deoarece tresări la rândul ei, și, după un timp de gâlceavă, pumnalul apăru la ea, nu la el. Apoi căzură amândoi din nou pe spate, buimaci, unul lângă altul.

Au sporovăit destul, sfădindu-se, dar degeaba. Când vreun cuvânt ajungea să fie pronunţat deslușit, n-avea niciun înţeles, erau vorbe fără șir. De aceea „neinteligibil!" este iarăși singurul comentariu – al celui care căuta să prindă vorbele din aer – însoțindu-l de o mișcare de încuviinţare din cap și de un zâmbet mohorât. Apoi el aruncă o monedă de argint pe masă, își luă pălăria și porni pe bâjbâite; coborî treptele dărăpănate, dădu bună ziua unui portar (vânător de șobolani), aflat în pat, într-o cușcă neagră de sub scară, și pe-aci ți-e drumul.

De astă dată, în aceeași după-amiază, turnul masiv, cenușiu, al străvechii catedrale se înălța aievea dinaintea privirilor unui drumeț hăituit. Clopotele băteau vestind slujba zilnică a vecerniei la care trebuia, pare-se, să ia parte, judecând după felul cum se grăbea să ajungă la ușa deschisă a lăcașului. Tocmai când sosi, coriștii se înveșmântau, la repezeală, în odăjdiile albe, pline de pete; își puse la rându-i sutana și se alătură procesiunii celor care înaintau, înșiruiți, în drum, spre locul destinat corului. Apoi paracliserul încuie ușa de la grilajul de fier care separa altarul de restul bisericii și după aceea coriștii își ocupară locurile, grăbiți, fețele rămânându-le ascunse. Intonară apoi *Când omul cel întinat...* care răsuna trezind ecourile prin sumedenia de bolți și grinzi ale tavanului, ca un clocot surd de tunete.

CAPITOLUL II

DECANUL ŞI ÎNCĂ UN CAPITOL

Cine a observat acea pasăre blândă şi cu aspect clerical, cioara, a băgat poate de seamă, pe înserat, când ea porneşte bătând din aripi spre cuib, într-o blândă şi clericală companie, că deodată două ciori se detaşează de restul, luându-şi zborul la oarecare depărtare, unde rămân să se odihnească; această ciudată manevră sugerează omului că există o raţiune ocultă în politica stolului, potrivit căreia acea pereche vicleană pretinde a fi rupt orice legătură cu restul semenelor.

Tot astfel, la terminarea slujbei din străvechea catedrală cu turnul de formă pătrată, când coriştii se învălmăşeau zoriţi să plece, iar diferite persoane venerabile cu înfăţişare de cioară şi-au luat tălpăşiţa care încotro, doi dintre ultimii se întorc pe urmele paşilor lor şi pornesc laolaltă prin incinta bisericii străbătută de ecouri.

Nu numai ziua era pe sfârşite, ci şi anul. Soarele de amurg dogorea şi totuşi dincolo de ruinele mănăstirii se făcuse rece, iar viţa agăţătoare de Virginia de pe zidurile catedralei îşi presărase pe caldarâm jumătate din frunzele ei de un roşu-închis.

Plouase în după-amiaza aceea. Un freamăt de gheaţă încreţea oglinda ochiurilor de apă dintre lespezile de piatră – numai crăpături, aşezate neregulat –, înfiora ulmii uriaşi,

scuturând stropii de ploaie ca niște lacrimi. Frunzele căzute zăceau peste tot, în straturi groase. Câteva din aceste frunze, într-un zbor timid, își căutau loc în biserică, prin ușa joasă și boltită a catedralei, dar sunt oprite de doi oameni care tocmai ies și care le aruncă înapoi cu picioarele. Apoi, unul din ei încuie ușa cu o cheie mare, celuilalt fluturându-i la subsuoară o partitură muzicală.

— Domnul Jasper era, Tope?

— Da, domnule decan.

— A rămas până târziu.

— Da, domnule decan. Am rămas după el, sfinția-voastră. A datără ochii peste cap rău de tot.

— Spune „a dat ochii peste cap", Tope, când vorbești cu domnul decan, interveni, corectându-l cel mai tânăr dintre cei doi cu înfățișare de cioară, ca și cum ar fi vrut să zică: „Poți vorbi greșit față de un laic sau de un cleric mai mărunt, dar nu cu decanul".

Printr-o tăcere semeață, domnul Tope, paracliser-șef și însărcinat cu prezentarea bisericii grupurilor de excursioniști, refuză să dea de înțeles că aluzia i s-ar fi adresat lui.

— Când și cum a dat ochii peste cap domnul Jasper

— Pentru că, așa cum a remarcat domnul Crisparkle, e mai bine să spui a dat... a dat... repetă decanul, când și cum a dat domnul Jasper ochii peste cap...

— A dat, domnule, murmură respectuos Tope.

— ... rău de tot, Tope?

— Păi, lu dom' Jasper i se oprise răsuflarea în bereguș.

— Eu n-aș spune, Tope, în bereguș, se amestecă din nou domnul Crisparkle, cu aceeași intenție ca și mai înainte. Ce vorbă e asta... când te adresezi domnului decan...

— Abia mai putea respira, catadicsi să rostească decanul (nu fără a fi măgulit de acest omagiu indirect), așa e mai bine.

— Lu' dom' Jasper i s-a tăiat răsuflarea – căută domnul Tope să iasă discret din încurcătură – și când a fost să cânte se căznea din rărunchi să ia notele, așa că de aia, pesemne, a avut un fel de criză, puțin mai pe urmă. *S-a întunecat la minte* – Tope pronunțase aceste cuvinte cu ochii țintă la domnul Crisparkle, temându-se să stăruie asupra lor – și parcă vedea negru în fața ochilor, l-a cuprins o amețeală curioasă că, zău, de când sunt n-am mai văzut așa ceva; da' el nu părea s-o fi luat în serios cine știe ce. Ei, și eu puțină bătaie de cap și un pic de apă s-a pus pe picioare... s-a pus pe picioare.

Domnul Tope repetă ultimele cuvinte accentuându-le, ea și cum ar fi vrut să spună: „M-am descurcat clasa-ntâi, și am să mă descurc tot așa".

— Și când a plecat domnul Jasper se simțea absolut bine, da? întrebă decanul.

— Preasfinția-voastră, se simțea absolut bine. Și mă bucur știind că a găsit focu' aprins, fiindcă vremea s-a răcit după ploaie; în catedrală azi după amiază a fost umezeală și el a cam tremurat.

Cei trei își îndreptară privirile către o casă veche de piatră din curtea catedralei, cu o intrare boltită. Prin ferestrele zăbrelite focul răspândea lumină în priveliștea cotropită repede de umbrele înserării, învăluind într-un zăbranic iedera bogată și vița agățătoare de pe fațada clădirii. Când orologiul catedralei bătu ora, cu un sunet gros, o pală de vânt înfioră iedera ca unda unui zgomot solemn vuind sepulcral prin turn, prin firidele sfărâmate, pe lângă statuile

cu chip șters, și coloanele din preajmă.

— Nepotul domnului Jasper se află acolo? întrebă decanul.

— Nu, domnule, răspunse paracliserul, dar e așteptat. Nu se vede decât umbra lui singuratică prin cele două ferestre... una din ele dă încoace, cealaltă dă spre strada Mare... acum trage perdelele.

— Bine, bine, rosti decanul, nerăbdător să curme firul micei lui cuvântări. Sper că inima domnului Jasper să nu fie prea absorbită de afecţiunea pentru nepotul său. În această lume trecătoare afecţiunile noastre, oricât de lăudabile ar fi ele, nu trebuie niciodată să ne subjuge; noi trebuie să le stăpânim, da, să le stăpânim. Sunetul clopotului îmi aduce aminte, în mod agreabil, că a venit ceasul cinei. N-ai vrea, domnule Crisparkle, ca înainte de a te duce acasă să treci poate și pe la domnul Jasper?

— Firește, domnule decan. Și am să-i spun că aţi avut bunăvoinţa de a dori să aflaţi cum se simte?

— Da, da, așa să faci, așa. Firește. Vreau să știu cum se simte. În orice caz. Vreau să știu cum îi mai este.

Cu un aer plăcut, protector, decanul își ridică pălăria demodată cu condescendenţa oricărui decan bine dispus, îndreptându-și ghetrele atrăgătoare către sufrageria roșietică din casa veche, confortabilă, de cărămidă, unde locuia în prezent, împreună cu doamna decan și domnișoara decan.

Domnul Crisparkle, cleric, chipeș și rozaliu, gata oricând să se arunce cu capul înainte în orice apă curgătoare adâncă, de pe meleagurile din preajmă; domnul Crisparkle, cleric, se scoală cu noaptea-n cap, are ureche muzicală, este cuviincios, vesel, amabil, binevoitor, sociabil și este un om

de viață, juvenil; domnul Crisparkle, cleric, om de treabă, în ultimul timp „mentor” pe căile fărădelegii, dar care datorează unui om cu vază (recunoscător pentru educația bună a fiului său) poziția creștinească actuală, porni către locuința cantorului de lângă catedrală, abătându-se din drumul spre casă, unde avea să ia ceaiul, devreme.

— Jasper, am aflat cu părere de rău de la Tope că nu te simți bine.

— Aa, n-a fost nimic... nimic!

— Pari puțin obosit.

— Daa? Hm, nu cred. În orice caz, eu nu mă simt obosit. Am impresia că Tope a exagerat lucrurile. Obiceiul lui, știi foarte bine, să dea prea mare importanță la tot ce se leagă de catedrală.

— Pot spune decanului – am venit trimis anume de decan – că ești din nou sănătos?

— Firește, a fost răspunsul, însoțit de un zâmbet abia schițat, transmite-i totodată respectele și mulțumirile mele.

— M-am bucurat aflând că-l aștepți pe tânărul Drood.

— Îl aștept din clipă-n clipă pe băiatul ăsta, care mi-e atât de drag.

— Aa! venirea lui, Jasper, are să-ți facă mai bine decât un doctor.

— Mai bine decât o duzină de doctori, pentru că-l iubesc din inimă, iar de doctori să nu aud, nici de balivernele doctoricești.

Domnul Jasper este un bărbat oacheș, de vreo douăzeci și șase de ani, cu favoriți și un păr negru, bogat, strălucitor și ferchezuit. Pare mai în vârstă decât este, așa cum se întâmplă adesea cu oamenii bruneți. Are o voce gravă și puternică, e chipeș și bine legat, puțin cam posomorât din

fire. Odaia lui are ceva trist, poate că și asta l-a înrâurit în felul său de a fi. Cea mai mare parte a timpului e cufundată în umbră. Chiar și pe soare puternic, lumina rareori ajunge până la pianul de concert dintr-un ungher, la pupitrul încărcat cu partituri sau până la rafturile cu cărți, fixate în perete, ori la tabloul neisprăvit, atârnat deasupra prichiciului de pe cămin, reprezentând o elevă, ca o floare, cu părul castaniu despletit, prins cu o panglică albastră – un chip de o remarcabilă frumusețe, cu un aer impertinent, de mofturoasă, cum nu se poate mai juvenil, aproape copilăros, de care părea în mod hazliu conștientă.

(Acest tablou, pur și simplu o mâzgălitură, nu avea niciun merit artistic; era însă clar că pictorul îl făcuse, într-o manieră comică – s-ar putea spune, aproape ca să se răzbune – aidoma modelului.)

— N-o să te avem printre noi, Jasper, astă-seară la întrunirea muzicală care se ține din două în două săptămâni, miercurea. Fără îndoială, o să te simți mult mai bine acasă. Noapte bună. Dumnezeu să te binecuvânteze!

Spu-ne-ți-mi, păs-tori, spu-ne-ți-mi
Spu-ne-ți-mi, ați văzut-o (ați văzut-o, văzut-o,
ați văzut-o) pe-e-e Flo-o-ra trecând pe-aici!

Astfel fredona, psalmodiind, clericul Septimus Crisparkle, retrăgându-se din ușă cu chipul lui plăcut și apoi coborând scara.

Venind dinspre piciorul scării, se auzeau exclamații în semn de recunoaștere și urări de salut între reverendul Septimus Crisparkle și altcineva. Domnul Jasper, care trăgea cu urechea, sări din jilț, ieșind în întâmpinarea unui

tânăr pe care-l strânge la piept, strigând:

— Scumpul meu Edwin!

— Scumpul meu Jack! Sunt fericit că te văd.

— Leapădă pardesiul, băiete dragă, și așază-te aici, în colțișorul tău. Nu te-a pătruns umezeala la picioare? Scoate-ți cizmele. Hai, scoate-le.

— Dragă Jack, sunt uscat ca un ciolan. Fii așa de bun și nu mă mai cocoloși atât. Prefer orice altceva decât să fiu cocoloșit.

Încurcat de a se vedea atât de aspru pus la punct în izbucnirea-i spontană de entuziasm, domnul Jasper rămase locului cu privirile ațintite asupra tânărului, care își scotea haina, pălăria și mănușile. Îl privea stăruitor și atent – privire dezvăluind afecțiunea nestăvilită, plină de încordare și devotament totodată – mereu, mereu, ori de câte ori Jasper avea fața îndreptată în această direcție. Și când și-o îndrepta într-acolo, niciodată, ca acum sau altcând, nu făcea acest lucru într-o doară, ci totdeauna se concentra.

— Eh, așa da, Jack, acum pot să mă duc în colțișorul meu. Cinăm, Jack?

Domnul Jasper deschise o ușă de la celălalt capăt al camerei, care dădea într-o odăiță plăcut luminată, unde totul era pregătit și unde o doamnă arătoasă tocmai punea farfuriile pe masă.

— Ce spectacol îmbietor! strigă tânărul, bătând din palme. Fii atent, Jack, ia spune-mi, a cui aniversare e astăzi?

— A ta nu, știu, răspunse domnul Jasper, făcând o pauză ca să se gândească.

— Nu, nu a mea, știu și eu! E ziua lui Pussy!

Neclintită, privirea tânărului sugeră subit, prin cine știe ce putere ciudată de înrâurire, schița aflată deasupra

căminului.

— Da, Jack, a lui Pussy! Trebuie să bem în sănătatea ei, urându-i mulţi ani. Vino, unchiule, şi condu-l la masă pe nepotul dumitale respectuos şi mort de foame.

Când băiatul (care nu era decât un ţânţăr) aşează o mâna pe umărul lui Jasper, Jasper, vesel şi cu vioiciune, puse şi el o mână pe umărul acestuia şi astfel, ca doi fraţi, se duc să cineze.

— Aa, Doamne sfinte, iat-o şi pe doamna Tope! strigă băiatul. Mai drăguţă ca niciodată.

— Nu te ocupa de mine, domnişorule Edwin, rosti soţia paracliserului. Am eu grijă de asta.

— Ba nu. Eşti mult prea frumuşică. Hai, sărută-mă, pentru că-i aniversarea lui Pussy.

— Dacă aş fi în locul ei, tinere, ţi-aş arăta eu „Pussy", cum o numeşti dumneata, reluă doamna Tope îmbujorându-se, după ce fu sărutată. Unchiul dumitale ţine prea mult la dumneata, asta este. Prea-ţi caută-n coarne, aşa socot eu; îţi închipui că-i de-ajuns să strigi de câteva ori Pussy, ca fetele să şi vină cu zecile.

— Dumneata uiţi, doamnă Tope, interveni domnul Jasper, luându-şi locul la masă cu un zâmbet jovial, ca şi tu, Ned, că unchi şi nepot sunt cuvinte interzise aici printr-o înţelegere comună. Domnul fie lăudat pentru bucatele pe care le vom primi.

— Parcă ai fi decanul! Martor Edwin Drood!... Te rog, Jack, tranşează carnea, nu mai pot de foame.

Această replică a slujit drept introducere la cină.

În tot timpul mesei s-a vorbit puţin despre subiecte de actualitate sau despre vreun subiect anume. În cele din urmă, faţa de masă a fost ridicată, după care apăru o

farfurie cu nuci și o carafă cu vin de Xeres, îmbietor colorat.

— Așa... ia spune-mi, Jack, glăsui tânărul, oare simți cu adevărat și sincer că înrudirea noastră ar putea însemna o barieră între noi? *Eu* unul nu cred.

— Unchii, Ned, sunt, de regulă, atât de vârstnici față de nepoții lor, încât, instinctiv, simt același lucru.

— De regulă! Ah, poate! Dar ce contează diferența de șase ani sau cam așa ceva? În familiile numeroase există unchi mai tineri ca nepoții lor. Zău, tare-aș vrea să fie astfel și cu noi!

— De ce?

— Deoarece, dacă ar fi așa, te-aș învăța eu minte, Jack. Aș alunga grijile, care, deși tânăr, albesc părul... grijile care-l vâră pe bătrân în groapă. Hei, Jack, să nu bei!

— Și de ce nu?

— Mă mai întrebi de ce?... E ziua de naștere a lui Pussy, și n-ai închinat în sănătatea ei! Mulți ani trăiască Pussy! Adică mulți ani fericiți.

Afectuos și vesel, domnul Jasper atinse mâna întinsă a tânărului, ridicând paharul în tăcere.

— Hip, hip, ura! strigă Ned. De zeci de ori ura, ura, ura!... Și acum, Jack, hai să stăm puțin de vorbă despre Pussy. Sunt două perechi de spărgătoare de nuci? Dă-mi mie unul și tu ia-l pe celălalt. (Crac!) Jack, cum o mai duce Pussy?

— În privința muzicii? Foarte bine.

— Ce om teribil de conștiincios ești, Jack! Dar știu, știu, Dumnezeu să te binecuvânteze. E puțin cam neatentă, nu-i așa?

— Poate învăța orice, numai să vrea.

— *Numai* să vrea? Fir-ar să fie. Și dacă nu?

Se auzi un crac dinspre Jasper.

— Cum ți se pare, Jack?

— Seamănă, într-adevăr, foarte bine cu schița ta, răspunse Jasper, din nou concentrându-se asupra portretului.

— Și eu sunt oarecum mândru de el, rosti tânărul, înălțându-și cu plăcere privirea spre tablou; închise apoi un ochi și fixă o perspectivă mai corectă, uitându-se peste marginea spărgătorului de nuci, ridicat în sus. L-am nimerit destul de bine din memorie. Trebuia să-i prind expresia cum se cuvine, pentru că am văzut-o pe Pussy destul de des.

Crac! se auzi dinspre Edwin Drood.

Crac! se auzi apoi dinspre Jasper.

— De fapt – reluă tânărul, după un timp de tăcere, tot scotocind prin cojile de nuci, puțin înciudat – regăsesc această expresie ori de câte ori o văd pe Pussy. Dacă nu e întipărită pe chipul ei când vin, la plecare o las cu expresia asta... Știi foarte bine, domnișoară mofturoasă și impertinentă. Uf!

Făcu un semn cu spărgătorul de nuci către tablou.

Crac! Crac! Crac! Molcom, dinspre Jasper.

Crac! Puternic, dinspre Edwin Drood.

Tăcere de ambele părți.

— Ți-ai pierdut graiul, Jack?

— L-ai găsit pe-al tău, Ned?

— Nu, dar zău... știi, la urma urmelor, nu-i așa că...

Domnul Jasper ridică din sprâncenele lui negre, iscoditor.

— Nu-i așa că-i neplăcut să fii împiedicat de a alege în această direcție? Ascultă, Jack. Ascultă ce-ți spun eu! Dacă aș avea posibilitatea să aleg, pe Pussy aș alege-o din toate fetele drăguțe din lume.

— Dar n-ai această posibilitate.

— Tocmai de asta mă plâng eu. Răposatul meu tată și răposatul tată al lui Pussy s-au apucat să hotărască anticipat căsătoria noastră. De ce... naiba, era cât pe aci să spun, dacă s-ar fi cuvenit, știind respectul pe care-l port memoriei lor... nu ne-au lăsat în pace?

— Tț, țț, țț, băiete dragă, îl mustră Jasper pe un ton de dezaprobare.

— Țț, țț, țț? Da, Jack, pentru *tine* totul merge strună. *Tu* n-ai de ce să te perpelești. Viața *ta* nu este redusă la scară, trasată dinainte, ca planul unui inginer topograf. *Tu* nu ai presentimentul neplăcut că ești silit în alegerea ta, nici că o femeie e silită să te aleagă, sau că îi ești dat cu de-a sila Poți alege după bunul *tău* plac. Viața, pentru *tine,* este ca o prună cu bruma ei naturală, nimeni nu s-a ostenit să o curețe pentru tine...

— Nu te opri, dragul meu. Continuă.

— Te-am jignit cumva, Jack?

— Cum să mă fi jignit?

— Doamne sfinte. Jack, te-ai schimbat groaznic la față! Ți s-au împăienjenit ochii într-un fel ciudat.

Domnul Jasper, cu un zâmbet forțat, întinse mâna dreaptă vrând parcă să risipească orice teamă, și între timp să-și revină. După o vreme îngăimă:

— Am luat opiu ca să-mi liniștesc suferința... o neliniște care uneori mă copleșește. Efectul acestui medicament se abate asupra mea ca o pacoste sau ca un nor și trece. Îl vezi cum trece, se spulberă îndată. Nu te uita la mine. Are să treacă numaidecât.

Cu o expresie de îngrijorare întipărită pe față, tânărul se supuse, lăsând ochii în jos, spre cenușa din vatră. Jasper,

fără a-şi odihni şi el ochii privind focul, încerca mai degrabă să capete tărie, prinzându-se cu putere, ferm, de braţul jilţului; rămase câteva clipe împietrit, apoi îşi reveni – pe frunte i se iviră broboane mari de sudoare. Văzându-l prăbuşit cum era în jilţ, nepotul se ocupă grijuliu de el, până când acesta se restabili de-a binelea. Venindu-şi în fire, Jasper puse afectuos o mână pe umărul nepotului său, şi, pe un ton mai puţin tulbure decât tâlcul vorbelor sale – oarecum în zeflemea, sau poate cu intenţia de a-l ocărî – rosti astfel:

— Se spune că orice casă ascunde o taină, iar tu, dragă Ned, ai crezut că într-a mea nu există taine.

— Pe viaţa mea, Jack, aşa credeam. Totuşi, când mă gândesc că până şi în casa lui Pussy... dacă ar avea... şi în a mea... dacă aş avea...

— Vorbeai tocmai (dar te-am întrerupt fără să vreau) de viaţa mea tihnită. Niciun fel de zbucium, de larmă, în jurul meu, nici griji legate de negoţ, de afaceri, nici tu riscuri, nici tu schimbare de casă... îţi apăream devotat artei de care mă ocup şi care înseamnă îndeletnicirea, plăcerea mea.

— Chiar asta voiam să spun, Jack, dar vezi că tu, vorbind despre tine însuţi, laşi la o parte, aproape în mod necesar, multe din lucrurile despre care eu aş fi pomenit. De pildă: aş fi pomenit în primul rând de faptul că eşti atât de respectat în calitatea ta de prim cantor laic, mă rog, al acestei catedrale, despre reputaţia de care te bucuri pentru că ai făcut adevărate minuni cu corul; despre modul cum îţi alegi societatea şi despre faptul că deţii o poziţie atât de independentă în această localitate veche şi ciudată, despre darul de a preda (păi, până şi Pussy, căreia nu-i place să fie dăscălită, zice că n-a mai existat un asemenea maestru ca

tine!), despre relațiile tale...

— Da, acum văd unde vrei să ajungi. Urăsc toate astea.

— Urăști toate astea, Jack?! exclamă tânărul, uimit.

— Da, da. Monotonia chinuitoare a existenței mele mă macină, mă zdrobește. Cum ți s-a părut slujba?

— Frumoasă! De-a dreptul dumnezeiască!

— Mie deseori mi se pare diabolică. M-am săturat până peste cap. Ecoul propriului meu glas, pe sub bolțile catedralei, își bate joc parcă de cazna mea zilnică. Mă obosește mai mult decât pe orice amărât de călugăr, care înaintea mea a lenevit, o viață întreagă, prin locul ăsta sumbru. Călugărul, ca să se mai consoleze, se putea apuca (și făcea acest lucru) să scrijeleze demoni în lemnul stranelor, al scaunelor, al pupitrelor. Dar eu ce să fac? Să mă apuc de scrijelit demoni în inimă?

— Și eu, Jack, care credeam că ți-ai găsit limanul în viață, rosti, mirat, Edwin Drood, și se aplecă înainte în scaun, ca să pună o mână, din compasiune, pe genunchiul lui Jasper, privindu-l cu o expresie plină de neliniște întipărită pe față.

— Știam că așa crezi. Toată lumea crede astfel.

— Da, îmi închipui, încuviință Edwin, căzând pe gânduri. Pussy, în orice caz.

— Când ți-a spus ea asta?

— Ultima oară când am fost aici. Îți aduci aminte, acum trei luni.

— Și cum s-a exprimat?

— Aa, mi-a spus doar atât, că e eleva ta și că ești născut pentru această profesiune.

Tânărul aruncă o privire spre tablou. Jasper vedea portretul în sinea lui.

— Orice ar fi, dragă Ned, reluă Jasper, clătinând din cap

cu o bună dispoziție resemnată, trebuie să mă supun acestei profesiuni cu care, aparent, mă identific. Acum e prea târziu să-mi găsesc o alta. E o confidență, rămâne între noi.

— O voi păstra cu sfințenie, Jack.

— Ți-am făcut-o pentru că...

— Știu și simt. Pentru că suntem prieteni intimi și pentru că ții la mine și ai încredere în mine, așa cum și eu țin la tine și am încredere în tine. Dă-mi amândouă mâinile, Jack.

Cei doi se ridicară în picioare privindu-se țintă în ochi, unchiul, ținând mâinile nepotului într-ale sale, rosti:

— Ei, acum știi, nu-i așa, că până și un biet cantor anost, care tocește de zor partitura în firida lui, poate fi tulburat de vreo ambiție, aspirație, de neliniște, nemulțumiri, oricum le-am numi.

— Da, dragă Jack.

— Și-ai să-ți aduci aminte?

— Dă-mi voie să te-ntreb, dragă Jack, cum crezi oare că aș putea uita cele ce mi-ai spus tu cu atâta însuflețire?

— Atunci, ia-le drept un avertisment.

Retrăgându-și mâinile și făcând un pas înapoi, Edwin se opri o clipă ca să deslușească tâlcul acestor ultime cuvinte. Apoi spuse, vizibil emoționat:

— Mi-e teamă că nu-s decât un biet tânăr superficial, Jack, care nu are un cap prea strălucit. Desigur, sunt tânăr și poate odată cu vârsta n-o să deven mai rău. Oricum ar fi, sper că am oarecare intuiție prin care simt – simt profund – caracterul generos și dezinteresat al destăinuirilor tale dureroase, făcute din adâncul inimii, care pentru mine sunt ca un avertisment.

Chipul și tot corpul lui Jasper deveniră atât de rigide

încât până și respirația îi încetase parcă.

— N-aș putea să nu observ, Jack, că această mărturisire te-a costat un mare efort și că ai fost foarte mișcat, așa cum nu ești de obicei. Firește, știu că ții extrem de mult la mine, dar de fapt nu mă așteptam, aș spune, să te sacrifici astfel pentru mine.

Recăpătându-și respirația fără nicio tranziție între cele două stări complet diferite, domnul Jasper ridică din umeri, începu să râdă și schiță un gest nedefinit cu mâna dreaptă.

— Nu, te rog nu-ți ascunde sentimentele, Jack, eu vorbesc foarte serios. Nu mă îndoiesc câtuși de puțin că acea stare sufletească maladivă pe care mi-ai descris-o atât de sugestiv n-ar fi însoțită de o suferință reală, greu de îndurat. Dar, Jack, dă-mi voie să te asigur din nou că în ce mă privește nu m-ar putea copleși. Nu cred să fie cazul cu mine. În mai puțin de un an, știi, o retrag pe Pussy de la școală pentru a deveni doamna Drood. Apoi voi lucra ca inginer în Orient și o iau și pe Pussy cu mine. Dar deși acum ne-am cam ciondănit din cauza monotoniei inevitabile în care decurge iubirea noastră, cu un deznodământ stabilit dinainte, nu mă îndoiesc, totuși, că o s-o ducem minunat când totul se va sfârși și nu se va mai putea face nimic. Pe scurt, Jack, ca să mă-ntorc la cântecul vechi pe care-l cântam în timpul mesei (și cine știe cântece vechi mai bine ca tine?) *nevasta o să joace, iar eu cânta-voi, și-om trece ziua-n veselie*. Că Pussy e frumoasă, nu mai încape îndoială... și când ai să fii pe cât de frumoasă pe atât de bună, micuța mea impertinentă – din nou apostrofând portretul – voi arde parodia asta și voi picta un altul pentru profesorul tău de muzică.

Domnul Jasper, ținând bărbia sprijinită în mână și cu o

expresie de visătoare bunăvoinţă întipărită pe chip, urmărise atent fiecare căutătură, fiecare gest, de care fuseseră însoţite aceste cuvinte. Păstră aceeaşi atitudine şi după ce termină ce avea de spus, fascinat parcă de interesul puternic pe care-l nutrea faţă de spiritul acesta tânăr, pe care într-atât îl îndrăgea. Apoi glăsui, zâmbind molcom:

— Aşadar, nu te laşi avertizat?

— Nu, Jack.

— Nu vrei să fii avertizat?

— Nu, Jack, nu de tine. Nu numai că nu mă consider ca fiind în pericol, dar nici nu vreau să te aud vorbind pe acest ton.

— Ce-ar fi să facem o plimbare prin curtea bisericii?

— Perfect. N-ai nimic împotrivă dacă mă abat o clipă până la Casa Maicilor să las un pachet?... Nişte mănuşi pentru Pussy... atâtea perechi câţi ani împlineşte astăzi. Ideea are ceva poetic, Jack, nu-i aşa?

Domnul Jasper, în aceeaşi postură, continuă:

— Nimic în viaţă, Ned, nu-i nici pe jumătate atât de frumos ca iubirea!

— Pachetul se află în buzunarul pardesiului meu. Trebuie să-l duc astă-seară, altminteri toată poezia s-a dus. Nu este îngăduit să faci vizite seara acolo, dar să laşi un pachet... Sunt gata, Jack.

Domnul Jasper renunţă la atitudinea sa contemplativă şi plecară împreună.

CAPITOLUL III

CASA MAICILOR

Din destule motive, pe care această povestire le va dezvălui treptat, trebuie conferit un nume fictiv străvechiului oraș arhiepiscopal. Să ne oprim, în aceste pagini, la acela de Cloisterham.

Odinioară druizii[11] s-ar putea să-l fi cunoscut sub un alt nume, sub un altul romanii, fără îndoială saxonii sub un altul, sub un altul normanzii. Ce mai contează un nume mai mult sau mai puțin de-a lungul atâtor veacuri, pentru cronicile sale prăfuite!

Cloisterham este un oraș antic, loc nepotrivit de ședere pentru cei care tânjesc după zarva lumii. Un oraș monoton, liniștit, în care peste tot plutește un iz de pământ venind de la criptele catedralei. Are atâtea morminte monastice, încât copiii din Cloisterham pun să crească salată micuță în țărâna stareților și a stareților și fac plăcinte din lutul călugărițelor și al călugărilor, iar plugarul de pe câmpurile din partea locului are pentru lorzii trezorieri, pentru arhiepiscopi, episcopi, și alții deopotrivă, atenția pe care căpcăunul din poveste o avea față de oaspetele nepoftit, și le macină oasele ca să-și facă pâinea.

Este un oraș care dormitează, Cloisterham, ai cărui

11-Preoți ai vechilor celți. Și-au pierdut înrâurirea în urma cuceririi Galiei de către romani.

locuitori par să-şi închipuie, cu o lipsă de temeinicie mai degrabă ciudată decât arareori întâlnită, că toate transformările care ar fi trebuit să aibă loc s-au şi petrecut şi că nu mai au la ce să se aştepte. Stranie etică, având rădăcini în această antichitate, mai străveche decât orice vestigii antice!

Străzile din Cloisterham sunt atât de tăcute (deşi gata să producă un ecou la cea mai mică adiere) încât, vara, obloanele prăvăliilor rar se întâmplă să fie trântite de perete de vântul sudic; cât despre călătorul ars de soare, care trece pe acolo şi priveşte în stânga şi-n dreapta, acesta iuţeşte puţin pasul ca să treacă mai repede de bariera oraşului cu respectabilitatea lui apăsătoare. Ispravă lesne de adus la îndeplinire, deoarece străzile din Cloisterham sunt, într-un fel, o singură străduţă îngustă prin care se intră şi prin care se iese – restul fiind nişte ogrăzi de cele mai multe ori ca vai de lume, cu pompe de apă şi fără niciun drumeag, excepţie făcând curtea catedralei, iar cartierul pavat al quakerilor[12] seamănă foarte bine, în privinţa culorii şi a aspectului general, cu o pălărie de călugăriţă din ordinul quakerilor, aflată într-un ungher întunecat.

Într-un cuvânt, Cloisterham este un oraş dintr-o epocă pierdută în negura timpurilor, cu dangătul răguşit al clopotului de la catedrală, cu croncănitul răguşit al ciorilor care dau târcoale turnului catedralei, cu accentele încă şi mai răguşite dar mai puţin limpezi ale ciorilor cu chip de om care iau loc jos, în stranele catedralei. Ruinele unor vechi ziduri, pietrele provenind de la capele şi capiteluri, de la schituri şi mănăstiri, au slujit, la întâmplare, fără să se

12-Sectă religioasă din Anglia întemeiată de Ceorge Fox (1624—1690).

ţină seamă de nimic, pentru înjghebarea multor case cu grădini, aşa cum o seamă de idei împletite alandala s-au integrat în capetele multor cetăţeni de prin partea locului.

Totul aparţine aici trecutului. Până şi singurul cămătar de aici nu mai primeşte nimic amanet, de multă vreme, însă oferă zadarnic spre vânzare un stoc de lucruri nerăscumpărate, din care cele mai costisitoare articole sunt nişte ceasornice vechi, întunecate şi palide, ce par că asudă încetişor; nişte cleşti, fără luciu, pentru zahăr, cu braţe care nu mai prind, şi tomuri ciudate de cărţi deprimante.

Cele mai numeroase şi totodată mai agreabile mărturii că viaţa propăşeşte în Cloisterham sunt oferite de vegetaţia nenumăratelor grădini. Chiar şi teatrul micuţ, căzut în paragină, are biata lui fâşie de grădină, unde duhul răului, când dispare de pe scenă ca să se cufunde pe tărâmuri infernale, se prăvale printre straturile de fasole violacee sau printre cojile de stridii, după anotimp.

În centrul oraşului Cloisterham se înalţă Casa Maicilor – un edificiu venerabil, din cărămidă, a cărei denumire de astăzi se trage neîndoielnic din legenda care spune că odinioară aici a fost o mănăstire. Pe frumosul grilaj împrejmuitor al vechii curţi se află o piatră strălucitoare de alamă pe care scânteiază cuvintele:

PENSION DE DOMNIŞOARE
DRA. TWINKLETON

Faţada casei este veche şi coşcovită, iar placa de alamă atât de sclipitoare şi de plăcută la văz, încât, pentru străinii cu fantezie, aceasta ar sugera, în general, ideea unui filfizon bătrân şi decrepit cu un monoclu mare, modern, pus la un

ochi beteag.

Dacă odinioară călugărițele – o generație de ființe parese mai mult supuse decât neînduplecate – își plecau îndeobște capetele lor contemplative ca să nu se lovească de grinzile din tavanul numeroaselor cămăruțe joase ale clădirii, dacă ședeau la ferestruicile scunde și lunguiețe, depănându-și rugăciunile întru umilire, în loc de a face coliere din mătănii pentru a se împodobi, dacă se lăsau zidite de vii în unghere stranii, în cornișele proeminente ale edificiului, pentru că mai purtau în ele germenul indistructibil al naturii mame care continua să fermenteze păstrând încă trează lumea în inimile lor – toate acestea ar putea fi chestiuni capabile să intereseze nălucile (de cumva există), care bântuie casa, nemenționate însă în rapoartele semestriale întocmite de domnișoara Twinkleton, nici în nomenclatura articolelor cuprinse în prețul obișnuit al pensionului sau în cel suplimentar. Doamna care se ocupă de prezentarea poetică a avantajelor acestui așezământ în schimbul unei sume mai mari (sau mai mici) pe trimestru, nu inserează în prospectul său astfel de probleme sterile.

Așa precum în unele cazuri de beție sau de mesmerism[13] există două stări de conștiință, care niciodată nu se ciocnesc, fiecare din ele urmând cursul său separat de parcă ar fi continue, nu întrerupte (astfel, dacă ascund ceasul, beat fiind, trebuie să mă îmbăt din nou ca să-mi aduc aminte unde l-am pus), la fel și domnișoara Twinkleton avea două ipostaze diferite și separate de a fi. În fiecare noapte, din clipa în care tinerele se retrăgeau să se odihnească, domnișoara Twinkleton își aranja puțin

13-*Franz Mesmer* (1734—1815), medic german, fondatorul teoriei *magnetismnlui animal* (mesmerism).

buclele, își înviora ușor ochii, devenind o domnișoară Twinkleton mai însuflețită decât cea pe care o știuseră vreodată elevele. Noapte de noapte, la aceeași oră, domnișoara Twinkleton relua conversația din ajun despre micile scandaluri amoroase din Cloisterham, despre care, ziua, habar n-avea, amintindu-și de un sezon anume de la Izvoarele Tunbridge[14] (numite în glumă de către domnișoara Twinkleton, în această ipostază a existenței ei, „Izvoare"), adică sezonul în care un anume domn desăvârșit (numit de către domnișoara Twinkleton, în această ipostază a exisenței sale, „zănaticul domn Porters") i-a dezvăluit omagiul inimii sale, despre care domnișoara Twinkleton, în ipostaza de școlăriță a existenței ei, era tot atât de insensibilă ca și un stâlp de granit. Confidenta domnișoarei Twinkleton în amândouă ipostazele existenței sale, și care știa să se adapteze și la una și la cealaltă, era o doamnă Tisher – văduvă plină de deferență, adusă de spate, cu o tuse cronică și voce sugrumată, care se ocupa de garderoba fetelor și care nu pierdea niciodată prilejul să le dea de înțeles că a trăit zile mai fericite. Poate că ăsta era motivul pentru care printre slujnice exista credința, transmisă din generație în generație, cum că defunctul Tisher fusese frizer.

Eleva favorită din Casa Maicilor era domnișoara Rosa Bud[15], firește poreclită Rosebud (Boboc de Trandafir); minunat de drăguță, minunat de copilăroasă, minunat de extravagantă. Tinerele colege nutreau față de domnișoara

---

14-*Tunbridge Wells*, stațiune balneară din Kent, situată la 30 mile de Londra. Izvoarele sale feruginoase au fost descoperite de lordul North, în 1606.

15-*Bud* în engleză înseamnă *boboc*.

Bud un interes manifestat cu sfială (fiind romantic), deoarece aflaseră că i-a fost ales un soţ, prin testament, tutorele rămânând dator să acorde mâna fetei de îndată ce tânărul împlinea vârsta cuvenită.

De-a lungul existenţei sale seminariale, domnișoara Twinkleton a combătut latura romantică a acestui destin, clătinând din cap dinapoia umerilor rotunzi ai domnișoarei Bud și meditând la soarta nefericită a acestei micuțe victime sacrificate. Dar fără un alt rezultat – cel mult poate uneori înrâurirea rămasă neobservată a zănaticului domn Porters să-i fi subminat strădania –, atâta doar că atitudinea ei stârnea în dormitor, în rândul fetelor, ţipătul unanim:

— Ah, draga mea! Ce fată bătrână și acră e domnișoara asta Twinkleton!

În Casa Maicilor nu domnea niciodată o fierbere mai mare ca atunci când acest soţ impus venea să o vadă pe domnișoara Rosebud. Domnișoarele pricepeau, în unanimitate, că tânărul fusese învestit în mod legal cu acest privilegiu și că dacă domnișoara Twinkleton i-ar fi contestat dreptul, ar fi fost numaidecât luată pe sus și transportată de acolo. Când clinchetul clopoţelului de la poartă trebuia să-i vestească sosirea, în clipa când răsuna, orice domnișoară care ar fi putut, sub un pretext ori altul, să vină la fereastră, venea la fereastră, iar cele care trebuiau să „exerseze” exersau anapoda; la ora de franceză se făcea atâta harababură încât profesoara se învârtea de colo până colo tot așa de iute precum o sticlă la o petrecere de cheflii, din secolul trecut.

În după-amiaza zilei imediat următoare mesei luate în doi, clopoţelul începu să sune, cu obișnuitul efect emotiv.

— Domnul Edwin Drood dorește s-o vadă pe domnișoara

Rosa.

Astfel anunță femeia de scrviciu de la vorbitor.

Domnișoara Twinkleton, cu un aer de o melancolie exemplară, se întoarce către cea sacrificată și rostește:

— Te poți duce jos, draga mea.

Domnișoara Bud se duce jos, urmărită de toate privirile.

Domnul Edwin Drood așteaptă chiar în salonul domnișoarei Twinkleton: o încăpere cochetă, care nu conține nimic legat direct de studiu decât un glob al pământului și altul ceresc. Aceste expresive instrumente de lucru dădeau de înțeles (părinților și tutorilor) că, pe domnișoara Twinkleton, până și atunci când se retrăgea sub acope- rământul locuinței sale particulare, simțul datoriei o silea, în orice clipă, să devină un soi de evreică rătăcitoare, cutreierând pământul sau luându-și zborul spre ceruri în căutarea unor cunoștințe utile elevelor sale.

Slujnica – nouă în serviciu, nu-l mai văzuse pe logodnicul domnișoarei Rosa, cu care dă ochii prin balamalele ușii deschise, lăsată deschisă tocmai în acest scop – coboară, cu un aer vinovat și împleticindu-se, scările de la bucătărie, când iată că o micuță apariție fermecătoare, ținând obrazul ascuns într-un șorțuleț de mătase, care aproape că-i acoperea capul, se strecoară în salon.

— Ah! ce caraghioslâc! rostește apariția, stând locului, și apoi dându-se un pas înapoi. Nu-i așa, Eddy!?

— Nu-i așa, ce, Rosa?

— Nu mai înainta, te rog. E așa de absurd.

— Ce e absurd, Rosa?

— Toată istoria asta. Ce absurd este să fii orfană și logodită. E așa de absurd să ai mereu după tine fetele și slujnicele la pândă, ca șoarecii în pardoseală, e așa de

absurd să te auzi chemată aici!

S-ar părea că în timp ce rostește această plângere, apariția ține degetul mare în colțul gurii.

— Afectuoasă primire-mi mai faci, Pussy, n-am ce zice!

— Ei, într-un minut, Eddy, am să fiu cu totul alta, în clipa asta nu pot însă. Ce mai faci? (foarte scurt).

— N-aș putea spune, Pussy, că mă simt mult mai bine văzându-te, pentru că de fapt nici nu te văd.

După această a doua dojană, un ochișor îndărătnic străluci la un capăt al șorțului, dar din nou se făcu nevăzut, odată cu exclamația

— O, Doamne sfinte! Ți-ai tăiat părul!

— Cred că mai bine-mi tăiam capul, spuse Edwin; își ciufuli părul cu pricina, aruncând o privire în oglindă și bătând nerăbdător din picioare. Să plec?

— Nu, nu încă, Eddy. Toate fetele o să mă-ntrebe de ce-ai plecat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Rosa, vrei să-ți descoperi o dată căpșorul acela caraghios și să-mi dai bună ziua?

— Bine-ai venit, Eddy, rosti ea, lăsând în jos șorțulețul de pe capul copilăros. Poftim! Ești mulțumit, sunt sigură! Dă-mi mâna. Nu, nu te pot săruta, pentru că am o bomboană acră în gură.

— Dar te bucuri măcar, Pussy, că mă vezi?

— Aa, da, grozav mă bucur... Vino și ia loc... Domnișoara Twinkleton.

Când aveau loc asemenea vizite, obiceiul acestei excelente ființe era să apară din trei în trei minute, fie personal sau în persoana doamnei Tisher, și să facă o jertfă pe altarul Purității, prefăcându-se că are nevoie de un

obiect oarecare. În momentul de față, domnișoara Twinkleton se strecoară grațios înăuntru și apoi afară:

— Ce mai faci, domnule Drood? spuse în trecere. Cât de bucuroasă sunt că te revăd. Vă rog să mă scuzați... Penseta... Mersi!

— Am primit mănușile aseară, Eddy, și mi-au plăcut foarte mult. Sunt o frumusețe.

— Hm, și asta e ceva, rosti logodnicul, mormăind oarecum. Sunt foarte recunoscător pentru cel mai mic cuvânt de încurajare. Cum ți-ai petrecut ziua de naștere, Pussy?

— Încântător! Toată lumea mi-a dat câte un cadou. Ce banchet s-a făcut! Ce bal a fost seara!

— Ee, banchet... ce bal? S-ar părea că totul s-a petrecut destul de bine, Pussy, fără mine.

— În-cân-tă-tor! strigă Rosa cât se poate de spontan și fără pic de rezervă.

— Aș! Și în ce-a constat banchetul?

— Tarte, portocale, jeleuri, crevete.

— Ați avut și parteneri la bal?

— Am dansat între noi, domnule, se înțelege. Câteva fete au jucat rolul fraților lor. A fost așa de nostim!

— N-a avut niciuna ideea să joace rolul...

— Tău? Vai, da! strigă Rosa, râzând din toată inima. Ăsta a fost primul lucru la care s-au gândit.

— Sper că l-a interpretat ca lumea, spuse Edwin cam în doi peri.

— Aa, excelent!... N-aș fi dansat cu tine, știi...

Edwin, care nu prea înțelegea ce voia să spună, ar fi dorit să afle dacă își poate îngădui libertatea de a întreba de ce?

— Pentru că eram așa de plictisită de tine, îi răspunse

Rosa. Dar văzând că tânărul se întunecă la faţă, adăugă repede, scuzându-se totodată: dragă Eddy, şi tu erai la fel de plictisit de mine, ştii...

— Rosa, am spus eu asta?

— Să spui asta! Ai spus tu asta vreodată? Nu, ai lăsat doar să se vadă. Aa, ce bine a redat acest lucru! exclamă Rosa, cu subită admiraţie pentru cea care jucase rolul logodnicului.

— Ceea ce mă izbeşte e că fata aceea trebuie să fie al naibii de nerușinată, spuse Edwin Drood. Aşa că, Pussy, ţi-ai petrecut pentru ultima oară ziua de naştere în casa asta veche.

— Ah, da!

Rosa îşi împreună mâinile, privi în jos, oftând, şi scutură din cap.

— S-ar zice că-ţi pare rău, Rosa.

— Îmi pare rău după bietele astea locuri străvechi. Câteodată simt că o să-mi lipsească, oarecum; sunt atât de tânără, şi o să fiu atât de departe...

— N-ar fi poate mai bine, Rosa, să ne oprim din drum?

Ridică ochii spre el, fulgerându-l cu o privire fugară; în clipa următoare clătină din cap, oftă şi din nou se uită în jos.

— Ăsta înseamnă, Pussy, că amândoi suntem nişte resemnaţi, nu-i aşa?

Fata încuviinţă din cap şi după o scurtă tăcere izbucni, plină de drăgălăşenie:

— Ştii cu trebuie să ne căsătorim, Eddy, şi încă până la plecarea mea de aici – dacă nu, bietele fete vor fi îngrozitor de dezamăgite!

În clipa aceasta pe faţa soţului făgăduit se citea mai degrabă compasiune pentru ea şi pentru sine, decât

dragoste. Apoi, schimbându-şi atitudinea, întrebă:

— N-ai vrea să facem o plimbare, dragă Rosa?

Rosa, draga de ea, nu părea deloc hotărâtă în această privinţă, până ce chipu-i, cu o expresie hazliu de gravă, se luminează.

— Aa, da, Eddy, hai să ieşim la plimbare! Şi să-ţi spun cum procedăm. Tu ai să te prefaci că eşti logodit cu o alta, iar eu am să mă prefac că nu sunt logodită cu nimeni; în felul ăsta n-o să ne mai certăm.

— Crezi că aşa o să evităm cearta, Rosa?

— Sunt sigură. Ssst! Fă-te că te uiţi pe fereastră... uite-o pe doamna Tisher.

Printr-un întâmplător concurs de împrejurări, impunătoarea doamnă Tisher apare la orizont, foindu-se prin cameră ca strigoiul legendar al unei văduve în fuste de mătase.

— Sper că domnul Drood o duce bine cu sănătatea? Nici n-ar fi trebuit să mai întreb judecând după înfăţişare. Cred că nu deranjez pe nimeni, dar era un cuţit de tăiat hârtie... Aa, mulţumesc, ştiam eu! şi apoi dispăru cu prada.

— Şi încă ceva, Eddy, dacă vrei să-mi faci un serviciu, zise Rosebud. De îndată ce ieşim, mă laşi pe mine mai în afară, iar tu rămâi chiar lângă casă... şi să te strângi, să te lipeşti de zid.

— Sigur, Rosa, dacă doreşti. Dar aş putea să te-ntreb de ce?

— Aa, pentru că nu vreau să te vadă fetele.

— E o zi frumoasă... ai fi preferat cumva să port cu mine o umbrelă?

— Nu te ţine de fleacuri, domnule. Nu ţi-ai lustruit cizmele, spuse ea, ţuguindu-şi buzele şi ridicând un umăr.

— Poate că acest lucru o să le scape fetelor, chiar dacă m-or vedea, remarcă Edwin, uitându-se la cizme, deodată neplăcut impresionat de felul cum arătau.

— Nimic nu le scapă, domnule. Și-apoi știu ce are să se întâmple. Unele se vor agăța de mine spunând (deoarece n-au lacăt la gură), că dacă ar fi în locul meu ele nu s-ar logodi în veci cu amorezi care n-au cizmele făcute. Na! uite-o pe domnișoara Twinkleton. O să-i cer voie să ieșim.

Într-adevăr, discreta doamnă se auzea afară, întrebând o ființă închipuită, pe un ton de conversație, amabilă, în timp ce se apropia:

— Aa, serios? Ești chiar așa de sigură că ai văzut cutiuța cu nasturi de sidef pe masa de lucru din camera mea?

Numaidecât i se ceru permisiunea pentru plimbare și ea o acordă grațios. Puțin mai târziu tânăra pereche ieșea din Casa Maicilor cu toată precauțiunea ca nu cumva să se descopere starea jalnică a cizmelor domnului Drood, precauțiune, să nădăjduim, suficientă pentru liniștea viitoarei doamne Edwin Drood.

— Pe unde o luăm, Rosa?

— Aș vrea să trec pe la prăvălia cu locum, răspunse ea.

— Cu ce...?

— Niște dulciuri turcești, domnule. Vai de mine, habar n-ai de nimic! Treci drept inginer și nici n-ai auzit de locum.

— Păi, cum să fi auzit, Rosa?

— Pentru că mie-mi place foarte mult. Oo! am uitat că trebuie să ne prefacem. Nu, nu-i nevoie să fi auzit de locum – dar să nu mai pomenim de asta.

Astfel, Edwin a fost dus, vrând-nevrând, la prăvălia negustorului de locum, unde Rosa își cumpără o cantitate

oarecare și, după ce-i oferă și lui puțin (iar el refuză cam indignat), începe să se înfrupte vârtos, după ce, în prealabil și-a scos, împăturindu-le, o pereche de mănuși roz, ca petalele de trandafir.

La răstimpuri își trecea peste buzele roz un degețel trandafiriu, ca să le cureţe de zahărul praf rămas de la locum.

— Acum, fii bun, Eddy, și intră în rol... Așadar, ești logodit?

— Așadar, sunt logodit.

— E drăguță?

— Fermecătoare.

— Înaltă?

— Imens de înaltă.

Rosa era scundă.

— Trebuie să fie lipsită de grație, insinuă Rosa, molcom.

— Pardon, câtuși de puțin. Spiritul de contradicție se trezi în el. Este ceea ce numim o femeie frumoasă, o femeie splendidă.

— Cu un nas mare, desigur, insinuă din nou, molcom.

— Firește, nu are nas mic, răspunse iute.

Nasul Rosei era micuț.

— Cu un nas lung, palid și un neg roșu în vârf. Cunosc genul ăsta de nas, spuse Rosa, dând mulțumită din cap, și savurându-și în tihnă locumul.

— Nu cunoști genul ăsta de nas, Rosa, replică el, cu oarecare căldură, pentru că nu-i de loc așa.

— N-are un nas palid, Eddy?

— Nu.

Era hotărât să nu cedeze.

— Are un nas roșu? Oo! Nu-mi plac nasurile roșii. De

fapt, poate oricând să și-l dea cu pudră.

— S-ar sfii să și-l dea cu pudră, reluă Edwin, întărâtat.

— Zău? Ce creatură stupidă trebuie să fie! În tot ce face e așa stupidă?

— Nu, niciodată.

După o pauză, în care timp Edwin nu slăbi din ochi chipul năbădăios și aprig al fetei, Rosa adăugă:

— Și această creatură nemaipomenit de sensibilă se complace la gândul că are să fie dusă în Egipt, nu-i așa, Eddy?

— Da. Dovedește un interes sensibil pentru triumfurile ingeniozității tehnice, mai ales când e vorba ca inginerii să schimbe radical condițiile dintr-o țară neevoluată.

— Nu mai spune! exclamă Rosa, ridicind din umeri și chicotind, mirată.

— Ai ceva împotrivă? întrebă Edwin, coborând privirea, semeț, asupra chipului frumos al fetei. Ai ceva împotrivă, Rosa, că nutrește acest interes?

— Împotrivă? Dragul meu Eddy! Dar la urma urmelor, oare fata asta nu detestă cazanele și toate celea?

— Pot să-ți răspund că nu e atât de stupidă încât să deteste cazanele, îi întoarse el vorba, răstit, dar n-aș putea răspunde cum vede ea „toate celea”, zău, nu știu ce înțelegi prin „toate celea”.

— Cum, nu-i urăște ea pe arabi, pe turci, pe felahi și așa mai departe...?

— Nu, cu siguranță, spuse el pe un ton foarte răspicat.

— Dar atunci trebuie să urască măcar piramidele? Nu-i așa, Eddy?

— Și de ce ar fi chiar atât de gâsculiță... adică o gâscă atât de mare încât să urască piramidele?

— Ah! N-ar strica s-o auzi pe domnișoara Twinkleton – Rosa dădea mereu din cap, desfătându-se cu delicioasele dulciuri – când ne omoară cu tot felul de istorii... atunci n-ai mai întreba de ce. Cu plicticoasele alea de catacombe[16] vechi! Cu Isis[17] și Ibis[18] și Cheops[19] și faraoni[20]... Cine se mai sinchisește de toate astea? Și pe urmă povestea aceea cu Belzoni[21], sau mai știu eu cum îl chema, pe care l-au scos afară de picioare, mai mult mort decât viu, din pricina liliecilor și a prafului. Toate fetele spuneau că așa-i trebuie, mai rău să i se fi întâmplat, și ar fi dorit să-l știe mort de-a binelea.

Cei doi tineri, unul lângă altul, fără să se fi luat la braț, se plimbau, agale, prin preajma străvechii catedrale. Se opreau din când în când, lăsând urme adânci de pași peste frunzele căzute.

— Ei bine! exclamă Edwin, după o pauză îndelungată. N-

16-Cimitire subterane unde se întruneau primii creștini din Roma.

17-*Isis*, numită și *Sit* sau *Tsit*, în vechiul Egipt, zeița medicinei, protectoarea căsătoriei, a culturii grâului, etc.

18-*Ibis*,pasărea sacră pe care vechii egipteni o venerau pentru că apărea odata cu revărsarea fluviului Nil,distrugând șerpii.

19-*Cheops*,rege al Egiptului,făcând parte din dinastia a IV-a(aprox.2600 î.e.n.),a dispus construirea celei mai înalte dintre piramide.

20-Nume sub care erau cunoscuți regii în vechiul Egipt.

21-*Giovanni Battista Belzoni*,(1778-1823),egiptolog Italian,stabilit în Anglia începând din 1803. În 1812 a întreprins călătorii în Europa,consacrându-și viața studiului antichității. A transportat la Londra(*British Museum*) bustul colosal al lui Ramses laolaltă cu sarcofagul lui Set I, luate din mormintele faraonilor, deschise în 1817. A făcut cercetări în templele Idfu și Abu Simbel, și este primul care a pătruns în cea de-a doua piramidă Giza. Revenind în Europa(1819) a publicat rezultatele descoperirilor sale.

are rost s-o ținem așa într-una ca de obicei.

Rosa smuci din cap și mărturisi că nu vrea s-o țină așa într-una.

— Iată un sentiment drăguț, Rosa, considerând că...

— Considerând ce?

— Dacă spun ce, te superi iar!

— Adică tu te superi, Eddy. Nu fi atât de puțin generos.

— Puțin generos! Îmi place!

— Atunci mie nu-mi place, și ți-o spun de la obraz.

Rosa țuguie buzele.

— Bine, Rosa, te întreb, cine a vorbit disprețuitor despre profesia și despre țelurile mele?

— Nu cumva ai de gând să te înmormântezi în piramide? îl întrerupse, arcuindu-și sprâncenele delicate. Niciodată nu mi-ai spus că ai de gând. Dacă-i așa, de ce n-ai pomenit niciodată despre acest lucru? Nu pot să-ți ghicesc proiectele.

— Păi, Rosa, draga mea, știi foarte bine ce vreau să spun.

— Bine, dar nu tu ai început să vorbești despre namila aceea odioasă cu nas roșu? Și-l pudrează, și-l pudrează, și-l pudrează! strigă Rosa, făcând haz, și asta din spirit de contradicție.

— Oricum aș da-o, eu nu pot avea niciodată dreptate în aceste discuții, spuse Edwin, oftând și căutând să se resemneze.

— Cum ar fi cu putință, domnule, să ai dreptate când mereu greșești? Cât despre Belzoni, presupun că a și murit – chiar sper din toată inima –, dar cum e posibil să te intereseze picioarele lui sau faptul că o să moară sufocat?

— E aproape timpul să te întorci, Rosa. N-a fost o plimbare prea plăcută, nu-i așa?

— Plăcută? Groaznic de neplăcută, domnule! Dacă o să urc în cameră de cum ajung și o să plâng de n-o să mai pot lua lecția de dans, să știi că tu ești de vină!

— Hai să fim prieteni, Rosa.

— Ah! exclamă Rosa, scuturând din cap și izbucnind în lacrimi, cu adevărat. Aș vrea să putem fi prieteni! Dar fiindcă nu putem fi, de aceea ne chinuim astfel unul pe altul. Eu sunt prea tânără, Eddy, pentru o asemenea suferință adâncă... câteodată sufăr, sufăr, într-adevăr. Nu te supăra. Știu că și tu suferi, prea adeseori. Ar fi fost mai bine pentru amândoi dacă lăsam lucrurile în voia soartei. Acum vorbesc foarte serios, nu vreau să te bat la cap. Hai să fim indulgenți unul cu altul, măcar de astă dată, de dragul nostru și al celorlalți.

Dezarmat de această licărire a unei firi de femeie în sufletul unui copil răsfățat, deși o clipă fusese cât pe ce să-i sară țandăra din pricina reproșului indirect pe care Rosa i-l făcuse, înțelegând pare-se, că voia să-și impună drepturile pe care le avea asupra ei, Edwin Drood se uită la ea cum plânge în hohote, ca un copil, ținând cu amândouă mâinile batista la ochi. Apoi când se mai potoli și cu nestatornicia tinereții începu să-și bată joc de ea însăși, din pricină că fusese atât de mișcată, o conduse cu greu la o bancă, sub niște ulmi.

— Un singur cuvânt de împăcare, Pussy dragă. Eu nu sunt prea abil în afara meseriei mele... dar acum când mă gândesc nu-mi dau seama dacă e cine știe ce de capul meu chiar și în profesia mea... dar am intenții bune. Nu există... nu poate fi... zău, nu văd cum să încep ceea ce vreau să-ți spun, dar trebuie să-ți explic înainte de a ne despărți... nu există niciun alt tânăr...

— Aa, nu, Eddy! Este generos din partea ta că mă întrebi... dar nu, nu, nu!

Ajunseră chiar în dreptul ferestrelor de la catedrală; în clipa aceea orga și corul răsunau sublim. Așezându-se să asculte imnul religios, tânărul Edwin Drood simți din nou încrederea din seara trecută; se gândea cât de deosebită față de muzică era acea stare de spirit discordantă.

— Parcă aud vocea lui Jack, rosti, pe un ton molcom, rupând firul gândurilor.

— Condu-mă înapoi, numaidecât, te rog, stărui logodnica, punând repede mâna ei delicată pe a lui. Îndată vor ieși cei din biserică – hai să plecăm. Oo, ce armonii frumoase! Dar să nu mai stăm... hai să plecăm!

Graba ei se risipi de cum trecură de zidurile împrejmuitoare ale catedralei. Acum mergeau braț la braț, destul de gravi și de precauți; străbateau Strada Mare, îndreptându-se spre Casa Maicilor. La poartă, fiindcă strada era pustie cât se vedea cu ochii, Edwin își plecă obrazul către cel al fetei.

— Nu, Eddy! Nu mă săruta, sunt așa de lipicioasă, dar întinde-mi mâna, și am să-ți dau o sărutare.

El se supuse. Un suflu ușor atinse mâna tânărului. Edwin i-o reținu pe a ei, privind-o.

— Ei, ia spune-mi, ce vezi în ea? întrebă Rosa.

— Ce văd, Rosa?

— Păi, credeam că voi, cei care vă ocupați de Egipt, puteți citi în palmă și vedeți tot soiul de imagini. Nu se arată acolo un viitor fericit?

De fapt, niciunul din ei nu întrezărea un prezent fericit, în clipa când poarta se deschise și apoi se închise din nou – ea intră, iar el se întoarse și plecă.

CAPITOLUL IV

DOMNUL SAPSEA

Acceptând măgarul drept prototip al prostiei şi îngâmfării – un obicei, poate, ca şi alte asemenea obiceiuri, puţine la număr, mai mult convenţional decât just – atunci Marele Măgar din Cloisterham era domnul Thomas Sapsea, estimator de licitaţie.

Domnul Sapsea se îmbrăca la fel ca decanul; se întâmplase să fie salutat, din greşeală, fiind luat drept decan şi să i se adreseze lumea pe stradă cu sfinţia-voastră, crezând că era episcopul venit pe neaşteptate, fără capelanul său. Domnul Sapsea se simţea mândru din această pricină, se putea mândri cu vocea lui şi cu felul cum vorbea. Ba uneori (când făcea câte o vânzare funciară) căuta să experimenteze la pupitru anumite intonaţii, slabe, vrând să reproducă ceea ce se cheamă tonul pur ecleziastic. Aşa că, la sfârşitul unei asemenea vânzări publice la licitaţie, domnul Sapsea termina dând parcă o binecuvântare misiţilor adunaţi acolo, cu un aer, care, pe adevăratul decan – un domn modest şi plin de demnitate – îl lăsa la o poştă distanţă.

Domnul Sapsea avea mulţi admiratori. Într-adevăr, părerea că el reprezenta o cinste pentru Cloisterham era împărtăşită de marea majoritate a localnicilor, până şi de cei care n-aveau încredere în meritele lui. Marile sale

calități erau acelea de a fi antipatic și plicticos; avea un fel al său de a vorbi și de a merge, spre a nu mai pomeni de un anumit mod de a flutura mâinile, grav, ca și cum în clipa aceea era pe cale să-l confirme pe cel cu care sta de vorbă. Mult mai aproape de șaizeci decât de cincizeci de ani – cu un pântec revărsat făcând o cută orizontală la jiletcă – trecea drept bogat, la alegeri vota cu strictețe pentru interese respectabile; se simțea satisfăcut moralmente că nimic, în afară de sine însuși, n-a prosperat de când era copil – și atunci, un asemenea nătărău putea fi altceva decât o cinste pentru Cloisterham și pentru societate?

Locuința domnului Sapsea se afla pe Strada Mare, peste drum de Casa Maicilor. Datând cam din aceeași perioadă cu Casa Maicilor, clădirea fusese modernizată parțial, la răstimpuri, de când generațiile în mod constant în descreștere începuseră să prefere tot mai mult aerul și lumina, în locul frigurilor și al molimelor. Deasupra ușii o efigie cioplită în lemn îl reprezenta pe domnul Sapsea-tatăl, jumătate din mărimea lui naturală, cu peruca numai cârlionți și toga purtată în timpul vânzărilor la licitație. Simplitatea ideii, execuția firească a degetului mic, a ciocănașului, a pupitrului, au fost totdeauna mult admirate.

Domnul Sapsea stătea în acea zi în salonul trist de la parter, care da direct în curtea interioară din dos, pavată, și în grădina cu grilaj. Domnul Sapsea avea o sticlă de vin de Porto pe masa din fața focului – focul este un lux prematur, dar plăcut în serile răcoroase de toamnă. Însoțit, în chip caracteristic, de portretul lui, de orologiul care se întoarce odată la opt zile și de barometru. În chip caracteristic, pentru că se socotea pe sine mai presus de toți oamenii, barometrul mai presus de vreme, iar orologiul mai presus

de timp.

Lângă domnul Sapsea, pe masă, se află așezate un suport și cele necesare scrisului. Cu ochii fixați asupra unei bucăți de hârtie-manuscris, domnul Sapsea citește în gând, cu un aer semeț, apoi, pășind încetișor prin odaie, cu degetele mari la răscroitura vestei, repetă din memorie, pe un ton atât de scăzut, deși cu multă emfază, încât doar cuvântul „Ethelinda!" se poate auzi.

Pe tava de pe masă se văd trei pahare de vin, curate. Slujnica intră și anunță:

— A venit dom' Jasper, domle.

— Poftește-l înăuntru, rostește domnul Sapsea, schițând un gest cu mâna; aduce apoi lângă el, de pe tavă, două pahare de care are nevoie.

— Sunt încântat că vă văd, domnule, mă felicit pentru onoarea de a vă primi aici pentru prima oară.

Astfel făcea domnul Sapsea onorurile casei.

— Sunteți foarte bun. Onoarea este de partea mea, eu sunt cel care mă felicit.

— Sunteți amabil, domnule, dar vă asigur că simt o deosebită satisfacție primindu-vă în umila mea locuință. Și nu spun acest lucru tuturor.

Domnul Sapsea însoți aceste cuvinte de o măreție solemnă, lăsând să se înțeleagă: „Ce greu vă vine să credeți că societatea dumneavoastră ar putea fi o satisfacție pentru un om ca mine – și totuși așa este."

— De câtăva vreme, tot doream să vă cunosc, domnule Sapsea.

— Și eu, domnule, vă cunosc de mult, după reputația pe care o aveți ca om de gust. Dați-mi voie să umplu paharul și să vă spun, adăugă domnul Sapsea, umplându-l și pe al său:

Când franțujii or veni
Noi la Dover i-om primi!

Era un toast patriotic din vremea copilăriei sale, domnul Sapsea fiind pe deplin convins că se potrivea în orice ocazie și în orice epocă.

— Nu puteți tăgădui, domnule Sapsea – remarcă Jasper, zâmbind și uitându-se atent la estimatorul de licitație, pe când acesta își rășchira picioarele dinaintea focului – nu puteți tăgădui că dumneavoastră cunoașteți lumea.

— Ei, domnule, răspunse cu un chicotit domnul Sapsea, cred că o cunosc puțin... așa, puțin.

Faima dumneavoastră în privința acestor cunoștințe m-a interesat și m-a surprins totdeauna, de aceea am ținut să vă cunosc. Cloisterham e un orășel. Închis cum sunt între zidurile lui, nu știu nimic despre ce se petrece dincolo de el... Simt că e un oraș mic de tot.

— Dacă n-am fost în țări străine, tinere... începu domnul Sapsea, apoi se opri, domnule Jasper, mă scuzi că-ți spun tinere? Ești mult mai tânăr ca mine.

— Mă rog.

— Dacă n-am fost în țări străine, tinere, țările străine au venit la mine. Au venit la mine pe cale de afaceri, și eu am profitat de ocazie. Să presupunem c-aș întocmi un inventar, sau c-aș face un catalog. Văd un pendul franțuzesc. Nu l-am mai văzut niciodată până atunci, în viața mea. Dar numaidecât pun degetul pe el și zic: Paris! Văd niște cești și farfurioare făcute în China, la fel de străine față de mine personal. Pun degetul pe ele ici-colo și zic: Pekin, Nankin, Canton; tot așa și cu Japonia, cu Egiptul și cu bambusul și

lemnul de santal din Indiile Orientale. Pun degetul pe toate. Nu demult am pus degetul și pe Polul Nord și am spus: iată o lance lucrată de eschimoși, dată pe o litră de vin roz de Xeres.

— Chiar așa? E o cale foarte bună, domnule Sapsea, de a căpăta cunoștințe despre oameni și lucruri.

— Am pomenit de asta, reluă domnul Sapsea cu o nespusă trufie, deoarece, după mine, degeaba te împăunezi cu ceea ce ești, dacă nu arăți cum ai ajuns până aici și apoi să aduci dovezi.

— Foarte interesant. Dar să vorbim despre răposata doamnă Sapsea.

— Întocmai, domnule. Domnul Sapsea umple amândouă paharele și pune garafa la loc sigur. Înainte de a vă cere părerea, ca om de gust ce sunteți, asupra acestei bagatele – ridică foaia scrisă – care nu-i altceva decât o bagatelă, domnule, deși mi-a cerut oarecare timp de gândire, puțină concentrare mintală, ar fi trebuit poate să descriu caracterul răposatei doamne Sapsea, stinsă din viață acum trei sferturi de an.

Domnul Jasper pune la loc pe masă paharul de care se slujise ca să-și ascundă un căscat și se străduie să pară atent, ceea ce nu prea e în stare, pentru că trebuie să-și stăpânească un nou căscat, de astă dată cu lacrimi.

— Acum vreo șase ani, continuă domnul Sapsea, pe când îmi îmbogățisem spiritul – n-aș vrea să spun la nivelul de acum, căci ar fi prea mult, dar până la stadiul în care mintea mea năzuia să-. Și însușească bogăția unei alte minți – mi-am pus în cap să-mi caut o parteneră conjugală. Deoarece susțin că omul nu-i bine să trăiască singur.

Domnul Jasper se trudea să-și întipărească în minte

această idee originală.

— Domnișoara Brobity conducea pe vremea aceea un așezământ, n-am să zic că rivaliza cu cel de la Casa Maicilor, de peste drum, ci îl voi numi deopotrivă cu acesta. Toată lumea știa că arată un interes deosebit față de vânzările mele, la care lua parte atunci când aveau loc, în zilele de sărbătoare sau în vremea vacanțelor. Toată lumea știa despre admirația ei pentru stilul meu. Toată lumea observa că, pe măsură ce timpul trecea, stilul meu se făcea tot mai simțit în exercițiile de dictare ale elevilor domnișoarei Brobity. Ba chiar se zvonise, tinere, cu o maliţiozitate de neînțeles, că un neisprăvit și un ignorant pe nume Churl (un părinte), s-ar fi plâns nominal, obiectând. Dar eu nu cred asta. E cu putință oare ca o ființă umană cu scaun la cap să se expună în halul ăsta și să fie arătat cu ceea ce eu numesc degetul oprobriului?

Domnul Jasper clătină din cap.

— Da' de unde, n-ar fi cu putință.

Domnul Sapsea, lăsându-se furat de grandilocvență, umple din nou, fără să-și dea seama, paharul oaspetelui, care e și așa plin, și apoi umple din nou, cu adevărat, pe al său, care e gol.

— Întreaga ființă a domnișoarei Brobity, tinere, era îmbibată profund de respectul pentru rațiune. Preamărea raţiunea atunci când se lansa, sau, aș putea zice, când se precipita în câmpul vast al cunoașterii lumii. Când i-am expus propunerea, mi-a făcut onoarea să fie atât de copleșită de un fel de teamă respectuoasă, încât n-a mai putut să articuleze altceva decât: Ah, tu! adică eu. Ținea pironiți asupra mea ochii ei, de un albastru limpede; mâinile-i semitransparente erau împreunate, o paloare

cadaverică îi acoperea trăsăturile acviline. O îndemnam să continue, dar n-a izbutit să mai scoată nici măcar un cuvânt. Am dispus de pension pe baza unui contract particular și ne-am apropiat făcând o singură ființă, cum era și de așteptat în asemenea împrejurări. Dar niciodată n-a reușit să găsească o frază care s-o fi satisfăcut pentru a-și exprima părerea, prea favorabilă poate, asupra intelectului meu! Până în ultima clipă (a murit de insuficiență hepatică) mi-a vorbit la fel de sumar.

Domnul Jasper stătea cu ochii închiși în clipa când vocea estimatorului de licitație începu să capete o notă mai gravă. Îi deschise apoi brusc, punându-se la unison cu gravitatea vocii:

— Ah, făcu el, pe urmă se opri, gata-gata, parcă, să adauge 'min... amin!

— De atunci, reluă domnul Sapsea, ținând picioarele rășchirate și bucurându-se solemn de vin și de dogoarea focului, am fost ceea ce vedeți, am fost atunci un om retras în jalea mea. De atunci, aș zice, mi-am irosit în deșert conversația vesperală. N-aș vrea să spun cumva că mi-am făcut reproșuri, dar când și când îmi puneam întrebarea: Ce se întâmpla dacă soțul doamnei Sapsea ar fi fost hărăzit să se afle pe un plan mai apropiat de ea? Dacă soția mea n-ar fi trebuit să privească atât de mult în sus, spre soțul ei, oare activitatea ficatului ar fi fost alta?

— Așa a fost să fie, rosti domnul Jasper; avea o mină care trăda melancolie cumplită.

— Asta-i tot ce ne mai rămâne să credem, domnule, încuviință domnul Sapsea. După cum spun, omul propune, cerul dispune. Această idee poate fi prezentată, sau poate nu, sub o altă formă, eu unul însă așa o exprim.

Domnul Jasper murmură ceva în semn că e de acord.

— Și acum, domnule Jasper, continuă estimatorul de licitație, scoțând foaia de hârtie scrisă de mână, monumentul doamnei Sapsea fiind terminat, zidăria uscată, dă-mi voie să-ți cer părerea, ca om de gust ce ești, asupra inscripției, pe care (după cum am remarcat anterior, nu fără oarecare strădanie intelectuală), am întocmit-o în acest scop. Poftim, citește. Modul în care sunt dispuse rândurile se cuvine a fi urmărit cu ochii, iar conținutul lor cu mintea.

Domnul Jasper se supuse și citi cele ce urmează:

ETHELINDA
Soția respectuoasă a
DLUI. THOMAS SAPSEA
estimator de licitație, agent funciar etc.,
Din acest oraș
Ale cărui cunoștințe despre lume,
Deși intrucâtva întinse,
Niciodată nu l-au pus în legătură cu
UN SPIRIT
Mai capabil de a se
ÎNĂLȚA PÂNĂ LA EL.
TRECĂTORULE, OPREȘTE-TE
Și pune-ți întrebarea.
OARE TU POȚI SĂ FACI LA FEL?
De nu,
ROȘIND URMEAZĂ-ȚI CALEA.

Domnul Sapsea se ridică, rămânând cu spatele la foc, pentru a observa efectul acestor rânduri pe chipul unui om de gust; prin urmare, stătea cu fața la ușă, când slujnica,

făcându-și din nou apariția, anunță:

— A venit Durdles, domle.

Domnul Sapsea se duce numaidecât și umple cel de-al treilea pahar, devenit necesar, și spune:

— Să intre.

— Admirabil! exclamă domnul Jasper, restituindu-i foaia de hârtie.

— Ești de acord, domnule?

— Imposibil să nu fii de acord. Este uimitor, caracteristic, complet!

Estimatorul de licitație înclină capul, ca omul care, acceptând ceea ce i se cuvine, semnează o chitanță. Apoi îl poftește pe Durdles, care tocmai intră, să ia paharul acela de vin (i-l înmânează), ca să mai prindă puteri.

Durdles e zidar și lucrează în piatră, mai cu seamă în piatră funerară, pentru morminte, monumente, și are din cap până-n picioare culoarea acestor construcții. Nu există om mai bine cunoscut ca el în Cloisterham. Trece drept un deșucheat notoriu prin partea locului. I se dusese vestea de muncitor ce era – tot ce se poate (dar l-a văzut cineva muncind?) – și de nătărău ce era, lucru îndeobște recunoscut.

Durdles cunoaște cripta catedralei mai bine decât orice autoritate în viață, sau poate chiar defunctă. Se spune că această cunoaștere amănunțită i s-a tras din obiceiul lui de a se refugia în locul ăsta tăinuit, ca să scape de ceata ștrengarilor din Cloisterham, și după un pui de somn să-i treacă aburii băuturii – întrucât el are totdeauna acces în catedrală, pentru a se ocupa de reparațiile mai importante.

În orice caz, el o cunoaște cu de-amănuntul, iar când demolează încă o bucată de zid de care se împiedică, vreun

contrafort, ori vreo lespede, are vedenii ciudate.

Durdles vorbește adesea despre sine la persoana a treia; poate din pricină că e puțin confuz asupra identității sale, atunci când povestește câte ceva; poate și pentru că adoptă instinctiv, fără să-și dea seama, modul în care se vorbește în Cloisterham despre câte un personaj cu mare notorietate.

Astfel, când are vreo vedenie ciudată, spune: „Durdles a dat peste un moșneag" – referindu-se la câte un bogătaș înmormântat odinioară, în timpuri străvechi, în cripta catedralei – „a lovit cu târnăcopul chiar în coșciug. Moșneagul s-a uitat la Durdles cu ochii mari deschiși, vrând să spună — Durdles te cheamă? Păi, omu' lui Dumnezeu, te-aștept de-un car de vreme! Apoi se face praf și pulbere."

Având totdeauna o riglă de doi coți în buzunar și un ciocan de zidărie în mână, Durdles sondează de zor și ciocănește peste tot în catedrală, prin toate ungherele, iar ori de câte ori îi spune lui Tope: „Tope, am mai nimerit peste un moșneag!", Tope îi și dă de vestie decanului, ca despre o descoperire în toată legea.

Îmbrăcat într-un costum gros de flanelă, cu nasturi de os, cravată galbenă, soioasă la capete, o pălărie veche pe cap mai mult roșcată decât neagră, și cu niște boftori, cu șireturi de nuanța monumentelor din piatră, Durdles ducea o viață sumbră, de vagabond, purtându-și merindele într-o legăturică, și ca să îmbuce se așeza pe orice mormânt.

Masa lui Durdles ajunsese de pomină la Cloisterham; nu numai pentru că o purta totdeauna cu el când ieșea, ci și pentru că, în anumite situații despre care se dusese vestea, legăturica lui îi însoțise și în închisoare (fiind beat și bicisnic), apărând și în fața Curții de judecată de la primărie. Aceste întâmplări, de altfel puține la număr,

aveau loc la răstimpuri, căci Durdles era la fel de rar beat pe cât era treaz. Altminteri, holtei bătrân, locuia într-un bârlog vechi, un soi de casă care niciodată n-a fost terminată – se credea că fusese ridicată, atât cât fusese ridicată, cu piatra furată din zidul împrejmuitor al orașului. În fața acestei șandramale se făcea un fel de curte – unde intrai cu picioarele până la glezne într-un strat de pietre fărâmate – curte care semăna cu un crâng încremenit de pietre funerare, urne, bucăți de marmură reprezentând falduri vestimentare, coloane frânte, sculptate în fel și chip. Acolo, doi muncitori zilieri ciopleau de zor în piatră, în timp ce alți doi muncitori zilieri, față în față, tăiau de zor piatra cu ferestrăul, mișcându-se cu o regularitate de pendul: când sub, când înafara șopronului care îi adăpostea, de parcă ar fi fost niște figuri mecanice simbolizând Timpul și Moartea.

De îndată ce Durdles dădu pe gât paharul de Porto, domnul Sapsea îi și încredințează efortul prețios al muzei sale. Durdles scoate cu nepăsare rigla de doi coți și măsoară calm rândurile, mânjind hârtia cu pulbere de piatră.

— E pentru monoment, nu-i așa, dom' Sapsea?

— Epitaful. Da.

Domnul Sapsea așteaptă să vadă impresia pe care o face asupra unui om de rând.

— Vine cam a opta parte dintr-o șchioapă, zise Durdles. Servitoru' 'mneavoastră, dom' Jasper. Cred c-o duceți bine cu sănătatea.

— Ce mai faci, Durdles?

— Am cam prins puțin mormântism, dom' Jasper, da' era și de așteptat.

— Vrei să spui reumatism, îl corectă Sapsea pe un ton aspru.

Era iritat văzând cât de indiferent i-a fost primită compoziția.

— Nu, deloc. Vreau să zic mormântism, dom' Sapsea. E o altă formă de reomatizm. Dom' Jasper știe ce vrea să zică Durdles. Vâră-te în mormintele alea iarna, până nu se luminează bine de ziuă, și ține-o așa într-una, cum zice catehismu', umblând de zor câte zile ai, și ai să pricepi ce vrea să zică Durdles.

— E un loc teribil de rece, încuviință domnul Jasper, cu un fior de dezgust.

— Și dacă-i teribel de rece pentru 'mneavoastră, colo sus la cor, în aburu' făcut de niște oameni în viață care răsuflă, atunci ce să mai zică Durdles, colo jos în cavou, în umezeala aia de pământ, cu răsuflarea moartă a moșnegilor. Durdles vă lasă să judecați singuri... Treaba asta trebe pornită numaidecât, dom' Sapsea?

Domnul Sapsea, stăpânit de nerăbdarea autorului de a-și vedea opera publicată, răspunde afirmativ, pentru că altminteri cum ar putea fi gata neîntârziat?

— Atunci faceți bine și dați-mi cheia, rosti Durdles.

— Păi, omule, inscripția nu trebuie pusă înăuntrul monumentului.

— Durdles știe, dom' Sapsea, unde s-o pună, el știe mai bine ca oricine. Întrebați pe cine vreți în Cloisterham dacă Durdles își cunoaște meseria.

Domnul Sapsea se ridică în picioare, ia o cheie dintr-un sertar, deschide un dulăpior de fier lipit de perete și scoate de acolo o altă cheie.

— Când Durdles se apucă de-o treabă sau isprăvește o treabă, oricare ar fi ea, înăuntru ori afară, lui Durdles îi place să dea o raită peste tot, ca să fie sigur că treaba lui o

să-i facă cinste, explică Durdles, cu încăpățânare.

Cheia înmânată de văduvoiul năpăstuit fiind de dimensiuni mari, Durdles vâră rigla de doi coți într-un buzunar lateral de la pantalonii de flanelă, făcut în acest scop, își descheie intenționat haina de flanelă și întredeschide un buzunar mare, interior, de la piept, unde o strecoară.

— Durdles! exclamă Jaspeir, urmărindu-l cu o privire amuzată, ești tot numai buzunare!

— Și mai duc și greutate-n ele, dom' Jasper. Ia să le vedeți pe-astea! și scoate încă două chei mari.

— Dă-mi-o și pe cea a domnului Sapsea. Cu siguranță e cea mai grea din toate trei.

— Eu cred că o să vi se pară cam la fel. Toate-s de la cavouri. Deschide opera lu Durdles. Durdles are chei mai de la toate lucrările. Nu că s-ar folosi de ele cine știe ce.

— Ia stai, se auzi spunând Jasper, în timp ce examina cheile, de mult am vrut să te-ntreb și mereu am uitat. Știai că uneori lumea te strigă Stony[22] Durdles, nu-i așa?

— Tot orașul Cloisterham mă cunoaște drept Durdles, dom' Jasper.

— Fără îndoială, dar copiii uneori...

— Oo! dacă vă luați după dracii ăia împielițați... îl întrerupse Durdles, răstit.

— Eu nu mă iau după ei mai mult decât dumneata, dar a fost o discuție, mai deunăzi, printre cei din cor, care se întrebau dacă ți se spune Stony în sens de Tony[23].

Vorbind, Jasper zornăia cheile, lovindu-le una de alta,

22-*Stony*-de piatră.

23-*Tony* diminutiv de la Antony, dar ca substantiv comun având semnificația de ageamiu.

(Vezi să nu le-ncurci, dom' Jasper!)

— Sau poate Stony în loc de Stephen.

Zornăia cheile la celălalt capăt.

(N-ai să poți face din ele un instrument de muzică, dom' Jasper!)

— Sau poate numele acesta vine de la meseria dumitale? Care e adevărul?

Domnul Jasper cântărea în mână cele trei chei; înălță capul din poziția meditativă în care se afla, aplecat peste foc, și dădu cheile lui Durdles, cu o expresie plină de sinceritate și prietenie.

Stony Durdles avea însă o figură morocănoasă; mahmureala îi provoca totdeauna o stare de incertitudine, făcându-l să se simtă pe deplin conștient de demnitatea sa, gata oricând să se considere jignit. Își puse cele două chei, una câte una, înapoi în buzunar, se încheie, luă apoi legăturica de mâncare pe care o agățase de speteaza scaunului, la venire, își echilibră greutatea, prinzând cheia a treia de bocceluță, ca și cum, asemenea struțului, îi plăcea să mai mănânce din când în când câte o bucată de fier, și ieși din cameră, fără a catadicsi să-i dea vreun răspuns lui Jasper.

Domnul Sapsea propuse apoi o partidă de table care, condimentată de o conversație substanțială și terminată cu o cină compusă din friptură rece de vacă și salată, îi făcu să petreacă o seară minunată, fără să-și dea seama că era destul de târziu. Domnul Sapsea transmitea știința sa muritorilor, într-un mod mai degrabă difuz decât epigramatic; el nu și-a risipit-o de-a surda nici de astă dată: oaspetele declară că va mai reveni pentru a profita și pe viitor de o asemenea ocazie prețioasă. Domnul Sapsea îl

lăsă deocamdată să plece ca să reflecteze asupra bagajului de cunoștințe cu care acesta se alesese.

CAPITOLUL V

DOMNUL DURDLES ȘI PRIETENUL SĂU

John Jasper, în drum spre casă, se opri brusc, când, în curtea catedralei, dădu peste Stony Durdles – cu legăturica lui de merinde și tot calabalâcul obișnuit, stând rezemat cu spatele de grilajul de fier care împrejmuia cimitirul separându-l de bolțile vechii mănăstiri – și de un monstru de băiețaș, în zdrențe, care zvârlea cu pietre în el, luându-l drept o țintă foarte potrivită sub clarul de lună. Uneori pietrele îl loveau, alteori treceau pe lângă el, însă Durdles rămânea nepăsător și într-un caz și într-altul.

Monstrul de băiețaș, dimpotrivă, ori de câte ori îl ochea pe Durdles, trăgea un fluierat triumfător, cu buzele țuguiate anume, mai ales că dinții din față îi lipseau cam jumătate; iar când nu-l atingea zbiera: „Iar am zbârcit-o!” și căuta să-și repare greșeala ochindu-l mai bine, cu răutate.

— Ce ai cu omul ăsta? întrebă Jasper, ieșind din întuneric într-un loc luminat de lună.

— Trag la țintă în el, răspunse monstrul de băiețaș.

— Dă-mi pietrele alea pe care le ții în mână.

— Ți le dau în cap dacă nu mă lași, strigă băiețașul, smucindu-se și făcând câțiva pași înapoi. Te pocnesc în ochi dacă nu te uiți într-altă parte!

— Drac împielițat ce ești, ce ți-a făcut omul ăsta?

— Nu vrea să se ducă acasă.

— Și ce te privește pe tine?

— Îmi dă și mie un chior dacă-l gonesc acasă când îl prind, că stă prea mult pe drumuri, răspunse băiatul.

Apoi se apucă să cânte ca un mic sălbatic, când împleticindu-se prin zdrențele și șireturile ghetelor lui scâlciate, când țopăind:

Păzea, păzea, păzea!
Te-am prins,
E trecut de zece.
Păzea! Păzea! Păzea!
Dacă n-o ștergi de-aici
Te-alung-cu-pietre.
Se-aude cântatul cocoșilor, trezește-te...
Păzea! Păzea! Păzea!

Și stăruind cu subînțeles asupra ultimului cuvânt, mai aruncă o piatră spre Durdles.

Această compoziție poetică părea să fie un semnal, stabilit, pentru a-l preveni pe Durdles să se pună la adăpost dacă putea, ori s-o apuce spre casă.

John Jasper îi făcu semn băiatului cu capul să-l urmeze (simțind că ar fi inutil să-l ia cu forța sau cu vorbă bună) și porni spre grilajul unde Stony, cel luat cu pietre, stătea dus pe gânduri.

— Cunoști această creatură, îl cunoști pe copilul ăsta? întrebă Jasper, care nu găsea cuvântul potrivit pentru a defini ce înțelegea prin această creatură.

— E Deputy, răspunse Durdles, dând din cap.

— Ăsta-i e... numele?

— Deputy, repetă Durdles.

— Eu-s servitor la hanul „La doi gologani” de la uzinele de gaz din Garding, explică băiatul. Toţi servitorii din han e numiţi Deputy. Când hanu-i ticsit şi călătorii e toţi în pat, eu ies şi mă plimb pentru sănătatea mea.

Apoi, retrăgându-se în mijlocul drumului şi ochind din nou, îşi reluă cântecul:

Păzea, păzea, păzea!
Te-am prins,
E trecut de zece...

— Potoleşte-te odată, strigă Jasper, şi nu mai arunca dacă vrei să nu te omor, nu vezi ce aproape sunt de el?... Hai, Durdles, dă-mi voie să te conduc eu acasă în noaptea asta. Să-ţi duc eu legătura?

— Nu, nici vorbă, glăsui Durdles, potrivindu-şi bocceaua cu merinde. Durdles îşi depăna gândurile când aţi apărut ’mneavoastră aici, dom’le, şi era înconjurat de lucrările lui, ca un autor popular ce e. Uite, colo-i cumnaţii ’mneavoastră. Făcu semn către un sarcofag împrejmuit cu grilaj, alb şi auster în lumina lunii. Şi pe coana Sapsea... Arătă spre cavoul devotatei soţii. Aici e beneficiarul bisericesc dus pe ceea lume, arătă el spre coloana fărâmată de pe mormântul acestui evlavios *gentleman.* Şi pe preceptoru, care-a plecat de printre noi; făcu semn către un vas cu ştergar, aşezat pe ceva asemănător unui calup de săpun. Uite şi plăcintaru’ de altădată, ăl de făcea şi cornuri, foarte respectat – şi arătă către piatra funerară. Toţi îs aici, domle în păr, şi toate-s isprava lu’ Durdles. Cât despre oamenii de rând, ăştia-s îngropaţi prin bălării şi mărăcini; mai bine nici să nu mai pomenim de ei. Tagma săracilor, cei

uitați repede.

— Creatura asta, Deputy, se ține după noi, rosti Jasper, privind îndărăt. De unde și până unde?

Relațiile dintre Durdles și Deputy erau de o natură capricioasă. Când Durdles privi în urmă cu acea gravitate molâie pricinuită de mahmureala berii, Deputy făcu un ocol în stradă, bătând în retragere.

— Deputy, până-n noaptea asta, niciodată n-ai mai strigat „Păzea", rosti Durdles, aducându-și aminte, pe neașteptate, de această jignire, închipuită poate.

— Ba da, asta-i o minciună, se răsti Deputy; nu cunoștea o formă mai politicoasă de exprimare.

— Fir-ar să fie, dom'le – zise Durdles, întorcându-se din nou și uitând jignirea la fel de brusc, de parcă n-ar fi fost vorba decât de o amintire sau de o închipuire de-a sa – fir-ar să fie, împielițatu' ăsta. Eu i-am dat o țintă în viață!

— Pe care o ia la ochi? insinuă domnul Jasper.

— Așa e, dom'le, încuviință Durdles, cu deplină satisfacție, pe care o ia la ochi. Într-o bună zi l-am luat de mână și i-am dat o țintă în viață. Ce-a fost el înainte? Un strică-tot. Ce treabă făcea? Nimic altceva decât să strice toate celea. Și ce-a câștigat? A câștigat că a înfundat din când în când, scurt timp, pușcăria din Cloisterham. Nu există ființă omenească, lucrușor, fereastră, nu există cal, câine, mâță, nici pasăre, lighioană, ori porc în care să nu fi tras cu pietre, fiindcă n-a avut un țel sănătos în viață. Eu i-am pus în față țelu' ăsta sănătos, și acum poate câștiga cinstit câteva parale pe săptămână.

— Mă mir că n-are concurență.

— Are, dom' Jasper, o droaie, dar i-a luat pe toți cu pietre. Acum, nu știu cum o să fie privit planu meu –

continuă Durdles, căzând pe gânduri cu aceeași mahmureală molâie – nu știu prea bine cum o s-o numiți. Nu-i așa că-i un fel de... de plan, de... educație națională?...

— N-aș spune, rosti Jasper.

— Nici *eu* n-aș spune, admise Durdles; atunci la ce să mai căutăm să-i dăm un nume...

— Tot se ține după noi, repetă Jasper, privind peste umăr... de unde și până unde?

— N-avem încotro, trebuie s-o luăm pe la hanul „La doi gologani", dacă tăiem pe-un drum mai scurt și mai dosnic – precizează Durdles – îl lăsăm pe băiat acolo.

Așa că-și văzură de mers. Deputy alcătuia ariergarda, și executând parcă propriul său ordin, tulbura tăcerea nopții și a orașului prin șuieratul pietrelor azvârlite în fiecare zid, stâlp, parmac, și în alte obiecte neînsuflețite, care-i ieșeau în cale pe drumul pustiu.

— E ceva nou, Durdles, acolo jos în criptă? întrebă John Jasper.

— Ceva vechi, îmi închipui, vreți să spuneți, mormăi Durdles, ăsta nu-i un loc pentru noutăți.

— Adică ai mai făcut vreo descoperire?

— Da, este un moșneag sub al șaptelea stâlp din stânga, cum cobori scările alea fărâmate din capela cea micuță de sub pământ, rămasă așa cum a fost înainte. Am descoperit (dacă se poate zice deocamdată că descoperirea e făcută) că era unu din moșnegii ăia cu toiege. Dacă te iei după mărimea culoarelor din zid, a scărilor și a ușilor, pe unde se intră, toiegele trebuie că i-a încurcat pă moșnegi rău de tot la mers! Dacă doi dintre ei s-ar fi întâlnit nas în nas pe neașteptate, trebuie că se pocnea în mitre destul de des unu cu altu.

Fără a încerca să corijeze exactitatea acestei observații, Jasper își cercetă tovarășul – acoperit din cap până-n picioare de mortar vechi, var și nisip – de parcă el, Jasper, ar fi fost cuprins subit de un interes extravagant pentru viața stranie a acestuia.

— Ai o existență curioasă.

Fără a lăsa câtuși de puțin să se vadă dacă ia aceste vorbe drept un compliment sau cu totul altfel, Durdles spuse, pe un ton ursuz:

— Și-a 'mneavoastră-i la fel.

— Păi, în măsura în care sunt sortit să trăiesc ca și dumneata, în locuri străvechi, umede, reci, totdeauna aceleași, neschimbate, da. Dar există cu mult mai mult mister și curiozitate în legăturile dumitale cu catedrala decât în cazul meu. De fapt, îmi vine să-ți cer să mă iei ca pe un fel de învățăcel, de ucenic fără simbrie, și să-mi îngădui, când și când, să merg cu dumneata ca să văd câteva din acele unghere ciudate unde îți petreci zilele.

Zidarul Stony răspunse pe un ton impersonal:

— Bine. Toată lumea știe unde să-l găsească pe Durdles când e nevoie de el.

Această afirmație, dacă nu strict adevărată, era aproximativ așa, exprimând faptul că Durdles putea fi oricând găsit vagabondând pe undeva.

— Ceea ce ne interesează în special, spuse Jasper, urmărind firul gândurilor sale romantice, este precizia deosebită cu care dumneata găsești, pare-se, locul unde sunt îngropați oamenii... Dar ce s-a-ntâmplat? Te stânjenește legătura cu merinde?... lasă s-o țin eu.

Durdles se opri, dându-se câțiva pași înapoi (Deputy, atent la toate mișcările lui, se și afla în stradă, gata de

represalii); căuta din ochi vreun colțișor, o cornișă, ceva, un loc unde să-și așeze legătura. Și când se descotorosi de ea, adăugă:

— Dați-mi numai ciocanul de colo, rosti Durdles, și-am să vă arăt.

Cling. Cling. Ciocanul i-a fost înmânat.

— Acum, ascultați-mă... Când cânți, ce-i mai întâi, tonul, nu-i așa, dom' Jasper?

— Da.

— Așa și eu, iau ciocanul și bat. (În această clipă lovește caldarâmul, iar Deputy, numai ochi, își vede de treabă hărțuindu-l de la o distanță mai mare, de teamă să nu-i sară în cap vreo așchie de piatră.) Toc, toc, toc. Solid! Bat de zor. Tot solid! Bat din nou. Ia stai! Gol! Bat iarăși, și mai abitir. Ceva solid în gol! Toc, toc, toc, să mă conving. Ceva solid în gol, și înăuntru părți solide, iar gol! Aha, aici îmi ești, moșnege, praf și pulbere într-un sicriu de piatră, în cavou!

— Uimitor!

— Ba, am făcut și asta, reluă Durdles, scoțând din buzunar rigla de doi coți. (Între timp, Deputy se apropie cu gândul că, cine știe, o să se dea peste vreo comoară, din care s-o pricopsi poate și el, cu perspectiva plăcută ca descoperitorii să se vadă cu ștreangul de gât, în urma mărturiei lui.) Iată, să zicem că ciocanu ăsta-i un zid – făcut de mine... doi... patru, cu doi e șase, adăugă, măsurând paveaua. Șase picioare înăuntru zidului ăstuia e coana Sapsea.

— Nu chiar doamna Sapsea, ci...

— Să zicem coana Sapsea. Zidu ei e mai gros, da' să zicem că-i coana Sapsea. Durdles bate cu ciocanul în zidul indicat, și după ce sondează bine, adaugă: Mai e ceva acolo! Nu mai

încape îndoială, oamenii lui Durdles trebuie să fi lăsat ceva dărâmături în spaţiul ăsta de şase picioare.

Jasper îşi exprimă părerea că asemenea preciziune „este un talent”.

— Eu n-aş spune că-i un talent, se împotrivi Durdles, care nu vedea observaţia cu ochi buni. Am muncit de m-am spetit. Durdles a ajuns la ştiinţa lui după ce a răscolit adânc pământu, până în măruntaie, la nevoie. Ia stai, măi Deputy.

— Păzea! strigă Deputy, cu un glas ascuţit, depărtându-se din nou.

— Ia de colea banu ăsta. Şi să nu mai prind picior de-al tău în noaptea asta, când om ajunge la hanu „La doi gologani”.

— S-a făcut! exclamă Deputy, înşfăcând moneda de jumătate de penny, vrând parcă, prin cuvântul lui enigmatic, să-şi exprime încuviinţarea faţă de acest aranjament.

N-aveau decât să taie de-a curmezişul via care ţinea cândva de fosta mănăstire, ca să ajungă în străduţa dosnică şi îngustă unde se înălţa o casă de lemn dărăpănată, cu două caturi joase, îndeobşte cunoscută sub numele de hanul „La doi gologani”, o clădire stricată şi hâdă, ca sufletul călătorilor care poposeau acolo. Deasupra uşii de la intrare, abia se mai zăreau rămăşiţele grilajului unui balcon precum şi ale gardului cu aspect rustic din faţa unei grădini părăginite, asta deoarece călătorii se simt legaţi de această casă printr-un sentiment atât de delicat (sau pentru că ţin să aprindă un foc la marginea drumului, ziua-n amiaza mare), încât n-ar putea fi împiedicaţi nicicând, cu vorba bună ori cu ameninţări, să plece fără a smulge sălbatic, spre a duce cu ei, vreo bucată de lemn drept suvenir.

S-a încercat să se dea acestei case mizerabile înfățișarea de han punând la ferestre bucăți din tradiționalele perdele roșii, niște zdrențe jegoase, care, noaptea, lăsau să treacă lumina chioară a luminărilor sau a opaițelor care ardeau ofticos în serul stătut dinăuntru.

Ajunși în preajmă, Durdles și Jasper fură vestiți de un felinar din hârtie spânzurând deasupra ușii pe care stătea scris ce destinație avea casa. Ei au mai fost vestiți și de vreo jumătate duzină de alți băietani afurisiți – oaspeți de doi gologani sau peste paraziții hanului, cine mai știe! – și care, atrași parcă de izul de stârv răspândit în aer de Deputy, își luară vânt, sub clar de lună, precum corbii în deșert, abătând cât ai clipi ploaia de pietre asupra lui, și viceversa.

— Opriți-vă, brute mici ce sunteți! strigă Jasper furios, lăsați-ne să trecem!

Această mustruluială a fost primită cu zbierete și șuieratul unei noi avalanșe de pietre, după obiceiul statornicit în ultimii ani de regulamentul poliției engleze, conform căruia bieții creștini erau luați la pietre din toate părțile, de parcă ar fi reînviat epoca sfântului Ștefan.

Durdles atrase atenția asupra acestor tineri sălbatici, că „n-au o țintă în viață", și îl conduse pe Jasper de-a lungul străduței.

Ajunși la capătul aleii, Jasper, furios la culme, îl opri din drum pe tovarășul său și privi îndărăt. Peste tot liniște. În clipa următoare o piatră îi ateriză în pălărie, însoțită de un strigăt venind de departe: Păzea, păzea! S-a deșteptat cocoșul! urmat de un cucurigu, ca cel al unui Chanticleer[24] infernal, care-l făcu să înțeleagă sub ce foc victorios de

24-Numele cocoșului din balada medievală *Reynard the Fox*.

artilerie se afla.

Pentru mai multă siguranță dădu colțul și-l duse acasă pe Durdles, care orbecăia prin harababura din curtea lui, peste tot numai pietre, gata-gata să intre cu capul într-unul din monumentele funerare abia începute.

John Jasper ajunse la locuința sa pe un alt drum. Descuie și intră fără să facă zgomot; găsi focul arzând încă. Luă dintr-un dulap închis o pipă de formă ciudată, pe care o umplu – dar nu cu tutun – și după ce prepară foarte atent conținutul, folosind un ustensil micuț, urcă o scară interioară, alcătuită din câteva trepte doar, care ducea spre două încăperi. Una din ele era camera lui de dormit, cealaltă a nepotului. În amândouă era lumină.

Edwin Drood se culcase și dormea în tihnă. John Jasper, cu pipa neaprinsă în mână, se opri și se uită la el, foarte atent, timp de câteva clipe. Apoi se îndepărtă în vârful picioarelor, ducându-se în odaia lui; își aprinse pipa și se lăsă pradă fantasmagoriilor din miez de noapte.

CAPITOLUL VI

FILANTROPIA DIN CASA PAROHIALĂ

Sfinția-sa Septimus Crisparkle (Septimus, deoarece șase frățiori până la el s-au prăpădit la naștere, ca șase opaițe plăpânde care se sting de îndată ce sunt aprinse), după ce a spart cu capul lui amabil pojghița subțire de gheață matinală din heleștieul de lângă Cloisterham, face acum exerciții de înviorare fizică, și, îngrijindu-se mai ales de circulația sângelui, boxează cu mare știință și în- demânare în fața unei oglinzi.

În persoana sfinției sale Septimus, oglinda reflectă imaginea unui om plin de prospețime și sănătate; fentele și retragerile sunt executate cu cea mai mare măiestrie, ca și atunci când lansează cu dreapta o directă desăvârșită. Printre mănușile de box, apare chipul său radios care respiră inocență și o bunăvoie plină de duioșie.

Era tocmai ora gustării de dimineață, iar doamna Crisparkle-mama – nu soția sfinției-sale Septimus – abia coborâse și aștepta sosirea ceainicului. Sfinția-sa Septimus își întrerupse o clipă activitatea ca să cuprindă între mănușile de box capul drăguței bătrâne, care intra chiar atunci, și să o sărute cu afecțiune. După aceea, sfinția-sa Septimus reluă mișcările, parând cu stânga și lovind cu dreapta într-un chip uimitor.

— În fiecare dimineață, îmi spun, Sept, că într-o bună zi

o să se-ntâmple... rosti bătrâna doamnă, privindu-l... tot o să se-ntâmple...

— Ce să se-ntâmple, mamă dragă?

— Să spargi oglinda, ori să-ți plesnească o arteră.

— Până acum, slavă Domnului, nu s-a întâmplat nici una, nici alta, mamă dragă. Atenție, mamă. Uită-te aici.

Și sfinția-sa Septimus, printr-un foarte aprig atac final, începu să toarne la lovituri și să pareze tot soiul de situații dificile, terminând prin a înșfăca boneta bătrânei doamne în *chancery*[25] așa cum sună un termen tehnic folosit în cercurile științifice de către specialiștii din această nobilă artă – lucru pe care-l execută cu atâta îndemânare și ușurință încât abia dacă atinse vaporoasele panglici verzi și vișinii. După ce eliberă cu mărinimie adversarul înfrânt, avu numai bine timpul să-și pună mănușile într-un sertar și să se uite pe fereastră, cu un aer aparent contemplativ, înainte de intrarea slujnicii, după care sfinția-sa Septimus făcu loc pentru ceainic și alte obiecte necesare pregătirilor pentru micul dejun. Când totul a fost gata, cei doi rămaseră din nou singuri; ce plăcut era să vezi (sau ar fi fost, dacă s-ar fi aflat cineva de față, dar nu mai era nimeni acolo) cum bătrâna doamnă, în picioare, spunea cu glas tare, „Tatăl nostru", iar fiul ei, deși cleric, asculta cu capul aplecat; el avea patruzeci și cinci de ani și asculta la fel cum ascultase, stând în picioare, aceleași cuvinte, rostite de aceleași buze, pe vremea când avea patru ani și cinci luni.

Ce poate fi mai atrăgător decât o doamnă bătrână – cu excepția unei tinere doamne – când are ochi ageri, un corp bine proporționat, când fața-i este veselă și destinsă, când

---

25-În limbaj sportiv, *chancery* este o figură de box, în care capul unuia dintre pugiliști se află sub brațul adversarului.

poartă veşminte aidoma unei păstoriţe de porţelan, mulându-i-se frumos pe talie, în culori atât de gingaşe, atât de potrivite cu făptura ei?

Nimic nu este mai atrăgător, gândea adesea bunul cleric, când lua loc la masă în faţa mamei sale, văduvă de multă vreme.

Cât despre bătrâna doamnă, gândurile ei în asemenea împrejurări ar putea fi rezumate în aceste vorbe, care reveneau cel mai adesea în convorbirile lor:

— Dragul meu Sept!

Alcătuiau o pereche plăcută când luau împreună gustarea de dimineaţă în casa parohială din Cloisterham. Pentru că locuinţa sa, casa parohială, era o căsuţă liniştită, aflată la umbra catedralei, iar croncănitul ciorilor, ecoul stârnit de paşii rarilor trecători, dangătul clopotelor ori vuietul orgii din catedrală o făceau să pară şi mai tăcută decât dacă ar fi fost cufundată într-o linişte desăvârşită.

Odinioară, oameni de arme semeţi au trăit zile de huzur şi veselie în casa parohială; sclavi obidiţi au dus între zidurile ei o viaţă de trudă şi acolo au şi murit; mari prelaţi au cunoscut aici epoci în care şi-au exercitat puterea, uneori în chip binefăcător, alteori dovedindu-se a fi o pacoste, dar iată că, slavă Domnului, toţi aceştia au dispărut din casa parohială.

Unul din cele mai mari foloase care au rezultat din faptul că atâtea figuri umane s-au perindat pe aici a fost, poate, acea binecuvântată tihnă, lăsată în urma lor, acea seninătate romantică a spiritului – leagăn al milei şi îndurării – sădită în suflet de cine ştie ce poveste tristă depănată până la capătul firului, sau de vreo dramă emoţionantă peste care de mult a căzut cortina.

Zidurile din cărămidă armonios colorate de timp, desișul de iederă cu rădăcini puternice, ferestrele cu gratii, odăile cu lambriuri și grinzi groase de stejar traversând încăperile mici, grădinile cu ziduri de piatră unde fructele se coc an de an în copacii sădiți de călugări – iată decorul în care simpatica doamnă Crisparkle și sfinția-sa Septimus își luau gustarea de dimineață.

— ... Și ce spune, dragă mamă, întrebă clericul, dând dovadă de o poftă de mâncare sănătoasă și temeinică, ce spune în scrisoare?

Simpatica doamnă, după ce parcurse scrisoarea o așează pe fața de masă așternută pentru micul dejun. Înmânâ scrisoarea feciorului său.

Bătrâna doamnă era extrem de mândră de ochii ei ageri atât de buni încât putea citi scrisul de mână fără ochelari. Fiul ei, la fel de mândru de asta, și atât de respectuos dispus să-i facă o cât mai mare plăcere, afirmând, lucru inventat de altfel, că, în ceea ce-l privește, el n-ar fi fost în stare să citească scrisul de mână fără ochelari. De aceea, își puse o pereche, de proporții considerabile, care nu numai că-i veneau prost pe nas și îl stânjeneau la mâncat, ci îl și împiedicau rău de tot la lectura scrisorii.

Când nu se afla nimeni de față, ochii lui întreceau calitățile combinate ale unui microscop și ale telescopului.

— E de la domnul Honeythunder, bineînțeles, rosti bătrâna doamnă, împreunându-și brațele.

— Bineînțeles, încuviință fiul ei. Apoi citi, poticnindu-se.

AZIL DE FILANTROPIE,
BIROURILE CENTRALE,LONDRA,
Miercuri,

Dragă doamnă,
Vă scriu din...

— De unde? Oare de unde o fi scriind?

— Din jilț, precizează bătrâna doamnă.

Sfinția-sa Septimus își lepădă ochelarii ca să-i poată vedea fața, și strigă:

— Păi, de unde altfel să fi scris?

— Doamne iartă-mă, Sept, reluă bătrâna doamnă, dar nu vezi ce spune mai departe! Dă-mi-o înapoi, dragul meu!

Bucuros că scapă de ochelari (care totdeauna îl făceau să lăcrimeze), fiul ei se execută, spunând încet că pe zi ce trece vede mai prost, când e vorba să citească ceva scris de mână.

— *Vă scriu,* continuă mama, citind cu foarte mare băgare de seamă și precizie, *vă scriu din jilț unde voi fi nevoit probabil să stau câteva ceasuri.*

Septimus se uită la scaunele rânduite lângă perete, cu o expresie care vădea protest și în același timp imbold.

— *Am avut,* bătrâna doamnă continua să citească întrucâtva mai răspicat, *reuniunea marelui nostru Comitet, întrunind filantropii de la centru și pe cei districtuali, în azilul de mai sus, și din dorința exprimată unanim, am plăcerea de a lua loc în jilțul prezidențial.*

Septimus respiră mai ușurat și mormăi:

— Aa, *aici* a vrut să ajungă, să vedem!

— *Ca să nu pierd nicio zi cu poșta, mă slujesc de prilejul că asist la lectura unui lung raport, pentru a da în vileag un ticălos notoriu...*

— Iată lucrul cel mai extraordinar, întrerupse delicatul

cleric, punând jos cuțitul și furculița ca să se frece, iritat, la ureche; acești filantropi totdeauna dau pe câte cineva în vileag, și un alt lucru la fel de extraordinar este acela că mereu și pretutindeni văd numai ticăloși!

— *Pentru a da în vileag un ticălos notoriu!...* reluă bătrâna, *ca să-mi izbăvesc sufletul de această povară. Am stat de vorbă cu cei doi pupili ai mei, Neville și Helena Landless, despre educația lor deficientă; au fost de acord cu planul propus, pe care eu am avut de altfel grijă să-l aprobe, fie că le plăcea sau nu.*

— Încă un lucru cât se poate de extraordinar, observă clericul pe același ton ca și mai înainte, este că acești filantropi sunt porniți să-și înșface semenii de grumaz și (dacă se poate spune astfel) să-i arunce cu forța pe calea mântuirii... Iartă-mă, dragă mamă, că te-am întrerupt.

— *De aceea, dragă doamnă, v-aș ruga să-l pregătiți pe fiul dumneavoastră, sfinția-sa domnul Septimus, ca să-l aștepte pe Neville în calitate de oaspete, lunea viitoare. În aceeași zi, Helena îl va însoți la Cloisterham pentru a intra la Casa Maicilor, instituție recomandată chiar de dumneavoastră, precum și de fiul dumneavoastră. Vă rog, de asemenea, să faceți toate pregătirile pentru primirea și educarea ei în acest pension. Condițiile, în amândouă cazurile, rămân cu strictețe cele care mi-au fost comunicate în scris de dumneavoastră, după ce am inițiat o corespondență cu domnia-voastră, în această chestiune, în urma onoarei ce mi s-a făcut de a vă fi fost prezentat în casa sorei dumneavoastră de la Londra. Rugându-vă să transmiteți complimentele mele sfinției-sale domnului Septimus, rămân, scumpă doamnă, un afectuos frate (întru filantropie).*

LUKE HONEYTHUNDER

— Ei bine, mamă, spuse Septimus, după ce se mai frecă puțin la ureche, trebuie să încercăm. Avem loc aici, nu mai încape nicio îndoială, pentru încă un locatar, și o să am timp de a mă ocupa de el. Drept să spun, mă bucur că nu-i vorba de domnul Honeythunder în persoană. Deși, mai știi, s-ar putea să-l nedreptățesc din cale-afară, pentru că în viața mea nu l-am văzut. E un om masiv, mamă?

— L-aș putea numi un om masiv, dragul meu, răspunse bătrâna doamnă, după oarecare șovăieli, dar vocea lui e și mai și.

— Decât el?

— Decât oricine.

— Ah! exclamă Septimus.

Termină micul dejun cu impresia că gustul ceaiului Souchong, de calitate superioară, al jambonului, pâinii și ouălor era mai puțin savuros.

Sora doamnei Crisparkle – o altă figurină din porțelan de Dresda, cu care semăna leit încât amândouă ar fi putut alcătui împreună o încântătoare pereche de ornamente pentru cele două capete ale unui cămin spațios de modă veche și care, la drept vorbind, n-ar fi trebuit niciodată să fie văzute separate – era soția, fără copii, a unui cleric plasat în fruntea unei corporații din Londra.

Domnul Honeythunder, în calitatea sa de maestru de filantropie, o cunoscuse pe doamna Crisparkle în timpul ultimei reîntâlniri a figurinelor de porțelan (cu alte cuvinte, în timpul ultimei vizite la soră-sa, din anul acela), după o întrunire publică în scopuri filantropice, când doi orfani de vârstă fragedă au fost ghiftuiți cu prăjituri de prune și unde s-a produs mare tărăboi. Aceste amănunte erau tot ce se cunoștea, în casa parohială, despre antecedentele celor doi

pupili care urmau să sosească.

— Sunt sigur că ai să fii de acord cu mine, mamă, zise domnul Crisparkle, după ce reflectă asupra acestei chestiuni, că primul lucru ce urmează să fie făcut este de a-i pune pe cei doi tineri în situaţia de a se simţi mai la largul lor. Nu e nimic dezinteresat în asta, fiindcă nici noi nu ne putem simţi la largul nostru cu ei până ce ei nu vor ajunge să se simtă bine cu noi. Nepotul lui Jasper se află acum aici, şi cine se aseamănă se adună; tineretul trage la tineret. Băiatul ăsta e inimos şi o să-l poftim să ia masa cu fratele şi sora. Înseamnă trei. Nu ne putem gândi să-l chemăm pe el fără a-l chema şi pe Jasper. Înseamnă patru. Apoi domnişoara Twinkleton şi drăgălaşa logodnică a lui Edwin Drood, care o să vină şi ele, fac şase. Plus noi doi, înseamnă opt. Opt persoane la o masă între prieteni, te-ar stânjeni în vreun fel, mamă?

— Dacă ar fi nouă, Sept, atunci da, rosti bătrâna doamnă, vădit nervoasă.

— Mamă dragă, opt, am socotit bine.

— Asta-i numărul exact de persoane, dragul meu, care încap la masa din sufragerie.

Aşadar, lucrurile au fost stabilite astfel, şi când domnul Crisparkle, însoţit de mama sa, o vizitară pe domnişoara Twinkleton pentru a pregăti primirea domnişoarei Helena Landless la Casa Maicilor, făcură şi cele două invitaţii din cadrul pensionului, care fură acceptate.

Domnişoara Twinkleton se uită lung la cele două globuri de parcă ar fi regretat că nu puteau fi luate în vizită, dar se împăcă repede cu gândul că trebuiau lăsate acasă.

S-au expediat iute instrucţiuni filantropice în privinţa plecării domnului Neville şi a domnişoarei Helena ca să

sosească la timp pentru masă.

Un miros îmbietor de supă se simțea plutind în aer prin casa parohială.

Pe atunci, la Cloisterham nu exista stație de cale ferată, iar domnul Sapsea pretindea că nici n-are să fie. Domnul Sapsea mergea mai departe chiar, spunând că nici n-ar trebui să fie în vecii vecilor. Și totuși, lucru nemaipomenit pentru epoca aceea, când stai să te gândești, se întâmpla ca trenul expres să nu socotească orașul Cloisterham demn de a face stație, ci trecea pe acolo cu un șuierat prelung, zburând în goană mare, după treburi mai importante, scuturându-și doar praful de pe roți, ca o dovadă față de lipsa de importanță a vechii localități. O ramificație a liniei principale, ducând cine știe unde, ar fi însemnat, în cazul când inițiativa nu ar fi fost încununată de succes, ruina Companiei; sau a Bisericii și Statului în caz de reușită, și (desigur) falimentul Constituției și într-un caz și într-altul. Chiar și așa, însă, traficul în Cloisterham fusese dat peste cap: părăsind șoseaua principală, transportul se făcea pe ocolite, prin niște locuri neumblate, pe un drum de țară, unde cu ani în urmă la colțul străzii se afla un anunț: „Feriți-vă de câini".

Spre acest infam loc de acces în oraș se duse domnul Crisparkle, așteptând sosirea unui omnibus scund și bondoc, cu un maldăr disproporționat de bagaje deasupra – de parcă ar fi fost un elefănțel cu un baldachin infinit prea mare pentru el – vehicul care reprezenta pe vremea aceea mijlocul de transport, cursa zilnică, legând Cloisterham de restul lumii.

Când vehiculul, urnindu-se greoi, își făcu apariția, domnul Crisparkle aproape că nu zări nimic altceva decât

un călător voluminos aşezat afară, pe capră, cu coatele depărtate şi mâinile pe genunchi, înghesuindu-l pe vizitiu într-un colţişor, cât se poate de incomod, şi privind încruntat în jur, cu o expresie plină de înverşunare.

— Aici e Cloisterham? întrebă călătorul, cu voce tunătoare.

— Da, aici, răspunse vizitiul şi după ce aruncă hăţurile rândaşului începu să se frece de parcă ar fi avut dureri în tot corpul. Niciodată n-am fost atât de bucuros că am ajuns aici.

— Atunci spune-i stăpânului dumitale să mai lărgească locul de pe capră, îi întoarse călătorul vorba. Stăpânul dumitale este obligat moralmente – şi ar trebui să fie constrâns, printr-o amendă zdravănă – să vegheze asupra comodităţii semenilor lui.

Vizitiul începu să-şi plimbe uşurel mâinile peste toate mădularele, iar rezultatul păru să-l îngrijoreze.

— Nu cumva am stat pe dumneata? întrebă călătorul.

— Ba da, spuse vizitiul, profund nemulţumit.

— Ia cartea asta de vizită, prietene.

— Nu vreau să vă lipsesc de ea, spuse vizitiul, aruncându-şi ochii asupra ei, nepăsător, şi fără să o ia. Ce mă-ncălzeşte pe mine?

— O să fii membru în Societatea noastră.

— Şi ce câştig eu? întrebă vizitiul.

— Fraţi, răspunse călătorul, cu o voce cumplită.

— Mulţumesc, zise vizitiul, foarte hotărât, coborând de pe capră, mama a fost bucuroasă de mine, la fel şi eu. Nu vreau fraţi.

— Trebuie însă să-i ai – rosti călătorul, coborând şi el – vrând-nevrând. Eu îţi sunt frate.

— Ei, ia stai! se burzului vizitiul, înccpând să-și piardă cumpătul, nu merge prea departe! Vorba multă...

Dar în clipa asta interveni domnul Crisparkle, dojenindu-l prietenește:

— Joe, Joe, Joe! nu te pierde cu firea, Joe, băiete!

Joe duse liniștit mâna la pălărie. Clericul îl acostă apoi pe călător, adresându-i-se:

— Domnul Honeythunder?

— Așa mă cheamă, domnule.

— Numele meu este Crisparkle.

— Sfinția-sa domnul Crisparkle? Mă bucur de cunoștință, domnule, Neville și Helena sunt înăuntru. Pentru că în ultima vreme mă simțeam puțin covârșit de povara treburilor mele oficiale, m-am gândit că ar fi bine să respir oleacă de aer curat și atunci am venit chiar eu cu copiii, iar seara mă întorc. Deci dumneavoastră sunteți sfinția-sa domnul Septimus, nu-i așa? zise, măsurându-l din cap până-n picioare, dezamăgit, și răsucind de zor un lornion dublu, cu panglică cu tot, de parcă l-ar fi pus la frigare, înainte să-l folosească. Ha! mă așteptam să te găsesc mai în vârstă, domnule.

— Sper să aveți și plăcerea asta, spuse clericul bine dispus.

— Poftim?

— O simplă glumă. Nu merită să fie repetată.

— Glumă?... Oo, nu mă pricep la glume, replică domnul Honeythunder, încruntat. A glumi cu mine înseamnă să-ți pierzi vremea, domnule. Dar unde-or fi? Helena, Neville, hai veniți încoace! Domnul Crisparkle a venit în întâmpinarea voastră.

Un tinerel neobișnuit de frumos și suplu și o fată

neobișnuit de frumoasă și suplă care semănau ca două picături de apă, amândoi foarte bruni și foarte îmbujorați, fata, un tip aproape perfect de țigancă – atât unul cât și altul având ceva sălbatic în felul de a fi, un anume aer de vânător și vânătoriță, amintind mai degrabă de animal hăituit decât de urmăritor. Sunt zvelți și supli, cu ochi ageri și mișcări iuți, sunt sfioși și îndrăzneți, deopotrivă, cu o înfățișare dârză, sau cu un soi greu de definit de șovăială, oglindită la răstimpuri pe întreaga lor ființă, atât pe chip cât și în gesturi, aidoma poate cu șovăiala animalului când se ghemuiește supus sau când sare.

Așa ar fi sunat observațiile fugare, înregistrate mintal de domnul Crisparkle, în cele câteva minute în care îi examinase, dacă aceste note ar fi fost reproduse prin viu grai.

Sfinția-sa îl pofti pe domnul Honeythunder la dejun, tulburat oarecum (pentru că îl urmărea dezamăgirea pe care o va încerca bătrâna și scumpa păstoriță de porțelan) și oferi brațul Helenei Landless.

Trecând împreună pe străzile orașului străvechi, atât fata cât și băiatul își manifestară marea lor admirație față de cele arătate de el în interiorul catedralei, față de ruinele mănăstirii, minunându-se – după cum continua să consemneze mintal domnul Crisparkle – de parc-ar fi fost niște barbari captivi, chipeși, aduși aici de pe cine știe ce meleaguri sălbatice din regiunea tropicelor.

Domnul Honeythunder mergea prin mijlocul drumului, făcându-și loc printre băștinași, pe care-i dădea la o parte din cale, dezbătând cu glas tare un plan al său conceput în scopul de a da iama prin toți cei fără ocupație din Regatul Unit, de a-i arunca pe rând în temniță, silindu-i, sub

amenințarea pedepsei cu moartea, să devină filantropi.

Doamna Crisparkle avu nevoie să se sprijine pe propriile-i sentimente filantropice, văzând această masivă și zgomotoasă excrescență a micului grup; domnul Honeythunder, care semăna totdeauna cu un furuncul ivit pe fața societății, se lățea acum ca un buboi inflamat, în casa parohială. Deși nu erau întru totul adevărate cele spuse pe seama lui, într-o formă hazlie, de către sceptici, cum că ar fi strigat în gura mare semenilor săi! „Afurisite fie-vă sufletele și trupurile, veniți încoace și veți afla binecuvântarea!", totuși filantropia lui mirosea a praf de pușcă, iar deosebirea dintre aceasta și mizantropie părea anevoie de determinat.

După el ar fi trebuit să se suprime forța militară, dar mai întâi era necesar ca toți ofițerii superiori, care își făcuseră datoria, să fie judecați de Curtea Marțială din această pricină și apoi împușcați.

Trebuia să se suprime războiul, dar nu înainte de a face adepți iscând război împotriva lor, și învinuindu-i că iubesc războiul ca lumina ochilor.

Trebuia să se înlăture pedeapsa capitală, dar mai întâi să fie măturați de pe suprafața pământului toți legislatorii, jurisconsulții și judecătorii, care erau de altă părere.

Trebuia să se statornicească o concordie universală, prin eliminarea tuturor celor care n-ar fi voit, sau n-ar fi putut, din punct de vedere al conștiinței, să concorde.

Trebuia să-ți iubești fratele ca pe tine însuți, dar numai după un răstimp nedefinit de calomniere (ca și cum l-ar fi urât din plin), aruncându-i în obraz tot soiul de epitete.

Mai presus de orice, n-ar trebui să se facă nimic în afara sau în propriul tău nume, ci să mergi la Azilul Filantropiei

și să te înscrii ca membru filantrop activ. Apoi trebuia să plătești taxa de subscriere, să primești carnetul de membru, cocarda și medalia și să trăiești de acum încolo pe o estradă și să repeți într-una ceea ce spune domnul Honeythunder, și ce spune trezorierul și ce spune subtrezorierul, și ce spune Comitetul și ce spune subcomitetul, și ce spune secretarul și ce spune vicesecretarul. Toate acestea erau menționate într-o rezoluție admisă în unanimitate, sub semnătură și sigiliu, rezumându-se, pe scurt:

„Adunarea corpului de filantropi activi vede cu o indignare amestecată cu dispreț și profundă repulsie, nimicnicia tuturor celor care nu aparțin Societății și făgăduiește solemn să facă împotriva acestora din urmă, atât cât îi va sta în putință, declarații infamante, fără a fi deloc necesar să se întemeieze pe fapte reale."

Dejunul a fost pur și simplu un dezastru. Filantropul a deranjat simetria mesei, s-a așezat în calea celor care serveau masa, blocând trecerea, iar pe domnul Tope (care dădea o mână de ajutor slujnicei) l-a adus în culmea deznădejdei, silindu-l să dea vesela și farfuriile peste capul său.

Nimeni nu putea sta de vorbă cu vecinul său, pentru că filantropul se adresa tuturor deodată, ca și cum comesenii n-aveau o existență individuală, ci ar fi fost o masă de ascultători. Impusese sfinției-sale domnului Septimus rolul unui personaj oficial căruia i se adresa, tratându-l ca pe un soi de cuier uman, în care își agăța pălăria lui oratorică. El cădea în rutina exasperantă, obișnuită la oratorii de teapa lui, făcând din domnul Septimus un adversar nedemn și slab, parcă.

Cam astfel îi vorbea:

— Ei, acum, domnule, nu cumva o să fii atât de neghiob încât să susţii... şi aşa mai departe, iar asta când bietul om nu numai că nici nu deschisese gura, dar nici nu avusese de gând măcar. Sau: — Acum vezi, domnule, eşti strâns cu uşa. N-o să-ţi las nicio portiţă de scăpare. După epuizarea tuturor resurselor fraudei şi ale minciunii, de ani şi ani în şir, recurgând la combinaţii de laşitate josnică şi cutezanţă înflăcărată, cum nu prea se întâlnesc ades în lume, ai acum aici ipocrizia să cazi în genunchi dinaintea celui mai degradat dintre oameni, cerându-i îndurare cu bocete şi văicăreli!

Nefericitul cleric îl privea, când indignat, când uluit, în vreme ce venerabila lui mamă îşi înghiţea lacrimile, iar toţi ceilalţi comeseni rămăseseră parcă într-o stare gelatinoasă (searbădă şi fără niciun punct de sprijin), lipsită aproape complet de rezistenţă.

Torentul de filantropie, însă, care năvălise în momentul când se apropie ora plecării domnului Honeythunder, trebuie să fi satisfăcut cu prisosinţă simţirea acestui om remarcabil. Cafeaua i-a fost servită, graţie activităţii speciale a domnului Tope, cu o oră încheiată mai devreme decât s-ar fi cuvenit.

Domnul Crisparkle stătuse cam tot atât cu ceasul în mână, ca nu cumva domnul Honeythunder să întârzie.

Tuspatru tinerii erau absolut de acord afirmând că orologiul catedralei bătuse de trei sferturi, când de fapt nu bătuse decât o dată.

Domnişoara Twinkleton aprecie douăzeci şi cinci de minute de mers pe jos, distanţa până la omnibus, când în realitate erau doar cinci. Toţi cei prezenţi dădură buzna să-i ţină pardesiul cu o amabilitate plină de afecţiune,

îmbrâncindu-l afară, sub clar de lună, de parcă ar fi fost un trădător evadat la care ţineau, aşteptat de un grup de călăreţi la uşa din dos.

Domnul Crisparkle şi noul său elev, care-l conduseră până la omnibus, erau în aşa hal de speriaţi ca nu cumva să răcească, încât îl băgară rapid în acest vehicul lăsându-l singur, pentru încă o jumătate de oră de aşteptare.

CAPITOLUL VII

NU NUMAI O CONFIDEȚĂ

— Îl cunosc foarte puțin pe acest *gentleman,* domnule, se adresă Neville clericului, la întoarcere.

— Pe tutorele dumitale îl cunoști foarte puțin!? exclamă domnul Crisparkle.

— Aproape de loc.

— Dar cum s-a-ntâmplat să fie...

— Să fie tutorele meu? Am să vă spun, domnule. Știați, cred, că noi am venit (sora mea și cu mine) din Ceylon?

— Daa? N-am știut.

— Mă mir. Trăiam acolo împreună cu tata vitreg. Mama a murit în Ceylon când noi eram mici. Am dus o existență mizerabilă. Ea îl desemnase drept tutorele nostru și s-a purtat ca un ticălos mizerabil, căruia-i tremura mâna când era vorba să ne dea ceva de mâncare sau de îmbrăcat. Când a murit ne-a lăsat în grija acestui om, pentru simplul motiv, din câte știu, că era prieten sau rudă cu el și deoarece îi vedea mereu numele tipărit; acest lucru i-a atras atenția.

— Astea-s fapte mai recente, presupun!

— Foarte recente, domnule. Acest tată vitreg al nostru era o brută groaznică și un zgârie-brânză. Bine că a murit când a murit, altfel aș fi fost în stare să-l ucid eu.

Domnul Crisparkle se opri brusc în bătaia lunii și-l privi consternat pe viitorul său elev.

— Vă miră, domnule? întrebă, adoptând repede o atitudine supusă.

— Mă scandalizezi... pur și simplu mă scandalizezi!

Tânărul lăsă capul în jos pentru o clipă, mergând mai departe, și spuse:

— Nu v-a fost dat niciodată să-l vedeți cum vă bate sora. Eu l-am văzut bătând-o pe a mea, nu numai o dată sau de două ori, și n-am să uit asta cât voi trăi.

— Nimic, rosti domnul Crisparkle, nici chiar lacrimile unei surori dragi și frumoase, cumplit maltratate – devenea mai puțin sever, împotriva voinței lui, pe măsură ce indignarea creștea – nu ar putea justifica vorbele groaznice pe care le-ai rostit.

— Regret că le-am folosit, domnule, și mai ales că le-am folosit față de dumneavoastră. Vă rog să le uitați. Dar îngăduiți-mi să precizez un lucru. Ați vorbit de lacrimile sorei mele. S-ar fi lăsat tăiată bucățele decât să-i dea satisfacția de-a o vedea vărsând o lacrimă din pricina lui.

Domnul Crisparkle își revizui notele consemnate în minte, și auzind toate acestea nu era nici mirat, câtuși de puțin, nici dispus să pună întrebări.

— Poate o să vi se pară ciudat, domnule – vorbea pe un ton șovăitor – că vă cer atât de repede permisiunea de a vă face unele mărturisiri și de a avea amabilitatea să plecați urechea la cele câteva cuvinte spuse în apărarea mea?

— Apărare? repetă domnul Crisparkle. N-ai de ce să te aperi, domnule Neville.

— Ba cred că am, domnule. Știu cel puțin că ar trebui, dacă mi-ați cunoaște mai bine firea...

— Ei bine, domnule Neville, ce-ar fi să mă lași s-o descopăr singur?

— Dacă vă face plăcere, domnule, spuse tânărul schimbându-și repede atitudinea și afișând o expresie de profundă dezamăgire, dacă vă face plăcere să-mi stăviliți avântul, trebuie să mă supun.

Era în tonul celor câteva cuvinte adresate ceva care îl stânjeni pe acest om drept. I se părea că s-ar fi putut, fără să vrea, să spulbere încrederea necesară unui spirit tânăr neformat și poate propriei lui forțe de îndrumare și sporire a ei.

Începeau să se vadă ferestrele luminate de la casa parohială. Se opri locului.

— Hai să ne-ntoarcem, domnule Neville, mai facem câțiva pași în sus ori în jos, altminteri nu vei avea timp să termini ce vrei să-mi spui. Te-ai grăbit să crezi că aș avea de gând să te stăvilesc. Dimpotrivă. Fac apel la încrederea dumitale.

— Ați făcut apel, domnule, fără să știți, chiar de când am sosit aici. Spun, chiar de când, de parcă m-aș afla aici de o săptămână. Adevărul este că am venit aici (sora mea și cu mine) să vă căutăm nod în papură, să vă insultăm și apoi să ne luăm din nou tălpășița.

— Serios? rosti Crisparkle, negăsind altceva de spus. Înțelegeți, domnule, nu puteam ști dinainte ce fel de om sunteți, nu-i așa?

— Bineînțeles că nu.

— Și deoarece nu ne-a plăcut nimeni din cei cu care am venit cândva în contact, am luat hotărârea să nu ne fiți pe plac nici dumneavoastră.

— Serios...? repetă domnul Crisparkle.

— Dar dumneavoastră, domnule, ne sunteți pe plac, am văzut ce mare deosebire este între casa dumneavoastră și

primirea care ni s-a făcut și tot ce am întâlnit până acum. Vă spun acestea pentru că întâmplarea face să fiu singur cu dumneavoastră și apoi liniștea asta și pacea care pretutindeni ne înconjoară, după plecarea lui Honeythunder... și orașul Cloisterham atât de vechi, atât de grav și de frumos, scăldat în lumina lunii – toate acestea m-au îndemnat să-mi deschid sufletul.

— Înțeleg foarte bine, domnule Neville, și e sănătos să cedezi în fața unor asemeni înrâuriri.

— Dezvăluindu-vă propriile mele metehne, v-aș ruga să nu credeți cumva că le dezvălui pe cele ale surorii mele. Ea a scăpat cu mult mai bine ca mine de neajunsurile vieții noastre mizerabile și este mai presus de mine, așa cum turnul acestei catedrale străjuie mai presus de hornurile acelea.

În sinea lui, domnul Crisparkle nu era prea sigur de asta.

— A trebuit, domnule, de când îmi amintesc, să-mi înăbuș o ură de moarte, amară. Asta m-a făcut să fiu ascuns și vindicativ. Totdeauna am fost ținut la pământ, cu tiranie, de o mână de fier, și de aceea, din slăbiciune, am recurs la josnicia minciunii. Am fost privat de educație, libertate, bani, îmbrăcăminte, de strictul necesar în viață, de cele mai simple plăceri ale copilăriei, de cele mai banale bucurii ale adolescenței. Iar rezultatul, lipsa totală de emoții, de amintiri sau de instincte bune... nu știu ce nume să dau, vedeți, însușirilor care mie-mi lipsesc și asupra cărora dumneavoastră ați putut acționa la ceilalți tineri cu care ați fost obișnuit.

„Asta-i cât se poate de adevărat, dar deloc încurajator”, se gândi domnul Crisparkle, când se întoarseră.

— Și pentru a pune capăt, domnule, acestei discuții, am

fost educaţi în mijlocul unor fiinţe abjecte şi slugarnice, de speţă inferioară şi poate am avut cu ele, lesne, anumite afinităţi. Uneori nu ştiu, dar mi se pare că s-ar putea să fi fost în vinele mele o picătură din sângele lor de tigru.

„După cum reiese din afirmaţia făcută puţin mai înainte", gândi domnul Crisparkle.

— Un ultim cuvânt relativ la sora mea, domnule. Noi suntem gemeni. Trebuie să ştiţi, spre cinstea ei, că nimic în viaţa noastră mizerabilă n-a putut vreodată s-o doboare, în vreme ce eu am fost adesea înfrânt. Când am fugit de acasă (am fugit de patru ori în şase ani, ca să fim aduşi repede înapoi şi pedepsiţi cu cruzime), totdeauna fuga fusese plănuită şi condusă de ea. De fiecare dată se îmbrăcase în haine de băiat şi dădea dovadă de cutezanţa unui bărbat. Cred că aveam şapte ani când am şters-o prima oară, şi îmi aduc aminte când am pierdut briceagul cu care trebuia să-şi taie părul scurt, cu câtă desperare căuta să şi-l smulgă sau să-l reteze cu dinţii. Nu mai am nimic de adăugat, domnule, doar să sper că veţi avea răbdare cu mine şi veţi fi îngăduitor.

— Poţi fi sigur, domnule Neville, de acest lucru, rosti clericul. Eu nu predic mai mult decât sunt în stare, şi n-o să-ţi răsplătesc încrederea cu o predică. Însă te implor să ţii minte, foarte serios şi cu temeinicie, că dacă îmi va fi dat să-ţi fac vreun bine, acest lucru nu se poate decât cu propriul dumitale sprijin. Nu putem nădăjdui un rezultat eficace decât cerându-i ajutor Celui-de-sus.

— Voi încerca să-mi fac datoria, domnule.

— Iar eu, domnule Neville, voi încerca s-o fac pe a mea. Iată, îţi dau mâna. Domnul să binecuvânteze străduniile noastre!

Ajunseră la ușa casei; înăuntru se auzea zgomot de glasuri vesele, râsete.

— Mai facem un tur până să intrăm, propuse domnul Crisparkle, pentru că vreau să te întreb ceva. Când spuneai că ți-ai schimbat atitudinea față de mine, te refereai nu numai la dumneata, ci și la sora dumitale?

— La amândoi, domnule, firește.

— Scuză-mă, domnule Neville, dar cred că n-ai avut prilejul să comunici cu sora dumitale de când te-am întâlnit. Domnul Honeythunder a fost foarte elocvent și aș putea să mă încumet să adaug, fără răutate, că a cam monopolizat conversația. Nu cumva ai răspuns în locul sorei dumitale fără a avea suficiente garanții?

Neville clătină din cap, zâmbind cu mândrie.

— Dumneavoastră încă nu bănuiți, domnule, ce înțelegere desăvârșită poate exista între sora mea și mine, fără să fi vorbit ceva... fără să fi schimbat poate nici chiar o privire. Ea nu numai că a încercat simțământul pe care l-am exprimat, dar știe foarte bine că am să mă slujesc de acest prilej ca să stau de vorbă cu dumneavoastră, în numele ei și al meu.

Domnul Crisparkle îl privi în față, cu oarecare neîncredere, dar chipul tânărului exprima o convingere atât de absolută, atât de fermă, asupra adevărului celor spuse, încât clericul lăsă ochii în jos, dus pe gânduri, până ce ajunseră iarăși în dreptul ușii.

— Acum eu vă rog să ne mai întoarcem o dată, spuse tânărul, al cărui obraz începuse să i se îmbujoreze. Fără elocvența domnului Honeythunder... mi se pare, domnule, că ați folosit cuvântul elocvență?... adăugă el cu puțină viclenie.

— Eu... da, am spus elocvență, recunoscu domnul Crisparkle.

— ... Fără elocvența domnului Honeythunder, n-ar fi trebuit să vă mai pun întrebarea pe care vreau să v-o adresez. Domnul acela, Edwin Drood... așa se numește, cred?

— Exact, spuse domnul Crisparkle, D-r-doi de o-d.

— Studiază... sau a studiat cumva cu dumneavoastră?

— Nu, niciodată, domnule Neville. El vine aici ca să-și vadă o rudă, pe domnul Jasper.

— Și domnișoara Bud este rudă cu el, domnule?

„Oare de ce m-o fi întrebat cu acel dispreț subit în privire?" gândi dorhnul Crisparkle. Apoi îi explică ceea ce știa despre mică poveste a logodnei lor.

— Oo, *așa* stau lucrurile! exclamă tânărul. Acum pricep eu aerele lui de proprietar!

Ultimele cuvinte erau atât de vădit rostite pentru sine, sau în orice caz nu se adresau domnului Crisparkle, încât acesta din urmă simți, instinctiv, că dacă ar lua notă de ele ar fi totuna cu a citi, întâmplător, un pasaj dintr-o scrisoare, peste umărul celui care o scrie.

O clipă mai apoi intrară în casă.

Domnul Jasper se afla la pian când apărură în salon; o acompania pe domnișoara Rosa Bud, care cânta din gură. Deoarece o acompania fără note și pentru că ea era o mică făptură neatentă, gata la tot pasul să cânte greșit, el îi urmărea din ochi mișcările buzelor cu cea mai mare luare-aminte, având totodată degetele pe clape, iar din timp în timp indicându-i grijuliu tonalitatea pe care trebuia s-o ia.

Stând în picioare, cu un braț petrecut pe după mijlocul fetei, dar mult mai preocupată de domnul Jasper decât de

felul cum cânta ea, se afla Helena, care tocmai schimba cu fratele său o privire iute, de recunoaștere, în care domnul Crisparkle desluși, sau își închipui că deslușește, dovada înțelegerii despre care i se vorbise. Atunci domnul Neville luă o poziție admirativă, sprijinindu-se de pian, în fața celei care cânta. Domnul Crisparkle se așeză lângă păstorița lui de porțelan, Edwin Drood strângea și desfăcea galant evantaiul domnișoarei Twinkleton; aceasta revendica, în tăcere, cu un anumit spirit de proprietate, talentul interpretului, pe care domnul Tope, paracliserul, zilnic îl revendica la slujba din catedrală.

Cântecul continua. Era o melodie tristă de adio, iar vocea tânără, plină de prospețime, avea ceva tandru și jalnic. Jasper urmărea mai departe buzele frumoase ale fetei, stăruind când și când asupra aceleiași note, ca un fel de murmur care venea dinspre el; deodată vocea deveni mai nesigură, până ce la un moment dat cântăreața izbucni într-un hohot de plâns și țipă, acoperindu-și ochii cu mâinile:

— Nu mai pot suporta! Mi-e frică! Ia-mă de aici!

Cu o piruetă rapidă a trupului ei suplu, Helena, plină de naturalețe, așeză fata pe o canapea. Apoi, îngenunche lângă ea, pe un picior, și punându-i mâna peste gura ei trandafirie, iar cu cealaltă făcând semn celorlalți, Helena spuse:

— Nu-i nimic!... își revine treptat. Să nu-i vorbiți un moment și are să se simtă bine!

În aceeași clipă, Jasper ridică mâinile de pe clape, ținându-le deasupra, ca și cum ar fi așteptat să reia acompaniamentul. Păstră o atitudine calmă, nici măcar nu se întoarse să privească în juru-i, pe câtă vreme ceilalți își părăsiseră locurile, și se încurajau reciproc unii pe alții.

— Pussy nu e obișnuită cu publicul, iată cauza, spuse Edwin Drood. S-a enervat și n-a mai putut să se stăpânească. Și pe urmă, Jack, ești un maestru atât de conștiincios, pretinzi atât de mult, încât cred că ai speriat-o. Nici nu-i de mirare.

— Nu, nu-i de mirare, repetă Helena.

— Hei, Jack, auzi? și dumneavoastră v-ați fi speriat de el în asemenea împrejurări, nu-i așa, domnișoară Landless?

— În niciun fel de împrejurări, rosti Helena.

Jack lăsă mâinile în jos, privi peste umăr și ceru voie să-i mulțumească domnișoarei Landless pentru că-i luase apărarea. Apoi se apucă să cânte în surdină, fără a lovi clapele, în timp ce micuța lui elevă era condusă la o fereastră deschisă să ia aer; altminteri toți o dezmierdau și își revenise de-a binelea.

Când fu adusă înapoi, scaunul lui Jasper era gol.

— Jack a plecat, Pussy, o vesti Edwin. Tare mi-e teamă că nu i-a plăcut să treacă drept un monstru care te-a băgat în sperieți.

Fata nu-i dădu niciun răspuns; tremura de parcă i s-ar fi făcut frig.

Domnișoara Twinkleton se adresă doamnei Crisparkle, spunându-i că într-adevăr era târziu ca să mai zăbovească în afara zidurilor de la așezământul „Casa Maicilor”. Tocmai noi, care am întreprins formarea viitoarelor soții și mame din Anglia (ultimele cuvinte rostite cu o voce mai scăzută, deoarece se cuvenea să fie comunicate confidențial), trebuie să dăm (din nou creștea vocea) o pildă mai bună ca cei cu apucături desfrânate...

La aceste cuvinte s-a pus stăpânire pe șaluri, iar cei doi tineri cavaleri se oferiră să conducă doamnele acasă, fapt

care curând s-a petrecut, și poarta de la Casa Maicilor se ferecă în urma lor.

Elevele se retrăseseră la culcare, doar doamna Tisher mai veghea singură, așteptând noua-sosită. Odaia destinată Helenei fiind vecină cu cea a Rosei, n-a fost nevoie de prea multe prezentări ori de explicații, înainte de a fi dată în grija noii sale prietene și lăsate singure peste noapte.

— Acum mă simt în binecuvântată tihnă, draga mea, spuse Helena. Toată ziua am tremurat la gândul că o să fiu adusă în casa asta.

— Nu suntem multe aici, rosti Rosa, și suntem toate fete bune, cel puțin celelalte sunt fete bune, pun mâna în foc pentru ele.

— Iar eu pun mâna-n foc pentru dumneata, strigă Helena, râzând, în timp ce ochii ei negri și arzători erau îndreptați asupra chipului micuț și drăgălaș al fetei, pe care o mângâia din priviri cu afecțiune. Vei fi prietena mea, nu-i așa?

— Sper. Ideea însă de a-ți fi prietenă mi se pare ceva atât de neobișnuit, totuși.

— De ce?

— Oo, eu sunt o biată ființă, iar dumneata ești așa de frumoasă, plină de feminitate. Pari atât de hotărâtă, de energică, încât mă copleșești. Lângă dumneata eu mă simt tare nevolnică.

— Sunt, draga mea, o creatură lăsată în voia soartei, străină de orice talente, pe deplin conștientă că am totul de învățat, și profund rușinată de propria-mi ignoranță.

— Și totuși mie îmi recunoști toate meritele de pe lume! exclamă Rosa.

— Drăguța mea, n-am încotro. Ai în dumneata ceva care

fascinează.

— Daa, crezi? se bosumflă Rosa, mai în glumă, mai în serios. Ce păcat că domnișorul Eddy nu mai simte această fascinație.

Firește, relațiile ei cu tânărul Drood îi fuseseră dezvăluite în casa parohială.

— Vai, de bună seamă că te iubește din toată inima, fără doar și poate! strigă Helena cu o seriozitate care amenința să se prefacă în furie oarbă în cazul când, în ce-l privește, n-ar fi fost așa.

— Aa, da, cred că da, zise Rosa, din nou bosumflându-se. N-am niciun drept, cu siguranță, să spun că nu ne-am iubi. Poate că e vina mea. Poate că nu mă port îndeajuns de frumos cu el, cum s-ar cuveni. Așa cred. Dar e atât de caraghios!

Ochii Helenei întrebau ce anume era caraghios.

— Noi suntem, spuse Rosa, ca și cum întrebarea i-ar fi fost pusă. Noi suntem o pereche caraghioasă. Tot timpul ne certăm.

— De ce?

— Pentru că, draga mea, amândoi știm că suntem caraghioși.

Rosa dăduse acest răspuns ca și cum ar fi fost cel mai concludent de pe lume.

Privirea autoritară a Helenei rămase câteva clipe fixată pe chipul colegei sale, și apoi deodată, cu un gest avântat, îi întinse amândouă mâinile și spuse:

— Îmi vei fi prietenă și-o să mă ajuți?

— Sigur, draga mea, asta și vreau, rosti Rosa, pe un ton de afecțiune copilăroasă care îi merse de-a dreptul la inimă. O să-ți fiu prietenă bună, atât cât poate fi o biată ființă ca

mine pentru o creatură nobilă ca dumneata. Dar și dumneata te rog să-mi fii prietenă. Eu nu mă înțeleg pe mine însămi și am într-adevăr mare nevoie de o prietenă care să mă poată înțelege.

Helena Landless o îmbrățișa și, ținându-i amândouă mâinile într-ale ei, spuse:

— Cine e domnul Jasper?

Rosa întoarse capul într-o parte.

— Unchiul lui Eddy, răspunse, și profesorul meu de muzică.

— Nu-l iubești?

— Uf! făcu Rosa, acoperindu-și fața cu mâinile.

Clătină din cap cu o expresie de oroare și teamă.

— Știi că te iubește?

— Aa, nu, nu spune asta... strigă Rosa, căzând în genunchi și agățându-se de rochia noii sale prietene. Nu-mi vorbi despre asta! Domnul ăsta mă îngrozește. Mă obsedează, îmi hăituiește gândurile ca un strigoi înspăimântător. Simt că niciodată nu sunt în siguranță în privința lui. Mi se pare totdeauna că are să treacă prin zid când i se rostește numele.

Rosa privea acum în juru-i de parcă i-ar fi fost teamă că o să-l vadă pe Jasper apărând din umbră, dinapoia ei.

— Încearcă și spune-mi mai departe, dragă...

— Da, da, am să încerc. Pentru că ești atât de puternică. Dar ține-mă bine cât îți povestesc și rămâi cu mine după aceea.

— Copila mea! vorbești despre omul ăsta ca și cum te-ar fi amenințat cine știe în ce mod înfricoșător.

— Niciodată nu mi-a vorbit despre... asta. Niciodată.

— Dar ce ți-a făcut?

— A făcut din mine o sclavă, m-a silit să-l înţeleg, doar din privire, fără să spună un cuvânt şi m-a silit să tac, fără să fi rostit vreo ameninţare. Când sunt la pian, niciodată nu-şi ia ochii de pe mâinile mele. Când cânt, niciodată nu-şi ia ochii de pe buzele mele. Când mă corectează şi loveşte o clapă sau cântă un acord, ori un fragment întreg, el însuşi se contopeşte cu sunetele; îmi spune în şoaptă că mă urmăreşte ca un îndrăgostit, poruncindu-mi să păstrez taina. Îi ocolesc ochii, dar mă forţează să-i văd fără să mă uit la ei. Chiar şi atunci când devin sticloşi (uneori se întâmplă acest lucru), dând impresia că rătăceşte într-un soi de vis groaznic, devenind şi mai ameninţător, mă obligă să fiu conştientă, să fiu conştientă că este aşezat foarte aproape de mine, mai teribil ca niciodată.

— Şi ce vezi ameninţător în toate astea, drăguţă? De unde vine ameninţarea?

— Nu ştiu. Niciodată n-am cutezat să mă gândesc, ori să mă întreb de unde ar veni.

— Şi totul s-a întâmplat în seara asta?

— Da, totul, iar astă-seară, în vreme ce se uita atât de atent la buzele mele, când cântam, în afară de teamă îmi era şi ruşine, mă simţeam rănită crunt. Mi se părea că mă sărută, şi nu mai puteam răbda, de aceea am ţipat. Să nu sufli cumva vreodată nici un singur cuvânt. Eddy îi este devotat. Astă-seară ai spus că nu ţi-ar fi teamă de el în nicio împrejurare, şi acest lucru îmi dă ghes – mie, care sunt atât de speriată de el – să-ţi spun doar dumitale. Apără-mă! Stai cu mine! Mi-e prea frică să rămân singură.

Helena îşi aplecă faţa strălucitoare de ţigancă peste cele două braţe care se agăţau de ea şi peste pieptul Rosei; părul negru şi despletit i se revărsa acoperind protector figura de

copil a fetei. O rază de foc mocnea în ochii negri ca tăciunele, cu toate că mai apoi privirea i-a fost îndulcită de milă și admirație.

Cei pe care povestirea de față îi interesează, să ia cât se poate de bine seama la acest amănunt!

CAPITOLUL VIII

CEARTĂ LA CUȚITE

Cei doi tineri, văzând că domnișoarele lăsate în grija lor au intrat în curtea din Casa Maicilor, și când se treziră țintiți cu răceală de plăcuța de alamă de pe ușă, ca și cum amorezul bătrân și decrepit i-ar fi scrutat cu insolență, s-au uitat unul la altul, apoi și-au plimbat privirile de-a lungul perspectivei înfățișând strada sub clar de lună și porniră împreună, agale, la drum.

— Rămâi multă vreme aici, domnule Drood? întrebă Neville.

— De astă dată, nu, răspunse acesta, nepăsător. Plec mâine din nou la Londra, Dar voi mai da pe aici, când și când, până către mijlocul verii viitoare; apoi sper să-mi iau rămas bun de la Cloisterham și de la Anglia pentru multă vreme.

— Pleci în străinătate?

— Vreau să fac să reînvie puțin Egiptul, catadicsi să răspundă.

— Te duci pentru studii?

— Studii? repetă Edwin Drood, cu oarecare dispreț. Nu, voi face prospectări, planuri, voi munci ca inginer. Mica mea moștenire a fost plasată de tata sub formă de capital în cadrul unei firme din care fac parte, unde și el fusese asociat, iar interesele mele sunt servite de firma respectivă

până la majorat, când voi intra în posesia modestei părți care mi se cuvine din această combinație. Jack, pe care l-ai văzut la masă, este, până atunci, tutorele și curatorul meu.

— Am aflat de la domnul Crisparkle despre cealaltă avere strașnică a dumitale.

— Ce înțelegi prin cealaltă avere strașnică a mea?

Neville făcuse această observație cu prudență înaintând pe furiș și totodată sfios, pe un ton exprimând foarte bine tocmai chipul acela deosebit al lui despre care s-a mai vorbit, și anume de a fi în același timp vânător și vânat. Edwin îi dăduse o replică aspră, deloc politicoasă.

Se opriră, schimbând niște priviri cam aprige.

— Sper, spuse Neville, că nu te-am jignit, domnule Drood, făcând acea aluzie nevinovată la logodnica dumitale?

— Pe Dumnezeul meu! strigă Edwin, zorind puțin pasul. Toată lumea în orașul acesta bătrân trăncănește pe tema asta. Mă mir că nu s-a deschis o cârciumă cu chipul meu drept firmă, „La logodnicul". Sau cu al lui Pussy. Unul din două.

— Ce vină am eu, zise Neville, dacă domnul Crisparkle a pomenit absolut deschis de această chestiune?

— Da, e adevărat, n-ai nicio vină, încuviință Edwin Drood.

— Dar, reluă Neville, sunt vinovat că am adus vorba despre asta față de dumneata. Și am făcut-o, presupunând că vei fi, fără îndoială, cât se poate de mândru.

Două trăsături ciudate ale firii omenești alcătuiau sursa tainică a acestui dialog.

Neville Landless era, de pe acum, destul de impresionat de micuța Boboc de Trandafir, ca să considere scandalos

faptul că Edwin Drood (mult mai prejos decât ea) trata atât de ușuratic cucerirea sa. Pe de altă parte, Edwin Drood era, de pe acum, destul de impresionat de Helena, ca să considere scandalos faptul că fratele său (mult mai prejos decât ea) căuta să dispună de el așa de nepăsător, înlăturându-l cu desăvârșire.

Oricum, ar fi fost mai bine să-i răspundă la ultima observație, așa că Edwin rosti:

— Nu știu, domnule Neville (adoptând felul de a vorbi al domnului Crisparkle), de ce oamenii vorbesc mai cu seamă despre anumite lucruri de care sunt foarte mândri; de asemenea, nu știu de ce țin foarte mult ca și ceilalți să vorbească despre aceste lucruri de care ei sunt foarte mândri. Eu însă duc o viață activă. Tot ce spun va fi corectat de dumneavoastră, savanții, care s-ar cuveni să știți totul și presupun că așa și este.

Amândoi s-au înfuriat – domnul Neville în mod deschis, Edwin Drood folosind paravanul străveziu al unui cântec popular, și oprindu-se clin când în când să admire, chipurile, efectul pitoresc al clarului de lună din fața lui.

— Nu, nu mi se pare prea amabil din partea dumitale, spuse în cele din urmă Neville, să faci reflecții pe seama unui străin lipsit de avantajele dumitale, care vine aici străduindu-se să recupereze timpul pierdut. Dar, de fapt, *eu* n-am fost crescut pentru o viață activă, și ideile despre politețe mi le-am format printre păgâni.

— Poate cea mai bună pildă de politețe, oricare ar fi genul de oameni printre care am crescut, replică Edwin Drood, este să ne vedem de treburile noastre. Dacă îmi dai o astfel de pildă, îți făgăduiesc s-o urmez.

— Știi că te cam întreci cu gluma, rosti acesta furios, și că

în locul de unde vin ţi s-ar cere socoteală?

— Din partea cui, ia să vedem? întrebă Edwin Drood, oprindu-se scurt şi măsurându-l pe celălalt, dispreţuitor, din priviri.

Dar deodată o mână se aşeză pe umărul lui Edwin, şi Jasper apăru între cel doi.

Se pare că şi el hoinărise prin preajma Casei Maicilor şi venise în urma lor pe partea cufundată în umbră a drumului.

— Ned... Ned... Ned! exclamă. Trebuie să isprăvim odată... Nu-mi plac toate astea. Mi-au ajuns la urechi cuvinte tari schimbate între voi. Nu uita, dragă băiete, astă-seară te afli oarecum în postura unei gazde. Tu eşti de pe meleagurile astea şi ca atare trebuie să le reprezinţi faţă de un străin. Domnul Neville e străin, iar tu ar trebui să respecţi îndatoririle ospitalităţii. Iar dumneata, domnule Neville, adăugă Jasper, punând mâna stângă pe umărul tânărului şi mergând astfel între ei doi, să mă scuzi dacă fac apel la dumneata să-ţi păstrezi cumpătul. Eh, ce s-a-ntâmplat? Dar la ce bun să mai întreb! Hai să zicem că n-a fost nimic şi că întrebarea e de prisos. Tustrei ne înţelegem bine, nu-i aşa?

După o luptă în tăcere între cei doi tineri, care să vorbească ultimul, Edwin Drood interveni, spunând:

— În ce mă priveşte, Jack, eu nu sunt supărat.

— Nici eu, zise Neville Landlees, deşi nu atât de spontan şi poate mai puţin degajat. Dar dacă domnul Drood ar şti prin ce-am trecut, departe de aici, şi-ar da mai bine seama cum vorbele tăioase izbutesc, în cazul meu, să mă rănească şi mai mult prin tăişul lor.

— Poate, reluă Jasper, pe un ton împăciuitor, ar fi mai

bine să nu căutăm a explica buna noastră înțelegere. Ar fi mai bine să nu spunem ceva care să semene a dojană sau condiție, ceva lipsit de generozitate. Vorbind deschis și cinstit, Ned nu e supărat. Deschis și cinstit, nici dumneata, domnule Neville, nu ești supărat?

— Câtuși de puțin, domnule Jasper – pe un ton care nu era chiar așa de deschis ori de cinstit, sau, fie spus încă o dată, poate nu chiar atât de degajat.

— Atunci, totul e în ordine! Ei, bârlogul meu de holtei nu-i decât la o aruncătură de băț de casa parohială, ceainicul e pe foc, vinul și paharele pe masă. Ned, mâine pleci, și-l luăm cu noi pe domnul Neville, să ciocnim un pahar, de adio.

— Cu dragă inimă, Jack.

— Și eu vin cu dragă inimă, domnule Jasper, rosti Neville, simțind că ar fi fost cu neputință să spună mai puțin, deși ar fi preferat să nu se ducă. Avea impresia că începuse să-și cam piardă capul; răceala lui Edwin Drood, departe de a fi molipsitoare, îl înfierbânta.

Domnul Jasper, mergând mai departe la mijloc, cu mâna pe umerii celor doi de o parte și de alta, fredona frumușel refrenul unui cântec de pahar și cu toții intrară în locuința sa.

Acolo, primul lucru care le apăru în fața ochilor la lumina becului, adăugată la cea a focului, a fost un portret atârnat deasupra căminului. Nu era un obiect de natură să sporească înțelegerea dintre cei doi tineri, ci mai degrabă să reînvie, în chip primejdios, motivul gâlcevei lor.

Ca urmare, amândoi se uitară anume la tabloul cu pricina, fără să scoată o vorbă. Jasper, totuși (care, judecând după purtarea lui, pare-se nu și-a prea dat seama de

motivul cuvintelor usturătoare rostite mai înainte), le atrase atenţia asupra picturii.

— Recunoaşteţi această imagine, domnule Neville? întrebă, ferind lampa ca să concentreze lumina pe tablou.

— Da, o recunosc, însă e departe de a flata originalul.

— Oo, eşti prea aspru! A fost pictat de Ned şi mi-a dăruit mie tabloul.

— Regret cele spuse, domnule Drood, se scuză Neville, pe un ton care trăda intenţia sinceră de a-şi cere într-adevăr scuze. Dacă ştiam că mă aflu în prezenţa artistului...

— Aa, o bagatelă, o simplă bagatelă, se amestecă Edwin, căscând ostentativ. O schiţă fugitivă după fizionomia lui Pussy! Am s-o pictez serios într-una din zilele astea, dacă e cuminte.

Aerul de indolenţă protectoare şi nepăsare cu care Edwin rostise aceste cuvinte – trântindu-se apoi într-un jilţ să se odihnească – îl scotea din sărite pe iritabilul şi iritatul Neville.

Jasper, care urmărea din priviri când pe unul, când pe celălalt, schiţă un zâmbet şi se întoarse cu spatele la ei ca să pregătească la foc o băutură din vin fiert cu zahăr şi mirodenii, pentru care era nevoie, pare-se, să amestece mult o anumită doză.

— Presupun, domnule Neville, rosti Edwin, surprinzând numaidecât pe chipul tânărului Landless expresia de protest plină de indignare împotriva lui însuşi, expresie la fel de lesne de deslușit ca şi portretul, focul sau lampa, presupun că dacă ai picta portretul iubitei dumitale...

— Eu nu ştiu să pictez, îl întrerupse brusc tânărul.

— Păcat, dar n-ai nicio vină. Dacă ai şti ai putea s-o pictezi. Dar dacă ai putea, cred că ai face-o (oricum ar fi în

realitate) ca pe Junona, Minerva, Diana și Venus, toate laolaltă. Nu-i așa?

— N-am nicio iubită și n-am ce să-ți spun.

— Eu unul, zise Edwin, într-un acces de lăudăroșenie juvenilă care-i dădea ghes, dacă ar fi să-mi încerc arta pictând portretul domnișoarei Landless... serios, crede-mă, serios... ai vedea ce pot face!

— Ar trebui mai întâi, cred, să obții consimțământul sorei mele de a-ți poza. Cum nu-l vei obține niciodată, mă tem că nu-mi va fi dat vreodată să văd ce ești în stare să faci. Voi fi nevoit să mă resemnez.

Jasper ocoli căminul, umplu o cupă mare pentru Neville, umplu o cupă mare pentru Edwin, înmână fiecăruia recipientul, apoi turnă una și pentru el, spunând:

— Haide, domnule Neville, să bem în sănătatea nepotului meu, Ned. Deoarece e pe picior de ducă, să-i închinăm acest pahar în semn de bun rămas. Să trăiești, Ned, scumpul meu prieten.

Jasper dădu exemplul, golind paharul aproape până la fund, și Neville îl imită.

Edwin Drood spuse:

— Vă mulțumesc foarte mult la amândoi, și urmă pilda celor doi.

— Uită-te la el! strigă Jasper, întinzând mâna cu bunăvoință și admirație, deși puțin glumeț. Să vedem pe unde o să-și poarte pașii, domnule Neville! Are toată lumea în față, trebuie doar să aleagă. O viață de muncă activă și plină de profituri, sau o viață de distracții, în continuă schimbare, ori o viață de cămin tihnit și de iubire! Uită-te la el!

Obrajii lui Edwin Drood se îmbujoraseră vizibil,

numaidecât, sub influența vinului. La fel și obrajii lui Neville Landless. Edwin sta mai departe tolănit în jilț, odihnindu-se cu mâinile împreunate la ceafă.

— Uite ce puțin se sinchisește de toate astea! reluă Jasper, pe același ton hazliu. Nu prea i se pare demnă de el truda de a culege fructul de aur, care atârnă copt în pom, destinat lui. Și totuși, ia seama ce contrast, domnule Neville. Dumneata și cu mine nu avem perspectiva unei vieți active și pline de profituri, sau de distracții și continuă schimbare, ori de cămin tihnit și de iubire. Noi amândoi nu avem alte perspective (doar dacă nu cumva ești mai norocos decât mine, ceea ce se prea poate), decât să ducem o viață anostă și monotonă, în orășelul ăsta mohorât.

— Pe sufletul meu, Jack, zise Edwin, cu satisfacție, simt că trebuie să-mi cer scuze că drumul meu în viață e netezit, lesnicios, după cum spui tu. Dar știi foarte bine ceea ce și eu știu, Jack, că viața asta s-ar putea, până la urmă, să nu fie chiar atât de lesnicioasă precum pare. Nu-i așa, Pussy? Se adresă portretului pocnind din degete. Încă nu ne-am atins scopul; e adevărat, Pussy? Știi la ce mă refer, Jack.

Începuse să vorbească greoi și nedeslușit. Jasper, calm și stăpân pe sine, se uită la Neville, așteptând parcă un răspuns, o observație. Și Neville vorbea anevoie și nedeslușit.

— Era poate mai bine pentru domnul Drood dacă ar fi cunoscut unele dificultăți în viață, spuse el pe un ton de sfidare.

— Și mă rog, replică Edwin, întorcând ochii doar în direcția acestuia, și mă rog de ce era mai bine pentru domnul Drood dacă ar fi cunoscut unele dificultăți în viață?

— Așa, interveni și Jasper, cu un aer interesat, ia spune-

ne, de ce?

— Pentru că poate l-ar fi făcut să înţeleagă mai bine, rosti Neville, că norocul nu este neapărat rezultatul meritelor lui personale.

Domnul Jasper aruncă o privire grăbită spre nepotul său, aşteptându-i replica.

— Îmi dai voie să te-ntreb, *dumneata* ai cunoscut greutăţile vieţii? zise Edwin Drood, ridicându-se în picioare.

Domnul Jasper se uită repede spre celălalt, în aşteptarea răspunsului.

— Da, le-am cunoscut.

— Şi ce *te-au* făcut să înţelegi?

Tot timpul convorbirii ochii domnului Jasper continuară să se plimbe de la unul la celălalt, până în clipa deznodământului final.

— Ţi-am mai spus o dată astă-seară.

— Nici vorbă de aşa ceva.

— Ba da, te-am făcut atent că îţi cam iei lumea în cap.

— Şi ai mai adăugat ceva, dacă-mi amintesc?

— Da, am mai spus ceva.

— Repetă.

— Am spus că în locul de unde vin eu ţi s-ar cere socoteală.

— Numai acolo? strigă Edwin Drood, râzând dispreţuitor. E cale lungă până acolo, presupun. Da, da, înţelegi... Locul acela de pe lume se află la o depărtare care mă pune la adăpost.

— Atunci, să zicem aici, replică Neville, sărind ca ars de furie. Să spunem, oriunde! Vanitatea dumitale este intolerabilă, îngâmfarea dumitale e de nesuportat. Vorbeşti ca şi cum ar fi cine ştie ce mare scofală de capul dumitale, şi

nu eşti altceva decât un lăudăros de rând. Eşti un om de rând şi un lăudăros de rând.

— Ptii, ptii! făcu Edwin Drood, furios şi el, dar mai stăpânit. Cine ţi-a spus? Păi, dumneata poţi recunoaşte doar când vezi un negru de rând, sau un negru lăudăros (la asta te pricepi, nu mă-ndoiesc), dar când e vorba de albi n-ai de unde şti.

Aluzia jignitoare la pielea lui măslinie îl înfurie pe Neville în aşa hal, încât aruncă restul de vin în obrazul lui Edwin Drood şi ar fi aruncat cu pahar cu tot dacă Jasper nu-l apuca la timp de braţ.

— Ned, prietene dragă! strigă în gura mare. Te implor, îţi poruncesc, fii cuminte! Se produse o încăierare între cei trei, clinchet de pahare, scaune răsturnate. Domnule Neville, să-ţi fie ruşine. Dă-mi paharul. Desfă mâna, domnule... *Vreau paharul.*

Dar Neville, în culmea mâniei, îl îmbrânci, apoi făcu o pauză câteva clipe, ţinând tot timpul paharul în mâna ridicată, pe urmă îl azvârli cu atâta putere în grătarul căminului, încât cioburile se răspândiră în toate părţile. Numaidecât părăsi casa.

Când ieşi afară, în aerul nopţii, la început totul se învârtea în jurul lui; totul în jurul lui părea altfel. Ştia doar atât, că era cu capul gol, că vedea roşu în faţa ochilor de mânie şi că ar fi fost gata să se lupte până în pânzele albe.

Dar nu se mai întâmplă nimic. Până şi luna se uita în jos la el ca la un om lovit de dambla într-un acces de furie. Căuta să se stăpânească; inima şi capul îi zvâcneau ca nişte ciocane. Se îndepărtă, împleticindu-se.

Apoi, parcă auzi o uşă că se încuie şi se zăvorăşte în urma lui, ca de teama unui animal primejdios, şi se gândi ce să

facă.

Fermecat de clarul de lună, care învăluia în lumină catedrala și mormintele, simți cum ideea nesăbuită de a se arunca în râu se spulberă; își aminti de sora lui și de cele datorate acelui om bun care îi câștigase încrederea chiar din prima zi și căruia îi fusese dat în grijă.

Se duse la casa parohială și bătu ușurel în ușă.

În casa unde toată lumea se culca devreme, domnul Crisparkle avea obiceiul să rămână ultimul în picioare, și, abia atingând clapele, exersa la pian fragmentele lui favorite din partiturile de muzică vocală. Vântul de miazăzi, când sufla înspre casa parohială pe o noapte liniștită, nu murmura mai molcom decât domnul Crisparkle la acea oră – atât era de grijuliu să nu tulbure aromirea păstoriței de porțelan.

La bătăile lui în ușă răspunse numaidecât chiar domnul Crisparkle. Când deschise ușa, cu lumânarea într-o mână, expresia de veselie de pe fața lui se risipi, înlocuită de uimire și tristețe.

— Domnule Neville! În halul ăsta! Unde ai fost?

— Am fost la domnul Jasper, domnule, împreună cu nepotul său.

— Poftim înăuntru.

Clericul îi împinse de umeri cu o mână forte (într-un chip pur științific, demn de exercițiile lui matinale) și îl introduse în odaia sa de lucru; închise apoi ușa.

— Am călcat cu stângul, domnule. Am călcat rău de tot cu stângul.

— Foarte adevărat. Nu ești treaz, domnule Neville.

— Nu, domnule, cred că nu, deși aș putea să vă asigur că am băut extrem de puțin. Cu toate astea am simțit deodată

că băutura aceea mă amețește în mod cât se poate de ciudat.

— Domnule Neville, domnule Neville! exclamă clericul, clătinând capul, cu un zâmbet de îngrijorare. Nu-i prima oară când aud așa ceva.

— Cred... că sunt tare ameţit, dar cred... că același lucru la fel de adevărat s-ar putea spune și despre nepotul domnului Jasper.

— Tot ce se poate, rosti domnul Crisparkle pe un ton sec.

— Ne-am certat, domnule. M-a insultat foarte grav. A stârnit sângele acela de tigru despre care v-am vorbit astăzi, înainte de a mă duce acolo.

— Domnule Neville, zise clericul cu blândețe, dar categoric, te rog foarte mult să nu vorbești cu mine strângând pumnul, așa cum faci acum cu mâna dreaptă. Desfă pumnul, dacă vrei.

— M-a provocat, domnule, continuă tânărul supunându-se numaidecât, m-a scos din răbdări. N-aș putea spune dacă a vrut la început să facă acest lucru, dar așa s-a întâmplat. Până la urmă m-a provocat, absolut sigur. Pe scurt, domnule – adăugă, într-o nouă izbucnire năvalnică – în starea în care mă adusese, l-aș fi tăiat în bucăți dacă puteam. Și asta am și încercat să fac.

— Iar ai strâns pumnul acela, rosti calm domnul Crisparkle.

— Vă cer scuze, domnule.

— Știi unde e camera dumitale, pentru că ți-am arătat-o înainte de masă; dar am să te mai însoțesc o dată până acolo. Dă-mi brațul, dacă vrei. Încet, căci toată lumea s-a dus la culcare.

Prinzându-l cu aceeași îndemânare științifică de care

dăduse dovadă, și în așa fel încât să-l sprijine pe tânăr în dreptul cotului, susținându-l cu forța inertă a brațului său, dibaci ca cel mai expert polițist și cu un calm aparent absolut inaccesibil novicilor, domnul Crisparkle îșI conduse elevul în camera veche, plăcută și sclipind de curățenie, aranjată anume pentru el.

Ajunși acolo tânărul se trânti într-un jilț și, rezemându-și coatele pe masa de lucru, își propti capul în mâini, copleșit de remușcări.

Bunul cleric avusese de gând să părăsească odaia fără niciun cuvânt, dar din ușă se mai uită o dată îndărăt și văzând chipul deznădăjduit al tânărului se întoarse și-i puse cu blândețe mâna pe umăr.

— Noapte bună! rosti.

Un suspin a fost singurul răspuns al lui Neville. Ar fi putut găsi alte răspunsuri și mai rele; mai bune ar fi găsit puține poate.

Alt ciocănit molcom la ușa exterioară îi atrase atenția, în timp ce cobora scările. Deschise și dădu cu ochii de domnul Jasper, care ținea în mână pălăria elevului său.

— A avut o ieșire înspăimântătoare, spuse Jasper cu vocea joasă.

— S-a purtat chiar așa de urât?

— Ca un ucigaș!

— Nu, nu, nu! Nu folosi cuvinte atât de tari, îl dojeni domnul Crisparkle.

— Era cât pe aci să-l doboare chiar la picioarele mele, pe nepotul meu drag. Dacă n-a izbutit, nu e din cauza lui, ci eu, mulțumesc lui Dumnezeu, am fost iute și energic cu el, altminteri l-ar fi tăiat bucățele, în casă la mine.

Parcă mai auzise aceste cuvinte. „Aha!” își spuse domnul

Crisparkle în sine, „astea-s propriile lui vorbe!”

— După ce-am văzut ce mi-a fost dat să văd în seara asta și după ce am auzit ce mi-a fost dat să aud, adăugă Jasper foarte grav, nu voi avea niciodată liniștea sufletească, atâta timp cât există primejdia ca cei doi să dea ochi, fără ca altcineva să poată interveni între ei. A fost groaznic! Băiatul ăsta are ceva de tigru în sângele lui întunecat.

„Aa”, gândi domnul Crisparkle, „așa a spus și el!”

— Dumneata, dragă domnule, continuă Jasper, prinzându-l de mână, chiar dumneata ți-ai luat o mare belea pe cap.

— Să nu te temi pentru mine, Jasper, replică domnul Crisparkle, zâmbind calm. Eu unul nu mă tem pentru mine.

— Nici eu pentru mine, rosti Jasper, accentuând ultimul cuvânt, deoarece nu simt și nici nu văd cum aș putea fi ținta dușmăniei lui. Dar dumneata s-ar putea să fii, iar nepotul meu drag a și fost. Noapte bună!

Domnul Crisparkle intră în casă, ținând în mână pălăria care căpătase așa de lesne, în chip aproape imperceptibil, dreptul de a fi atârnată în vestibulul său; o atârnă și, cufundat în gânduri, se duse la culcare.

CAPITOLUL IX

FREAMĂT DE ZVONURI

Neavând pe lume nicio rubedenie de care să fi știut, Rosa nu cunoscuse, de la vârsta de șapte ani, alt cămin decât Casa Maicilor, altă mamă decât pe domnișoara Twinkleton.

Amintirea păstrată despre maică-sa era aceea a unei făpturi micuțe și drăgălașe, aidoma ei (nu cu mult mai în vârstă decât ea, parcă), pe care tatăl ei într-o bună zi o adusese acasă în brațe, înecată. Accidentul fatal se întâmplase la o petrecere.

Culoarea, fiecare amănunt al rochiei ei frumoase de vară, și chiar părul lung, ud, presărat cu petale de flori veștede, încă prinse în plete, corpul mamei tânăr, neînsuflețit, de o frumusețe tristă, zăcând în pat, toate acestea rămăseseră adânc întipărite, de neșters, în amintirea Rosei. La fel și crunta desperare a bietului ei tată, tânăr și el, care a murit de durere la prima comemorare a acestei zile crâncene.

Logodna Rosei fusese într-un fel rezultatul consolărilor aduse lui, în anul acela de amărăciune, de către prietenul și fostul lui camarad de colegiu, Drood, rămas de asemenea văduv în floarea vârstei, dar și domnul Drood urmase calea liniștită unde sfârșește, mai curând sau mai târziu, pelerinajul nostru pe acest pământ, și astfel cei doi tineri au ajuns în situația descrisă mai înainte.

Când a pus piciorul prima oară în Cloisterham, atmosfera

de compasiune de care fusese învăluită micuța orfelină niciodată nu s-a mai spulberat. Căpătase tonuri mai luminoase pe măsură ce fata înainta în vârstă, devenind mai veselă, mai fericită; atmosfera aceasta era când aurie, când în nuanțe trandafirii și de azur, totdeauna însă o înfrumusețea dându-i un farmec delicat.

Dorința tuturor de-a o cocoloși și dezmierda avusese ca rezultat faptul că la început fusese luată drept o copiliță cu mult mai tânără decât vârsta ei; din aceeași dorință cei din jur au răsfățat-o și după ce depășise vârsta copilăriei. Cine să-i fie favorită, cine să-i facă mai întâi cutare sau cutare dar mărunt ori cine știe ce serviciu neînsemnat, cine să o ia acasă în vacanță, cine să-i scrie cel mai des când se despărțeau, și pentru cine să fi fost cea mai bucuroasă să o revadă când se întâlneau din nou? Chiar și aceste rivalități nevinovate nu treceau fără a da loc la mici ciocniri și oarecare amărăciune în Casa Maicilor. Bine că pe atunci bietele călugărițe n-aveau să depene sub vălurile și cu mătăniile lor certuri mai aprige!

Astfel Rosa crescuse ajungând o făptură gingașă, amabilă, cam distrată, voluntară și simpatică – râzgâiată în sensul că se bizuia pe bunăvoința tuturor celor din jur, dar nu în sensul că ar fi fost în stare să răspundă cu indiferență acestei bunăvoințe. Avea într-însa un izvor inepuizabil de afecțiune ale cărei ape înspumate au împrospătat și au adus o rază de bucurie în Casa Maicilor, ani și ani de zile, fără să fi fost vreodată tulburate totuși, în adâncul lor. Dar ce s-ar fi întâmplat dacă totuși se producea tulburarea, ce schimbări evolutive ar fi cunoscut această minte nepăsătoare, inima aceasta sprintenă – rămâne de văzut.

Pe ce căi zvonul că, seara târziu, ar fi avut loc o ceartă

între cei doi tineri, pomenindu-se chiar și de un soi de tentativă de omor din partea domnului Neville asupra lui Edwin Drood, a ajuns în lăcașul domnișoarei Twinkleton înaintea gustării de dimineață, ar fi cu neputință de spus. Să fi fost purtat de păsările cerului, ori să fi pătruns înăuntru când ferestrele erau deschise, venind pe aripi de vânt, sau brutarul să-l fi adus frământat în aluatul de pâine, ori lăptarul în laptele botezat, sau slujnicele când scuturau preșurile de praf, bătându-le pe stâlpii de la poartă, să-l fi primit în schimb, depus pe preșuri, din atmosfera orașului – cert este că vestea a făcut ocolul zidurilor vechii clădiri înainte ca domnișoara Twinkleton să fi venit jos, și că domnișoara Twinkleton l-a auzit prin doamna Tisher, în timp ce se îmbrăca, sau (după cum s-ar exprima domnișoara Twinkleton adresându-se unui părinte sau unui tutore cu înclinații pentru mitologie) înainte de a aduce jertfe Grațiilor.

Fratele domnișoarei Landless a aruncat cu o sticlă în capul domnului Edwin Drood.

Fratele domnișoarei Landless a aruncat cu cuțitul în domnul Edwin Drood.

Cuțitul avea să sugereze furculița, și fratele domnișoarei Landless a aruncat cu furculița în ochii domnului Edwin Drood.

La fel ca în faimosul caz al lui Peter Piper, învinuit de a fi luat un borcan de nouă litri cu ardei murați, era necesar să se stabilească evidența existenței borcanului cu ardei murați, pe care Peter Piper fusese învinuit că l-ar fi luat; tot așa și cu povestea asta, se considera important, din punct de vedere psihologic, să se știe de ce fratele domnișoarei Landless a aruncat o sticlă, sau un cuțit, sau o furculiță – ori

o sticlă, un cuțit și o furculiță deoarece bucătăreasa a dat de înțeles că ar fi azvârlit cu toate trei – în domnul Edwin Drood.

Să vedem mai departe. Fratele domnișoarei Landless a mărturisit că o admiră pe domnișoara Bud. Domnul Edwin Drood a spus fratelui domnișoarei Landless că nu e treaba lui s-o admire pe domnișoara Bud. Atunci fratele domnișoarei Landless a „aburcat" (acesta a fost cuvântul exact folosit de bucătăreasă) sticla, cuțitul, furculița și garafa (garafa ar fi zburat, frumușel, pe nepusă masă, în capul cine știe cui) și le-ar fi zvârlit pe toate în domnul Edwin Drood.

Când au început să circule aceste zvonuri, sărmana domnișoara Rosa își vârî câte un arătător în fiecare din urechi și se retrase într-un ungher, implorând să nu i se mai adreseze vreun cuvânt. Domnișoara Landless, însă, cerând domnișoarei Twinkleton să i se dea permisiunea de a se duce să stea de vorbă cu fratele său, lăsând destul de bine să se vadă că și-ar fi luat-o singură dacă nu i se dădea, porni la drum, într-un suflet, către domnul Crisparkle, pentru a afla cum stăteau exact lucrurile.

Când se întoarse (după ce se încuie în taină cu domnișoara Twinkleton, spre a trece veștile printr-o sită discretă, ca nu cumva să se strecoare ceva necuviincios) îi împărtăși cele întâmplate numai Rosei. Helena stărui, îmbujorându-se, asupra provocării aduse fratelui său, limitându-se aproape doar la jignirea grosolană, agravată în sine de „un schimb de alte cuvinte între ei", și, din considerație pentru noua sa prietenă, trecând cu vederea faptul că „alte cuvinte" se legau de modul frivol în care privea în general lucrurile logodnicul Rosei. Acesteia, anume, îi comunică rugămintea

fratelui ei de a-l ierta, și, după ce transmise mesajul cu căldura unei adevărate surori, puse capăt discuției.

Cădea în sarcina domnișoarei Twinkleton de a potoli spiritele la Casa Maicilor. În consecință, aceasta își făcu o intrare maiestuoasă în ceea ce plebeii ar numi clasă, dar în limbajul patrician al căpeteniei de la Casa Maicilor căpătase denumirea – în mod eufuistic, pentru a nu spune, pe ocolite – de „sala destinată studiului", și rostind cu un glas de stentor:

— Domnișoarelor! Toată lumea se ridică în picioare.

Doamna Tisher, pe de altă parte, se așeză dinapoia superioarei sale, de parcă ar fi reprezentat-o pe prima damă de onoare a reginei Elisabeta la Tilbury Fort.[26]

Domnișoara Twinkleton continuă:

— Zvonul, domnișoarelor, a fost reprezentat de bardul de la Avon – ar fi inutil să pomenim aici de neuitatul SHAKESPEARE, supranumit și Lebăda râului de pe meleagurile natale, aluzie probabil la vechea superstiție după care acea pasăre cu un penaj atât de grațios... domnișoară Jennings, stai te rog dreaptă... cânta delicios apropierea morții, dar pentru acest fapt nu avem asigurări din partea autorităților în ornitologie... Zvonul, domnișoarelor, a fost reprezentat de acest bard... hm...

Care l-a zugrăvit,
Pe evreul vestit,

26-Tilbury-port riveran englez, din Essex, situat pe malul stâng al Tamisei (în fața portului Gravesend). *Fortul Tilbury* a fost o fortăreață pe vremea lui Henric VIII. De aici, regina Elisabeta a urmărit trupele engleze în bătălia cu Armada spaniolă.

sub forma unei babilonii de limbi. Zvonul din Cloisterham... domnișoara Ferdinand ar vrea să-mi facă cinstea să fie atentă... nu se deosebește de portretul lăsat de marele pictor despre zvon în general. O mică dispută dintre doi domni tineri petrecută astă-noapte la vreo sută de mile depărtare de aceste ziduri pașnice... Deoarece domnișoara Ferdinand pare să fie incorigibilă, o să aibă amabilitatea de a copia, deseară, în limba originală, primele patru fabule ale spiritualului nostru vecin, domnul La Fontaine... a fost exagerată din cale-afară de glasul zvonului. Sub imperiul sentimentului de alarmare și neliniște stârnit din simpatie pentru o gingașă prietenă, în floarea vârstei, care nu poate fi absolut separată de unul din gladiatorii din arena în chestiune, unde fără vărsare de sânge... lipsa de cuviință a domnișoarei Reynolds, care se tot împunge în guler cu un ac, este prea flagrantă și nu cadrează cu o domnișoară binecrescută, pentru a mai fi scoasă în evidență... am coborât din elevația noastră feciorelnică până la a discuta un asemenea subiect străin de noi, nedemn... După ce s-au făcut investigații pe lângă persoane respectabile care ne-au asigurat că nu era vorba decât de unul din acele „fleacuri efemere”, așa cum se exprima poetul... numele căruia și data nașterii ni le va furniza domnișoara Giggles într-o jumătate de oră... am vrea să abandonăm acest subiect și să ne concentrăm asupra treburilor binefăcătoare ale zilei.

Acest subiect însă a „dăinuit” toată ziua printre eleve, în așa fel încât domnișoara Ferdinand provocă noi tulburări, punându-și pe furiș mustăți de hârtie la masa de prânz, și făcându-se că aruncă o carafă de apă în capul domnișoarei Giggles, care întindea un linguroi să se apere.

Cât despre Rosa, ei nu-i mai ieşea din minte nefericita aceea de ceartă, la care se gândea cu un simţământ dezagreabil pentru că fusese amestecată, sub formă de cauză sau consecinţă, ori cine ştie cum, aflându-se într-o poziţie complet falsă în privinţa angajamentului ei matrimonial.

Deoarece niciodată nu scăpase de această stingherealâ când se găsea în prezenţa viitorului ei soţ, era puţin probabil că ar fi scăpat acum, fiecare fiind în altă parte.

În ziua aceea Rosa trebuia să se resemneze, şi lipsită de mângâierea de a vorbi liber cu noua sa prietenă, pentru că cearta se petrecuse între Edwin Drood şi fratele Helenei, Helena ocoli subiectul fără să se ferească, socotindu-l delicat şi spinos deopotrivă. În acest moment critic, mai critic decât oricare, i s-a anunţat vizita tutorelui Rosei.

Domnul Grewgious fusese bine ales pentru misiunea încredinţată, deoarece era un om de o incoruptibilă integritate, şi asta în dauna oricărei alte calităţi exterioare, însă un ins arid şi gălbinicios, care, pus să fie măcinat la moară, s-ar fi prefăcut numaidecât într-un tutun de prizat ultrauscat. Părul rar, cânepiu de culoare şi consistenţă, mâncat parcă de molii, şi-l purta tăiat scurt. Semăna aşa de puţin a păr, încât se putea crede că avea perucă; dar era greu de închipuit că cineva ar fi fost în stare, în mod voit, să-şi bată joc până într-atâta de propriul său cap. Trăsăturile chipului micuţ al domnului Grewgious erau adânc brăzdate, sub forma câtorva curbe aspre care-i dădeau o expresie de crispare. Avea nişte scobituri în frunte care te făceau să crezi că Natura, atunci când fusese pe punctul să le cizeleze, a aruncat enervată dalta, cât colo, spunând: „Zău, nu-mi mai pot da osteneala să isprăvesc

omul ăsta; să rămână așa cum este!”

Gâtul domnului Grewgious, în partea de sus era prea lung, iar glezna și călcâiul prea ciolănoase. Stângaci și împiedicat în gesturi, umbla târându-și picioarele și, cu toată miopia lui – care, pesemne, îl oprea să observe contrastul izbitor, dezvăluit privirilor celorlalți, dintre ciorapii de bumbac prea albi și costumul negru – domnul Grewgious avea totuși nu știu ce însușire ciudată datorită căreia făcea, în mare, o impresie agreabilă.

Când pupila sa dădu cu ochii de el, domnul Grewgious păru fâstâcit de tot pentru faptul că se afla în prezența domnișoarei Twinkleton și în camera sacrosantă a domnișoarei Twinkleton. În asemenea împrejurări, s-ar fi zis că pe sărmanul domn Grewgious îl munceau temeri sumbre că va fi supus cine știe cărui examen și nu va ști să se descurce.

— Cum te simți, draga mea? Mă bucur că te văd. Ce frumoasă te-ai făcut, draga mea. Dă-mi voie să-ți ofer un scaun, draga mea.

Domnișoara Twinkleton se ridică de la biroul său micuț, cu grația obișnuită în lumea simandicoasă:

— Îmi permiteți să mă retrag?

— Aa, nu, doamnă, din pricina mea, în orice caz, nu! Vă rog să nu plecați.

— Insist în rugămintea de a-mi permite să mă mut, replică domnișoara Twinkleton, repetând cuvântul cu o fermecătoare grație, dar n-am să mă retrag de vreme ce sunteți atât de îndatoritor. Dacă îmi împing pupitrul pe rotițe în firida aceea de lângă fereastră, n-o să vă deranjez?

— Doamnă! Să mă deranjați!

— Sunteți foarte amabil... Rosa, draga mea, pe tine nu te

stânjenește, desigur, prezența mea.

Domnul Grewgious rămas cu Rosa, lângă foc, îi spuse din nou:

— Cum te simți, draga mea? Mă bucur că te văd, draga mea. Și după ce așteptă ca ea să se așeze, luă loc la rândul său.

— Vizitele mele, continuă domnul Grewgious, sunt ca cele ale îngerilor... nu că aș vrea să mă compar cu un înger.

— Nu, domnule, rosti Rosa.

— Nu, nu, desigur, încuviință domnul Grewgious. Mă refer pur și simplu la vizitele mele, care sunt rare, la intervale mari. Îngerii, știm foarte bine, sunt sus.

Domnișoara Twinkleton se uită în juru-i cu un soi de rigiditate în priviri.

— Mă refer, draga mea, spuse domnul Grewgious, așezându-și mâna pe a Rosei, ca altminteri nu cumva să se creadă – gândul acesta îl făcu să se cutremure din tot corpul – că și-ar fi îngăduit cumplita libertate de a se adresa cu „draga mea" domnișoarei Twinkleton... mă refer la celelalte tinere domnișoare.

Domnișoara Twinkleton își văzu mai departe de scris.

Domnul Grewgious, căruia i se părea că nu făcuse introducerea chiar așa cum ar fi dorit, se netezi cu mâna peste cap, de la ceafă spre frunte, de parcă și-ar fi stors apa după un plonjon – acest gest, de altfel inutil, era obișnuit la el – și scoase din buzunarul hainei un carnet, iar din buzunarul vestei un ciot de plaivaz, cu mină neagră.

— Mi-am făcut, spuse, răsfoind paginile, mi-am făcut niște notițe... așa cum procedez de obicei, pentru că nu mă prea pricep să leg o conversație... la care cu permisiunea ta, dragă, o să mă refer. O *duci bine și ești fericită*... Buun, într-

adevăr. Te simți bine și ești fericită, draga mea? Chiar așa și arăți.

— Da, așa și este. Domnule, răspunse Rosa.

— Pentru asta, reluă domnul Grewgious, cu o plecăciune din cap către firida, de lângă fereastră, cele mai călduroase sentimente de recunoștință, se cuvin, și sunt convins că i se aduc, bunăvoinței materne și grijei permanente și devotate a doamnei pe care am acum cinstea să o văd în fața mea.

Complimentul domnului Grewgious, ajungând din nou la un punct mort, n-avea să meargă la destinație, deoarece domnișoara Twinkleton, simțind că politețea cerca să rămână în acele momente cu totul în afara conversației, mușca de zor capătul condeiului și privea în sus, ca și cum ar fi așteptat să-i pogoare o idee, de la vreuna din cele nouă muze, doar-doar le-ar fi prisosit.

Domnul Grewgious își netezi iarăși capul lui neted, apoi făcu din nou apel la carnet și șterse o *duce bine și e fericită,* ca fiind un punct rezolvat.

— *Lire, șilingi și pence,* este a doua însemnare. Ce subiect anost pentru o fată tânără, dar e și important totodată. Viața înseamnă *lire, șilingi și pence.* Moartea este... Amintirea subită a morții celor doi părinți ai Rosei îl făcu pare-se să se oprească, și spuse pe un ton mai puțin aspru, umbrit evident și de un alt gând... Moartea *nu* înseamnă *lire, șilingi și pence.*

Glasul domnului Grewgious era la fel de aspru, de uscat, ca și el însuși, și Fantezia l-ar fi putut măcina, ca și pe el, tot în tutun de prizat ultrauscat. Și totuși, oricât de limitate ar fi fost mijloacele de expresie pe care le avea la îndemână, fizionomia lui părea să exprime bunătate. Dacă Natura îl termina de făcut, în clipa aceea s-ar fi putut desluși

bunătatea pe chipul lui. Dar dacă scobiturile din frunte nu voiau să se împlinească și dacă fața pe care se trudea să o transfigureze nu voia să exprime nimic, ce putea face, bietul om?

— *Lire, șilingi și pence.* Socotești și acum că alocația ta este suficientă, draga mea, pentru nevoile pe care le ai?

Rosa n-avea nevoie de nimic, așa că îi ajungea berechet.

— N-ai făcut cumva datorii?

Rosa începu să râdă la gândul că ar putea avea datorii. I se părea, în lipsa ei de experiență, o năzdrăvănie plină de haz. Domnul Grewgious își concentră miopia ca să fie sigur că acesta era punctul ei de vedere în cazul de față.

— Ah!... exclamă în loc să facă vreun comentariu, uitându-se pe furiș înspre domnișoara Twinkleton și trecând o linie peste *lire, șilingi și pence...* Spuneam adineauri că am ajuns în rândul îngerilor! Zău, chiar așa!

Rosa presimțise care avea să fie următorul punct din agendă; se înroși și începu să răsucească, neîndemânatec, o cută a rochiei înainte ca el să fi spus ceva.

— *Căsătoria!* Hm... Domnul Grewgious duse mâna și își netezi ochii, nasul și chiar bărbia, înainte de a-și trage scaunul puțin mai aproape și de a vorbi pe un ton ceva mai confidențial... Acum, draga mea, ating un punct care m-a făcut anume să te tulbur cu vizita asta a mea. Altminteri, fiind un om dintr-o bucată, n-aș fi venit aici. Sunt cel din urmă om care să vrea să se introducă într-o sferă pentru care nu sunt câtuși de puțin potrivit. În casa asta mă simt ca un urs înțepenit de un cârcel, în toiul unui cotilion tineresc.

Urâțenia lui avea atâta asemănare cu animalul cu care se comparase, încât Rosa izbucni într-un hohot de râs.

— Mă vezi în aceeași lumină ca și mine, spuse domnul Grewgious, cu un calm perfect. Întocmai. Dar să nentoarcem la notițe. Domnul Edwin a trecut când și când pe aici, după cum s-a stabilit. Ai pomenit despre acest lucru în scrisorile tale trimestriale. Ții la el și el ține la tine.

— Eu *țin* foarte mult la el, domnule, îl asigură Rosa.

— Așa am și spus, draga mea, replică tutorele, pentru urechile căruia accentul sfios al fetei era prea delicat. Bine. Și sunteți în corespondență.

— Da, ne scriem, unul altuia, zise Rosa, bosumflându-se, amintindu-și de disputele lor epistolare.

— Ăsta-i sensul pe care-l dau cuvântului corespondență în cazul de față, draga mea, spuse domnul Grewgious. Bun. Totul merge strună, timpul are să aleagă, și pentru Crăciunul ce vine va fi necesar, doar ca o formalitate, să înștiințezi pe doamna excepțională – căreia îi suntem atât de îndatorați – din firida de lângă fereastră, că plecarea ta va avea loc după șase luni, anul viitor. Raporturile tale cu dumneaei sunt departe de a fi simple raporturi interesate, fără îndoială, deși nu lipsite de oarecare interes, că de, interesul e interes... Eu sunt un om prea dintr-o bucată – continuă domnul Grewgious, ca și cum deodată i-ar fi venit în minte să nu uite – și nu prea-mi place să mă expun în public. Dacă din aceste două motive, cine știe ce persoană cu autoritate ar putea să *te conducă* în fața altarului, m-aș bucura foarte mult.

Rosa dădea de înțeles, lăsând ochii în pământ, că se putea găsi la nevoie un înlocuitor.

— Desigur, desigur... reluă domnul Grewgious. De pildă, domnul care e profesor de dans aici – el s-ar pricepe ce se cuvine să facă, în mod grațios. El ar înainta și s-ar retrage

spre deplina satisfacție a funcționarului oficiant, spre propria ta satisfacție, a mirelui și a tuturor persoanelor în cauză. Eu sunt... eu sunt un om prea dintr-o bucată – repetă domnul Grewgious, ținând parcă să precizeze acest lucru până la urmă – și aș călca numai în strâchini.

Rosa stătea nemișcată, fără să spună o vorbă. Poate că mintea ei nu ajunsese încă până la ceremonie și mai zăbovea pe drum.

— Notițele... *Testamentul*. Acum, draga mea, continuă domnul Grewgious, făcând apel la carnet, după ce trase o linie cu creionul peste *căsătorie,* și scoțând o hârtie din buzunar, cu toate că te-am pus de mult la curent cu conținutul testamentului lăsat de tatăl tău, cred că a venit timpul să-ți înmânez o copie autentificată. Deși domnul Edwin știe ce conține, socot nimerit să dau acum o copie autentificată domnului Jasper...

— Nu, nu lui! sări Rosa, ridicând repede privirile. Nu s-ar putea să i se înmâneze această copie chiar lui Eddy?

— Ei, da, dacă ții cu tot dinadinsul, dragă, dar am pomenit de domnul Jasper deoarece el e tutorele.

— Țin cu tot dinadinsul, dacă nu te superi, rosti Rosa, cu vioiciune și pe un ton serios; nu mi-ar place ca domnul Jasper să se amestece în vreun fel între noi.

— Da, cred că-i firesc, încuviință domnul Grewgious, ca soțul tău să fie totul. Observi că am spus „cred". Fapt este că eu sunt un om deosebit de nefiresc și nu știu astea din proprie experiență.

Rosa se uită la el puțin mirată.

— Vreau să spun, explică el, că drumurile tinereții niciodată n-au fost și ale mele. Am fost singurul vlăstar al unor părinți foarte înaintați în vârstă și mă simt într-un fel

ca și cum eu însumi aș fi venit pe lume bătrân. Nimeni n-are nimic cu numele pe care atât de curând îl schimbi, dar îmi dau seama că în general oricine, toți cei care se nasc, deschid ochii, ca mugurii, când colo eu am deschis ochii pe lume ca o coajă uscată. Da, eram o coajă uscată și încă una foarte uscată... când am început să fiu conștient de mine însumi. Cu privire la cealaltă copie autentificată, dorința îți va fi îndeplinită; cu privire la moștenirea ta, știi totul, cred. Este o rentă anuală de două sute cincizeci de lire. Economiile realizate de pe urma acestei rente anuale și alte sume puse pe numele tău, totul, administrat cu acte în regulă, te va plasa în posesia unei sume de bani depășind întrucâtva o mie șapte sute de lire. Eu sunt împuternicit să-ți avansez din acest capital cheltuielile pentru pregătirile de nuntă. Așadar, am vorbit despre toate.

— Vrei să mă faci atentă, rosti Rosa cu fruntea drăgălaș încruntată, luând copia testamentului fără să o despăturească, dacă am dreptate în ceea ce voi spune? Pot pricepe cu mult mai bine explicațiile dumitale decât tot ce citesc prin actele judiciare. Sărmanul meu tată și tatăl lui Eddy au făcut un aranjament împreună, ca între prieteni apropiați și de nădejde, prin care, în urma lor, și noi să fim prieteni apropiați și de nădejde?...

— Întocmai.

— Spre binele nostru, al amândurora, și pentru o fericire care să dăinuie...

— Întocmai.

— Ca noi să fim unul pentru altul și mai mult chiar decât au fost ei unul pentru altul...

— Întocmai.

— Nu există nicio clauză, fie în legătură cu Eddy, fie cu

mine, despre vreo sancțiune, în cazul când...

Nu-ți face griji, draga mea. În caz că ochii tăi scumpi se umplu de lacrimi doar la acest gând, în cazul când nu vă veți căsători amândoi, nu, nu există niciun fel de sancțiuni pentru niciuna din părți. Atunci vei rămâne sub tutela mea până la majorat. Nimic mai rău nu ți se va întâmpla. Deși, ar fi destul de rău, poate!

— Și Eddy?

— În calitate de asociat el își va căpăta partea lui, la care are dreptul, lăsată de taică-său, cu reținerile în contul creditului (dacă există), când atinge vârsta majoratului, în același mod.

Cu o expresie de uimire pe chip și încrețind din sprâncene, Rosa mușca din colțul copiei atestate; apoi înclină capul într-o parte, privind distrată în jos și netezind dușumeaua cu piciorul.

— Pe scurt, reluă domnul Grewgious, această căsătorie este o năzuință, întemeiată pe sentimente, un proiect amical, exprimat cu duioșie de amândouă părțile. Că a fost împărtășit cu seriozitate și că a existat nădejdea vie că se va îndeplini, aici nu mai încape nicio îndoială. Când eraţi amândoi copii, începuserăți să vă obișnuiți în acest sens, și proiectul *dădea semne* de îndeplinire. Dar împrejurările se mai pot schimba și am venit în vizită astăzi, în parte, și mai cu seamă, ca să-mi fac datoria de a-ți spune, draga mea, că doi tineri nu se pot lua în căsătorie (în afară de cazul că ar fi vorba de un mariaj de conveniență, reprobabil și rușinos) decât de bună voie, din atașament, având reciproc încredințarea (care poate fi, sau nu, falsă, dar trebuie să ne încercăm norocul) că sunt potriviți unul cu celălalt și se vor face unul pe altul fericiți. Dar se poate presupune oare, că

dacă, de pildă, unul din părinții voștri ar mai trăi astăzi și ar avea unele îndoieli în această chestiune, nu și-ar schimba el de loc felul de a vedea lucrurile odată cu schimbarea împrejurărilor, ivite la voi, în pas cu vârsta? Asemenea presupunere ar fi cu neputință de crezut, ilogică, neconcludentă și absurdă!

Domnul Grewgious rostise toate acestea ca și cum ar fi făcut o lectură cu glas tare, sau, mai bine, ca și cum ar fi repetat o lecție. Chipul lui nu trăda nicio expresie, gesturile erau văduvite de orice spontaneitate.

— Acum, draga mea, adăugă el, după ce șterse cu plaivazul cuvântul *testament,* am îndeplinit ceea ce constituie, fără îndoială, o datorie formală, în cazul de față, dar totuși, în speță, o datorie. Carnetul... *Dorințe*... Draga mea, ai vreo dorință pe care aș putea să ți-o împlinesc?

Rosa clătină din cap cu o expresie aproape de îndurare, șovăielnică, care trăda nevoia de sprijin.

— Ai vrea să-mi dai vreo instrucțiune în legătură cu socotelile tale?

— Eu... eu aș prefera, dacă nu te superi, să pun la punct această chestiune întâi cu Eddy, spuse Rosa, aranjându-și pliurile rochiei.

— Desigur, desigur... rosti Grewgious... voi doi trebuie să fiți de acord în toate privințele. Acest tânăr domn e așteptat să vină curând?

— Abia a plecat azi-dimineață. Se întoarce de Crăciun.

— E cum nu se poate mai bine. Când se întoarce, de Crăciun, vei aranja cu el toate chestiunile de amănunt, îmi vei comunica apoi și mie, iar eu mă achit (simplă îndatorire de familie) de spesele de afaceri pe care le am față de ființa desăvârșită, doamna din firida de lângă fereastră. Până

atunci suma va spori. Din nou șterse cu plaivazul. În carnet mai stă cuvântul *plecare*. Da, acum, draga mea, mă pregătesc de plecare.

— Aș putea, întrebă Rosa, ridicându-se în picioare, când el sări din jilț în felul lui stângaci, ca de obicei, aș putea să te rog de a avea bunăvoința să vii de Crăciun la mine, în cazul că aș găsi ceva deosebit să-ți comunic?

— Păi, sigur... sigur, răspunse el, vădit – dacă un asemenea cuvânt se poate folosi în legătură cu un om al cărui chip nu s-a luminat niciodată în mod vădit și nici nu s-a întunecat cândva – flatat de întrebare. Ca un om dintr-o bucată ce sunt, nu prea mă simt bine în societate, așa că nu m-am angajat, și n-am alt angajament de Crăciun decât să împart, la data de douăzeci și cinci, un curcan pregătit cu sos de țelină, cu un... cu un slujbaș la fel ca mine dintr-o bucată, care are norocul să lucreze la mine. Tatăl lui, un fermier din Norfolk mi-l trimite (curcanul) în dar, de pe lângă orașul Norwich. Sunt foarte mândru că dorești să mă vezi, draga mea. Calitatea pe care o am de încasator de chirii face ca așa de puțină lume *să dorească* să mă vadă, încât vestea asta mi se pare reconfortantă.

În semn de recunoștință față de solicitudinea lui, Rosa îi puse mâinile pe umeri, se înălță în vârfuri și îl sărută numaidecât.

— Binecuvântarea cerului! strigă domnul Grewgious. Mulțumesc, draga mea. Onoarea e aproape egală cu plăcerea. Domnișoară Twinkleton, doamnă, am avut o convorbire cât se poate de satisfăcătoare cu pupila mea, și acum am să vă scutesc de deranjul pe care vi l-am făcut prin prezența-mi.

— Vai, domnule, rosti domnișoara Twinkleton,

ridicându-se cu o grațioasă condescendență, să nu vorbiți de deranj. Nu, nu, Doamne ferește. Nu vă pot da voie să vă exprimați astfel.

— Vă mulțumesc, doamnă. Am citit în ziar, continuă domnul Grewgious, bâlbâindu-se puțin, că atunci când un oaspete distins (nu că aș fi eu unul din acesta – nu, departe de mine așa ceva) se duce la o școală... (n-aș vrea să spun că aceasta ar fi una dintr-acestea – nu, departe de mine așa ceva)... cere o zi liberă sau alt soi de favoare... Dar cum orele sunt înaintate în... colegiul... pe care-l conduceți atât de eminent, tinerele domnișoare n-ar avea nimic de câștigat decât cu numele, dacă ar putea să facă ce vor în restul după-amiezii... Și dacă există vreo tânără domnișoară supusă la cine știe ce pedeapsă, aș putea să vă solicit...

— Ah, domnule Grewgious, domnule Grewgious! exclamă domnișoara Twinkleton, amenințându-l virtuoasă cu degetul arătător. O, dumneavoastră bărbații, bărbații! Ar trebui să vă rușinați pentru că vă purtați atât de aspru cu noi, sărmane femei nefericite, care ne ocupăm de disciplina semenelor noastre, de hatârul dumneavoastră!... Dar cum domnișoara Ferdinand este împovărată cu pedeapsa de a copia fabulele lui Monsieur La Fontaine... du-te la dânsa, Rosa dragă, și spune-i că am scutit-o de pedeapsă din respect pentru intervenția tutorelui tău, domnul Grewgious.

Domnișoara Twinkleton făcu atunci o reverență

— Adevărată minune îndeplinită de picioarele ei respectabile pe care o termină plină de noblețe, la trei pași dinapoia punctului de pornire.

Socotind că era absolut necesar să treacă pe la domnul Jasper înainte de a părăsi orașul Cloisterham, domnul

Grewgious se duse la locuința acestuia și urcă scările de la intrare. Ușa era încuiată și pe ea se afla prinsă o bucată de hârtie cu inscripția „La catedrală”. Gândul că era ora de slujbă îi trecu numaidecât prin minte domnului Grewgious. Coborî de aceea din nou treptele, și, străbătând curtea bisericii, se opri dinaintea portalului somptuos de la soare-apune al catedralei, care rămânea deschis, după-amiezile, pe vreme frumoasă, deși de scurtă durată, pentru aerisire în interior.

— Vai de mine! exclamă domnul Grewgious, aruncând o privire înăuntru, parcă te-ai uita în însăși inima timpurilor străvechi.

Timpurile străvechi exalau un suspin mucezit din morminte, de sub arcade și bolți: umbrele sumbre se întețeau pe la colțuri; o boare umedă creștea de prin petele verzi de pe lespezi; și juvaerurile, zvârlite în naos peste dale prin vitraliile ferestrelor de un soare pogorât către asfințit, începeau să dispară. De după grilajul altarului, sus pe trepte, miraculos înălțate de orga înghițită iute de întuneric, abia se zăreau niște siluete în sutane albe și la răstimpuri, un singur glas, plăpând, se ridica și cobora, monoton și răgușit ca un murmur stins.

Afară, râul, pășunile cu verdeață și ogoarele arate, brune, dealurile golașe și văile, totul era îmbujorat de soarele amurgului. În zare, ferestrele micuțe ale morilor de vânt și ale fermelor scânteiau ca niște băncuțe de aur lucitor.

În catedrală se așternuse pretutindeni un zăbranic sur, mohorât, sepulcral, iar murmurul monoton și răgușit se depăna mai departe, aidoma unui glas gata să se stingă, până ce orga și corul izbucneau, înecându-l într-un talaz de muzică. Apoi se topea și vocea gata-gata să se stingă mai

făcea un efort firav. Și talazul se bulucea din nou, până sus, o acoperea, ajungând în înaltul tavanului, se zbătea printre arcade, pătrundea până hăt, la turnul semeț; pe urmă talazul secătuia, totul învăluindu-se în tăcere.

Domnul Grewgious se apropie de treptele dinspre altar, de unde ieșeau cantorii.

— S-a întâmplat ceva? îl întâmpină domnul Jasper, oarecum grăbit. Nu cumva ai fost chemat?

— Nu, Doamne ferește! Am venit din proprie inițiativă. Am fost pe la drăguța mea pupilă și acum mă îndrept din nou spre casă.

— Ai găsit-o înfloritoare?

— Într-adevăr înflorește... cât se poate de înfloritoare. M-am dus doar să-i explic, serios, ce înseamnă o căsătorie aranjată de părinți care nu mai sunt în viață.

— Și ce înseamnă... după părerea dumitale?

Domnul Grewgious remarcă paloarea buzelor celui care-l întreba, și o puse pe seama răcoarei din catedrală.

— Am venit doar să... spun că dorința părinților nu putea fi considerată un legământ absolut, care să nu poată fi călcat chiar și din motive precum lipsa de afecțiune, sau pentru că una sau alta din părți nu ar fi dispusă să ducă la îndeplinire testamentul.

— Îmi dai voie să te întreb dacă ai avut un motiv anume să-i spui toate astea?

Domnul Grewgious îi răspunse puțin tăios:

— Da, acela de a-mi face datoria, domnule. Pur și simplu. Apoi adăugă: Hai, domnule Jasper, știu ce afecțiune ai față de nepotul dumitale și că ești cu trup și suflet pentru el. Te asigur că vorbele mele nu ascund nici cea mai slabă îndoială sau lipsă de respect în privința nepotului dumitale.

— Nici că te puteai exprima... replică Jasper, apăsându-l ușor pe braț, în vreme ce mergeau unul lângă altul... nici că te puteai exprima mai frumos.

Domnul Grewgious își scoase pălăria ca să se poată netezi pe cap, după aceea încuviință mulțumit și își puse pălăria din nou.

— Aș putea pune rămășag, spuse Jasper, zâmbind (își dădea seama că buzele-i erau încă atât de palide, de aceea și le mușcă, umezindu-le, în timp ce vorbea), aș pune rămășag că Rosa n-a dat nici cel mai mic semn că ar dori cumva să se despartă de Ned.

— Și-ai câștiga dacă l-ai pune, rosti domnul Grewgious. Cred că în asemenea împrejurări ar trebui să fim îngăduitori față de micile gingășii feciorelnice ale unei tinere făpturi orfane – cu toate că lucrurile astea nu intră în competența mea – ce zici?

— Nici nu mai încape îndoială.

— Îmi pare bine că te aud vorbind astfel, continuă domnul Grewgious, care se pricepu foarte bine să ocolească subiectul, amintindu-și de cele spuse de ea despre Jasper. Deoarece ea are, pare-se, un instinct delicat care-o îndeamnă ca toate aranjamentele pregătitoare să aibă loc între domnul Edwin Drood și ea... înțelegi? N-are nevoie de noi, pricepi?

Jasper se atinse cu mâna pe piept și rosti, aproape nedeslușit:

— De mine, vrei să zici.

Domnul Grewgious duse și el mâna la piept și spuse;

— De noi, vreau să zic. Așa că, să-i lăsăm să aibă micile lor discuții și să se sfătuiască împreună, când domnul Edwin Drood s-o întoarce de Crăciun. Apoi vom interveni

noi să definitivăm chestiunile de afaceri.

— Așadar, ai stabilit cu ea că vei veni din nou de Crăciun? remarcă Jasper. Înțeleg! Domnule Grewgious, există, după cum foarte bine ai spus dumneata chiar acum, există, între nepotul meu și mine, un atașament atât de deosebit, încât sunt mai sensibil față de băiatul ăsta drag, norocos și fericit, da, fericit, decât față de mine însumi. Este însă drept să se ia în considerație dorința tinerei domnișoare, așa după cum ai menționat. Accept indicația dată de dumneata. Da, sunt de acord. Din câte înțeleg, de Crăciun vor pune la punct pregătirile pentru luna mai, iar căsătoria va fi hotărâtă de ei. Nouă nu ne va mai rămâne altceva de făcut decât să luăm și noi hotărârea de a fi gata cu socotelile legate de tutelă, pentru ziua de naștere a lui Edwin.

— Asta e și părerea mea, încuviință domnul Grewgious, dând mâna unul cu altul. Dumnezeu să-i binecuvânteze pe amândoi!

— Dumnezeu să-i izbăvească pe amândoi! exclamă Jasper.

— Eu am spus să-i binecuvânteze, remarcă primul, privind peste umăr.

— Și eu, să-i izbăvească, replică celălalt. E vreo deosebire?

CAPITOLUL X

NETEZIREA DRUMULUI

S-a observat destul de adesea că femeile au o curioasă aptitudine de a ghici caracterul bărbaţilor, aptitudine pare-se înnăscută, instinctivă, deoarece ele nu ajung aici în urma unui proces raţional meticulos care să ducă la nişte judecăţi satisfăcătoare, depline, ci se pronunţă cu cea mai mare încredere în ele însele, chiar şi în ciuda observaţiilor acumulate de către sexul opus. Dar s-a remarcat, nu chiar aşa de adesea, că aptitudinea aceasta (supusă greşelii, ca orice însuşire omenească) este de cele mai multe ori absolut incapabilă să se controleze pe sine, şi atunci când se emite o opinie contrarie, dovedită apoi de toate luminile omeneşti a fi falsă, ea rămâne neînduplecată aidoma unei prejudecăţi în privinţa hotărârii de a nu se lăsa corijată. Ba mai mult chiar, simpla posibilitate a unei contraziceri sau dezaprobări, oricât de firave, dezvăluie în nouă din zece cazuri de raţionamente feminine doar slăbiciunea care atestă dovada unei mărturii interesate, într-atât de personal şi de vârtos se leagă simpatica ghicitoare de intuiţiile ei.

— Nu crezi, dragă mamă, se adresă clericul mamei sale, într-o zi când aceasta îşi vedea de tricotat în odăiţa lui de lucru, că eşti prea severă cu domnul Neville?

— Nu, *nu* cred, Sept, replică bătrâna doamnă.

— Să discutăm acest fapt, mamă.

— N-am nimic împotrivă, Sept. Sper, dragul meu, că

totdeauna am fost dispusă să discut.

Boneta bătrânei doamne începu să tremure și parcă ar fi adăugat în sinea ei: „tare aș mai vrea să văd discuția care să mă facă *pe mine* să-mi schimb părerile”.

— Foarte bine, mamă, zise fiul ei, împăciuitor. Mare lucru să fii dispus să discuți.

— Așa cred și eu, dragul meu, rosti bătrâna doamnă, vădit hotărâtă să nu fie dispusă.

— Așadar, domnul Neville, în acele împrejurări nefericite, acționează sub influența unei provocări.

— Și sub influența vinului fiert, adăugă bătrâna doamnă.

— De acord, sub influența vinului... Deși eu cred că amândoi tinerii în privința asta erau în aceeași stare.

— Eu nu cred, spuse bătrâna doamnă.

— De ce nu, mamă?

— Pentru că *nu cred,* repetă bătrâna doamnă. Totuși sunt dispusă să discut mai departe.

— Dar, dragă mamă, ce fel de discuție mai e și asta dacă adopți o asemenea poziție.

— De vină e domnul Neville, Sept, nu eu, spuse bătrâna doamnă cu o severitate impunătoare.

— Scumpă mamă! De ce domnul Neville?

— Pentru că, zise doamna Crisparkle, revenind la punctul de plecare, a venit beat acasă, și a compromis cu vârf și îndesat această casă; în același timp s-a purtat fără pic de respect față de familia care locuiește într-însa.

— Un lucru e de netăgăduit, mamă. I-a părut foarte rău și atunci și acum.

— Dacă nu venea la mine domnul Jasper, cu considerația omului binecrescut, a doua zi, după slujbă, chiar acasă, cu sutana încă pe el, exprimându-și speranța că nu m-am

alarmat din cale-afară şi că nu mi-a fost tulburat prea rău somnul, îmi închipui că n-aş fi auzit niciodată despre această întâmplare dezagreabilă, rosti bătrâna doamnă.

— La drept vorbind, mamă, cred că te-aş fi menajat cât îmi stătea în putinţă, deşi nu m-am gândit prea mult la acest lucru. Aş fi umblat în catedrală după Jasper, ca să discut cu el în acest sens şi să hotărâm împreună dacă nu era mai bine, din toate punctele de vedere, să păstrăm tăcere, când colo l-am găsit vorbind cu dumneata. Aşa că a fost prea târziu.

— Prea târziu, într-adevăr, Sept. Era încă palid ca ceara din pricina celor petrecute peste noapte în casa lui.

— Dacă te menajam, mamă, poţi fi sigură că o făceam pentru liniştea şi tihna dumitale, de hatârul celor doi tineri şi ca să-mi fac datoria cât mai bine, aşa după cum înţeleg eu.

Bătrâna doamnă se ridică numaidecât, străbătu încăperea şi îl sărută, spunând:

— Firește, dragă Sept, sunt sigură de asta.

— În orice caz, întâmplarea aceasta ajungând subiect de conversaţie în întregul oraş... rosti domnul Crisparkle, frecându-şi urechea, în vreme ce mama lui îşi reluă jilţul şi croşetatul... n-am mai avut ce face.

— Am spus atunci, replică bătrâna doamnă, că am o părere proastă despre domnul Neville, şi o spun şi acum că am o părere proastă despre domnul Neville. Am spus atunci şi o spun şi acum, domnul Neville ar putea păşi pe calea cea bună, dar nu cred că o va face.

Boneta începu numaidecât să tremure din nou considerabil.

— Îmi pare foarte rău că te aud vorbind astfel, mamă...

— Îmi pare rău, dragul meu, că trebuie să vorbesc astfel, îl întrerupse bătrâna doamnă, croşetând cu fermitate, dar n-am încotro.

— ... Pentru că, reluă clericul, nimeni nu poate tăgădui că domnul Neville este un om extrem de muncitor, atent, progresează rapid şi are – sper că pot spune acest lucru – un soi de ataşament faţă de mine.

— Nu e niciun merit în asta, dragul meu, spuse repede bătrâna doamnă, şi dacă se laudă cumva că ar fi, cu atât mai rău pentru el.

— Dar, dragă mamă, nici măcar n-a spus vreodată.

— Poate că nu, replică bătrâna doamnă, şi tot nu văd mare ispravă.

În privirea binevoitoare a domnului Crisparkle aţintită asupra drăguţei piese de porţelan, care tricota, nu era nici pic de iritare; se deslușea însă limpede o notă hazlie, dat fiind că prea bine nu se putea discuta cu o figurină de porţelan.

— Şi apoi, Sept, întreabă-te ce-ar însemna el fără soră-sa. Ştii ce înrâurire are ea asupra lui, ştii cât este de capabilă, ştii foarte bine că tot ce învaţă cu tine, studiază cu ea. Acordă fetei partea de elogii care i se cuvine şi vezi ce mai rămâne pentru el?

La auzul acestor cuvinte, domnul Crisparkle căzu într-o stare de scurtă reverie, în care timp se gândi la fel de fel de lucruri. Îşi aminti de timpul când îi văzuse pe cei doi, frate şi soră, discutând aprins despre una din vechile lui cărţi de şcoală, îşi aminti apoi de dimineţile acelea cu promoroacă când făceau interesante excursii, pe jos, până la stăvilarul din Cloisterham; îşi aduse aminte de serile întunecate când înfrunta vântul, la asfinţit, căţărat în observatorul lui

favorit, într-o ruină de mănăstire rămasă de pe vremuri, privind cum cei doi elevi trec dedesubt pe malul râului în care începuseră să sclipească focurile și luminile din oraș, făcând priveliștea și mai dezolantă. Se gândea cum îi venise în minte ideea că instruind pe unul din ei, îi instruia pe amândoi, cum își adaptase explicațiile, fără să-și dea seama aproape, pentru puterea de înțelegere a amândurora – cel cu care avea legătură nemijlocit, în fiecare zi, și apoi fata, cu care comunica indirect numai.

Își aminti de vestea venită de la Casa Maicilor, cum că Helena, pe care greșit o socotise trufașă și zănatecă, stătea supusă sub influența Rosei, frumoasa logodnică (cum o numea el), și că învăța de la ea tot ce știa și aceasta. Îi veni în gând asocierea pitorească dintre cele două ființe – atât de diferite ca înfățișare. Se întrebă, mai cu seamă, cum de era posibil ca toate aceste lucruri, a căror experiență data doar de câteva săptămâni, să fi putut ajunge parte integrantă din viața lui?

Ca totdeauna când sfinția sa Septimus cădea în reverie, buna lui mamă trăgea numaidecât concluzia că acesta era un semn infailibil cum că „avea nevoie de un reconfortant" și atunci înfloritoarea doamnă se ducea iute la bufetul din sufragerie de unde scotea reconfortantul sub forma unui pahar de vin de Constantia[27] și a câtorva biscuiți de casă. Era un dulap minunat, demn de Cloisterham și de casa parohială. Deasupra, portretul lui Haendel, pe cap cu o perucă bogat revărsată, zâmbea radios privitorului, cu aerul că e conștient de conținutul bufetului și că avea de gând să combine toate armoniile dinăuntru într-o delicioasă fugă.

27-Un vin dulce produs la Constantia, lângă Cape Town.

Nu era un dulap de rând, cu uși obișnuite prinse în țâțâni, deschizându-se dintr-odată și dezvăluind treptat interiorul, acest bufet rar avea o încuietoare proeminentă în partea mediană, în locul unde se întâlneau două plăci perpendiculare, una se lăsa în jos și alta urca. Placa superioară, atunci când cobora (învăluind-o în și mai mare mister pe cea inferioară), dădea la iveală rafturi încăpătoare pline de borcane cu murături, chiupuri cu dulcețuri, canistre din aluminiu, cutii cu mirodenii și recipiente frumoase, albastre și albe, de fabricație străină, tărâmul înmiresmat al compoturilor de tamarin și ghimbăr.

Fiecare ocupant agreabil din acest ungher ferit avea un nume înscris pe pântece. Murăturile, într-o uniformă de un maron plăcut, cu haina încheiată la doi nasturi, cu pantalonii galbeni sau de culoare cenușie, își dezvăluiau formele pântecoase, în majuscule, de pildă: NUCI, CASTRAVECIORI, CEAPĂ, VARZĂ, CONOPIDĂ, și alți membri din acea nobilă familie.

Chiupurile cu dulceață, de un temperament mai puțin masculin, învești mântate în hârtie creponată, se dezvăluiau într-o caligrafie feminină, ca un susur dulce: *Zmeură, Agrișe, Caise, Prune, Goldane, Mere, Piersici.* Scena acestor bunătăți, închizându-se și ridicând placa inferioară, apăreau portocalele, în vecinătatea unei enorme cutii japoneze de zahăr, pentru a le tempera acreala, în cazul când nu erau prea coapte.

Biscuiții de casă sălășluiau la această curte fastuoasă, alături de o bucată zdravănă de prăjitură cu prune și de niște pișcoturi zvelte, sortite a fi cufundate în vin dulce și apoi sărutate.

Jos de tot, într-o despărțitură boltită, cu pereți de tablă

compactă, odihneau, ca nişte moaşte sfinte, vinuri dulci şi o sumedenie de leacuri întăritoare împrăştiind arome de portocale de Sevilla, lămâi, migdale şi de chimen.

Acest bufet miraculos avea un aer de desăvârşire, provenit din faptul că de secole bâzâiau asupră-i clopotele şi orga de la catedrală, asemenea unor albine venerabile care ar fi prefăcut în miere tot ce se afla înăuntru. Totdeauna s-a observat că cel care se avânta printre polițe (adânci, după cum s-a menționat, unde încăpeai cu umeri, cap și brațe) ar fi suferit o transfigurare zaharicală.

Sfinția-sa Septimus se supunea de bună voie – victimă a unui dulăpior de plante medicinale grețoase (puse de asemenea sub supravegherea păstoriței de porțelan), precum și a faimosului bufet – infuziilor nemaipomenite de gențiană, izmă, mixandră, salvie, pătrunjel, cimbru, pelin, rozmarin, păpădie, cărora avea să-și pună la dispoziție vajnicul lui stomac! În ce prișnițe grozave, cu straturi de frunze uscate, își oblojea obrazul lui radios și trandafiriu, dacă maică-sa bănuia cumva că are dureri de dinți! Ce mai cataplasme de ierburi trebuia să-și pună bucuros pe față, ori pe frunte, dacă iubita lui mamă îl convingea că s-ar putea să-i iasă acolo o bubuliță! În acest penitenciar botanic, situat la capătul de sus al scării, se afla o celulă joasă și strâmtă, dată cu var, unde atârnau din tavan mănunchiuri de frunze uscate prinse în cârlige ruginite, sau erau întinse pe polițe, lângă nişte clondire funeste.

Sfinția-sa Septimus se ducea cu supunere, precum mielul din poveste era dus în atâtea rânduri, la tăiere, fără să se împotrivească, dar, așa cum nu se întâmpla cu mielul, el își purta acolo pașii de unul singur.

Când nu făcea nici măcar atât, bătrâna doamnă intra în

acțiune plină de voie bună, iar el înghițea liniștit ceea ce i se dădea să bea. Abia dacă își îngăduia, și asta ca să-și mai scoată pârleala, să moaie mâinile și fața în vasul mare cu petale uscate de trandafir sau în celălalt vas mare cu levănțică uscată; apoi pleca, tot atât de încrezător în puterile tămăduitoare ale apelor râului din Cloisterham și de sănătos la minte, pe cât era lady Macbeth de deznădăjduită că nu o vor mai putea spăla toate apele de pe lume.

În momentul de față bunul cleric, cu o perfectă grație, își luă paharul cu vin de Constantia, și astfel reconfortat, spre satisfacția maică-si, își văzu de treburile care-i mai rămăseseră de făcut din ziua aceea. De obicei aceste treburi durau cu punctualitate până pe la vremea vecerniei, după asfințitul soarelui.

În catedrală, fiind foarte rece, după slujbă porni iute pe jos; această cursă se termină la ruinele lui favorite pe care se cățără într-o suflare, fără pic de zăbavă.

Îndeplini această strădanie în chip magistral, și fără să fi apucat după aceea să-și tragă bine răsuflarea, se pironi locului privind râul din vale. La Cloisterham, râul, îndeajuns de aproape de mare, poartă adesea sumedenie de ierburi marine. O cantitate neobișnuită fusese adusă în timpul mareei recente; acest fapt și apoi apa tulbure, zarva pescărușilor care se cufundau și fâlfâiau din aripi fără astâmpăr, lumina sumbră venind din largul mării, dincolo de bărcile ale căror pânze cafenii deveniseră negre – totul prevestea o noapte bântuită de furtună.

Clericul se gândea la contrastul dintre marea aceasta învolburată și gălăgioasă și casa parohială, un liman atât de tihnit, când, în vale, tocmai treceau Helena și Neville

Landless.

Toată ziua îi avusese pe amândoi în minte. Numaidecât porni în jos ca să stea de vorbă cu ei. Coborârea era anevoioasă pe lumina aceea cernită, noroc că se pricepea de minune la cățărat – așa de bine încât puțini oameni ar fi putut să-i țină isonul în privința asta. Ajunse lângă cei doi tineri într-un timp când altul n-ar fi făcut decât jumătate de drum.

— Cumplită seară, domnișoară Landless! Nu ți se pare că plimbarea obișnuită pe aici, cu fratele dumitale, te expune prea mult frigului, pe asemenea anotimp? Și în orice caz, după asfințitul soarelui când se abat curenți puternici dinspre mare?

Helena nu se gândea la așa ceva. Era plimbarea lor favorită, prin aceste locuri retrase, căuta ea să-i explice.

— E un loc foarte retras, nimic de zis, încuviință domnul Crisparkle, care se sluji numaidecât de prilej și merse alături de ei. Mai bun ca oricare altul, unde poți vorbi fără să fii întrerupt, ceea ce și doresc. Domnule Neville, i-ai spus cred, sorei dumitale, tot ce s-a petrecut între noi?

— Totul, domnule.

— Prin urmare, mai spuse domnul Crisparkle, sora dumitale știe că în repetate rânduri am stăruit să-ți ceri scuze, într-un fel sau altul, pentru incidentul nefericit care a avut loc în ziua sosirii dumneavoastră aici.

Rostind aceste cuvinte se uita spre ea, și nu la el – de aceea ea și nu el îi răspunse:

— Da.

— Am calificat acest incident drept nefericit, domnișoară Helena, reluă domnul Crisparkle, fiindcă sunt sigur că a avut urmări neplăcute pentru fratele dumitale. Pe aici e

socotit un băiat primejdios, violent, care nu se poate stăpâni la mânie, și tocmai din pricina asta oamenii îl ocolesc.

— Așa este, sunt sigură... bietul băiat, spuse Helena, privindu-și fratele cu o compasiune trufașă, care exprima convingerea profundă că era tratat într-un mod lipsit de generozitate. Nu m-aș îndoi câtuși de puțin, dacă ar fi să țin seama numai de cele spuse de dumneavoastră, dar relatările dumneavoastră sunt confirmate de apropouri indirecte și aluzii de care zilnic mă lovesc.

— Ei bine, reluă domnul Crisparkle, pe un ton blând dar categoric, nu-i așa că situația e regretabilă și că ar trebui remediată? Domnul Neville se află de puțină vreme în Cloisterham și nu mă tem că n-are să biruie cumva asemenea ponoase, dovedind că a fost greșit judecat. Ar fi însă mult mai înțelept dacă s-ar purcede numaidecât acțiunea, mai degrabă decât să te bizui pe o dată incertă! Mai cu seamă că, pe lângă faptul că e ceva nimerit, mai e și drept pe deasupra. Pentru că Neville, fără doar și poate, a greșit.

— A fost provocat, îi luă apărarea Helena.

— El a atacat primul, obiectă domnul Crisparkle.

Își văzură mai departe de drum, în tăcere. În cele din urmă Helena ridică ochii, fixându-i pe chipul clericului și spuse, aproape cu reproș:

— O, domnule Crisparkle, ați vrea ca Neville să se arunce la picioarele tânărului Drood sau la ale domnului Jasper, care nu-i zi să nu-l ponegrească? În adâncul inimii dumneavoastră nu cred să doriți acest lucru. N-ați face asta dacă ați fi în locul lui, sincer vorbind.

— Helena, i-am explicat domnului Crisparkle, spuse

Neville adresând o privire plină de respect tutorelui său, că dacă aș putea s-o fac din inimă, aș îndeplini îndată ce-mi cere. Dar nu pot, fățărnicia mă revoltă. Tu în orice caz uiți că punându-l pe domnul Crisparkle în locul meu, asta ar presupune că domnul Crisparkle să fi făcut ce am făcut eu.

— Îl rog să mă ierte, rosti Helena.

— Vedeți, remarcă domnul Crisparkle, slujindu-se din nou de prilejul oferit, deși ponderat și plin de delicatețe, voi amândoi recunoașteți, instinctiv, că Neville a procedat greșit. Atunci de ce vă codiți de a mărturisi acest lucru?

— Oare nu-i nicio deosebire, întrebă Helena, cu un tremur în glas, între supunerea față de un spirit generos și supunerea față de unul josnic, trivial?

Înainte ca respectabilul cleric să fi găsit un argument pentru a răspunde acestei frumoase distincții, Neville interveni:

— Ajută-mă, Helena, să mă justific în fața domnului Crisparkle. Ajută-mă să-l conving că nu pot fi eu primul care să facă concesii, fără să fi recurs la prefăcătorie și minciună. Ar fi trebuit să am o altă fire ca să procedez astfel, dar nu am. Sunt conștient de jignirea adusă și de agravarea voită a acestei jigniri – și-mi pare rău. Adevărul este că numai gândul la noaptea aceea mă scoate din sărite la fel ca atunci, noaptea.

— Neville, rosti clericul, grav, iar ai început să strângi pumnii și asta nu-mi place deloc.

— Îmi pare rău, domnule, dar e involuntar. Am mărturisit că mă simt la fel de mâniat.

— Și eu mărturisesc, spuse domnul Crisparkle, că mă așteptam la ceva mai mult din partea dumitale.

— Îmi pare rău că vă dezamăgesc, domnule, dar ar fi cu

mult mai neplăcut dacă v-aș înșela grosolan pretinzând că m-ați îmbunat în această privință. S-ar putea să facă timpul când înrâurirea dumneavoastră puternică ar face până și asta cu pupilul îndărătnic, ale cărui antecedente le cunoașteți – dar încă n-a venit. Nu-i așa, Helena, cu toată lupta pe care o duc cu mine însumi?

Helena, ai cărei ochi negri urmăreau efectul produs de vorbele fratelui său pe chipul domnului Crisparkle, adresându-se domnului Crisparkle și nu lui Neville, replică:

— Așa este.

După o scurtă pauză ea răspunse celei mai imperceptibile priviri iscoditoare venită din partea fratelui său, printr-o înclinare afirmativă din cap.

Neville continuă:

— Încă nu m-am încumetat să pomenesc, domnule, despre ceea ce ar fi trebuit să vă spun cât se poate de sincer, când ați deschis pentru prima oară vorba, în legătură cu acest subiect. Nu e lesne de exprimat, și am fost reținut de teama ca nu cumva să par ridicol, teamă care a acționat foarte puternic asupra mea până în ultimul moment, și care dacă n-ar fi de față sora mea m-ar împiedica să fiu absolut sincer chiar și acum. O admir pe domnișoara Bud, domnule, atât de mult încât n-aș putea suporta să fie privită de sus ori cu indiferență; și chiar dacă n-aș avea pentru tânărul Drood resentimentul unei jigniri personale, tot aș încerca acest resentiment numai din pricina ei.

Domnul Crisparkle, nedumerit din cale-afară, se uita la Helena în căutarea unei confirmări; întâlni în expresia chipului ei confirmare deplină ruga de a primi un sfat bun.

Tânăra persoană despre care vorbești, domnule Neville, trebuie, după cum știi, să se mărite curând – rosti domnul

Crisparkle, grav – de aceea admirația dumitale, dacă e de natura specială pe care pare să o indici, este cumplit de deplasată. De altminteri, ar fi monstruos din partea dumitale dacă ai vrea să adopți rolul de apărător al acestei tinere împotriva celui pe care și l-a ales drept viitor soț. Și unde mai pui, nu i-ai văzut decât o singură dată. Tânăra s-a împrietenit cu sora dumitale și mă mir că Helena, în interesul prietenei ei, n-a încercat să înăbușe în dumneata această năstrușnicie culpabilă și nesăbuită.

— A încercat, domnule, dar în zadar. Soț sau nesoț, omul acesta e incapabil de sentimentele pe care le nutresc eu față de acea făptură tânără și frumoasă, tratată de el ca o păpușă. Am mai spus, el e incapabil de asemenea sentimente, așa cum nici demn de ea nu este. Ascultați ce vă spun, ea e jertfită să-i fie dată lui de soție. Vă mărturisesc că o iubesc, iar pe el îl desconsider și-l urăsc!

Rostise aceste cuvinte îmbujorat la față, însoțite de gesturi violente, încât sora lui veni lângă el, îl luă de braț, strigând, dojenitoare:

— Neville! Neville!

Astfel, recăpătându-și cumpătul, el își dădu numaidecât seama că trecuse bariera pe care o ridicase în calea năzuinței lui pătimașe; își acoperi fața cu mâinile, nenorocit și plin de remușcări.

Domnul Crisparkle, uitându-se la el cu atenție, și în același timp gândindu-se cum să procedeze, făcu vreo câțiva pași în liniște, apoi zise:

— Domnule Neville!... Domnule Neville! Sunt nespus de mâhnit văzând în dumneata semnele unui caracter tot așa de ursuz, mânios și violent ca și noaptea care ne împresoară. Trăsăturile acestea au un aspect prea grav

pentru a-mi lua libertatea de a trata dragostea necugetată pe care ai dezvăluit-o ca pe ceva nedemn de luat în seamă. Eu o iau în seamă cu seriozitate și îți vorbesc în consecință. Dușmănia dintre dumneata și tânărul Drood nu trebuie să continue. Eu nu pot îngădui să mai continue, acum când am aflat ce am aflat de la dumneata, iar dumneata trăind sub acoperământul meu. Oricare ar fi presupusele interpretări neîntemeiate atribuite lui, tânărul are un caracter sincer și bun. De aceea știu că mă pot bizui pe aceste calități. Acum, te rog, ia seama la ceea ce am să spun. Gândindu-mă bine, și după relatările sorei dumitale, sunt gata să admit că, în împăcarca cu tânărul Drood ai tot dreptul să ți se netezească drumul. Îți promit să fii ajutat, și mai mult, că primii pași îi va face tânărul Drood. Această condiție odată îndeplinită, îmi vei da cuvântul dumitale de creștin că în ce te privește, cearta s-a încheiat pentru totdeauna. Ce va fi în inima dumitale când ai să dai mâna, va ști doar Cel care citește în toate inimile. Dar dacă vei porni cu gânduri necinstite, niciodată n-o să-ți mai meargă bine. Deocamdată atât. Acum să-ți spun ceva și despre dragostea dumitale necugetată. După câte am înțeles, taina aceasta mi-ai mărturisit-o mie și n-o cunoaște altcineva în afară de sora dumitale și de dumneata însuți. E într-adevăr așa?

Helena răspunse cu o voce scăzută:

— Nu-i cunoscută decât de noi trei, cei care ne aflăm aici.

— Tânăra, prietena dumitale, nu știe nimic?

— Nu, pe conștiința mea!

— Atunci îți cer, domnule Neville, să-ți iei un angajament solemn față de mine, că această dragoste va rămâne și mai departe un secret și că vei căuta pe toate

căile (și asta cât se poate de serios) să ți-o smulgi din inimă. Nu spun că o să se facă bătând din palme. N-o să-ți spun că-i vorba de o fantezie vremelnică. N-am să-ți spun că asemenea capricii apar și pier, în sufletele unor tineri înfocați ca dumneata, ceas de ceas. Te voi lăsa să crezi nestânjenit că asemenea dragoste ca a dumitale se întâlnește rar sau niciodată, că va dăinui multă vreme în inima dumitale și că-ți va fi foarte greu să o înfrânezi. Voi acorda angajamentului pe care ți-l cer o valoare cu atât mai mare, cu cât va fi luat fără rezerve.

Tânărul încercase să vorbească în două sau trei rânduri, dar nu izbutise.

— Te las cu sora dumitale, pe care ar fi timpul s-o conduci înapoi la pension, rosti domnul Crisparkle. După aceea, la întoarcere, mă găsești singur în odaia mea.

— Vă rog, nu plecați încă, îl imploră Helena. Mai stați cu noi un minut.

— Nu m-aș fi gândit, zise Neville, trecându-și mâna peste față, să vă mai cer încă un minut, dacă ați fi fost mai puțin răbdător cu mine, domnule Crisparkle, mai puțin bun și într-adevăr sincer, dacă mi-ați fi arătat mai puțin interes. Oh! De-aș fi avut în copilărie un astfel de om care să mă îndrume!

— Urmează-l acum pe cel care te îndrumă, Neville, murmură Helena, urmează-l până la capăt!

Timbrul glasului ei avea ceva care îl opri pe bunul cleric să mai scoată vreo vorbă, altfel s-ar fi împotrivit acestei proslăviri. De aceea, duse un deget la buze și își îndreptă privirile spre Neville.

— Spunând, domnule Crisparkle, că vă dau asigurări solemne în amândouă cazurile, din toată inima, și că nu

ascund niciun gând necinstit, înseamnă să nu spun nimic! exclamă Neville, foarte emoționat. Vă rog să mă iertați că m-am putut lăsa în halul acesta pradă mâniei.

— Nu eu să te iert, nu eu. Știi cine are cu adevărat puterea să ierte, ca fiind un atribut suprem. Domnișoară Helena, dumneata și fratele dumitale sunteți gemeni. Ați venit pe lume cu aceleași porniri, ați petrecut împreună anii copilăriei, în aceleași împrejurări vitrege. Schimbarea care ai săvârșit-o în dumneata, n-ai putea s-o săvârșești și în el? Vezi ce piedici se află în calea lui. Cine, mai bine decât dumneata, ar putea să-l facă să le treacă?

— Cine mai bine ca dumneavoastră, domnule? răspunse Helena. Ce reprezintă, oare, influența ori sărmana mea înțelepciune, comparate cu ale dumneavoastră?

— Dumneata ai înțelepciunea iubirii, îi replică domnul Crisparkle, cea mai înaltă înțelepciune cunoscută vreodată pe pământul acesta, să nu uiți. Iar înțelepciunea mea – cu cât vorbim mai puțin despre ea, cu atât mai bine. Noapte bună!

Ea luă mâna care i se întinse și cu un gest de recunoștință, de venerație aproape, o duse la buze.

— Oo! exclamă clericul, molcom, sunt cu mult prea răsplătit, și se îndepărtă.

În vreme ce-și purta pașii spre curtea catedralei, el încercă, mergând pe întuneric, să descopere mijloacele cele mai potrivite pentru a duce la îndeplinire ceea ce făgăduise să facă și care trebuia, într-un fel sau altul, făcut.

„O să mi se ceară să-i cunun pe Edwin cu domnișoara Bud... își spuse el... aș vrea să fi fost cununați și plecați! Dar să mă ocup întâi de ceea ce așteaptă o rezolvare mai grabnică.”

Se gândi în fel și chip, mai cu seamă dacă se cădea să-i scrie tânărului Drood, ori să stea de vorbă cu Jasper. Conștiința că era iubit de tot personalul catedralei îl îndemna către cea de-a doua alternativă; vederea casei luminate unde locuia Jasper fusese binevenită, căci îl făcu să se hotărască.

„Să bat fierul cât e cald", își mai spuse, „mă duc chiar acum la el".

Jasper adormise pe o canapea din fața focului.

După ce urcă cele câteva trepte de la intrare, și neprimind niciun răspuns la bătăile lui în ușă, domnul Crisparkle apăsă ușor pe clanță și intră.

Multă vreme mai apoi n-avea să uite felul cum Jasper sărise ca ars de pe canapea într-o stare de buimăceală, între vis și veghe, strigând:

— Ce s-a-ntâmplat? Cine-i făptașul?

— Eu sunt, Jasper, doar eu. Îmi pare rău că te-am deranjat.

Sclipirea clin ochii acestuia se stinse de îndată ce-l recunoscu pe cleric; dădu la o parte un scaun sau două ca să-i facă loc spre cămin unde ardea focul.

— Visam urât de tot, mă bucur că m-am trezit dintr-un somn care după cină stânjenește digestia. Ca să nu mai spun că ești totdeauna binevenit la mine.

— Mulțumesc. Nu prea sunt sigur, rosti domnul Crisparkle, luând loc în fotoliul oferit lui, că subiectul care mă aduce va fi primit de la început deopotrivă de bine ca mine. Eu însă sunt un propovăduitor al păcii și mă voi ocupa de subiectul meu în interesul păcii. Într-un cuvânt, Jasper, vreau să statornicesc împăciuirea între acești doi tineri.

Pe chipul domnului Jasper se întipări o expresie de totală uluire, expresie de-a dreptul uluitoare, despre care domnul Crisparkle nu știa ce să gândească.

— Cum? întrebă Jasper, încet, după o clipă de tăcere.

— Pentru acest „cum” am venit la dumneata. Vreau să-ți cer să-mi faci o mare favoare și un serviciu: de a interveni pe lângă nepotul dumitale (eu am și intervenit pe lângă domnul Neville), și de a-l pune să-ți scrie un bilețel scurt, în felul lui vioi, unde să spună că e dispus să se împace. Știu ce fire de om bun are și știu și ce influență ai dumneata asupra lui. Fără a căuta câtuși de puțin să-l apăr pe domnul Neville, trebuie să admitem cu toții că a suferit o cruntă jignire.

Jasper întoarse chipul spre foc, la fel de uluit. Domnul Crisparkle continua să-l privească, descoperind că avea o expresie și mai uluitoare ca înainte, cu atât mai abitir, cu cât părea să dezvăluie (deși greu de stabilit) o puternică frământare lăuntrică.

— Știu că nu vei lua apărarea domnului Neville... continuă clericul, dar Jasper îl întrerupse.

— Ai și motive să spui acest lucru. Nu, într-adevăr, nu-i voi lua apărarea.

— Fără îndoială. Recunosc, are o fire deplorabil de violentă pe care sper că noi doi, el și cu mine, o vom birui. Am obținut de la el o promisiune solemnă în legătură cu atitudinea pe viitor față de nepotul dumitale... numai de-ai avea bunăvoința să intervii și dumneata – sunt sigur că nu și-ar călca făgăduiala.

— Totdeauna ești gata să-ți pui obrazul pentru alții și să ai deplină încredere. Ești totuși chiar așa de sigur că e cazul să-ti pui obrazul pentru el cu atâta încredere?

— Da.

Expresia lui uluită și uluitoare dispăruse.

— Atunci îmi iei o piatră de pe suflet, mă scapi de o mare teamă... spuse Jasper. Am să fac ce-mi ceri.

Domnul Crisparkle, încântat de succesul rapid și desăvârșit, își exprimă satisfacția în termenii cei mai frumoși.

— Am să fac ceea ce-mi ceri, repetă Jasper, pentru mângâierea că voi avea garanții din partea dumitale împotriva temerilor mele vagi și neîntemeiate. Te rog să nu râzi de mine... dar, ții un jurnal?

— Un rând pe zi, nu mai mult.

— Un rând pe zi ar fi îndeajuns pentru o viață atât de fără evenimente ca a mea. Să știi însă, rosti Jasper, luând un caiet din biroul său, că jurnalul meu este, de fapt, și jurnalul vieții lui Ned. Însemnarea aceasta are să ți se pară hazlie. O să ghicești când a fost scrisă:

Trecut de miezul nopții. După cele văzute chiar acum, a pus stăpânire pe mine o frică de moarte, în legătură cu anumite urmări groaznice pe care le-ar avea de suferit copilașul meu drag, urmări cu care nu mă pot împăca și nici lupta în vreun fel. Toate eforturile mele sunt zadarnice. Pasiunea demoniacă a acestui Neville Landless, forța lui la mânie, furia lui sălbatică dezlănțuită spre a-l nimici pe cel împotriva căruia este îndreptată, mă înfioară. Atât de profundă e impresia resimțită, încât de două ori am intrat în odaia scumpului meu copil ca să fiu sigur că doarme, în tihnă, că nu zace mort într-un lac de sânge.

— Iată ce scriam a doua zi dimineața:

Ned s-a sculat și a plecat. Cu inima ușoară și fără suspiciuni, ca totdeauna. A râs când l-am pus în gardă, și mi-a spus că era aricind în stare să se apere împotriva lui Neville

Landless. I-am spus că s-ar putea, dar că nu era la fel de rău ca acesta. A continuat să ia totul în glumă, însă eu l-am condus până unde mi-a stat în putință și l-am părăsit cu inima foarte grea. Nu sunt în stare să mă lepăd de negura sumbră a acestor presimțiri rele – dacă se mai pot numi astfel niște impresii întemeiate pe fapte palpabile.

— Nu e tot, conchise Jasper, răsfoind paginile jurnalului înainte de a-l pune deoparte. În repetate rânduri am căzut în această stare sumbră, după cum se vede și din alte însemnări. Dar acum am primit asigurări din partea dumitale și le voi consemna în jurnalul meu ca pe un antidot împotriva gândurilor negre.

— Un asemenea antidot, sper, replică domnul Crisparkle, care să te facă nu după multă vreme să-ți încredințezi flăcărilor gândurile negre. Eu aș fi ultimul care să-ți caute vină astă-seară, mai cu seamă pentru că dumneata ai răspuns dorințelor mele cu atâta sinceritate. Trebuie să-ți spun însă, Jasper, că devotamentul față de nepotul dumitale te-a făcut să exagerezi lucrurile în această privință.

— Îmi ești martor, spuse Jasper, ridicând din umeri, în ce stare de spirit mă aflam, cinstit vorbind, în seara aceea, înainte să mă fi apucat de scris și în ce termeni am exprimat-o. Îți mai amintești că ai avut obiecțiuni în legătură cu un cuvânt folosit în timpul disputei, ca fiind prea tare? Era un cuvânt mai tare decât toate cele de care m-am slujit în jurnal.

— Bine, bine... încearcă antidotul, reluă domnul Crisparkle, și poate că-ți va oferi o viziune mai luminoasă, mai plăcută a chestiunii! Să punem capăt discuției noastre. Trebuie să-ți mulțumesc în numele meu, îți mulțumesc, sincer.

— Vei vedea, spuse Jasper, în timp ce-și dădeau mâna, că ceea ce dorești să fac nu va fi făcut pe jumătate. Voi avea grijă ca Ned, dacă va fi să cedeze, s-o facă pe deplin.

Trei zile după această conversație, se duse la domnul Crisparkle cu următoarea scrisoare:

Dragă Jack,

Sunt mișcat de relatarea asupra convorbirii cu domnul Crisparkle, față de care am toată stima. Mă grăbesc să-ți spun deschis că în împrejurarea aceea mi-am pierdut capul la fel ca și domnul Landless; ce-a fost a fost, acum vreau ca totul să fie din nou cum se cuvine.

Ascultă, scumpul și vechiul meu prieten, invită pe domnul Landless la masă în ajun de Crăciun (într-o zi așa de mare și faptele noastre vor fi mari), și să fim numai noi trei, să ne dăm mâna unii cu alții și nici să nu mai pomenim de asta.

Dragul meu Jack,

Cu aceeași profundă afecțiune,

EDWIN DROOD.

P.S. *Transmite un călduros salut domnișoarei Pussy, la prima lecție de muzică.*

— Așadar îl aștepți pe domnul Neville? întrebă domnul Crisparkle.

— Mă bizui că va veni, spuse domnul Jasper.

CAPITOLUL XI

UN PORTRET ŞI UN INEL

Îndărătul celei mai vechi părţi din cartierul londonez Holborn, acolo unde câteva case, cu frontoane semeţe, dăinuind de veacuri mai străjuie, tot căutând, nemângâiate parcă, Old Bourne, locul care de mult nu mai este – se află un colţişor alcătuit din două patrulatere neregulate, numit Staple Inn.

Este unul din acele locuri de refugiu pentru pietoni, care atunci când nimeresc aici, scăpând de vacarmul străzilor, au senzaţia că şi-ar fi pus vată în urechi şi că ar avea tălpi de pluş la încălţăminte.

Este unul din acele locuri unde câteva vrăbiuţe numai funingine, care ciripesc în nişte copaci numai funingine, îşi spun parcă: „Hai să ne zbenguim aici, la ţară", pentru că o palmă de grădină şi câţiva paşi de prundiş le provoacă acest şoc înviorător slabei lor inteligenţe.

Altminteri, este unul din acele locuri în deplină legalitate; are şi un fel de sală pentru public cu felinar pe acoperiş – dar la ce slujeşte şi din fondurile cui se întreţine, povestitorul acestei istorii nu ştie.

Pe vremea când oraşul Cloisterham era ofensat de apariţia unei căi ferate la orizont, deoarece ameninţa vechile instituţii supuse tuturor schimbărilor – o însuşire a noastră, a britanicilor – (soarta acestor instituţii sacrosante este că în aceeaşi măsură ne jeluiam după ele, tremurăm

pentru ele şi ne împăunăm cu ele, orice s-ar întâmpla în restul lumii), în zilele acelea, aşadar, nu se ridicase prin preajmă nicio construcţie arhitectonică de proporţii considerabile, care să-şi arunce umbra pe Staple Inn. Acolo soarele coborând spre asfinţit îşi răspândea razele strălucitoare, iar vântul de sud-vest sufla nestânjenit.

Totuşi, nici vântul, nici soarele nu răzbeau până la Staple Inn în acea după-amiază de decembrie, către ora şase, când totul era cufundat în ceaţă, iar lumânările împrăştiau o lumină nebuloasă, difuză, prin ferestrele de la rândul de case locuite toate, şi mai cu seamă de la un şir de odăi dintr-o casă alcătuind unul din unghiurile micului patrulater, care deasupra portalului neîmbietor înfăţişa o inscripţie misterioasă:

P
J T
1747.

În acest şir de odăi se afla cineva care niciodată nu şi-a bătut capul din pricina inscripţiei, doar când şi când, aruncând o privire sus, spre ea, căci, cine ştie, ar fi putut să însemne. Poate John Thomas sau Poate Joe Tyler – era domnul Grewgious, care acum stătea la gura focului şi scria.

Cine ar fi fost în stare să spună, uitându-se la domnul Grewgious, dacă omul ăsta a ştiut vreodată ce-i ambiţia sau dezamăgirea în viaţă?

Făcuse studii pentru a deveni avocat, şi până la urmă s-a lăsat şi a ajuns consilier juridic. Dresa acte, încheia contracte, dar el nu prea făcea casă bună cu această profesie încât au trebuit, printr-o înţelegere mutuală, să se separe –

dacă se poate vorbi de separare acolo unde niciodată n-a fost o unire.

De fapt, această profesiune n-a vrut să vină la domnul Grewgious. El i-a făcut curte, dar n-a putut-o cuceri, așa că fiecare a mers pe drumul său însă un vânt neașteptat i-a adus o anumită afacere de arbitraj. Și-a câștigat faimă mare prin strădania neobosită depusă în căutarea legalității și aplicarea ei, apoi o sumă retunjoară de galbeni suflați de un vânt cu un punct de pornire ceva mai precis, dădu buzna în buzunarul lui.

Astfel, întâmplarea a făcut să ajungă la un liman. Acum era încasator de chirii și administratorul a două proprietăți bogate, împuternicit să se ocupe de afacerile lor de ordin juridic, multe la număr, prin intermediul unor firme de avocați de la etajul inferior.

Domnul Grewgious s-a lepădat atunci de orice ambiție (presupunând că ar fi avut așa ceva vreodată) și s-a instalat pentru tot restul vieții sub vița de vie și smochinul uscat ale lui P.J.T., care le-a răsădit în o mie șapte sute patruzeci și șapte.

O sumedenie de registre de contabilitate, numeroase dosare de corespodență, câteva case de fier împodobeau biroul domnului Grewgious. Nu se putea spune cumva că ar fi stat claie peste grămadă, atât de meticulos și de precis erau rânduite.

Teama că din pricina unei morți subite ar fi putut lăsa un fapt sau o cifră, întrucâtva incomplete sau neclare, îl vâra pe domnul Grewgious zilnic de viu în mormânt. Desăvârșita punctualitate în funcția pe care o avea îi intrase acestui om în sânge. Există tot soiul de sânge, un sânge care curge mai iute, altul mai vioi, mai plăcut – dar sânge mai

cinstit nici că există.

Nici urmă de lux în biroul lui; până și elementele de confort se limitau doar la a face încăperea să fie uscată și călduroasă, având un cămin strașnic, deși cam vechi.

Ceea ce se putea numi viața sa particulară se reducea la căminul, fotoliul și masa rotundă, demodată, care era adusă pe covorul din mijloc după orele de lucru, dintr-un ungher unde altminteri rămânea întoarsă, ca un scut strălucitor de acaju, în defensivă parcă, în fața unui bufet, conținând de obicei câte ceva de băut.

Încăperea alăturată era a secretarului său.

Dormitorul domnului Grewgious se afla în partea cealaltă a scării comune, iar la piciorul acestei scări comune se găsea cămara, departe de a fi goală.

Trei sute de zile pe an, cel puțin, domnul Grewgious trecea drumul până la birtul de la hotelul „Furnival" ca să mănânce, iar după-masă trecea drumul înapoi pentru a gusta din bucuriile simple ale interiorului său, până ce o nouă zi de muncă își revărsa zorile peste casa cu inscripția P.J.T., o mie șapte sute patruzeci și șapte.

Așa cum domnul Grewgious stătea în acea după-amiază și scria lângă focul său, tot astfel și secretarul domnului Grewgious stătea și scria lângă *al său*.

Funcționarul acesta, un personaj în vârstă de treizeci de ani, palid la față, puhav, cu păr negru și niște ochi mari, negri, fără pic de strălucire, cu înfățișare de aluat prea puțin copt, cerând parcă să fie trimis înapoi la brutar, era o ființă misterioasă, care poseda nu se știe ce forță stranie asupra domnului Grewgious. Ca și cum ar fi fost adus pe lume, aidoma unui demon de familie, printr-o vrajă supranaturală care însă se spulberase la spartul târgului – el se ținea scai

de domnul Grewgious, cu toate că acesta, ca să-şi apere liniştea, tihna, ar fi dat oricât numai să se descotorosească de el.

Un ins sumbru, cu o chică încâlcită, având în general aerul că ar fi crescut la umbra acelui arbore sinistru de pe insula Java, care a adăpostit mai multe minciuni decât tot restul regnului vegetal. Totuşi, domnul Grewgious îl trata cu o inexplicabilă consideraţie.

— Ei, Bazzard, spuse domnul Grewgious când intră secretarul, ridicând ochii din hârtiile pe care tocmai le rânduia pentru a doua zi, ce ne-a mai adus vântul în afară de ceaţă?

— Pe domnul Drood, rosti Bazzard.

— Dar ce-i cu el?

— A venit... preciză Bazzard.

— Trebuia să-l pofteşti înăuntru.

— Asta şi fac, adăugă Bazzard.

Într-adevăr, oaspetele apăru în odaie.

— Vai de mine! exclamă domnul Grewgious, uitân- du-se în jur la cele două lumânări din birou. Am crezut că ai trecut pe aici lăsând doar numele şi ai plecat. Ce mai faci, domnule Edwin? Vai de mine, abia mai poţi respira!...

— Ceaţa asta... replică Edwin... mă ustură ochii ca de piperul cel mai iute.

— E chiar aşa de rea ceaţa asta? Te rog, fă-te comod. Din fericire am un foc bun, a avut grijă de mine domnul Bazzard.

— Eu n-am avut, spuse domnul Bazzard din uşă.

— Aa, atunci trebuie că eu am avut grijă de mine fără să-mi fi dat seama, rosti domnul Grewgious. Te rog, aşază-te în jilţul meu. Nu, nu... te rog! Venind de afară pe aşa o

vreme, locul *meu* e cel mai nimerit.

Edwin luă loc în fotoliul din colțul căminului; ceața adusă cu el, ceața lăsată odată cu pardesiul și fularul, se destrămă repede la focul vioi din cămin.

— Simt, rosti Edwin, zâmbind, că parcă aș mai rămâne.

— Ia stai, strigă domnul Grewgious, scuză-mă că te-am întrerupt, dar ce-ar fi să mai rămâi. Ceața se va ridica într-un ceas-două. Am putea cere să ni se trimită masa de peste drum chiar de la Holborn. Mai bine să servești porția de piper aici decât afară... te rog, rămâi la masă.

— Sunteți foarte amabil, spuse Edwin, privind în juru-i ispitit parcă de cine știe ce petrecere cu lăutari.

— Ba de loc, se împotrivi domnul Grewgious, *dumneata* ești foarte amabil că accepți să iei o masă frugală cu un holtei bătrân în locuința acestuia... Îl voi pofti – adăugă domnul Grewgious coborând glasul, și clipind din ochi, ca și cum cine știe se idee strălucită i-ar fi venit – îl voi pofti și pe Bazzard. Altfel s-ar supăra. Bazzard!

Bazzard își făcu din nou apariția.

— O să iei masa cu domnul Drood și cu mine.

— Dacă mi se dă această dispoziție, firește, domnule, mă supun, rosti secretarul, posomorât.

— Ce mai om! strigă domnul Grewgious. Nu ți se dă dispoziție, ești invitat.

— Mulțumesc, domnule, spuse Bazzard. În cazul ăsta, n-am nimic împotrivă.

— E-n ordine. Și poate n-o să te superi, reluă domnul Grewgious, dacă te duci peste drum la hotelul Furnival ca să ceri să ni se trimită cele necesare pentru a așterne masa. O să avem un castron cu cea mai fierbinte, mai tare și mai pipărată supă care se poate procura; pe urmă mâncarea cea

mai gustoasă a zilei, o bucată de carne (să zicem o ciosvârtă de berbec), apoi o gâscă sau un curcan, ori ceva asemănător ce s-ar găsi trecut pe lista de bucate – într-un cuvânt, ce se poate comanda mai bun.

Domnul Grewgious dădu aceste instrucțiuni mărinimoase pe tonul lui obișnuit, ca și cum ar fi citit un inventar sau ar fi repetat o lecție, mecanic.

Bazzard, după ce aduse masa rotundă din colț, ieși ca să execute dispozițiile.

— Vezi, am fost cu băgare de seamă, rosti domnul Grewgious, după plecarea secretarului, pe un ton scăzut, când a fost să-l folosesc în chestiuni legate de comisioane, aprovizionare... Treburile astea s-ar putea să nu-i placă.

— S-ar părea că la dumneavoastră, domnule, are multă libertate de acțiune, remarcă Edwin.

— Libertate de acțiune? replică domnul Grewgious. Vai de mine și de mine! O, bietul băiat, te înșeli complet în privința lui. Dacă ar avea libertate de acțiune, nu s-ar afla aici.

„Mă-ntreb, unde ar fi putut să fie!" își spuse Edwin, dar numai în gând, pentru că domnul Grewgious veni și se așeză în fața lui, în celălalt colț al focului, cu spatele rezemat de cămin și își aduna pulpanele redingotei, pregătindu-se să facă o conversație agreabilă.

— Îmi închipui, fără a pretinde că aș avea talente de profet, că mi-ai făcut favoarea de a mă vizita ca să mă înștiințezi de plecarea dumitale într-un anumit loc – unde, aș putea spune, ești așteptat – și ca să te oferi să-mi faci unele mici comisioane pentru fermecătoarea mea pupilă, și poate să mă zorești puțin în niște chestiuni de afaceri... Nu-i așa, domnule Edwin?

— Am venit să vă fac o vizită înainte de plecare, domnule, ca o atenție.

— Atenție! exclamă domnul Grewgious. Ah, da, firește, nu de nerăbdare?

— De nerăbdare, domnule?

Domnul Grewgious avusese intenția să fie șiret, fără însă a-și dezvălui această intenție, câtuși de puțin. Se așeză foarte aproape de focul a cărui vioiciune abia o mai putea suporta, de parcă ar fi vrut să ardă, în el însuși, esența acestei șiretenii, așa precum și alte stări sufletești subtile se pot căli, ajungând metale dure, la văpaia unor flăcări puternice. Șiretenia lui topindu-se, însă, în fața atitudinii calme a oaspetelui său, rămase doar efectul focului, din pricina căruia începu să se frece de căldură.

— Nu de mult am făcut și eu o călătorie într-acolo, rosti domnul Grewgious, potrivindu-și din nou pulpanele redingotei, și tocmai la acest lucru mă refeream când ți-am spus adineauri că ești așteptat.

— Da, domnule, într-adevăr! Știu că Pussy așteaptă reîntoarcerea mea.

— Vorbești despre o pisică?... întrebă domnul Grewgious.

Edwin roși puțin.

— Eu îi spun Rosei, Pussy, explică el.

— Aa, așa!... se miră domnul Grewgious, trecându-și mâna peste creștetul capului. Foarte drăguț...

Edwin îl privi în față, nefiind sigur dacă felul său de a o numi întâmpina obiecțiuni serioase din partea acestuia. Dar Edwin ar fi aflat poate mai mult dacă se uita la cadranul unui ceasornic.

— Așa o alint eu, explică din nou.

— Hm! făcu domnul Grewgious, cu un semn din cap,

care putea fi luat drept un compromis atât de evident între o încuviinţare vagă şi o neîncuviinţare de formă, încât oaspetele părea foarte descumpănit.

— V-a spus cumva Pî Rosa... începu Edwin, încercând să-şi recapete echilibrul.

— Pî Rosa?... repetă domnul Grewgious.

— Voiam să spun Pussy, şi m-am răzgândit, v-a spus ceva în chestiunea Landless[28]?

— Nu, răspunse domnul Grewgious. E ceva în legătură cu vreo proprietate... o vilă... o fermă?

— E vorba de un frate şi o soră. Sora se află la Casa Maicilor şi a devenit bună prietenă cu Puss...

— Pî Rosa, interveni domnul Grewgious fără măcar să clipească.

— E o fată remarcabil de frumoasă, domnule, şi credeam că v-a fost descrisă sau poate prezentată.

— Nici una nici alta, rosti domnul Grewgious. Dar uite-l pe Bazzard.

Bazzard se întorsese, însoţit de doi chelneri – unul umbla ca melcul, celălalt era iute ca sfârleaza. Tustrei aduseră, intrând, atâta ceaţă înăuntru, încât focul începu iarăşi să duduie. Chelnerul iute ca sfârleaza, care purtase pe umeri toate cele trebuitoare, aşeză faţa de masă cu o repeziciune şi o dexteritate uluitoare, în timp ce chelnerul care umbla ca melcul – nici măcar nu se ostenise să aducă ceva – îi căuta nod în papură. Apoi, chelnerul iute ca sfârleaza se apucă să facă lună toate paharele aduse de el, iar chelnerul care umbla ca melcul le privea în zare. Pe urmă, chelnerul iute ca sfârleaza zbură peste drum la Holborn, după supă şi

---

28-Landless – fără ţară, fără pământ.

se întoarse cât ai clipi, și iar porni după mâncare și înapoi din nou, pe urmă iarăși după ciosvârta de berbec și friptura de pasăre, și din nou înapoi; între timp mai făcuse și alte salturi după o sumedenie de lucruri, pentru că, din când în când, tot descoperea că cel care umbla ca melcul pe toate le uitase. Chelnerul iute ca sfârleaza alerga de nu mai putea, și, când colo, primea la întoarcere numai bobârnace din partea celui care umbla ca melcul: ba că lăsa să intre prea multă ceață, ba că de ce naiba gâfâie așa.

La sfârșitul cinei, în care timp chelnerul iute ca sfârleaza nici nu putuse să-și tragă bine răsuflarea, chelnerul care umbla ca melcul luă fața de masă subsuoară, umflându-se în pene, și după ce se uită pieziș (ca să nu zicem cu parapon) către chelnerul iute ca sfârleaza, care rânduia paharele curate, îndreptă o privire în semn de adio către domnul Grewgious, ca și cum ar fi vrut să spună: „Între noi să fie clar, de la bun început, că răsplata mie mi se cuvine, sclavu' ăsta n-are drept la nimic." Apoi, împingându-l cât colo, afară din încăpere pe chelnerul iute ca sfârleaza, aflat în fața lui, ieși și el.

Fusese ca o imagine în miniatură meticulos lucrată, reprezentând fețele cele mai simandicoase, pe lorzi și dregători de tot soiul, pe cei din guvern... Un tablou micuț, cât se poate de edificator, demn de a fi expus la Galeria Națională.

Cauza principală a acestei mese somptuoase fiind ceața, tot ceața a slujit drept pretext ca să se prelungească. Afară, funcționarii se auzeau cum strănută, cum tușesc, cum băteau din picioare pe prundiș. Trebuia să i se poruncească mereu nefericitului aceluia de chelner iute ca sfârleaza, tremurând de frig, să închidă ușa până s-o

deschidă, şi ar fi bine să se menţioneze, în paranteză, că picioarele acestui tânăr, aplicate în uşă, dădeau dovadă de cel mai delicat simţ tactil, pentru că ele îl precedau pe el şi tava cu câteva secunde, de fiecare dată (oarecum la fel cum undiţa pescarul), zăbovind totdeauna până ce el dispărea cu tava, aidoma picioarelor lui Macbeth, care l-au purtat în silă, ieşind din scenă să se ducă să-l ucidă pe Duncan.

Amfitrionul coborî scara, în cămară, de unde aduse sticle pline cu vinuri de culoare rubinie, galbene ca paiul sau aurii, făcute din struguri care se copseseră în ţări fără ceaţă, cu mult în urmă, şi de atunci zăcuseră la umbră într-un somn adânc. Spumegând şi bolborosind, după o hibernare atât de îndelungă, ele se împingeau în dop ca să ajute tirbuşonul (aşa cum puşcăriaşii îi ajută pe răzvrătiţi să abată porţile), şi izbucneau afară revărsându-se cu vioiciune.

Dacă P.J.T., în o mie şapte sute patru zeci şi şapte, sau în oricare alt an al existenţei sale, a băut asemenea vinuri, atunci Poate Jubilase în Taină.

Aparent, domnul Grewgious nu dădea semne că ar fi suferit înrâurirea ameţitoare a acestor vinuri aprige. Ai fi zis că în loc să le bea le turna pe el, peste trupul lui uscat de tot, ca tutunul de prizat, risipindu-le, fără să-i aducă vreo umbră sau rază de lumină care să licărească pe chipul lui. Nici în gesturi nu era influenţat. Dar în felul său insensibil de a fi, totuşi nu-l pierduse din ochi pe Edwin, şi când la sfârşitul mesei îl aduse pe Edwin din nou să-şi reia locul în jilţul de lângă foc, iar acesta se cufundă cu voluptate, nu fără oarecare împotrivire, domnul Grewgious, după ce îşi întoarse şi el jilţul cu faţa la foc şi se netezi pe cap şi pe obraz, se uita, pare-se, la oaspetele său printre degetele cu care se netezise.

— Bazzard! strigă domnul Grewgious, întorcându-se deodată către acesta.

— Vă ascult, domnule, rosti Bazzard, care cel mai adesea își văzuse de înfulecat și băut cu strășnicie, însă pe tăcute.

— Beau în sănătatea dumitale, Bazzard... domnule Edwin, pentru reușita domnului Bazzard!

— Pentru reușita domnului Bazzard? repetă Edwin, fără să arate pic de entuziasm, și adăugând în sinea lui „Pentru ce reușită, oare?"

— Și poate... continuă domnul Grewgious... n-am libertatea să fiu explicit... poate!... elementele mele de conversație sunt atât de limitate încât știu că nu prea mă descurc bine... poate!... e nevoie de imaginație, iar eu n-am strop de imaginație... poate!... ghimpele neliniștii este ceea ce se potrivește mai bine cu ideea pe care vreau s-o exprim... poate în cele din urmă să izbutească.

Domnul Bazzard, privind focul cu un surâs posac, își vârî o mână în chica lui încâlcită – ca și cum ghimpele neliniștii acolo s-ar fi cuibărit – apoi în jiletcă și în buzunar, ca și cum acolo s-ar fi cuibărit. Edwin urmărea atent din ochi toate aceste mișcări, de parcă tânărul s-ar fi așteptat să vadă ghimpele apărând; nu apăru totuși și domnul Bazzard spuse doar:

— Sunt numai ochi și urechi, domnule... vă mulțumesc.

— Acum aș vrea... adăugă domnul Grewgious, făcând cu o mână să zuruie paharul pe masă, și aplecându-se într-o parte, cu cealaltă mână streașină la gură și-i șopti... să beau pentru pupila mea. Dar am început cu Bazzard, altminteri poate nu i-ar fi fost pe plac.

Aceste cuvinte fuseseră însoțite de un semn misterios din ochi, sau de ceva care păruse a fi un semn din ochi dacă

pleoapele domnului Grewgious s-ar fi putut mișca destul de iute. Edwin făcu și el cu ochiul, fără să știe câtuși de puțin de ce.

— Și acum, rosti domnul Grewgious, închin un pahar pentru frumoasa și fermecătoarea domnișoară Rosa. Bazzard, pentru frumoasa și fermecătoarea domnișoară Rosa!

— Vă ascult, domnule, rosti Bazzard. Mă asociez.

— La fel și eu! exclamă Edwin.

— Dumnezeu să vă aibă în paza lui – strigă domnul Grewgious, rupând tăcerea searbădă care, firește, urmă după acest toast – dar de ce *trebuie* să facem pauzele astea când am îndeplinit un mic obicei social, care nu-i de natură să stârnească reflecții despre noi înșine sau să ne aducă la deznădejde... mai știi?... Eu sunt, de fapt, un om dintr-o bucată și totuși îmi imaginez (dacă pot folosi acest cuvânt, eu, fără un dram de imaginație) că astă-seară aș fi în stare să descriu sugestiv starea de spirit a unui îndrăgostit sadea.

— Vă ascult, domnule, spuse Bazzard, făceți-ne acest portret.

— Domnul Edwin va interveni cu rectificarea greșelilor, reluă domnul Grewgious, și va însufleți tabloul meu cu câteva trăsături din viața reală. Aș putea spune de pe acum că în multe detalii e greșit și mai are nevoie berechet de unele trăsături de penel ca să capete viață, pentru că eu m-am născut uscat ca o surcică și nu cunosc nici simpatia duioasă, și nici experiențele duioase ale iubirii. Ei bine! Îndrăznesc să cred că un îndrăgostit adevărat este pătruns până în măduva oaselor de ființa spre care se îndreaptă afecțiunea sa; îndrăznesc să mai cred că îi este prețios și numele ei drag și că nu-l poate auzi sau repeta fără emoție.

Dacă îndrăgostitul are o denumire specială, plină de drăgălășenie, rezervată ei, și nu s-o audă te miri cine. Un nume pe care el are prilejul să-l folosească atunci când e numai în plăcuta ei prezență, ar fi o dovadă de libertate deșănțată, de răceală. De insensibilitate, aproape o lipsă de bun-simț dacă s-ar făli cu el oriunde.

Era ceva minunat să-l vezi pe domnul Grewgious stând țeapăn, drept ca lumânarea, pe scaun, cu mâinile pe genunchi, cum își depăna discursul întrerupându-se tot timpul, ca un pui de bogdaproste cu o foarte bună memorie care înșiră un pomelnic de rugăciuni. Domnul Grewgious nu trăda niciun pic de emoție, stârnită cumva de cuvintele rostite, doar poate ici și colo un soi de fornăit, care se auzea venind dinspre vârful nasului.

— Tabloul meu, reluă domnul Grewgious, încearcă să reprezinte (corectat de dumneata, domnule Edwin) adevăratul îndrăgostit, nerăbdător ca totdeauna să fie în prezența, ori măcar în preajma ființei iubite – și care prea puțin se sinchisește de propria lui persoană când se află într-o altă companie – mereu în căutarea ei. Dacă aș spune că o caută precum pasărea cuibul, mi-aș bate joc de mine, pentru că atunci aș da impresia că vreau să fac poezie, și eu am fost totdeauna atât de departe de poezie, încât niciodată, după cum știu, n-am ajuns nici măcar la zece mii de mile de ea. Și unde mai pui, sunt absolut ignorant în ce privește tabieturile păsărilor, în afara vrăbiilor din Staple Inn, ce-și fac cuiburile pe sub cornișe și streșini, prin hogeacuri, care n-au fost construite anume pentru ele de mâna binefăcătoare a Naturii. Vă rog, de aceea, să considerați ca abandonată ideea despre cuibul păsărelelor. Tabloul meu însă îl reprezintă pe adevăratul îndrăgostit

care nu are o existenţă separabilă de cea a iubitei lui şi care duce o viaţă dublă şi în acelaşi timp împărţită. Dacă nu exprim limpede ceea ce vreau să spun, asta e din pricină că, neavând talent la conversaţie, nu pot exprima ce am în minte, sau, neavând nicio idee, habar n-am eu însumi ce nu izbutesc să exprim. Ori, acest lucru, îmi place să cred, nu e cazul cu mine.

Edwin făcuse feţe-feţe când anumite puncte ale portretului ieşeau la lumină. Acum stătea şi privea focul, muşcându-şi buzele.

— Cugetările unui om dintr-o bucată, reluă domnul Grewgious, aflat în acelaşi loc şi vorbind exact pe acelaşi ton ca mai înainte, s-ar putea să fie greşite când e vorba de un subiect atât de nebulos. Dar îmi închipui (subiect supus din nou rectificărilor domnului Edwin) că nu poate exista nici răceală, nici plictis, nici îndoieli, nici indiferenţă, nici jumătăţi de măsură, în sufletul unui adevărat îndrăgostit. Spune-mi, te rog, am izbutit să conturez cât de cât acest tablou?

La fel de pripit în încheiere precum fusese în introducere, dar şi în expunerea ideilor sale, el abătu această întrebare asupra lui Edwin, oprindu-se brusc tocmai când ai fi crezut că se află în toiul peroraţiei sale.

— Aş spune, domnule, se bâlbâi Edwin, pentru că mie mi-aţi adresat întrebarea...

— Da, încuviinţă domnul Grewgious, mă adresez dumitale, ca unei autorităţi în materie.

— Aş spune atunci, domnule, reluă Edwin, încurcat, că tabloul descris de dumneavoastră este exact, în linii mari, dar aş mai adăuga ceva poate, şi anume că aţi fost puţin cam aspru cu bietul îndrăgostit.

— Se prea poate, recunoscu domnul Grewgious, se prea poate. Eu sunt un om aspru, în fond.

— S-ar putea să nu dezvăluie, rosti Edwin, tot ce simte; ori s-ar putea să nu...

Aici se opri îndelung; nu găsea sfârșitul frazei. Domnul Grewgious îi spori înmiit această dificultate, intervenind pe nepusă masă prin:

— Nu, bineînțeles, s-ar *putea* să nu!

După aceea, tăcură cu toții, tăcerea domnului Bazzard fiind pricinuită de un pui de somn.

— Responsabilitatea lui este totuși foarte mare, reluă domnul Grewgious, într-un târziu, cu ochii țintă la foc.

Edwin încuviință din cap, și *el* cu ochii țintă la foc.

— Dar să fie sigur, zise domnul Grewgious, că nu se poate cu nimeni juca, nici cu sine, nici cu alții.

Edwin își mușcă din nou buzele și privi mai departe focul.

— El nu trebuie să facă o jucărie dintr-o comoară. Vai lui, dacă face! Să bage bine de seamă, rosti domnul Grewgious.

Deși debitase toate acestea în fraze scurte (foarte asemănătoare cu puiul de bogdaproste la care nu de mult s-a făcut aluzie, care ar fi repetat câteva versuri din „Cartea proverbelor"), era o notă de reverie – pentru un om atât de prozaic – în modul în care clătină arătătorul spre cărbunii aprinși din vatră; apoi din nou se cufundă în tăcere.

Dar nu pentru multă vreme. Stând pe scaun, drept și rigid, deodată se lovi cu palma pe genunchi. Părea imaginea cioplită în lemn a vreunui idol chinezesc, ciudat ivită, într-o stare de halucinație.

— Trebuie să terminăm sticla asta, domnule Edwin, spuse. Dă-mi voie să te servesc. Am să-i torn și lui Bazzard,

deși *a adormit*. Altfel, s-ar putea să nu-i fie pe plac.

Îi servi pe amândoi, apoi își turnă și lui, goli paharul și îl puse cu gura în jos pe masă, ca și cum ar fi prins o muscă sub el.

— Și acum, domnule Edwin, reluă el, ștergându-se la gură și pe mâini cu batista, să ne ocupăm puțin de afaceri. Ai primit de la mine mai deunăzi o copie după testamentul lăsat de tatăl domnișoarei Rosa. Știai dinainte ce conține, dar ai primit copia expediată de mine, după cum se obișnuiește în afaceri. Ar fi trebuit să o trimit domnului Jasper, însă a fost dorința domnișoarei Rosa să ajungă direct la dumneata, cu precădere. Ai primit-o?

— Da, domnule, și încă în condiții bune.

— Ar fi trebuit să confirmi primirea, îl dojeni domnul Grewgious, afacerile sunt afaceri oriunde pe lume. Totuși dumneata n-ai făcut-o.

— Voiam să vă înștiințez, domnule, chiar când am venit astă-seară.

— Asta nu-i un mod de confirmare în afaceri, îi întoarse vorba domnul Grewgious, dar să nu mai stăruim... Ei bine, în acest document ai remarcat câteva cuvinte care făceau o aluzie binevoitoare la faptul că mi s-a încredințat, verbal, o misiune de care trebuie să mă achit atunci când socotesc eu că ar fi cel mai nimerit moment.

— Da, domnule.

— Domnule Edwin, când priveam focul mi-a venit în minte că acum ar fi cel mai bine să duc la îndeplinire această misiune. Fă-mi acest hatâr de a fi atent un minut.

Scoase din buzunar un mănunchi de chei, alese la licărul luminării cheia de care avea nevoie, și apoi, cu o lumânare în mână, se apropie de un birou sau scrin, îl descuie, apăsă

pe arcul unui sertăraș secret și luă de acolo o cutiuță obișnuită, făcută pentru un singur inel. Reveni cu cutiuța în mână, la scaunul său. Când o întinse tânărului să o vadă, îi tremura mâna.

— Domnule Edwin, trandafirașul acesta alcătuit din diamante și rubine, montate delicat în aur, a aparținut mamei domnișoarei Rosa. A fost tras din mâna moartei, în prezența mea, cu atâta jale, încât sper să nu-mi fie dat să mai văd cândva o asemenea scenă. Eu sunt un om aspru, dar nu îndeajuns de aspru ca să asist la așa ceva. Privește ce puternic sclipesc aceste pietre! (deschizând cutiuța). Și totuși ochii încă mai scânteietori care le-au privit de atâtea ori cu o inimă fericită și plină de mândrie – s-au prefăcut în țărână... țărână din țărână... de câțiva ani! Dacă aș avea oarecare imaginație (e inutil să mai spun că nu am), mi-aș putea închipui că frumusețea durabilă a acestei bijuterii are ceva crud într-însa.

Spunând acestea, închise din nou cutiuța.

— Acest inel fusese un cadou făcut de către soțul tinerei doamne care s-a înecat la începutul frumoasei și fericitei ei vieți. I-a fost dăruit în ziua în care și-au jurat credință unul altuia. El însuși i l-a scos din mâna neînsufletită și tot el, când a simțit apropierea morții, mi l-a așezat într-a mea. Mi-a fost încredințat cu condiția ca atunci când dumneata și domnișoara Rosa Bud veți fi devenit maturi, iar proiectul vostru de logodnă să fi înaintat ajungând la înfăptuire, să ți-l dau ca să i-l pui în deget. În cazul în care rezultatele n-ar fi cele dorite, bijuteria rămâne în posesia mea.

Chipul tânărului dezvăluia oarecare tulburare, iar mâna îi era șovăielnică în clipa în care domnul Grewgious, privindu-l țintă, îi dădu inelul.

— Faptul de a i-l pune în deget, reluă domnul Grewgious, va constitui simbolul solemn al fidelității dumitale riguroase față de ființa vie, dar și față de memoria celei care a murit. Te vei duce la logodnica dumitale pentru a face ultimele pregătiri irevocabile în vederea căsătoriei voastre. Ia acest inel cu dumneata.

Tânărul luă cutiuța și o puse în buzunarul de la piept.

— Dacă se întâmplă ceva nelalocul său între voi, ceva oricât de mărunt, dacă ai cumva, în taină, cât de cât conștiința că te hotărăști să faci acest pas nu pentru un motiv mai temeinic decât acela că te-ai obișnuit de multă vreme cu gândul că trebuie făcut, atunci... te conjur, din nou, în numele celei care trăiește și a dispărutei, să-mi restitui inelul.

Tocmai atunci Bazzard se trezi de zgomotul produs chiar de sforăitul lui. Cum se întâmplă adesea în asemenea cazuri, începu să privească în gol de parcă-l lovise damblaua, înfruntând golul ca nu cumva să-l învinuie că ar fi dormit.

— Bazzard! spuse domnul Grewgious, pe un ton mai aspru ca oricând.

— Vă ascult, domnule, glăsui Bazzard, tot timpul v-am ascultat.

— Pentru îndeplinirea unei datorii încredințate mie, am înmânat domnului Edwin Drood un inel cu diamante și rubine. Îl vezi?

Edwin scoase cutiuța din buzunar și o deschise. Bazzard se uită la inel.

— Foarte bine, domnule, răspunse Bazzard, sunt martor pentru această tranzacție.

Vădit nerăbdător să plece și să fie singur, Edwin Drood își

luă numaidecât pardesiul, murmurând ceva despre oră și întâlnire. Ceața nu se ridicase, a fost încunoștiințat (de către chelnerul iute ca sfârleaza, care aterizase dintr-un zbor interesat privind cafeaua), dar Edwin se avântă totuși, ieșind. Domnul Bazzard îl urmă.

Rămas singur, domnul Grewgious începu să se plimbe de colo-colo, agale și în tăcere, vreme de un ceas și mai bine. Era neliniștit și abătut.

„Sper că am procedat bine", își spuse. „A fost necesar să-l chem. Mi-a venit greu să mă despart de inel, dar mai curând sau mai târziu tot trebuia să renunț la el."

Împinse sertarul gol, cu un oftat, apoi încuie scrinul și se întoarse la căminul singuratic.

„Inelul ei"... continuă. „Are să se mai întoarcă oare la mine? Ce legat mă simt de inel în seara asta, curios... Dar e explicabil. L-am avut atâta vreme la mine... Ce mult îl prețuiam!... Mă întreb..."

Era pe cât de meditativ pe atât de neliniștit, pentru că deși căuta din răsputeri să se stăpânească, plimbându-se de zor, continuă să-și depene nedumerirea când din nou se așeză.

„... Mă întreb (pentru a zecea mia oară și ce slab și neghiob sunt, ce sens mai are acum!), oare mi-o fi încredințat fiica orfană pentru că știa... Doamne Dumnezeule, ce bine a început să semene cu maică-sa! Mă întreb, oare o fi ajuns vreodată să aibă bănuieli că altul ar fi putut s-o adore, de la distanță, fără nicio nădejde, în tăcere, când a apărut și i-a câștigat afecțiunea... Mă întreb, oare i-o fi trecut cândva prin minte cine putea să fie acel nefericit!?... Mă întreb dacă o să pot dormi la noapte! În tot cazul o să mă izolez de lume între cearceafuri, și o să

încerc.”

Domnul Grewgious străbătu casa scării pentru a ajunge la odaia sa de dormit, rece și cufundată în ceață; se pregăti repede să intre în pat. Zărindu-și chipul într-o oglindă aburită, apropie o clipă lumânarea.

„Grozavă mutră mai ai, ca să poți face pe cineva să se gândească la *tine*!” exclamă. „Halal, n-am ce zice. Hai, du-te la culcare, biet om, și isprăvește de-a mai bâigui.”

După care, stinse lumânarea, își potrivi cearceafurile în jurul său, și, cu un alt oftat, se izolă de lume.

Există totuși anumite colțișoare romantice, neexplorate, chiar și în oamenii la care te-ai aștepta cel mai puțin; până și bătrânul acela uscat ca iasca și „dintr-o bucată”, P.J.T., Poate Jelise Totașa, odinioară, pe la o mie șapte sute patruzeci și șapte.

CAPITOLUL XII

O NOAPTE CU DURDLESS

Când, pe înserat, domnul Sapsea n-avea ceva mai bun de făcut și socotind că aprofundarea în propriile sale cugetări devenise întrucâtva monotonă, în ciuda amploarei subiectului, adesea lua aer în curtea catedralei și prin împrejurimi. Îi plăcea să treacă prin cimitir umflându-se în pene ca un proprietar, dând ghes în sufletul său simțământului de latifundiar binevoitor, care se poartă cumsecade cu merituoasa lui chiriașă, doamna Sapsea, și căreia i-a închinat, în mod public, prinos pentru virtuțile ei. Îi plăcea să vadă unul sau două chipuri rătăcite de oameni, uitându-se prin grilaj, poate citindu-i epitaful. Dacă se întâmpla să întâlnească vreun străin ieșind din cimitir cu un pas grăbit, el rămânea convins moralmente că străinul acesta se retrăgea „roșind", așa cum îl îndemna monumentul.

Importanța domnului Sapsea a sporit pentru că ajunsese primar în Cloisterham. Fără primari, și încă mulți la număr, nu mai încape tăgadă că întreg edificiul social – domnul Sapsea crede cu tărie că el a inventat această imagine sugestivă – s-ar nărui la pământ. Primarii au fost înnobilați pentru discursurile lor de la înălțimea „tribunei" – de unde dezlănțuiau un bombardament neînfricat asupra gramaticii engleze. Domnul Sapsea putea să se „urce" la tribună spre a ține un discurs. „Urcă-te, domnule Sapsea". Faci parte din

sarea pământului!

Domnul Sapsea cultivase cunoștința cu domnul Jasper de la prima lor întâlnire când se delectaseră împreună cu vinul de porto, epitaful, cu jocul de table, cu carnea de vacă și salata. Domnul Sapsea fusese primit la locuința domnului Jasper cu o ospitalitate asemănătoare. Cu acel prilej domnul Jasper s-a așezat la pian și i-a cântat, gâdilându-i urechile – la figurat – suficient de îndelung, ca să-i ofere o suprafață considerabilă de gâdilat.

Domnului Sapsea îi plăcea la acest tânăr faptul de a fi totdeauna gata să profite de înțelepciunea celor mai vârstnici și că avea, domnule, un fond bun. Ca dovadă, el îi cântă în seara aceea domnului Sapsea nu cine știe ce melodie profană, gustată de dușmanii noștri naționali, ci cântecul autentic al lui George al III-lea, îndemnându-l pe acest rege (de către „vitejii mei băieți") să facă praf și pulbere toate celelalte insule în afară de insulele britanice, toate continentele, peninsulele, istmurile și alte forme geografice terestre, precum și să șteargă toate mările de pe suprafața pământului. Pe scurt, cântecul stabilea destul de limpede că Providența a săvârșit o greșeală boacănă, creând o națiune așa restrânsă de inimi de stejar, și un furnicar întreg de alte popoare neînsemnate.

În seara aceea umedă domnul Sapsea se plimba agale, cu mâinile la spate, prin preajma cimitirului, în căutarea unui străin care să se retragă, roșind. În schimb, când dădu într-o altă alee, se trezi în prezența plăcută a decanului, care sta de vorbă cu paracliserul și cu domnul Jasper. Domnul Sapsea făcu o plecăciune și deodată luă un aer mult mai ecleziastic decât cine știe care arhiepiscop de la York sau Canterbury.

— Dumneata ai desigur intenţia să scrii o carte despre noi, domnule Jasper, rosti decanul. Să scrii o carte despre noi, foarte bine! Noi existăm din timpuri străvechi şi se cuvine să inspirăm o carte bună. Nu suntem prea înzestraţi în posesiuni, aşa cum suntem în privinţa vârstei. Poate că vei menţiona *acest* lucru în cartea dumitale, printre altele, atrăgând atenţia asupra neajunsurilor noastre.

Pe domnul Tope, un sclav al datoriei, părea să-l intereseze în mod deosebit această convorbire.

— De fapt, n-am nicio intenţie, domnule, răspunse Jasper, de a mă face scriitor sau arheolog. A fost doar aşa, o fantezie de-a mea. Chiar şi pentru această fantezie a mea, domnul Sapsea este mai potrivit decât mine.

— Cum aşa, domnule primar? întrebă decanul, dând din cap în semn de recunoaştere, la ivirea acestuia. Cum aşa, domnule primar?

— Nu-mi dau seama, răspunse domnul Sapsea, uitându-se în jurul său ca să se dumirească, nu-mi dau seama la ce îmi face onoarea să se refere preasfinţia voastră.

Începu iute apoi să se cerceteze cu de-amănuntul.

— Durdles! exclamă domnul Tope.

— Da! Durdles, Durdles! repetă decanul.

— Adevărat este, domnule, explică Jasper, curiozitatea în privinţa acestui om mi-a fost de fapt stârnită de domnul Sapsea. Cunoştinţele domnului Sapsea asupra speţei umane şi puterea sa de a dezvălui tot ce este tăinuit sau straniu în jurul său, m-au îndemnat, îndeosebi, să mă ocup mai serios de acest personaj, care mi-a tot ieşit în cale. Să nu vă fi mirat, domnule decan, dacă-l vedeaţi pe domnul Sapsea tratând în salonul dumisale, cu el, aşa cum l-am văzut eu.

— Oh! exclamă domnul Sapsea, prinzând din zbor, cu

nespusă complezență și emfază, mingea aruncată lui. Da, da. Preasfinția voastră la acest lucru se referă? Da, s-a întâmplat să fie în același timp la mine Durdles și domnul Jasper. Eu îl socotesc pe Durdles un caracter.

— Un caracter, domnule Sapsea, pe care din câteva investigații iscusite l-ai și pătruns până în adâncul sufletului, spuse Jasper.

— Nu, nu chiar așa, replică voluminosul licitator. S-ar putea să am oarecare influență asupra lui, să zicem, și oarecare intuiție asupra firii lui, poate. Preasfinția voastră va avea bunăvoința să țină seamă de faptul că am văzut lumea.

Spunând acestea, domnul Sapsea se dădu puțin în dosul decanului ca să-și inspecteze nasturii de la haină.

— Ei bine! rosti decanul, rotindu-și privirile ca să-și dea seama ce se întâmplase cu imitatorul său – sper, domnule primar, că vei binevoi să te slujești de studiul și cunoștințele dumitale asupra lui Durdles, pentru scopul lăudabil de a-l îndemna să nu-i rupă gâtul valorosului și reputatului nostru maestru de cor. Ar fi mare păcat; capul și vocea domnului Jasper ne sunt prea prețioase.

Domnul Tope se arătă din nou foarte interesat și se porni pe un hohot de râs cu lacrimi, dar plin de respect, râs pe care îl reduse la proporțiile unui murmur cuviincios. El părea să dea de înțeles că nu există om pe lume, care să nu fi fost bucuros și onorat de a-și rupe gâtul, în schimbul unui astfel de compliment, înflorit pe asemenea buze.

— Voi lua pe seama mea, domnule, zise domnul Sapsea cu trufie, răspunderea pentru beregata domnului Jasper; am să-i spun lui Durdles să aibă grijă de ea. Are să țină socoteală de ceea ce-i spun eu. Dar de unde până unde,

domnul Jasper se află în primejdie, în momentul de față? întrebă, privind în juru-i cu un aer protector, plin de măreție.

— Numai pentru că am făcut cu Durdles o expediție sub clar de lună, printre morminte și cavouri, printre turnuri și ruine, interveni Jasper. Vă amintiți, cum spuneați, când am fost atunci împreună, că asemenea plimbare era demnă de un amator ca mine de locuri pitorești?

— *Îmi* amintesc! răspunse licitatorul.

Acest idiot solemn credea că își amintește într-adevăr.

— Profitând de sfatul dumneavoastră, continuă Jasper, am mai făcut și alte escapade, în timpul zilei, cu bătrânul ăsta nemaipomenit și am pus la cale să facem astă-noapte, pe lună, o explorare mai amănunțită.

— Uite-l că a venit, rosti decanul.

Durdles, gârbovit, cu pălăria trasă pe ochi, ținând în mână trăistuța de merinde, venea întins spre ei. Ajungând în dreptul lor, și zărindu-l pe decan, își ia pălăria de pe cap, și, cu ea subsuoară, dă să plece mai departe, când domnul Sapsea îl oprește.

— Vezi să ai grijă de prietenul meu, îl apostrofă domnul Sapsea.

— Da' ce-a murit vreun pretin de-a'mneatale? întrebă Durdles. Nu s-a primit nicio comandă pentru vrun pretin de-a 'mneatale.

— Vorbesc de prietenul meu care trăiește și care se află aici de față.

— Aa, el?! exclamă Durdles. Poate să aibă grijă de el și singur, dom' Jarsper ăsta.

— Dar să ai și dumneata grijă de el, repetă Sapsea.

La auzul acestor cuvinte (rostite pe un ton poruncitor),

Durdles îl măsură din cap până-n picioare, morocănos.

— Cu toată supunerea ce-o am față de sfinția sa, n-ar strica să-ți vezi de treburile 'mneatale, dom' Sapsea, și Durdles o să-și vadă de-ale lui.

— Te mânii degeaba, spuse domnul Sapsea, făcând cu ochiul spre ceilalți ca să le atragă atenția cum îl va lua cu binișorul. Prietenul meu face parte din treburile mele, iar domnul Jasper mi-e prieten. Și dumneata mi-ești prieten.

— Nu te lăsa dus de obiceiul ăsta prost de-a te umfla în pene, se răsti Durdles, dând din cap cu severitate, ca să-l prevină. O să te dea de râpă!

— Te mânii degeaba, spuse din nou domnul Sapsea, roșind, dar făcând iarăși cu ochiul celorlalți.

— Am și de ce, îi întoarse vorba Durdles, mie nu-mi place când omu' se-ntrece cu gluma.

Domnul Sapsea făcu pentru a treia oară cu ochiul către ceilalți, vrând parcă să spună: „sunteți, cred, de acord cu mine că *l-am* pus la punct" – și plecă pentru a curma discuția.

Atunci Durdles dădu bună seara decanului și punându-și pălăria pe cap adăugă:

— Dacă ai nevoie de mine, mă găsești acasă, dom' Jarsper, după cum ne-am înțeles... Acum mă duc și eu acasă să mă mai curăț.

Și îndată se și făcu nevăzut. Plecatul lui acasă să se mai curețe era unul din compromisurile inexplicabile ale acestui om față de adevărul de netăgăduit al faptelor; persoana lui, pălăria, încălțările și îmbrăcămintea nu arătau niciun semn că ar fi fost curățate cândva – ele erau totdeauna acoperite cu un strat uniform de praf și ipsos.

Lampagiul începuse să presare, ici-colo, în curtea liniștită

a catedralei picuri de lumină; el urca și cobora cu iuțeală pe scărița purtată în acest scop. Lumina străpungea umbrele acestea sacre care învăluiau orașul Cloisterham de veacuri, umbrele sub care se ridicaseră generații întregi, și a căror înlăturare ar fi îngrozit întregul orășel.

Plecară cu toții spre casă, unde pe decan îl aștepta cina, pe domnul Tope ceaiul, iar pe domnul Jasper pianul.

Acolo, fără altă lumină decât aceea a focului, Jasper se așeză și începu să cânte muzică bisericească, încetișor, cu frumoasa lui voce, timp de două-trei ceasuri, adică până după ce se înnoptă de-a binelea și luna se înălță pe cer.

Închise apoi pianul lui fără să facă zgomot și tot fără zgomot își schimbă haina, puse pe el o scurtă groasă, și vârî un clondir pântecos, cu îmbrăcăminte de răchită, în buzunarul cel mare și după ce luă pe cap o pălărie cu calotă joasă și gardini răsfrânte, ieși fără zgomot din casă.

Oare de ce s-o fi mișcând aparent atât de grijuliu în noaptea asta? N-avea niciun motiv. Să fi avut el oare vreun motiv personal, ascuns, pe care nu-l putea da în vileag?

Ajungând la casa neisprăvită a lui Durdles, sau mai bine zis la gaura făcută de el în zidul orașului și văzând lumină înăuntru, Jasper își croi anevoie drum în curte, printre pietre funerare, monumente și bucăți de marmură, ici-colo luminate pieziș de luna care se ridica pe cer. Cei doi muncitori zilieri își lăsaseră amândouă ferăstraiele înfipte în blocurile lor de piatră; doi muncitori zilieri strigoi, scăpați din dansul Morții, poate că rânjeau acum la adăpostul bârlogului lor, gata să taie și să cioplească pietrele tombale pentru primii doi oameni din Cloisterham sorociți să moară.

Se prea poate ca cei doi să se gândească puțin la așa ceva

acum, fiind vii, și, cine știe, ducând o viață voioasă. Ciudat, să faci presupuneri, despre cei doi... ori, măcar, despre unul din doi!

— Ei! Durdles!... strigă Jasper.

Lumina se puse în mișcare și Durdles apăru cu ea în ușă. S-ar fi zis că „se curățise" cu ajutorul unei garafe, a unui vas și a unei stacane, pentru că alte ustensile de curățat nu se vedeau în odaia pustie, din cărămidă, cu căpriorii și tavanul netencuiți, unde oaspetele fusese poftit să intre.

— Ești gata?

— Sunt gata, dom' Jarsper. Să iasă moșnegii dacă le dă mâna când om umbla prin mormintele lor. Eu unu' sunt gata să dau ochi cu ei.

— Cu care ochi, cu ochii spiritului sau cu cei injectați de spirtoase?

— Și cu unii și cu alții, răspunse Durdles, adicătelea cu ambii.

Durdles luă un felinar dintr-un cui, vârî un chibrit, două în buzunar ca să aibă cu ce să-l aprindă la nevoie, și plecară împreună, cu trăistuța de merinde cu tot.

În orice caz, ciudat soi de explicație!

În faptul că Durdles dădea într-una târcoale pe la cavourile vechi și prin preajma ruinelor, ca un jefuitor de morminte, sau că se strecura de acasă spre a se cocoța peste tot, coborând prin cripte, sau rătăcind fără nicio țintă – nu era nimic extraordinar; dar că maestru corului sau altcineva înțelegea să-și piardă vremea cu el și să studieze efectele lunii într-o asemenea tovărășie, este o altă chestiune.

De aceea, ciudat soi de expediție, în orice caz!

— Bagă de seamă, dom' Jarsper, la mușuroiul ăla de lângă poartă.

— Am văzut. Dar ce e?

— Var.

Domnul Jasper se opri și-l aștеptă pe Durdles, care întârzia în urmă, să vină.

— Ăsta e var nestins?

— Da! încuviință Durdles, destul de nestins ca să-ți roadă încălțările, și dacă-i cum trebuie, destul de nestins ca să-ți roadă oasele.

Pornesc la drum, trecând pe lângă ferestrele hanului „La doi gologani” și pătrund, sub clar de lună, în Via călugărilor. După ce o străbat, ajung la Casa parohială, cea mai mare parte cufundată în umbră, până când luna avea să se ridice mai mult pe cer.

Aud zgomotul unei uși care se închide, și doi bărbați ieșind. Sunt domnul Crisparkle și Neville. Jasper, cu un zâmbet ciudat și neașteptat pe buze, puse o mână în pieptul lui Durdles, oprindu-l locului.

La capătul clădirii unde umbra era deasă, cu toată lumina, se afla o ruină din vechiul zid pitic care nu trecea de înălțimea pieptului, singura rămășiță din împrejmuirea grădinii de odinioară, ajunsă astăzi loc de trecere. Jasper și Durdles ar fi trecut zidul numaidecât, dar oprindu-se rămaseră dinapoia lui.

— Cei doi au ieșit să se plimbe, rosti Jasper, în șoaptă. Vor ajunge îndată în partea luminată de lună. Să rămânem liniștiți unde ne aflăm, altminteri ne-ar reține sau ar veni după noi, mai știi.

Durdles încuviință din cap și se apucă să mestece câte ceva din traistă. Jasper își împreună brațele peste zid, cu bărbia sprijinită pe ele și stătea la pândă. Nu-l preocupa clericul, el îl urmărea pe Neville, ca și cum îl ochise parcă

prin cătarea unei puști încărcate și acum era gata-gata să tragă. Chipul lui exprima un soi de forță distructivă, în așa măsură, încât până și Durdles se opri din mestecat și se uita la el cu dumicatul nemestecat în gură.

Între timp domnul Crisparkle și Neville continuau să se plimbe în sus și în jos, discutând. Nu se auzea tot timpul ce vorbeau; domnul Jasper, însă, își și deslușise numele pronunțat în câteva rânduri.

— Suntem în prima zi a săptămânii, se auzi limpede vocea domnului Crisparkle, când se reîntoarseră, iar ultima zi e ajunul Crăciunului.

— Vă puteți bizui pe mine, domnule...

Ecoul era înlesnit în locul acela, dar apropiindu-se ceva mai mult, glasurile lor deveneau iarăși nedeslușite. Cuvântul „încredere" sfârtecat de ecouri, putând fi reconstituit, totuși, fusese rostit de domnul Crisparkle. Când se apropiară și mai mult, se auzi această frântură de răspuns:

— Încredere... încă nemeritată, dar care va fi, domnule...

Când iarăși se întoarseră, Jasper își auzi din nou numele, în legătură cu următoarele cuvinte, venind din partea domnului Crisparkle:

— Nu uita ce ți-am spus, mi-am pus obrazul pentru dumneata...

Apoi din nou nu se mai auzea ce vorbesc! O clipă se opriră, după care Neville spunea parcă ceva plin de însuflețire. Când începură iar să meargă, Jasper îl văzu pe domnul Crisparkle privind spre cer și arătând într- acolo cu degetul. Pe urmă, încet, încet, se făcură nevăzuți, ieșind din raza lunii, către celălalt capăt al clădirii.

Jasper nu se clinti din loc până ce aceștia nu se

depărtaseră bine. Abia atunci se întoarse spre Durdles, și izbucni într-un hohot de râs. Durdles care nu-și înghițise încă dumicatul și care nu găsea nimic de râs, se holbă la domnul Jasper, până când acesta își lăsă capul pe braț, ca să-și înăbușe râsul. Durdles dădu dumicatul repede pe gât, fără să-i pese deloc că o să i se aplece cumva.

Prin locurile acelea stinghere era puțină zarvă sau mișcare după ce se întuneca. Era destul de puțină și în toiul zilei, iar noaptea barem nici nu exista.

În afară de faptul că Strada Mare mai umblată, mai gălăgioasă – aproape paralelă cu aleea unde se aflau cei doi (despărțite prin străvechea catedrală care se înălța între ele) și fiind totodată artera naturală de circulație comercială din Cloisterham – peste bătrânul edificiu, peste curtea bisericii, peste cimitir se așternea, la căderea întunericului, o tăcere înfricoșătoare, pe care puțini oameni s-ar fi încumetat s-o înfrunte. Întrebați-i pe primii o sută de cetățeni din Cloisterham, întâlniți la amiază, întâmplător pe stradă, dacă cred în strigoi, ei vă vor răspunde că nu, dar puneți-i să aleagă, noaptea, între curtea sumbră a catedralei și cartierul cu prăvălii și veți vedea că nouăzeci și nouă din ei vor opta pentru drumul mai lung și mai frecventat. Cauza acestei preferințe nu poate fi găsită în vreuna din superstițiile de prin partea locului legată de curtea bisericii – deși o doamnă misterioasă, cu un copil în brațe și o funie atârnându-i de gât, a fost văzută, hoinărind pe acolo, de diferite persoane, la fel de intangibile ca și ea – ci s-ar cuveni să fie căutată în repulsia înnăscută a țărânei însufleţite cu răsuflarea vieții față de țărână din care suflul vieții a zburat; de asemenea, în cugetarea foarte răspândită și aproape îndeobște cunoscută: „Dacă morții pot deveni

cumva vizibili pentru cei vii, asemenea locuri sunt, pesemne, cele bântuite de ei, de aceea eu, care sunt viu, am s-o șterg de pe aici cât mai iute cu putință."

Prin urmare, când domnul Jasper și Durdles se opriră să se uite în jur, înainte de a coborî în criptă, printr-o ușiță laterală, de la care Durdles avea cheia, tot spațiul luminat de lună din fața ochilor lor era pustiu. Se putea crede că fluxul vieții fusese zăgăzuit chiar de casa domnului Jasper. Murmurul curentului se auzea dedesubt, dar niciun val nu trecea pe sub arcadă. Deasupra ardea lampa, răspândind de după perdele o lumină roșietică ca și cum clădirea ar fi fost un far.

Ei intrară, și după ce încuiară ușa pe dinăuntru, coborâră treptele dărăpănate, ajungând în criptă. Nu aveau nevoie de felinar, pentru că luna bătea chiar în ferestrele boltite, fără geamuri, ale căror cercevele fărâmate schițau pe jos fel de fel de forme. Pilonii grei care susțineau acoperișul aruncau umbre întunecate, dar pe tot spațiul dintre ei se întretăiau dâre de lumină. Umblară în sus și-n jos trecând peste aceste dâre; Durdles îi dădea zor într-una cu „moșnegii" lui, pe care ținea morțiș să-i dezgroape și să dărâme un zid, fiind de părere că o să nimerească peste o „familie întreagă de-al de ăștia", încremenită și ascunsă în țărână, întocmai ca și cum el ar fi fost un prieten apropiat al familiei.

La un moment dat, tăcerea lui Durdles fu învinsă de clondirul – adus de domnul Jasper – îmbrăcat în împletitură de răchită, care circula, nestânjenit – adică, mai bine zis, al cărui conținut intrase nestânjenit în „circulația" domnului Durdles. Cât despre domnul Jasper, acesta nu făcea decât să-și clătească gura și apoi să arunce lichidul afară.

Urmau să urce în turnul cel mare. Pe trepte, ajungând la

nivelul catedralei, Durdles făcu o pauză și mai trase o dușcă spre a prinde puteri noi. Scara era foarte întunecată, dar din beznă se putea vedea dârele de lumină peste care trecuseră. Durdles se așeză pe o treaptă. Domnul Jasper se așeză și el pe alta. Mirosul sticlei cu îmbrăcăminte de răchită (care a intrat, nu se știe cum, în posesia lui Durdles) lăsă de îndată impresia că i-a fost scos dopul – acest lucru el îl descoperi nu prin văz, pentru că nici nu se zăreau unul pe altul. Și totuși, când să vorbească ei se întorceau unul către celălalt, ca și cum chipurile lor ar fi putut comunica.

— Asta mai zic și eu băutură, dom' Jarsper!

— Sper că e foarte bună. De aceea am și cumpărat-o.

— Nu s-arată, vezi, moșnegii, nu s-arată, dom' Jarsper!

— Dacă ar face-o, ar fi și mai multă harababură pe lumea asta.

— Eh, *atunci* lucrurile s-ar amesteca, recunoscu Durdles. Făcu o pauză după această observație ca și cum gândul la strigoi nu se întâmplase să-i mai apară într-o lumină atât de stânjenitoare, chiar și lui, de când se știa pe lume.

— Da 'mneata crezi că ezixtă strigoi și pentru lucruri, nu numai pentru bărbați și femei?

— Ce lucruri? Straturi de flori și stropitori? Cai și hamuri?

— Nu... Zgomote.

— Ce zgomote?

— Strigăte.

— Cum adică strigăte? „Haine vechi", „spoi tingiri"?

— Nu, țipete, vreau să zic. Uite, am să-ți spun, dom' Jarsper. Stai o clipă până-mi pun sticla cum trebuie. Se auzi limpede cum dopul era scos din nou... și apoi din nou așezat la loc. Așaa! Ei, *acuma,* da! Anu' trecut pe vremea

asta, doar câteva zile mai încolo, se brodea să fac și eu ce se cuvine să facă tot omu' în anotimpu' ăsta, adicătelea de Crăciun... când, tocmai atunci și-a găsit să se ia rău de mine băieșii din oraș. Pân-la urmă m-am fofilat și-am ajuns aici. Și-aici m-a pălit somnu'! Și ce crezi că m-a trezit? O năluc㠄 de țipăt. Năluca unui zbieret de te trecea fiori reci, care zbieret a fost urmat de năluca unui urlet de câine; urletu' prelung și sfâșietor a unui câine atunci când moare cineva. Așa am *petrecut* eu ajunu' de Crăciun acu' un an.

— Și ce vrei să spui cu asta? Întrebarea era pusă pe un ton răstit, chiar violent, poate.

Vreau să zic că am umblat peste tot și-am aflat că nicio altă ureche de om viu nu auzise nici țipătu' da' nici urletu'. De-aia zic eu că amândouă era năluci... și de ce mi-a fost dat tocmai mie să am de-a face cu ele, nu m-am dumirit nici până azi.

— Eu te credeam altfel de om, rosti Jasper, dispreţuitor.

— Tot așa și eu mă credeam, răspunse Durdles cu calmul lui obișnuit; și cu toate astea pă mine a căzut bobii.

Jasper se ridică brusc de jos, îl mai întrebă ce voia să spună, apoi:

— Haide, o să înghețăm aici, dă-i drumul înainte.

Durdles se supuse, fără prea mare stabilitate pe picioare, deschise ușa din capul scărilor, cu cheia de care se mai slujise o dată, dând astfel înspre tinda catedralei, pe un loc de trecere din dreptul corului.

Aici, luna bătea din nou atât de puternic încât culorile vitrourilor din preajmă se proiectau pe fețele lor. Durdles, ținând ușa deschisă ca să vină și tovarășul său, avea o înfățișare de strigoi ieșit din mormânt, cu o dungă stacojie pe chip și o pată galbenă care-i juca pe frunte. El suportă

însă nepăsător privirea atentă a însoțitorului său, deși se prelungi tot timpul cât Jasper se scotoci prin buzunar în căutarea unei chei încredințate lui pentru a deschide grilajul de fier, pe unde urmau să pătrundă ca să poată ajunge la scara din turnul cel mare.

— Ți-e destul să duci numai cheia asta și clondirul, spuse el, dându-i cheia lui Durdles. Dă-mi mie traista aceea. Eu sunt mai tânăr și mai sprinten ca dumneata.

Durdles șovăi o clipă între traistă și sticlă, dar acordă preferință sticlei, socotind-o un tovarăș mult mai plăcut, și încredință merindea camaradului său de explorare.

Porniră apoi să urce scara în spirală de la turnul cel mare, treabă obositoare pentru că mereu-mereu coteau, lăsau capetele în jos ca să se folosească de treptele de deasupra sau de stâlpul masiv de piatră de după care se înșuruba scara.

Durdles aprinse felinarul desprinzând din zidul rece și dur o scânteie din acel foc minunat care stă ascuns în orice, și, conduși de această rază de lumină, urcau anevoie prin colb și păienjeniș.

Drumul acesta ducea prin locuri stranii.

De două sau de trei ori nimeriră în niște galerii cu bolți joase, de unde puteau privi tinda bisericii scăldată în razele lunii și unde Durdles, vânturând felinarul, lumina capetele cețoase de îngeri care împodobeau firidele, și care parcă îi urmăreau pas cu pas.

Deodată s-au trezit într-un loc unde scara se îngusta și devenea mai abruptă; simțeau suflul nopții deasupră-le și cârâitul vreunei stăncuțe sau ciori speriate urmat de o bătaie greoaie din aripi într-un spațiu închis, stârnind nor de praf și paie peste capetele lor.

În fine, lăsând felinarul înapoia unei trepte – pentru că era mare curent acolo – priviră de sus orașul Cloisterham, atât de frumos sub clar de lună: cu ruinele monumentelor și sanctuarele morților din preajma turnului, apoi, în depărtare, cu pâlcul de case destinate celor vii, îmbrăcate în mușchi, din cărămidă roșie și acoperiș de țiglă, cu râul șerpuind, pierzându-se în zare, hăt, până către izvoare și bulucindu-se învolburat încoace, știind că se apropie de mare.

Ce expediție nemaipomenită!

Jasper (ca și până acum mișcându-se încetișor fără niciun motiv vădit) contempla priveliștea și mai cu seamă partea liniștită peste care catedrala își arunca umbra. Dar el se uita la Durdles cu aceeași curiozitate, iar Durdles era conștient la răstimpuri, de ochiul lui scrutător.

Doar la răstimpuri, pentru că Durdles începuse să moțăie. Așa precum aeronauții, atunci când vor să se înalțe, reduc din balastul pe care-l poartă, tot astfel și Durdles la urcuș, se descotorosi de conținutul clondirului îmbrăcat cu împletitură de răchită. Aținea de-a-n picioarele, curmându-și firul vorbei. Ba mai grăia și în dodii. Își închipuia că pământul la atât de mare distanță, jos, se află pe același plan cu platforma turnului și voia nici mai mult nici mai puțin s-o ia razna prin văzduh.

Cam astfel stăteau lucrurile când au început să coboare.

Dar cum aeronauții sporesc balastul când vor să coboare, la fel Durdles se împovăra și el cu mai mult lichid din clondirul îmbrăcat în împletitură de răchită, ca să vină mai lesne în jos.

Ajunși la grilajul de fier îl încuie din nou – dar nu înainte ca Durdles să se fi împiedicat de două ori și o dată să-și

zdrelească o sprânceană – coborâră iarăși în criptă, cu credința că o să iasă așa cum au intrat. Dar, redevenind la dârele de lumină, Durdles era atât de nesigur pe picioare și în vorbă încât tot împleticindu-se căzu, sau poate chiar el se aruncă, lângă unul din stâlpii aceia greoi, nu cu mult mai greoi decât el, rugându-se nedeslușit de tovarășul lui să-l lase să închidă un ochi.

— N-am încotro, răspunse Jasper, aici și așa n-o să te părăsesc. Închide-l și între timp eu mă plimb pe aici.

Durdles adormi numaidecât și în somn, avu un vis. Era numai un vis? Ținând seamă de întinderea vastă a tărâmului de vis și plăsmuirile sale minunate, acesta nu e remarcabil decât prin faptul că-i neobișnuit de frământat și neobișnuit de real. Durdles visa că stătea culcat acolo și cu toate că dormea, el număra totuși pașii tovarășului lui care umbla încoace și încolo. Visa că pașii se pierdeau în timp și spațiu și că ceva îl atingea pe el și acest ceva îi căzu din mână. Auzi apoi un clinchet, bâjbâi peste tot... visa că rămăsese singur multă vreme, până când dârele de lumină își schimbară direcțiile pe măsură ce luna înainta pe făgașul ei. După starea de somnolență încercă o senzație neplăcută de frig, se trezi de durere și dădu cu ochii de dârele de lumină, care într-adevăr își schimbaseră locul, întocmai cum visase. Jasper se plimba printre aceste dâre, dând din mâini și picioare.

— Uuf! exclamă Durdles, alarmat fără să aibă de ce.

— Te-ai trezit, în sfârșit? rosti Jasper, venind spre el. Dar mult ai mai ținut închis ochiul!

— Daa?

— Slavă Domnului, a trecut oarecare timp!

— Cât e ceasul?

— Ia stai, ceasul din turn trebuie să bată!

Ceasul bătu patru sferturi, și apoi se auzi clopotul cel mare.

— Două, strigă Durdles, ridicându-se de jos de-a bușilea. De ce n-ai căutat să mă trezești, dom' Jarsper?

— Cum să nu, dar era ca și când aș fi încercat să trezesc un mort... pe unul din familia dumitale de morți din colțul acela.

— M-ai mișcat puțin?

— Dacă te-am mișcat! Cum nu, te-am zgâlțâit.

Durdles își aducea aminte că se simțise atins de ceva în somn, se uită pe jos și văzu cheia ușii de la cavou chiar lângă el.

— Te-am scăpat jos, nu-i așa? spuse, ridicând cheia și amintindu-și o parte din vis.

Își adună toate puterile ca să se țină pe picioare, drept, sau măcar într-o poziție cât putea el de dreaptă; din nou își dădu seama că era urmărit de tovarășul lui.

— Ei bine, rosti Jasper, ești gata? Te rog, nu te grăbi.

— Lasă-mă să-mi pui bine traista, dom' Jarsper, și sunt al 'mneatale.

În timp ce-și legă iarăși traista, băgă încă o dată de seamă că e observat îndeaproape.

— De ce mă bănuiești, dom' Jarsper? întrebă, cu nemulțumirea bețivului. Cine are vreo bănuială asupra lui Durdles să spună!

— N-am niciun fel de bănuială asupra dumitale, domnule Durdles. Dar am unele bănuieli că sticla mea a fost plină cu ceva mai tare decât am fi crezut vreunul din noi. Și mai am o bănuială, adăugă Jasper, luând sticla de la pământ și întorcând-o cu fundul în sus, anume că e goală.

Durdles catadicsi să râdă de această glumă. Continuă să chicotească după ce isprăvi cu râsul, dojenindu-se singur, parcă în legătură cu forţa lui de băutor. Se tăbârci până la uşă şi o descuie. Ieşiră împreună; Durdles o încuie din nou şi puse cheia în buzunar.

— Mii de mulţumiri pentru noaptea asta curioasă şi interesantă, spuse Jasper, dând mâna cu el. Ştii să te descurci până acasă?

— Ba bine că nu! răspunde Durdles. Dacă l-ai jigni pe Durdles ca să-i arăţi drumu' spre casă, el nici nu s-ar mai duce acasă...

Durdles nu se duce acasă până-n zori;
Şi apoi, deloc nu se mai duce acasă...

Durdles nu se mai duce acasă.

Vorbea pe un ton sfidător.

— Atunci, noapte bună.

— Noapte bună, dom' Jarsper.

Fiecare porni pe drumul său, când un fluierat ascuţit destrămă liniştea, şi o voce începu să ţipe:

Păzea! Păzea! Păzea!
Te-am prins...
E trecut de zece...
Păzea! Păzea Păzea!
Dacă n-o ştergi de-aici,
Te-alung cu pietre.
Se aude cântatul cocoşilor – trezeşte-te...
Păzea! Păzea! Păzea!

Numaidecât după aceea, o ploaie de pietre se abătu asupra zidului catedralei, iar neastâmpăratul de băiat se zărea peste drum, țopăind sub clar de lună.

— Ce! diavolul ăsta de băiat ne-a pândit și acum!? strigă Jasper, cuprins îndată de o mânie atât de puternică, de parcă și el ar fi fost un diavol mai bătrân. Cred că l-aș face una cu pământul pe diavolul ăsta împieliţat. Și așa o să și fac!

Fără să se sinchisească de ploaia de pietre, deși îl lovise nu numai una, se repede la Deputy, îl înșfacă de guler și încearcă să-l târască după el. Dar Deputy nu se dă așa ușor bătut. Înțelegând în chip diabolic poziția lui cea mai prielnică, de îndată ce se văzu apucat de gât, își încovoie picioarele, silindu-l pe agresor să-l țină suspendat în aer. Atunci începu să horcăie, să se zvârcolească din tot trupul, să se zbată ca și cum ar fi simțit primele semne ale sugrumării. Jasper trebui să-l lase jos. De îndată ce Deputy se puse pe picioare, se dădu după Durdles, și scrâșnind din dinți, mâniat, începu să zbiere, cu îndărătnicie, cât îl ținea gura:

— Am să-ți crăp ochii! Am să ți-i scot! Dacă nu te-oi orbi, să nu-mi zici mie pă nume! În același timp, tot sărind în spatele lui Durdles și zborșindu-se la Jasper, când dintr-o parte, când dintr-alta, era gata, dacă s-ar fi năpustit asupra lui, să o zbughească în orice direcție, descriind tot soiul de curbe, și în cazul în care l-ar fi dovedit până la urmă, să se târască prin colb și să strige: „Ei, zi-i, dă în mine, acu' cât îs jos! Hai, zi-i!"

— Nu lovi băiatu', dom' Jarsper, stărui Durdles, ocrotindu-l. Vino-ți în fire!

— Ne-a urmărit toată noaptea, din clipa în care am venit!

— Minciună, nu v-am urmărit, răspunse Deputy, în felul lui politicos de a se împotrivi.

— Tot timpul ne-a dat târcoale!

— Minciuni, n-am dat târcoale, îi întoarse vorba Deputy. Tocmai ieșisem și eu să iau oleacă de aer când v-am văzut ieșind din catindrală. Și dacă...

Păzea! Păzea! Păzea!
Te-am prins!
E-trecut-de zece!...

(în ritmul obișnuit și țopăind, deși tot dinapoia lui Durdles) – și dacă v-am văzut, ce, e vina *mea?*

— Atunci du-l acasă, se răsti Jasper, cu toate că făcea mari eforturi să se stăpânească, și piei odată din ochii mei!

Deputy, după ce mai trase un fluierat ascuțit pentru a-și exprima mulțumirea, începu să dea mai încetișor cu pietre în domnul Durdles, luându-l pe respectabilul gentleman din urmă cu pietre, în drum spre casă, ca pe o vită îndărătnică.

Domnul Jasper se duse acasă, îngândurat.

Și astfel, cum totul are un sfârșit, și expediția aceasta inexplicabilă a ajuns la capăt – deocamdată.

CAPITOLUL XIII

CUM NU SE POATE MAI BINE PENTRU AMÂNDOI

Instituția domnișoarei Twinkleton se afla în preajma intrării în faza liniștei și a seninătății. Vacanța Crăciunului bătea la ușă. Ceea ce cândva, și nu prea de mult, era numit chiar și de către erudita domnișoară Twinkleton în persoană „jumătate de an" avea acum să se numească în chip mai elegant și mai conform cu stilul strict universitar „semestru". Semestrul urma să se încheie a doua zi.

O delăsare vizibilă în privința disciplinei pătrunsese de câteva zile în Casa Maicilor. În dormitoare aveau loc reuniuni pentru cină și o limbă garnisită cu legume fusese tăiată cu un foarfece și era oferită fiecărei fete cu ajutorul fierului de frizat. Au fost de asemenea distribuite porții de marmeladă pe niște farfurioare confecționate din hârtie creponată pentru zulufi; s-a băut și vin de ciuboțica-cucului dintr-un păhăruț bondoc care servea ca măsură micuței Rickitts (o fetiță de o constituție plăpândă) pentru a-și lua zilnic picăturile feruginoase.

Slujnicele au fost mituite cu tot soiul de crâmpeie de panglici, câteva perechi de pantofi mai mult sau mai puțin scâlciați, ca să nu mai vorbim de resturile de prăjituri gustoase pe care le găseau prin paturi.

Cu această ocazie festivă au fost îmbrăcate costumele cele mai fistichii, ba chiar cutezătoarea domnișoară Ferdinand a uimit adunarea printr-un solo însuflețit,

executat la pieptene-și-hârtie-creponată-pentru-zulufi, până în clipa când fusese înăbușită sub propria ei pernă, de către doi călăi cu părul în vânt.

Dar acestea nu au fost singurele semne care vesteau momentul apropiatei dispersări. Apăruseră cuferele în odăile de dormit (fapt interzis în oricare altă epocă); și sumedenia lucrurilor de împachetat oferea o izbitoare disproporție cu numărul geamantanelor care trebuia să le cuprindă. Fel de fel de fleacuri, creme și pomezi, ace de păr erau distribuite servantelor, cu mărinimie, cu condiția inviolabilității secretului; fetele făceau schimb de confidențe, privind tineretul de aur al Angliei, așteptat să fie poftit „acasă" cu primul prilej. Domnișoara Giggles (lipsită de sensibilitate), declarase că, în ce o privea, va întâmpina orice omagiu, venit din partea tineretului de aur, cu o strâmbătură – dar felul de a zâmbi al acestei tinere persoane a fost dezaprobat de o majoritate covârșitoare.

Ultima seară înaintea vacanței totdeauna se socotea un act de bravură ca nimeni să nu se culce, și să se încurajeze apariția strigoilor în fel și chip. Dar acest legământ era călcat în mod invariabil și toate domnișoarele se duceau la culcare foarte devreme și se trezeau dis-de-dimineață.

Ceremonia finală avea loc la ora douăsprezece, în ziua plecării. Atunci, domnișoara Twinkleton asistată de doamna Tisher ținea o recepție chiar în salonul din apartamentul ei (globul terestru și cel al firmamentului erau dinainte acoperite cu olandă cafenie), unde pahare cu vin alb și farfurii cu prăjituri de casă, tăiate felioare, erau rânduite pe masă. Domnișoara Twinkleton rostea apoi:

— Domnișoarelor, trecerea unui alt an ne-a adunat în această perioadă a sărbătorilor când primele simțăminte ale

firii noastre, care tresaltă în... (de fiecare dată domnișoara Twinkleton era cât pe ce să adauge în „sânul” nostru, dar totdeauna se oprea tocmai când să pronunţe acest cuvânt, înlocuindu-l cu în „inima” noastră) inimă; în inima noastră. Hm!... Trecerea încă a unui an, domnișoarelor, ne-a adus în situaţia de a face o pauză în studiile noastre – studiile noastre, să sperăm, de o calitate superioară – și, precum marinarul în barca lui, luptătorul în cortul lui, deținutul în temnița lui și călătorul în diferitele lui vehicule, am tânjit după căminul nostru. Să repetăm și noi, cu acest prilej, versurile de început ale impresionantei tragedii a domnului Addison:

La orizont zorii mijesc, iar
dimineața se revarsă
Și norii groși străpung, purtând pe
aripi ziua,
Măreața, superba zi...

Nu, nu așa. Din orizont până-n zenit totul e *couleur de rose*[29], căci totul ne vorbește de rude, de prieteni. De i-am găsi prosperi așa cum *ne* așteptăm; de *ne-ar* găsi prosperând așa cum *se* așteaptă! Domnișoarelor, nu ne rămâne acum, cu toată afecţiunea pe care o avem unele față de altele, decât să ne urăm la revedere și fericire, până ce iar vom fi împreună. Și când va veni timpul să ne reluăm activitatea, care (aici, se instala un sentiment de tristeţe generală)... activitate care... activitate care... să ne amintim de ceea ce a rostit acel general spartan, în vorbe prea cunoscute pentru

29-Trandafiriu. (fr.).

a mai fi repetate, în bătălia... ar fi inutil să o mai numim...

Slujnicele din acest așezământ, împodobite cu bonetele lor cele mai frumoase, aduceau tăvile; tinerele domnișoare sorbeau din cupe, ciuguleau câte ceva, iar trăsurile comandate începeau să tragă la scară. Clipa despărțirii nu era departe. Domnișoara Twinkleton, sărutând fiecare elevă pe obraz, le încredința câte o scrisoare nespus de frumoasă, adresată celei mai apropiate rubedenii, având la unul din colțuri „cu cele mai bune complimente din partea domnișoarei Twinkleton". Înmână această misivă cu un aer care înlătura ideea că ar fi existat vreo legătură cu nota de plată, ci că dimpotrivă, conținea cine știe ce surpriză delicată și agreabilă.

Rosa asistase de atâtea ori la asemenea despărțiri; cunoștea așa de puțin despre un alt cămin încât era mulțumită să rămână acolo unde se afla, mai mulțumită ca niciodată, având alături pe noua ei prietenă. Și totuși, în această prietenie nouă lipsea ceva, care nu putea s-o lase indiferentă. Helena Landless, fiind de față în momentul dezvăluirilor făcute de fratele ei despre Rosa și angajându-se, sfătuită de domnul Crisparkle, să păstreze tăcerea, ocolea orice aluzie la numele lui Edwin Drood.

Pentru Rosa era o taină motivul care o făcea să se ferească atât, cu toate că faptul nu-i trecea câtuși de puțin neobservat. Ar fi putut să-și mai ușureze inima năpădită de îndoieli și ezitări, făcând din Helena o confidentă a ei. Dar, așa cum stăteau lucrurile, nu avea nicio șansă, putea cel mult să chibzuiască asupra propriilor ei dificultăți și să se întrebe mereu până când o să tot evite de a pronunța numele lui Edwin, mai ales acum când știa – pentru că îi spusese – că cei doi tineri se vor împăca după reîntoarcerea

lui Edwin Drood.

Era un tablou nostim să vezi atâtea fete drăguțe în veranda răcoroasă de la Casa Maicilor, sărutând-o pe Rosa, iar făptura aceea radioasă privindu-le (fără să-și dea seama că fețele viclene, sculptate, de pe la streșini și cornișe se zgâiau la ea), și făcând cu mâna un semn de bun rămas spre trăsurile care porneau la drum, ca și cum ar fi reprezentat spiritul tinereții trandafirii rămas credincios acestui lăcaș pentru a păstra luminoasă și vie flacăra vieții, pe timpul despărțirii. Strada Mare, răgușită, se învioră de glasurile argintii care strigau pe toate tonurile:

— La revedere, dragă Boboc de Trandafir!

Imaginea tatălui domnului Sapsea de deasupra ușii din față părea să spună trecătorilor: „Domnilor, dați toată atenția fermecătoarei făpturi rămasă singură și purtați-vă cu o noblețe demnă de acest prilej!”

Apoi strada, atât de neobișnuit de scânteietoare, de tânără, care vuia plină de prospețime, pentru câteva clipe, se potoli și își căpătă din nou sobrietatea, orașul Cloisterham reluându-și aspectul de totdeauna.

Dacă Rosa aștepta acum sosirea lui Edwin, cu inima tulburată, Edwin pe de altă parte nu era mai liniștit. Cu mult mai puțin ferm în proiectele sale decât față de o frumusețe copilărească, proclamată cu urale regina așezământului domnișoarei Twinkleton, el avea conștiință, și domnul Grewgious i-o ascuțise. Convingerile neclintite ale acestui domn despre ceea ce era bine și ceea ce era rău în situația lui nu trebuiau să fie nici disprețuite, nici luate în derâdere. Ele nu puteau fi strămutate. Dacă nu era masa de la Staple Inn, și inelul pe care îl avea în buzunarul de la piept al hainei, ar fi așteptat să vină ziua nunții fără niciun

răgaz de chibzuire, pe deplin încredințat că totul o să meargă strună, de la sine. Dar confruntarea gravă cu realitatea, cu ceea ce datora celei în viață și defunctei, îl făcuse să șovăie. Trebuia să-i dea inelul Rosei, sau să-l restituie. Odată intrat pe această cale de acțiune fără ieșire, curios, se simțea dispus, ca niciodată, să privească pretențiile Rosei asupra lui mai lipsite de egoism ca niciodată, se simțea mai puțin sigur pe sine ca oricând, față de zilele când nu se sinchisea de nimic.

„Voi ține seamă de ceea ce are să spună și de cum vor evolua lucrurile", a fost hotărârea lui, pe care o luă în drum spre Casa Maicilor. „Orice s-ar întâmpla, n-am să uit vorbele domnului Grewgious și mă voi purta cum se cuvine față de cea în viață și față de defunctă..."

Rosa era îmbrăcată pentru plimbare. Îl aștepta. Era o zi cu soare, dar rece, și domnișoara Twinkleton o autorizase, binevoitoare, să iasă la aer. Așa încât ei plecară împreună, înainte de a fi fost necesar, atât pentru domnișoara Twinkleton cât și pentru înalta preoteasă doamna Tisher, de a mai face până și mica lor jertfă obișnuită pe altarul bunei-cuviințe.

— Dragul meu Eddy, spuse Rosa, când au cotit din Strada Mare și au dat în aleile liniștite din vecinătatea catedralei și a râului, *vreau* să-ți spun ceva foarte serios. Ceva la care m-am gândit de multă, multă vreme.

— Și eu vreau să vorbesc serios cu tine, Rosa dragă... adică să fiu serios, cât se poate de serios.

— Mulțumesc, Eddy. Și n-ai să-mi iei în nume de rău dacă încep eu întâi, nu-i așa? N-ai să consideri că vorbesc numai pentru mine dacă încep eu prima? Ar fi un act lipsit de generozitate, nu-i așa? Și eu știu că ești generos!

— Sper, rosti el, că nu sunt lipsit de generozitate față de tine, Rosa.

Nu-i mai spunea Pussy și niciodată n-avea să-i mai dea acest nume.

— Și n-avem de ce ne teme, continuă Rosa, că o să ne certăm, nu-i așa? Poate că, Eddy (spuse, prinzân-du-l de braț), există atâtea motive ca să fim îngăduitori unul cu altul!

— Chiar așa vom fi, Rosa.

— Ești bun, dragul meu! Eddy, hai să fim curajoși. Hai să ne schimbăm de azi încolo în frate și soră.

— Niciodată în soț și soție?

— Niciodată.

Timp de câteva clipe niciunul din ei nu mai scoase un cuvânt. După această pauză el spuse, cu oarecare efort:

— Știu, desigur, Rosa, că amândoi ne-am gândit la acest lucru și onoarea mă silește, bineînțeles, să-ți mărturisesc deschis că nu tu ai nutrit prima acest gând.

— Nici tu, dragă, replică Rosa pe un ton patetic și serios. S-a ivit odată la amândoi. Tu nu ești cu adevărat fericit în legătura noastră și nici eu nu sunt cu adevărat fericită. Oh, sunt atât de necăjită... atât de necăjită! Și izbucni în lacrimi.

— Și eu sunt grozav de necăjit, Rosa. Grozav de necăjit pentru tine.

— Și eu pentru tine, bietul meu prieten! Și eu pentru tine.

Acest simțământ juvenil și plin de puritate, simțământul acesta delicat și duios al unuia față de celălalt, atrase după sine recompensa, făcându-i să vadă într-o lumină mai blândă situația în care se aflau. Relațiile dintre ei nu păreau să aibă în această lumină nimic voit, unilateral, ori

capricios, sau nelalocul său, ele căpătaseră o anumită elevaţie, devenind ceva mai pline de devotament, mai onorabile, mai afectuoase şi autentice.

— Dacă am fi ştiut de ieri, rosti Rosa ştergându-şi ochii, şi am ştiut ieri, şi în atâtea şi atâtea rânduri, că eram departe de a ne potrivi unul cu altul în aceste relaţii pe care nu noi le-am stabilit... ce altceva mai bun ne rămâne de făcut astăzi decât să le schimbăm? E firesc să fim necăjiţi, şi vezi cât de necăjiţi suntem amândoi; dar, cu atât mai bine, să fim acum necăjiţi, nu mai târziu!

— Când, Rosa?

— Când ar fi prea târziu. Pentru că atunci am fi şi mânioşi.

Din nou se aşternu tăcerea.

— Şi ştii, spuse Rosa cu inocenţă, atunci nu m-ai mai putea iubi, pe câtă vreme acum mă poţi iubi mereu, pentru că nu-ţi sunt o povară, sau o grijă în plus. La fel şi eu pot să te iubesc, iar sora ta n-are să te mai tachineze şi nici n-o să mai râdă de tine. Mi s-a întâmplat adesea asta până a nu fi sora ta, şi te rog să mă ierţi.

— Să nu ducem lucrurile prea departe, Rosa. Altminteri ar trebui să fiu aşa de mult iertat, că nici nu vreau să mă mai gândesc.

— Nu, nu, într-adevăr, Eddy, eşti prea aspru cu tine, generosul meu prieten. Hai să ne aşezăm, frate, pe ruinele acelea şi dă-mi voie să-ţi spun ce s-a petrecut cu noi. Cred că ştiu, pentru că m-am gândit la asta de când ne-am văzut ultima oară. Îţi plăceam, nu-i aşa? Mă socoteai o fetiţă drăgălaşă?

— Toată lumea te socoteşte astfel, Rosa.

— Daa? Îşi încreţi fruntea, stând pe gânduri o clipă, apoi

se lumină din nou, exprimând acest mic raționament: Mă rog, să zicem că-i așa. Desigur, nu era de ajuns să gândești despre mine întocmai ce gândesc alții despre mine, nu-i așa?

Nu pusese punctul pe i. Încă nu.

— Chiar asta vreau să-ți spun. Exact ceea ce s-a petrecut cu noi, reluă Rosa. Ți-am plăcut foarte mult, și te-ai obișnuit de mic copil cu mine, și cu ideea că ne vom căsători. Ai acceptat situația ca pe ceva inevitabil, nu-i așa? Așa trebuia să fie, gândeai tu, și la ce bun să mai discuți sau să te zbați?

Era ceva nou și ciudat să se vadă prezentat sieși atât de clar, într-o oglindă pe care ea i-o ținea dinainte. Totdeauna, cu ea, avusese un aer protector, privind cu superioritate gradul ei de deșteptăciune feminină. Să fi fost acesta oare încă un exemplu de fundamentală eroare în condițiile în care fuseseră împinși, treptat-treptat, să se lege pe viață?

— Tot ce am zis despre tine, Eddy, e adevărat și pentru mine. Dacă nu era așa, n-aș fi îndrăznit să-ți spun. Singura deosebire între noi este că, încetul cu încetul, am deprins obiceiul să mă gândesc la acest subiect în loc să-l înlătur. Vezi, eu nu sunt așa de ocupată ca tine, și nu am atâtea lucruri la care să reflectez. De aceea m-am gândit foarte mult la acest subiect pentru care am vărsat și multe lacrimi (deși tu n-ai nicio vină, bietul meu prieten) – când pe neașteptate, tutorele meu a venit aici să mă pregătească pentru a părăsi Casa Maicilor. Am căutat să-l fac să priceapă că nu luasem încă o hotărâre definitivă, dar am șovăit, pierzând ocazia, iar el nu m-a prea înțeles. E un om cumsecade însă, foarte cumsecade. Mi-a arătat cu atâta bunăvoință, și totuși cu atâta forță, cât de serios trebuie să

privim situaţia în care ne aflăm, încât m-am decis să-ţi vorbesc, de îndată ce vom fi din nou singuri şi vom avea prilejul să ducem o discuţie cu toată gravitatea. Iar dacă adineauri ţi s-a părut cumva că am trecut prea repede la acest subiect, aşa, netam-nesam, să nu crezi că mi-a fost lesne, Eddy, nu, nu, mi-a venit foarte, foarte greu, şi îmi pare rău, rău de tot!

Nu se mai putu stăpâni şi izbucni iarăşi în plâns.

Edwin îşi petrecu braţul pe după mijlocul ei şi porniră împreună de-a lungul apei.

— Tutorele tău a stat de vorbă şi cu mine, Rosa dragă. M-am văzut cu el înainte de a părăsi Londra.

Îşi strecură mâna dreaptă în buzunarul de la piept, căutând inelul, dar se opri, spunându-şi în sine: „De ce i-aş mai vorbi despre el, dacă tot trebuie să-l restitui?”

— Asta te-a făcut să te gândeşti mai cu luare-aminte, nu-i aşa, Eddy? Şi dacă nu-ţi vorbeam aşa cum ţi-am vorbit, tu ai fi pomenit despre toate acestea? Eu aşa sper! N-aş vrea ca hotărârea luată să se datoreze *numai* mile, deşi acum *este* mult mai simplu pentru amândoi...

— Da, ţi-aş fi vorbit; ţi-aş fi prezentat întreaga situaţie. Am venit cu această intenţie, dar niciodată n-aş fi putut, Rosa, să-ţi vorbesc aşa cum ai vorbit tu cu mine...

— Te rog, dacă se poate, să nu spui, Eddy, că n-ai fi putut vorbi atât de rece şi cu asprime.

— Voiam să-ţi spun... cu atâta bun simţ şi delicateţe, în chip aşa de înţelept şi de afectuos.

— Oo, vorbeşti ca un adevărat frate! Ea îi sărută mâna, încântată. Fetele, drăguţele de ele, vor fi dezamăgite la culme, adăugă Rosa râzând, cu ochii ei frumoşi sclipind de roua lacrimilor. Abia aşteptau evenimentul, bietele de ele!

— Aa, dar cred că pentru Jack va fi o și mai mare dezamăgire, rosti Edwin Drood, tresărind. Nici nu m-am gândit la el!

Spunând aceste cuvinte, privirea ei iute și atentă care se opri pe chipul lui, nu mai putea fi retrasă așa cum nu poți retrage fulgerul care brăzdează cerul. Dar se pare că tot a putut să și-o retragă, nu după mult timp, pentru că stătea cu ochii plecați, încurcată și răsuflând repede.

— Te îndoiești cumva, Rosa, că pentru Jack are să fie o grea lovitură?

Ea se mulțumi să-i răspundă ca într-o doară, pripit.

— Și de ce?

Nici nu se gândise. Ei i se părea că Jasper nu prea avea nici în clin nici în mânecă cu aceasta.

— Draga mea prietenă! reluă Edwin, poți să-ți închipui că cineva îmbrobodit – expresia e a doamnei Tope, nu a mea – în felul în care este Jack, să nu fie lovit ca de măciucă, auzind despre o schimbare atât de neașteptată și de completă în viața mea? Spun neașteptată, căci va fi neașteptată pentru *el,* înțelegi...

Rosa dădu din cap de două sau de trei ori, și gura i se întredeschise ca și cum ar fi vrut să încuviințeze. Dar nu scoase nicio vorbă, răsuflând nu mai puțin iute.

— Cum să-i spun lui Jack? întrebă Edwin, dus pe gânduri. Dacă era mai puțin absorbit ar fi observat emoția ei puternică. Nu m-am gândit deloc la Jack. Va trebui să-i ajungă la urechi înainte de a afla din gura lumii. Iau masa cu omul ăsta drag mâine și poimâine – în noaptea de ajun și prima zi de Crăciun – dar n-aș vrea să-i stric sărbătorile. Totdeauna își face griji din pricina mea și mă cocoloșește pentru orice fleacuri. Vestea asta o să-l dea cu siguranță

peste cap. Cum naiba să fac să afle Jack?

— Crezi că trebuie neapărat să i se spună? întrebă Rosa.

— Draga mea Rosa! Cui să-i încredinţăm această taină dacă nu lui Jack?

— Tutorele meu mi-a făgăduit că vine dacă l-aş ruga într-o scrisoare. Am să fac acest lucru. Ţi-ar plăcea să laşi asta în grija lui?

— Splendidă idee! strigă Edwin. Al doilea executor testamentar, nimic mai firesc. Vine aici, se duce la Jack, îl înştiinţează despre ceea ce am căzut noi de acord şi ne apără interesele mai bine decât am putea noi s-o facem. A şi vorbit cu tine plin de însufleţire, şi cu mine; şi-i va pune şi lui Jack chestiunea cu aceeaşi însufleţire. Asta este! Nu sunt laş, Rosa, dar, ca să-ţi spun adevărul, mi-e puţin cam teamă de Jack.

— Nu! Nu! Nu ţi-e teamă de el! strigă Rosa pălind şi încleştându-şi mâinile.

— Păi, surioară Rosa, surioară Rosa, ce ştii tu... rosti Edwin, amuzându-se pe seama ei. Fetiţa mea dragă!

— Mă sperii.

— N-am avut nici cea mai mică intenţie, dar îmi pare la fel de rău ca şi când aş fi vrut să fac asta anume. Din cuvintele mele aruncate într-o doară, ţi-ai putut închipui, măcar o clipă, că mi-a fost într-adevăr teamă de dragul şi bunul meu Jack? Vreau să spun că el e victima unor crize, a unor atacuri de nervi – l-am văzut odată în starea asta – şi nu ştiu dacă o surpriză atât de mare, venind direct de la mine, pentru care el are o afecţiune aşa de profundă, nu i-ar provoca un asemenea atac, poate, iată, şi acesta este un secret pe care ţi-l împărtăşesc, încă un motiv ca tutorele tău să-i aducă vestea la cunoştinţă. Domnul Grewgious e un om

atât de calm, de precis, de meticulos, încât vorbindu-i, va face numaidecât ordine în gândurile lui Jack, pe câtă vreme cu mine, Jack e totdeauna impulsiv și pripit, și, aș adăuga, aproape ca o femeie.

Rosa părea convinsă. Poate că din punctul ei de vedere, cu totul deosebit despre „Jack", ea se simțea împăcată și la adăpost prin amestecul domnului Grewgious între ea și el.

În clipa asta, Edwin Drood apucă din nou cutiuța cu inelul și din nou se opri, gândind: „Acum, când sunt sigur că-l voi restitui, de ce să-i mai spun?"

Firea asta fermecătoare și miloasă, care putea fi atât de mâhnită în privința lui pentru năruirea speranțelor lor de fericire împreună, cum putea îndura atât de liniștită singurătatea într-o lume nouă, unde să împletească iarăși cununi din flori proaspete chemată să le poarte, florile din lumea celor de odinioară fiind veștede! De ce să o mâhnească din pricina acelei bijuterii triste? De ce să-i arate ceea ce nu era decât semnul unor bucurii spulberate, ale unor proiecte fără niciun temei? În frumusețea acestui inel (după cum spusese omul la care te-ai fi așteptat cel mai puțin) era o satiră aproape crudă, la adresa iubirii, nădejdilor, planurilor omenirii, imprevizibile și atât de supuse pieirii! Fie ce-o fi! Are să-l restituie tutorelui ei când se vor întâlni, acesta la rândul său îl va pune la loc în scrinul de unde îl luase, fără tragere de inimă, și unde avea să rămână uitat printre scrisori vechi, conținând declarații amoroase de odinioară sau alte mărturii ale unor vechi năzuințe zădărnicite, până când, fiind un obiect de preț, va fi pus din nou în circulație, și va urma aceeași cale ca și prima oară.

Fie ce-o fi. Să rămână la piept, nu va pomeni nimic

despre inel. Oricât de deslușite sau de nedeslușite erau gândurile lui, el ajunse la concluzia: Fie ce-o fi. În noianul lanțurilor minunate care se făuresc de-a pururi, zi și noapte, în uriașa făurărie a timpului și a întâmplării, exista un lanț făurit în clipa când îi venise în minte acea concluzie succinată, cetluit la temelia cerului și a pământului și înzestrat cu o invincibilă forță de sprijin și tracțiune.

Se plimbau pe malul râului. Începură să vorbească despre planurile lor, privite în parte. Edwin urma să-și grăbească plecarea din Anglia; iar Rosa avea să rămână unde se afla, cel puțin cât timp va rămâne și Helena. Bietele fete vor afla cu gingășie trista veste și, ca preliminarii, domnișoarei Twinkleton i-o va încredința Rosa, mai înainte chiar ca domnul Grewgious să fi apărut din nou.

Trebuia să fie limpede pentru toată lumea că ea și Edwin rămâneau cei mai buni prieteni.

De când se logodiseră, niciodată nu avusese loc între ei o înțelegere mai deplină. Și totuși, exista o rezervă de ambele părți; Rosa își pusese în gând, prin intermediul tutorelui ei, să nu mai ia lecții de la profesorul ei de muzică, cât despre Edwin, acesta se și frământa la ideea, destul de vagă, și anume dacă se va întâmplă vreodată să o cunoască mai îndeaproape pe domnișoara Landless.

Tot plimbându-se și vorbind, ziua senină dar rece ajunsese la capăt. Soarele se cufundase în râu, hăt departe, iar străvechiul oraș se întindea, roșietic, în fața ochilor lor.

Plimbarea luă acum sfârșit.

Apa, mugind, își arunca algele marine, sumbre, la picioarele lor. Cei doi începură să se depărteze de mal.

Ciorile, croncănind răgușit, se roteau pe deasupra capetelor lor, ca niște pete întunecate în văzduhul care

treptat se întuneca.

— Am să-l pregătesc pe Jack pentru plecarea mea apropiată, spuse Edwin, cu o voce scăzută, voi da ochi cu tutorele tău de îndată ce va veni și apoi plec până să nu apuce să stea împreună de vorbă. E mai bine să nu fiu și eu de față. Nu crezi?

— Ba da.

— Avem conștiința că am procedat cum se cuvine, nu-i așa, Rosa?

— Da.

— E mai bine pentru amândoi, chiar de pe acum.

— Și, cu timpul, va fi mult mai bine.

În inimile lor mai rămăsese oarecare duioșie pentru vechile poziții abandonate, așa încât își prelungiră despărțirea.

Ajunși în dreptul ulmilor din preajma catedralei, pe unde stătuseră în ultima lor plimbare, se opriră de parcă ar fi fost înțeleși, și Rosa își întinse obrazul către el, cum nu făcuse niciodată odinioară – atâta timp se scursese de atunci, parcă...

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, dragă! Adio!

Se îmbrățișară cu afecțiune.

— Acum, te rog, condu-mă până acasă, Eddy, pe urmă mă lași în grija mea.

— Nu te uita înapoi, Rosa, o făcu el atentă, petrecându-i brațul pe după al lui și conducând-o. Nu l-ai văzut pe Jack?

— Na! Unde?

— Pe sub copaci. Ne-a zărit, pe când ne luam rămas bun. Bietul de el! Nici nu știe că ne-am despărțit. Are să fie, tare mi-e teamă, o lovitură pentru el!

Ea grăbi pasul, într-un suflet, grăbi pasul până trecură pe

sub portalul din curtea catedralei și ieșiră în stradă; odată ajunși acolo, ea îl întrebă:

— Ne-a urmărit? Uită-te fără să se observe. Mai e în spatele nostru?

— Nu... Ba da, este! Tocmai acum a intrat pe poartă. Bunul și dragul de el, nu vrea să ne piardă din ochi. Mi-e teamă că are să fie amarnic de dezamăgit!

Ea se grăbi să tragă repede de mânerul clopotului vechi și răgușit, și poarta se deschise de îndată. Înainte de a păși înăuntru mai aruncă pentru ultima oară ochii spre el, plină de mare nedumerire, ca și cum l-ar fi întrebat, implorându-l: „Oh! nu înțelegi?”

Apoi dispăru.

CAPITOLUL XIV

CÂND SE VOR MAI ÎNTÂLNI CEI TREI?

Ajunul Crăciunului în Cloisterham.

Pe străzi nişte figuri străine, câteva altele pe jumătate străine, jumătate familiare; chipurile copiilor de odinioară din Cloisterham, devenite apoi chipuri de domni şi doamne reîntorşi din lumea largă, după îndelungate răstimpuri, regăsesc oraşul ca prin minune micşorat de parcă, între timp, nefiind bine spălat, intrase la apă. Pentru aceştia, dangătul clopotelor catedralei, croncănitul ciorilor din turn sunt sunete aidoma celor din vremea când mergeau de-a buşile. Pentru astfel de oameni, aflaţi departe, se întâmplă ca în ceasurile de pe urmă să-şi închipuie că duşumeaua încăperii era numai frunze de toamnă, căzute din ulmii din curtea catedralei; unele zgomote fremătătoare şi miresme proaspete, deopotrivă – impresiile cele mai timpurii reînviau când cercul vieţii lor se strângea din ce în ce, iar începutul şi sfârşitul îşi dădeau mâna.

Semnele sărbătorilor sunt peste tot. Boabe roşii se ivesc scânteietoare din loc în loc prin grilajul de la casa parohială; domnul şi doamna Tope înfig cu grijă rămurele de ilice prin împletiturile de lemn ale stranelor, ca şi cum le-ar fi înfipt în butoniera de la haina decanului sau altor feţe bisericeşti.

În prăvălii, mare risipă, mai cu seamă în privinţa unor articole precum stafide, struguri, mirodenii, fructe glasate, zahăr pudră. Domneşte o atmosferă generală de

neobișnuită generozitate și belșug, dovadă tufa imensă de vâsc atârnată deasupra ușii de la băcănie, și o biată prăjiturică de doisprezece gologani, culminând cu forma unui arlechin – o biată prăjiturică de doisprezece gologani care putea foarte bine să treacă și drept una de douăzeci și patru sau de patruzeci și opt de gologani pusă la tombola din plăcintărie, pentru un șiling biletul.

Distracțiile publice nu lipseau. Figurinele de ceară, care au făcut o impresie atât de profundă asupra împăratului Chinei, pot fi văzute, la cerere anume, doar de Crăciun în localul unui proprietar de trăsuri și cai de închiriat ajuns la faliment, din susul străduței. La teatru trebuie să se prezinte o nouă mare pantomimă comică, anunțată de portretul, aproape în mărime naturală, și cam tot așa de amărât, al lui Signor Jacksonini, clovnul, spunând „Ce mai faci mâine?" Pe scurt, tot orașul Cloisterham este în picioare, după treburi; din această descriere Liceul și Pensionul domnișoarei Twinkleton se cuvine să fie excluse. Din prima instituție elevii au plecat acasă, fiecare din ei îndrăgostit de câte una din tinerele de la domnișoara Twinkleton (care habar n-au despre acest lucru); la cea de-a doua, doar slujnicele mai apar când și când pe la ferestre. În treacăt fie remarcat, aceste duduițe, când sunt unicele reprezentante ale sexului frumos, devin, în limitele decenței, mai zburdalnice decât atunci când își împart această sarcină cu tinerele eleve ale domnișoarei Twinkleton.

Trei persoane urmau să se întâlnească, seara aceea, în casa din curtea bisericii. Dar să vedem cum și-a petrecut ziua fiecare din cei trei.

Neville Landless, deşi scutit deocamdată să mai buchisească prin cărţi, de către domnul Crisparkle – a cărui fire viguroasă nu era câtuşi de puţin nepăsătoare la farmecul unei zile de sărbătoare citi şi scrise de zor în odaia lui liniştită, cu un aer concentrat, până la două după amiază. Apoi se apucă să elibereze masa, să aranjeze cărţile, să rupă şi să arunce la foc hârtiile de prisos. Făcu pe urmă curăţenie în lucrurile strânse grămadă, rândui prin toate sertarele şi distruse orice notă, orice petic de hârtie, în afară de însemnările legate direct de studiile lui. Când termină, se duse la garderoba de unde alese ceva de îmbrăcat pentru toate zilele – printre altele, nişte pantofi mai rezistenţi la drum şi o pereche de ciorapi – şi puse totul într-o raniţă nouă, cumpărată cu o zi înainte pe Strada Mare. Îşi mai cumpărase tot atunci şi din acelaşi loc, un baston greoi, cu mâner solid şi cu vârf de metal. Îl încercă, îl răsuci, îl cântări şi îl puse deoparte laolaltă cu raniţa, pe un scaun de lângă fereastră. Astfel, făcuse toate pregătirile.

Se îmbrăcă de plecare şi ieşi, dar abia părăsise încăperea, nu ajunsese bine în capul scării că şi dădu cu ochii de cleric, care avea odaia de dormit la acelaşi etaj – când, se întoarse după baston ca să-i facă acum safteaua. Domnul Crisparkle, care zăbovise pe scară până ce Neville reveni, îi vede bastonul în mână, i-l ia şi îl întreabă, zâmbind, cum alege el un baston?

— La drept vorbind nu ştiu dacă mă pricep la aşa ceva, răspunse Neville; pe acesta l-am ales pentru că e mai greu.

— E mult prea greun Neville, *mult* prea greu.

— Chiar şi ca să te sprijini în el la un drum lung, domnule?

— Să te sprijini în el? repetă domnul Crisparkle, luând

poziția pietonului. Nu te sprijini în el; nu faci decât să-l balansezi.

— Practica are să mă învețe, domnule. Eu n-am trăit într-o țară unde se merge pe jos, știți foarte bine.

— Asta așa-i, încuviință domnul Crisparkle. Fă un mic antrenament să străbatem împreună câțiva kilometri. Dar acum trebuie să te părăsesc. Te întorci înainte de cină?

— Nu cred, pentru că cina e devreme.

Domnul Crisparkle dădu binevoitor și vesel din cap, în semn de rămas bun, dezvăluindu-și (nu neintenționat) încrederea și un calm absolut.

Neville se duse la Casa Maicilor, și ceru ca domnișoara Landless să fie înștiințată că o caută fratele ei, după cum fusese stabilit. El așteaptă lângă poartă, fără măcar să fi trecut pragul pentru că se ținea de cuvântul dat de a nu-i tăia calea Rosei.

Sora lui nu e mai puțin atentă în îndatorirea pe care și-au atribuit-o ei înșiși, și nu pierde nicio clipă ca să-i vină în întâmpinare. Își fac o primire afectuoasă, evitând să rămână acolo și pornesc spre meleaguri de țară.

— N-aș vrea să forțez lucrurile, Helena, spuse Neville, după ce se depărtaseră puțin și coteau, dar ai să înțelegi într-o clipă că trebuia să revin la... cum să-i spun?... nebunia mea.

— N-ar fi mai bine să ocolești acest subiect, Neville? Știi că nu mai vreau să aud nimic...

— Ba da, draga mea, ceea ce a auzit și domnul Crisparkle, ba chiar a și fost de acord.

— Bine, dar numai atât.

— Iată, situația e asta. Nu numai că eu sunt tulburat și nefericit, dar îmi dau seama că mai tulbur și pe alții. Nu știu

eu că fără nenorocita mea prezență, tu, și... și... ceilalți care alcătuim prima noastră reuniune, cu excepția tutorelui nostru îndatoritor, ați fi putut cina mâine bucuroși la casa parohială? De fapt, așa are să fie, probabil. Se vede cât de colo că nu prea sunt apreciat de bătrâna doamnă, și nu e greu de priceput că mă ia drept o piedică supărătoare în calea ospitalității din gospodăria ei ordonată, mai ales în acest moment al anului când trebuia să stau la o parte față de o anumită persoană și există un motiv să nu fiu pus în contact cu ea. Reputația nefavorabilă care mi s-a făcut previne împotriva mea acea persoană; și așa mai departe. I-am expus cu multă grijă toate acestea domnului Crisparkle, pentru că știi ce fire plină de abnegație are, totuși i le-am expus. Am stăruit totodată cu precădere asupra faptului că sunt angajat într-o luptă nenorocită cu mine însumi, și că un mic voiaj și o absență m-ar ajuta să ies mai lesne la un liman. Astfel, vremea fiind frumoasă și rece, o să fac o excursie pe jos, și am de gând să mă izolez de toată lumea (chiar de mine însumi, sper) – plecarea fiind mâine dimineață.

— Și când te întorci?

— Peste două săptămâni.

— Și te duci singur?

— Prefer să fiu fără nimeni, oricine ar fi, în afară de tine, draga mea Helena.

— Domnul Crisparkle este întru totul de acord, ai spus?

— Întru totul. Nu știu sigur dacă la început nu fusese înclinat să creadă că ar fi un plan cam trist și că ar avea o înrâurire proastă asupra unui spirit meditativ. Am făcut însă lunea trecută, noaptea, o plimbare sub clar de lună, ca să stau de vorbă în voie, și i-am prezentat lucrurile în

lumina lor adevărată. I-am demonstrat că aveam nevoie să mă birui pe mine însumi, şi că odată trecută cu succes seara aceasta, va fi cu siguranţă mai bine să mă aflu oriunde, chiar de pe acum, numai aici să nu fiu. Nu prea aş putea evita să nu întâlnesc anumite persoane plimbându-se împreună pe aici; aceasta nu ar putea duce la nimic bun şi desigur nu-i un mod de a uita. Peste două săptămâni, asemenea întâlniri nu vor mai putea avea probabil loc, şi când se va ivi iarăşi prilejul, mai târziu, păi, atunci aş putea pleca din nou. Sper să fie mai mult un exerciţiu într-adevăr reconfortant şi o oboseală prielnică. Ştii că domnul Crisparkle acordă exerciţiilor de acest soi o mare importanţă din proprie experienţă, în păstrarea unui spirit sănătos într-un corp sănătos şi n-ar fi prea potrivit să aibă o anumită serie de legi naturale pentru sine şi o alta pentru mine. El a cedat în faţa felului meu de a vedea lucrurile, când a fost convins că eram cinstit şi serios; aşadar, am deplina lui încuviinţare de a pleca mâine dimineaţă. Plec destul de devreme ca să fiu nu numai în afara oraşului, ci să nu mai pot auzi nici clopotele, când preacredincioşii se vor duce la biserică.

Helena se gândi la acest proiect şi îl găsi bun. Deoarece domnul Crisparkle îl aproba, şi ea va face la fel; Helena proceda însă aşa din principiu, considerându-l în mintea ei bun, un proiect sănătos, care denota un efort sincer şi o vădită străduanie de autocorijare. Era cât pe aci să-l compătimească, bietul băiat, pentru că urma să plece singur tocmai de marea sărbătoare a Crăciunului, dar îşi dădu seama că în această situaţie ar fi mai bine să-l încurajeze. Şi îl încurajă.

Are să-i scrie el oare?

Are să-i scrie din două în două zile și îi va povesti toate peripețiile.

Și-a trimis înainte bagajul?

— Nu, dragă Helena. Călătoresc ca un pelerin, cu traistă și toiag. Traista mea – sau ranița – e făcută, nu trebuie decât să o încătărămez; iată colea și toiagul.

I-l înmână. Ea făcu aceeași observație ca și domnul Crisparkle, că e prea greu, și-i dădu înapoi bastonul, întrebându-l din ce lemn e confecționat. Din esență tare?

Până în clipa aceea Neville fusese extrem de bine dispus. Poate faptul că și-a expus planul în fața sorei sale, și că a trebuit să i-l prezinte în culori cât mai vii, l-a înviorat. Și lucrul odată făcut cu succes a fost urmat, poate, de o reacție psihică. În orice caz, la căderea înserării, când luminile orașului începuseră să răsară deodată înaintea lor, părea tot mai deprimat.

— Tare aș vrea să nu merg la masa aceea, Helena.

— Dragă Neville, crezi că merită să te frământi din pricina asta? Gândește-te ce repede o să treacă.

— Ce repede o să treacă? repetă, posomorât. Da, dar nu-mi place deloc.

S-ar putea să fie momente stânjenitoare, îi explicase ea veselă, dar nu vor dura decât clipe. Era destul de sigur pe sine.

— Aș dori să fiu la fel de sigur de orice așa cum sunt sigur de mine, îi răspunse.

— Cât de ciudat vorbești, dragă. Ce vrei să spui?

— Helena, nu știu. Tot ce știu este că nu-mi place masa asta. Ce apăsare funestă simt în aer, ciudat!

Ea îi atrase atenția asupra norilor arămii îngrămădiți dincolo de râu și îi spuse că se iscase vântul.

Abia dacă îi mai spuse vreun cuvânt până își luă rămas bun de la ea, la poarta de la Casa Maicilor.

Helena nu intră numaidecât după ce se despărțiră, ci rămase locului privindu-l cum se depărtează pe stradă.

De două ori trecu pragul porții lui Jasper, dar nu-i venea să intre. În cele din urmă orologiul de la catedrală bătu un sfert. Neville se întoarse pe călcâie și se grăbi să se ducă înăuntru.

Astfel, urcă *el* treptele care duceau la poarta cu boltă.

Edwin Drood petrecuse o zi în singurătate. Ceva de o însemnătate mai profundă decât și-ar fi închipuit se detașase din viața lui, și în liniștea încăperii, noaptea trecută, plânsese.

Deși imaginea domnișoarei Landless mai stăruia în adâncul minții lui, micuța făptură, drăguță și afectuoasă, pe care o găsise mai hotărâtă și mai înțeleaptă decât ar fi bănuit, continua să ocupe un loc temeinic în inima lui. Se gândea cu oarecare neîncredere că ar fi fost demn de ea. Oare ce ar fi putut însemna unul pentru celălalt, dacă el ar fi fost mai serios în ultima vreme, dacă ar fi prețuit-o mai mult, dacă în loc să-și fi acceptat destinul ca pe un fel de moștenire de fapt, ar fi studiat calea cea mai dreaptă de cunoaștere și îmbunătățire a vieții lui? Cu toate acestea, în pofida unei puternice suferințe sufletești, orgoliul și capriciul tinereții păstrau în adâncul minții lui chipul acela frumos al domnișoarei Landless.

Ce curios îl privise Rosa când s-au despărțit la poartă. Voia cumva oare să dea de înțeles că pătrunsese dincolo de suprafața gândurilor lui, ajungând până în cutele lor cele mai tăinuite? Greu de crezut, pentru că era o căutătură

mirată, scrutătoare; hotărî că nu izbutea să o înțeleagă oricât de expresivă ar fi fost.

Deoarece nu aștepta acum decât sosirea domnului Grewgious și avea să pornească la drum de îndată ce dădea ochii cu el, plecă agale să-și ia rămas bun de la vechiul oraș și împrejurimile lui. Își aminti de vremea când Rosa împreună cu el se plimbau prin preajmă, niște copilandri încă, pătrunși de demnitatea pe care le-o conferea angajamentul unuia față de celălalt.

„Bieții copii!" gândi el, cu o tristețe plină de compasiune.

Observând că i-a stat ceasul, intră în prăvălia unui bijutier ca să i-l întoarcă și să i-l pună la punct.

Bijutierul deschise vorba în legătură cu o brățară, pe care îi ceru voie să i-o arate, cu un aer indiferent și cât se poate de dezinteresat. Ar veni de minune (spuse el) unei mirese tinere, mai ales dacă aceasta este de o frumusețe delicată. Băgând de seamă că brățara nu atrăsese decât o privire rece, bijutierul îl pofti să se uite la un suport cu inele pentru domni.

— Iată un gen de inel plin de distincție, remarcă el, care domnilor le place îndeosebi să-l cumpere, atunci când își schimbă condiția. Un inel de o mare frumusețe, cu data căsătoriei gravată înăuntru; mai mulți domni l-au preferat față de toate celelalte verighete.

Edwin privi inelele cu aceeași răceală ca și brățara, spunând celui care îl ispitea că nu poartă alte bijuterii în afară de ceasul cu lanț rămas de la tatăl său, și acul de la cămașă.

— Știam acest lucru, răspunse bijutierul, pentru că domnul Jasper a trecut pe aici deunăzi ca să-i pun geamul la ceas, și de fapt i-am arătat aceste piese și lui cu observația

că dacă *ar fi* voit să facă un dar unui domn din familie, cu o anumită ocazie specială... Dar mi-a spus, zâmbind, că avea în minte inventarul tuturor bijuteriilor pe care domnul din familie le poartă, adică, ceasul cu lanț și acul de la cămașă. Totuși, adăugă bijutierul, ceea ce astăzi e adevărat nu trebuie să fie neapărat o regulă și pentru viitor... Vă pun ceasul la două și douăzeci, domnule Drood. Îngăduiți-mi să vă recomand, domnule, să nu-l scăpați pe jos.

Edwin luă ceasul, îl puse la loc și plecă, spunându-și în sine:

„Bunul meu Jack! Dacă mi-aș mai face o cută la papion, ar socoti că merită să observe și asta!"

Se mai plimbă încoace și încolo, ca să-i treacă timpul până la ora mesei. I se părea că orașul Cloisterham îl dojenea pentru ziua aceea – îi căuta parcă pricină – ca și cum n-a știut să o folosească; era însă mai degrabă dus pe gânduri decât supărat...

Edwin se scutură de obișnuita lui nepăsare, urmărind melancolic și stăruind asupra tuturor vestigiilor trecutului îndepărtat.

„Curând voi fi departe, și poate nu le voi mai vedea niciodată", își spuse. „Biată tinerețe! Biată tinerețe!"

Ziua era pe sfârșite când trecu prin Via călugărilor. Mai întârzie pe acolo un ceas bun; auzi și clopotele de la catedrală.

Amurgise, când dădu cu ochii de o femeie ghemuită la pământ, într-un colț lângă o portiță. Portița aceasta dădea într-o alee lăturalnică, nu prea frecventată seara; femeia trebuie să fi fost acolo tot timpul cât se plimbase, deși n-o zărise decât abia târziu.

Porni pe potecă îndreptându-se spre portiță. La lumina

unui felinar aflat prin preajmă, băgă de seamă că femeia avea o înfățișare buimacă; își sprijinea bărbia zbârcită în mâini, cu privirile pironite înainte, fără să clipească, fix, de parcă ar fi fost oarbă.

Ca de obicei binevoitor – clar în astă-seară expansiv, mai mult ca oricând – Edwin stătuse de vorbă cu mai toți copiii și oamenii în vârstă pe care îi întâlnise; imediat se aplecă și vorbi cu această femeie.

— Sunteți bolnavă?

— Nu, drăguță, răspunse, fără să se uite la el, și fără nicio schimbare în ciudățenia privirii sale oarbe.

— Sunteți oarbă?

— Nu, drăguță.

— V-ați rătăcit, n-aveți unde sta, v-au lăsat puterile? Ce s-a-ntâmplat de rămâneți aici în frig, atâta vreme, fără să vă mișcați?

Cu un efort lent, căznit, ea izbuti să-și adune privirile până ce ajunse să și le îndrepte asupra lui; dar apoi din nou i se încețoșară, straniu, și femeia începu să tremure.

El se îndreptă din spate, făcu un pas înapoi și se uită în jos la ea uimit și speriat totodată, pentru că i se părea că o cunoaște.

„Doamne Dumnezeule!" își spuse în clipa următoare. „Așa arăta și Jack noaptea aceea".

Femeia ridică ochii spre el și rosti în șoaptă:

— Mi-s slabi bojocii... bojocii mi-s tare bolnavi. Sărmănica de mine... am o tuse seacă, auzi cum hârâie! Și tuși îngrozitor pentru a confirma cele spuse.

— De unde veniți?

— De la Londra, drăguță. (Tusea nu-i dădea pace.)

— Unde vă duceți?

— Înapoi la Londra, drăguță. Am venit aici să caut un ac în claia cu fân, și n-am dat de el. Ascultă, drăguță... dă-mi trei șilingi și șase pence și nu te lua de gânduri din pricina mea. Mă-ntorc la Londra pormă și nu mai fac bucluc nimănui. Am niște treburi... Vai de mine! Tare prost merg treburile, tare prost... ah, ce mai timpuri afurisite!... da'pân-la urmă tot mai găsesc și eu câte ceva ca s-o duc de azi pe mâine.

— Bei opiu?

— Nu, îl fumez, răspunse ea cu greutate, chinuită încă de tuse. Dă-mi banii care ți i-am cerut și fac ce fac și plec îndărăt la Londra. Și dacă nu-mi dai trei șilingi și șase pence igzact, atunci mai bine nu-mi da niciun chior. Ei, da'dacă mi-oi da trei șilingi și șase pence, îșI spun cevașilea.

El numără banii pe care-i scoase din buzunar și îi înmână. Numaidecât ea îi strânse bine în pumn și se ridică în picioare, cu un râs de satisfacție ca un croncănit.

— Domnu' să te binecuvânteze! Ascultă bine, dragă dom'le, cum te cheamă, pe numele ăl mic?

— Edwin.

— Edwin... Edwin... Edwin... repetă ea, tărăgănând cuvântul, ca un om care e pe cale să adoarmă. Apoi deodată îl întrebă: Numele ăsta prescurtat e Eddy?

— Așa mi se spune uneori, răspunse, îmbujorându-se la față.

— Nu cumva o fi aleasa inimii care-ți spune așa? îl întrebă, chibzuind.

— De unde să știu eu?

— Păi cum, n-ai pă nimeni la inimă?

— Pe nimeni.

Dădu să plece și din nou rosti:

— Dumnezeu să te binecuvânteze și mulțămesc, drăguță!

— Parcă voiai să-mi spui ceva, adăugă el. Dacă vrei, poți s-o faci.

— Așa e, așa e! Bine, atunci, bucură-te. Fii recunoscător că nu te cheamă Ned.

Se uita atent la ea când o întrebă:

— De ce?

— Pentru că-i un nume cu ghinion acum.

— Cum adică, un nume cu ghinion?

— Un nume pă care-l paște primejdia.

— Există o vorbă, oamenii amenințați trăiesc mult, îi spuse cu inima ușoară.

— Atunci, Ned – amenințat cum e, oriunde s-ar afla, acum când îți vorbesc, drăguță – are să trăiască o veșnicie! replică femeia.

Se aplecase în față ca să-i spună aceste cuvinte la ureche cu degetul arătător scuturându-l dinaintea ochilor lui, apoi se opinti și spunând încă un „Domnu' să te binecuvânteze și mulțămesc!" plecă înspre hanul „La doi gologani".

Momentul acesta nu fusese prea îmbietor pentru a încheia o zi cenușie, singur într-un loc pustiu, înconjurat de vestigii și ruine ale unor timpuri străvechi, ci mai curând putea să-i dea fiori reci. Apucă pe străzi mai bine luminate și luă hotărârea, în mers, să nu pomenească nimic în seara aceea despre cele întâmplate, ci numai lui Jack să-i povestească (singurul care-i spune Ned) mâine, ca despre o coincidență bizară. Firește, numai ca despre o coincidență și nu ca despre ceva care merita să-ți reamintești.

Totuși, incidentul îl preocupa mai mult ca alte lucruri care ar fi meritat să le țină minte. Până la ora mesei mai trebuia să întârzie; putea să se mai plimbe cale de o milă

sau cam așa ceva. Când trecu podul și apoi o luă pe malul apei, cuvintele femeii parcă le auzea purtate de vântul care se iscase, le vedea parcă pe cerul sumbru, în apa tulbure, în luminile pâlpâitoare ale orașului. Deslușea întrucâtva ecoul lor solemn chiar și în dan- dangătul melodios al clopotelor de la catedrală, care îl făcu să tresară nedumerit până în adâncul inimii. Ajunsese în dreptul casei din curtea bisericii.

Astfel urcă *el* treptele care duceau la intrare.

John Jasper petrecuse o zi în chip mai agreabil și mai vesel decât toți ceilalți oaspeți. Pentru că nu dădea lecții de muzică în perioada sărbătorilor era liber tot timpul, în afara slujbelor de la catedrală. Dis-de-dimineață umblă prin prăvălii ca să cumpere unele mici delicatese care-i plăceau nepotului său. Le spunea negustorilor că nepotul lui n-avea să rămână multă vreme cu el, de aceea voia să-i facă toate poftele. Aceste pregătiri de ospitalitate odată isprăvite, trecu pe la domnul Sapsea ca să-l anunțe că scumpul lui Ned și tânărul năbădăios, care locuia la domnul Crisparkle, urmau să ia astăzi cina cu el, pentru a pune capăt neînțelegerii dintre ei. Domnul Sapsea nu-l privea pe tânărul năbădăios cu ochi buni, în niciun caz. Spunea că înfățișarea lui Neville era „neenglezească”, și odată ce domnul Sapsea declara ceva neenglezesc, considera acel ceva cufundat pe vecic într-o genune fără fund.

John Jasper părea sincer necăjit auzindu-l pe domnul Sapsea că vorbește astfel. Știa prea bine că domnul Sapsea niciodată nu spunea ceva fără un tâlc anume, și, datorită iscusinței lui subtile, totdeauna avea dreptate. Domnul Sapsea (printr-o coincidență remarcabilă) era exact de

această părere.

Domnul Jasper se afla în ziua aceea într-o admirabilă formă în privința vocii. În rugăciunea fierbinte înălțată pentru a-și păstra inima aptă să respecte preceptele, el îi uimi pe cei prezenți prin forța melodică. Niciodată n-a cântat piese muzicale mai grele cu atâta dexteritate și simț armonic așa cum interpretase în ziua aceea antifoanele. Firea lui nervoasă îl îndemna uneori să cam iuțească ritmul lucrării; de astă dată însă păstra măsura ireproșabil.

Aceste efecte se datorau, pesemne, marelui său calm spiritual. Cât despre mecanismul coardelor vocale luat în sine, acesta era puțin cam plăpând, de aceea purta, atât în anteriu, când cânta, cât și la hainele obișnuite, un fular gros de mătase, mare, negru, petrecut ușor pe după gât. Calmul lui era atât de remarcabil încât domnul Crisparkle îl menționă când ieșiră împreună de la slujba de vecernie.

— Trebuie să-ți mulțumesc, Jasper, pentru plăcerea cu care te-am ascultat astăzi. Frumos! Încântător! Cred că n-ai fi putut să te depășești astfel, dacă nu erai admirabil de echilibrat.

— *Sunt* admirabil de echilibrat.

— Nimic inegal, continuă clericul, cu un gest molcom al mâinii. Nimic nesigur, nimic forțat, nimic ocolit, totul executat în chip magistral, cu o perfectă stăpânire de sine.

— Mulțumesc, sper că a fost așa, dacă nu exagerezi cumva.

— S-ar zice, Jasper, că ai încercat un nou remediu împotriva indispoziției dumitale trecătoare.

— Da, într-adevăr? Observația nu e inexactă, pentru că așa este.

— Atunci ține-te de acest remediu, dragă băiete, mai

spuse domnul Crisparkle, bătându-l peste umăr prietenește ca să-l încurajeze, ține-te de el.

— Așa am să și fac.

— Te felicit, reluă domnul Crisparkle, ieșind din catedrală, te felicit, pentru tot.

— Mulţumesc, încă o dată. Am să te însoțesc până acasă, dacă nu ai nimic împotrivă. Am timp berechet până îmi sosesc oaspeții, și aș vrea să-ți spun câteva cuvinte, care, cred, auzindu-le n-o să-ți displacă.

— Despre ce e vorba?

— Ei bine, discutam ieri despre gândurile mele negre.

Domnul Crisparkle se întunecă la față și scutură din cap compătimitor.

— Am spus atunci, continuă Jasper, că sfaturile dumitale vor fi pentru mine un antidot împotriva acelor gânduri negre și ți-ai exprimat speranța că o să arunc în foc anumite însemnări care le consemnează.

— Și tot mai am această speranță, Jasper.

— Bazată pe cele mai temeinice motive din lume! Vreau să ard jurnalul din acest an la sfârșitul anului.

— Pentru că dumneata...

Domnul Crisparkle se dumiri pe deplin chiar de la primele cuvinte.

— Mi-ai ghicit gândurile. Pentru că simt că nu eram în apele mele, devenisem trist și arțăgos, aveam obsesii și câte și mai câte. Spuneai că exagerez lucrurile, e adevărat.

Chipul luminos al domnului Crisparkle se lumină și mai mult.

— Atunci nu puteam observa toate astea, pentru că *nu eram* în apele mele, dar acum mă simt mai bine cu sănătatea, fapt pe care-l recunosc cu adevărată plăcere. Da,

am izbutit să fac un lucru mare din nimica toată – asta-i chestiunea.

— Mă unge la inimă, strigă domnul Crisparkle, când te aud astfel!

— Un om care duce o existență monotonă, reluă Jasper, cu nervii și stomacul în neregulă, se sprijină pe o idee până își pierde simțul măsurii. Așa s-a întâmplat cu mine în chestiunea cu pricina. Așa că voi lăsa pradă flăcărilor mărturiile din viața mea, când voi împlini caietul și voi începe un altul cu judecata mai limpede.

— Cu atât mai bine, zise domnul Crisparkle, oprindu-se la scările din fața casei spre a da mâna cu el, mai bine decât aș fi nădăjduit.

— Dar bineînțeles, rosti Jasper, aveai puține motive să nădăjduiești că voi urma exemplul dumitale. Dumneata ești totdeauna atent să-ți păstrezi mintea și trupul curate precum cleștarul – așa ești veșnic și niciodată n-ai să te schimbi – pe câtă vreme eu sunt o bălărie nămoloasă, solitară și lâncedă. Totuși, am biruit această lâncezeală... Să aștept aici până afli dacă domnul Neville a pornit spre locuința mea? Dacă n-a plecat, ne-am putea duce împreună, el și cu mine.

— Cred, rosti domnul Crisparkle, deschizând cu cheia ușa de la intrare, că a ieșit ceva mai devreme, oricum, știu că a plecat și îmi închipui că nu s-a întors încă. Dar am să întreb. Nu vrei să intri?

— Mă-așteaptă musafirii, se scuză Jasper, zâmbind.

Clericul dispăru și după câteva clipe se întoarse. După cum a bănuit, domnul Neville nu revenise. Într-adevăr, acum își amintea, domnul Neville spusese că se va duce probabil direct la casa din curtea bisericii.

— Halal gazdă! exclamă Jasper. Oaspeții ajung acasă înaintea mea. Pe ce pui rămășag că-i găsesc prieteni la cataramă?

— Eu pun rămășag, sau mai bine zis aș pune, dacă ar intra în obiceiurile mele să pariez, replică domnul Crisparkle, că musafirii dumitale se vor distra bine astă-seară.

Jasper dădu din cap, râzând și îi ură noapte bună.

Făcu drumul înapoi până la poarta catedralei și se îndreptă spre locuința lui. Cânta cu glas scăzut și cu o delicată expresivitate, în timp ce-și vedea de mers. I se părea că în seara aceea ar fi fost cu neputință să ia o notă falsă, că nimic nu putea nici să-l grăbească nici să-l țină în loc.

Ajungând, așadar, sub arcada de la intrarea în locuința sa, se opri o clipă sub streașina porții ca să-și lepede eșarfa neagră, mare, pe care o înfășură pe după braț. În acest scurt răstimp, chipul său se posomorî, devenind sever. Dar numaidecât se lumină din nou; reîncepu să fredoneze și o luă iarăși la picior.

Și astfel urcă *el* scările de la intrare.

Lumina roșietică ardea toată seara, fără întrerupere, la ferestrele casei plasate ca un far către limita torentului vieții trepidante. Zgomote surde și zumzetul forfotei de oameni treceau câteodată aceste fruntarii și pătrundeau prin lăcașul solitar, unde mare lucru nu se auzea în afară de rafalele zdravene de vânt. Se dezlănțuise o furtună năprasnică.

Curtea catedralei nu era niciodată prea luminată; dar pentru că palele puternice de vânt stinseseră numeroase felinare (unele fuseseră chiar sfărâmate, iar geamurile

aruncate, zuruind, la pământ), în seara aceea era neobișnuit de sumbră. Întunericul se întețea și se învolbura din pricina norului de praf stârnit de pe pământ, zburau cât colo crenguțe uscate smulse din copaci, și bucăți sfârtecate din cuiburile ciorilor din vârful turnului. Arborii, și ei, într-atât fremătau și trosneau, năpădiți de vârtejul smintit, pornind din întuneric, încât păreau în primejdie să fie smulși din rădăcină. Când și când se auzea câte ceva pârâind și prăvălindu-se la pământ, semn că vreo creangă mare cedase la zbuciumul furtunii.

Rareori, în nopțile de iarnă să se fi abătut un vânt atât de năprasnic. Hornurile erau rostogolite în stradă, iar oamenii se țineau de stâlpi și pe la colțuri, se prindeau unii de alții ca să-și poată păstra echilibrul. Vijelia în loc să se potolească, se întețea, devenind mai furioasă, până spre miezul nopții, când străzile pustii fură măturate de viforul cumplit, clănțănind pretutindeni pe la zăvoarele ușilor, zgâlțâind peste tot obloanele, ca și cum i-ar fi prevenit pe oameni să se scoale și să se ferească dacă nu voiau să le cadă tavanul în cap.

Lumina roșietică mai ardea încă, neîntrerupt. Nimic nu-i așa statornic ca lumina roșietică!

Toată noaptea vântul a suflat fără zăbavă. Dar dis- de-dimineață, când licărul zorilor abia dacă putea păli stelele, începu să mai scadă. Atunci, ca un monstru rănit de moarte, zvârcolindu-se năuc la răstimpuri, se prăvăli, descrescu și când lumina zilei se revărsă deplin, își dădu suflarea de pe urmă.

S-a văzut apoi că limbile orologiului de la catedrală au fost smulse; tabla de pe acoperiș ridicată, făcută sul și zvârlită în curtea bisericii. Câteva pietre mai fuseseră

dislocate din vârful turnului.

Deși era dimineața primei zile de Crăciun, trebuiră să fie trimiși lucrători pentru a ști exact proporțiile stricăciunilor pricinuite. Cu Durdles în frunte, muncitorii au urcat până sus; domnul Tope și o gloată de gură-cască matinali, se adunaseră în preajma locuinței clericului, și cu mâna streașină la ochi urmăreau din priviri apariția acestora în vârf.

Deodată grupul se dădu la o parte, împins de domnul Jasper care-și făcea loc cu mâinile; toate privirile sunt coborâte acum la pământ, când acesta îl întrebă în gura mare pe domnul Crisparkle, aflat în dreptul unei ferestre deschise:

— Unde-i nepotul meu?

— N-a fost pe aici. Nu e acasă?

— Nu. Aseară a făcut o plimbare pe malul râului, împreună cu domnul Neville, să privească furtuna, și nu s-a mai întors. Întreabă-l pe domnul Neville!

— Neville a plecat azi-dimineață, în zori.

— A plecat în zori? Dă-mi voie să intru! Dă-mi voie să intru!

Nimeni nu se mai uita spre turn. Toate privirile erau acum îndreptate spre domnul Jasper, alb ca varul la față, îmbrăcat sumar, gâfâind și ținându-se de grilajul din fața casei clericului.

CAPITOLUL XV

ÎVINUIREA

Neville Landless pornit la drum devreme, mersese cu un pas atât de bun, încât, atunci când clopotele de la biserică începuseră să bată în Cloisterham pentru slujba de dimineaţă, el se şi afla la opt mile depărtare. Fiindcă simţea nevoia să ia micul dejun şi fiindcă nu avea cu el decât o coajă de pâine, se opri la prima cârciumă, pe care o întâlni în drum, să-şi împrospăteze puterile.

Muşteriii veniţi pentru gustarea de dimineaţă – doar dacă nu erau cumva cai sau vite cornute, specimene pentru care fuseseră făcute destule pregătiri, sub formă de apă şi fân – erau aşa de puţin obişnuiţi pentru firma „La Carul cu coviltir”, încât Neville trebui să aştepte mult şi bine până ce carul să se urnească şi să i se aducă ceaiul, pâinea prăjită şi jambonul. Între timp Neville luase loc într-o sală cu nisip presărat pe jos, întrebându-se cât o să mai treacă, după plecarea lui, până când la focul aprins pentru el cu nişte găteje umede, şi care mocnea tuşind de zor, avea să se poată încălzi omul.

De fapt, „La Carul cu coviltir” era un han rece, pe vârful unei coline, unde terenul din faţa uşii, un amestec de noroi şi paie, fusese bătătorit de copitele cailor şi de piciorul oamenilor, unde o hangiţă arţăgoasă, aşezată la tejghea trăgea palme unui copilaş mucos (cu un picior într-un ciorap roşu şi cu celălalt desculţ), unde brânza se afla,

aruncată direct pe o poliță, în tovărășia unei fețe de mese soioase și a unui cuțit cu mânerul coclit, într-un soi de barcă turnată în fier; unde pâinea cu obraz palid vărsa lacrimi de firimituri pentru naufragiul ei într-o altă barcă; unde rufele familiei, jumătate spălate, jumătate uscate, duceau o viață publică zăcând pe ici pe colo; unde tot ce era de băut se bea din niște stacane... aici, te puteai aștepta să dai și de ploșnițe. Ținând seama de toate aceste considerente „Carul cu coviltir" nu prea își respecta făgăduiala înscrisă pe firmă de a oferi găzduire bună pentru oameni și vite. Omului nostru însă, în cazul de față, nu-i ardea de critică, el se înfruptă din tot ce putu căpăta la masă și porni iarăși la drum după o odihnă mai îndelungată decât ar fi avut nevoie.

Se opri cam la un sfert de milă de han, întrebându-se dacă să meargă pe șosea, sau să o apuce pe un drum de țară dintre două șiruri înalte de gard viu, trecând peste un povârniș acoperit cu ierburi legănate de vânt, care, ceva mai încolo, se vedea bine, dădea din nou în șosea. Se hotărâse pentru acesta din urmă și îl străbatea cu oarecare caznă, pentru că urcușul era abrupt, iar drumul brăzdat de făgașe adânci.

Se trudea de zor, când băgă de seamă că alți pietoni mergeau în urma lui. Deoarece înaintau cu un pas mai iute ca el, se dădu la o parte, rezemându-se pe unul din malurile înalte, ca să-i lase să treacă. Dar aceștia se purtau foarte ciudat. Doar patru dintre ei trecură mai departe. Ceilalți patru au încetinit mersul, întârziind, ca și cum ar fu avut intenția să-l urmeze după ce el își va relua drumul. Restul grupului (vreo jumătate de duzină) făcură calea întoarsă și se îndepărtară repede.

Neville se uită la cei patru din spate și la cei patru dinaintea lui. Toți îl priveau, drept răspuns. Porni clin nou la drum. Cei patru din față și-au reluat și ei drumul, uitându-se mereu înapoi. Cei patru din spate strânseră rândurile. Când ieșiră cu toții din drumeagul îngust, la panta deschisă, acoperită cu bălării, aceeași ordine de mers era menținută. Își dădea seama că oriîncotro ar fi apucat-o, oamenii ăștia, fără doar și poate, îl împresurau. Se opri încercând o ultimă probă, dar cu toții stătură pe loc.

— De ce vă țineți așa de mine? întrebă el, adresându-se tuturor. Nu cumva sunteți o bandă de hoți?

— Nu-i răspundeți, rosti unul din ei – nu observase care anume – stați liniștiți mai bine.

— Stați liniștiți? repetă Neville. Care a spus asta?

Nimeni nu răspunse.

— Iată un sfat bun, oricare din voi, iscoadelor, l-ar fi dat... apoi continuă mâniat: Nu voi îngădui să fiu îngrădit de patru oameni colo și patru colo. Vreau să trec și am să trec de cei patru din față.

Toți se opriră când el rămase locului.

— Dacă opt oameni, sau patru, sau doi, sar asupra unuia singur, adăugă el, devenind și mai mânios, cel care e singur altă șansă n-are decât să-l însemne pe unul din ei. Și, pe Dumnezeul meu, am s-o fac, dacă îmi mai ațineți calea!

Ridicând pe umăr bastonul lui greoi și grăbind pasul, o zbughi înainte ca să treacă de cei patru. Cel mai mătăhălos și mai puternic din grup se dădu la o parte din calea lui, îl apucă abil și amândoi se rostogoliră pe jos, dar nu înainte ca bastonul greu să se fi abătut binișor asupra lui.

— Lăsați-l! strigă omul ăsta către ceilalți, cu o voce sugrumată, în timp ce se luptau împreună pe iarbă. Trântă

dreaptă! E ca o fetiță pe lângă mine și unde mai pui are și povara aia în spinare. Dați-i pace. Am eu grijă de el.

După ce se mai rostogoliră puțin prin iarbă, într-o aprigă încăierare, din care pricină amândoi erau mânjiți de sânge pe față, omul luă genunchiul din pieptul lui Neville și se ridică zicând.

— Așa! Acum doi dintre voi să-l ia unul de-o parte, altul de alta.

Zis și făcut.

— Cât despre povestea cu banda de hoți, dom'le Landless, adăugă omul, scuipând puțin sânge și ștergând de pe față ceva mai mult, mai vorbim noi pân' la prânz. Nu ne-am fi atins de dumneata dacă nu ne sileai. O să te ducem, oricum, pe șosea și acolo o să găsești destul ajutor împotriva hoților, dacă ai nevoie... Să-i șteargă unul fața și să vadă dacă mai e ceva cu el.

După ce i se curăță obrazul, Neville recunoscu în cel care vorbea pe Joe, vizitiul omnibuzului din Cloisterham, pe care nu-l văzuse decât o singură dată, și anume în ziua sosirii lui.

— Și ceea ce-ți recomand în momentul ăsta este că nu vorbești, dom'le Landless. Ai să găsești un prieten care te așteaptă în șosea, plecat înainte pe celălalt drum când ne-am împărțit în două, și ai face mult mai bine dacă n-ai să mai spui nimic până nu dai cu ochii de el. Să-mi aducă cineva bastonul, și hai să ne luăm picioarele la spinare.

De-a dreptul uluit, Neville se uită în jur și nu mai scoase un cuvânt. Mergând între cei doi conducători, care îl țineau la braț, continuă drumul ca într-un vis. Ajuns în șosea, se trezi într-un grup restrâns de oameni – printre aceștia și cei care făcuseră calea întoarsă – iar în mijlocul lor se aflau

domnul Jasper și domnul Crisparkle. Cei care-l conduceau pe Neville se îndreptară spre cleric; acolo îl lăsară liber, din respect pentru domnul Crisparkle.

— Ce înseamnă toate astea, domnule? strigă Neville. Ce s-a întâmplat? Am impresia că mi-am pierdut mințile.

Grupul se strânse în jurul lui.

— Unde e nepotul meu? întrebă domnul Jasper pe un ton vehement.

— Unde e nepotul dumneavoastră? repetă Neville. De ce mă-ntrebați pe mine?

— Te întreb pe dumneata, replică Jasper, pentru că ai fost ultimul cu care s-a întâlnit și nu mai e de găsit.

— Nu mai e de găsit? strigă Neville înspăimântat.

— Stai, stai... interveni domnul Crisparkle. Îngăduie-mi, Jasper. Domnule Neville, ești tulburat, adună-ți gândurile, este foarte important.

— Voi încerca, domnule, dar simt că iau câmpii.

— Astă-noapte ai părăsit casa domnului Jasper împreună cu Edwin Drood?

— Da.

— La ce oră?

— Să fi fost miezul nopții? întrebă Neville, ducând mâna la cap tulburat cum era, și făcând apel la Jasper.

— Întocmai, rosti domnul Crisparkle. Este exact ora de care mi-a pomenit domnul Jasper. Ați coborât împreună spre râu.

— Fără îndoială! Pentru a vedea efectele vântului acolo.

— Ce-ați făcut apoi? Cât timp ați stat acolo?

— Vreo zece minute, cam atât, nu mai mult. Pe urmă ne-am întors la locuința dumneavoastră, și el și-a luat rămas bun de la mine, în poartă.

— Ți-a spus că avea de gând să se mai ducă o dată la râu?

— Nu. Mi-a spus că se duce direct acasă.

Cei de față se uitau unul la altul și la domnul Crisparkle, căruia, domnul Jasper, care îl urmărise tot timpul din priviri pe Neville, i se adresă pe un ton scăzut dar deslușit, bănuitor:

— Ce sunt petele acelea pe hainele lui?

Toți ochii se îndreptară asupra urmelor de sânge de pe îmbrăcămintea sa.

— Aceleași pete sunt și pe baston! exclamă Jasper, luând bastonul din mâna omului care-l ținea. Știu că acest baston îi aparține, l-a luat cu el aseară. Ce înseamnă asta?

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune, ce înseamnă asta, Neville? stărui domnul Crisparkle.

— Omul acesta și cu mine, rosti Neville, făcând semn către ultimul lui adversar, ne-am luptat adineauri pentru baston. Și pe el se pot vedea aceleași pete, domnule. Ce aveam să-mi închipui când m-am văzut molestat de opt oameni. Puteam eu să visez motivul adevărat al purtării lor când n-au suflat o vorbă?

Aceștia recunoscură că au socotit nimerit să tacă din gură și că astfel s-a încins lupta. Totuși, oamenii care asistaseră la această scenă priveau posomorâți petele de sânge uscate din pricina luminii și a aerului rece.

— Trebuie să ne întoarcem, Neville, îl îndemnă domnul Crisparkle; firește, vei fi bucuros să revii pentru a te justifica.

— Firește, domnule.

— Domnul Landless va merge cu mine, mai spuse clericul, privind în juru-i. Haide, Neville.

Porniră, făcând calea întoarsă. Ceilalți, în afară de unul

singur, veneau în urmă răsfiraţi, la distanţe diferite.

Jasper mergea pe partea opusă şi nu părăsi tot drumul această poziţie. Tăcea molcom, dar domnul Crisparkle, nu o dată, repetă întrebările lui de mai înainte, în vreme ce Neville repeta răspunsurile lui de mai înainte; amândoi se avântau în a face unele presupuneri lămuritoare. Jasper se încăpăţâna să tacă, domnul Crisparkle făcea apel, prin gesturi, să ia cât de cât parte la discuţie, fără ca apelul să fi adus vreo schimbare în expresia împietrită a chipului său. Când se apropiară de oraş, clericul sugeră că ar fi bine să treacă întins pe la primar. Jasper încuviinţă din cap, cu severitate, dar nu scoase niciun cuvânt până să ajungă în cabinetul domnului Sapsea.

Domnul Sapsea fiind informat de domnul Crisparkle despre împrejurările în care doreau să facă o expunere a întregii tărăşenii, domnul Jasper destramă tăcerea declarând că avea deplină încredere, din punct de vedere uman, în intuiţia domnului Sapsea; că nu exista niciun motiv admisibil pentru ca nepotul lui să fi dispărut subit, doar dacă domnul Sapsea putea deslușì vreunul, şi atunci el se va supune. De asemenea, că nu exista nicio posibilitate ca Edwin să se fi întors la râu şi din întâmplare să se fi înecat, doar dacă acest lucru nu-i părea cumva domnului Sapsea probabil, şi atunci el iarăşi se va supune. Se spălă pe mâini cât putu mai bine de orice bănuială oribilă, doar dacă nu cumva i-ar apărea domnului Sapsea că unele din ele ar fi inseparabile de ultima persoană cu care s-a întâlnit nepotul său înaintea dispariţiei (anterior, cei doi nu fuseseră în termeni buni), şi atunci, încă o dată, el se va supune. Că, din pricina stării lui sufleteşti, hărţuit de îndoieli cum era şi chinuit de temeri lugubre, nu se putea pune prea mare

temei pe el – pe domnul Sapsea, însă, da.

Domnul Sapsea își exprimă părerea că istoria aceasta se prezenta sub un aspect sumbru. Pe scurt (și își pironi ochii pe chipul lui Neville), tânărul n-avea nimic englezesc în înfățișare. Pornind de la acest punct esențial, domnul Sapsea se împotmoli într-un labirint de aberații și mai încâlcite decât te-ai fi așteptat ca până și un primar să fie în stare să se amuze spunându-le, din care ieși cu strălucita descoperire că a răpi viața unui semen de-al tău, însemna să răpești ceva ce nu-ți aparține. Șovăia dacă să emită sau nu, fără întârziere, un mandat de întemnițare pentru Neville Landless, cunoscând bănuielile grave care planau asupra lui. Ar fi procedat poate în consecință, dacă nu se împotrivea cu înverșunare clericul, intervenind în favoarea rămânerii tânărului în casa lui, și obligându-se să-l aducă, oricând i se va cere, cu propriile lui mâini.

Domnul Jasper se ridică atunci și spuse că după cum înțelegea el, domnul Sapsea sugera să se dragheze râul, și să se scotocească minuțios malurile, să se trimită amănunte asupra dispariției lui Edwin Drood în toate localitățile învecinate, iar la Londra să se răspândească în lung și-n lat afișe și anunțuri, în care Edwin Drood să fie implorat ca, orice motiv necunoscut ar fi avut să părăsească societatea și casa unchiului său, să aibă milă de durerea, jalea și năpasta ce s-a abătut asupra acestei rude care-l iubește, și să-i dea de veste, într-un fel sau altul, că se află încă în viață.

Domnul Sapsea afirmă că era exact ceea ce voia să spună el, că fusese perfect înțeles (deși nu rostise o iotă despre așa ceva), și au fost luate numaidecât măsuri în acest sens.

Ar fi greu de a hotărî care era mai copleșit de oroare și nedumerire – Neville Landless sau John Jasper. Doar că

poziția lui Jasper îl silea să aibă o atitudine activă, pe când aceea a lui Neville îl silea pe acesta să fie pasiv – altă deosebire nu exista. Fiecare era doborât la pământ, distrus.

Odată cu primele licăriri de lumină, a doua zi dis- de-dimineață, lucrătorii erau la treabă pe râu, și alți oameni – majoritatea veniți de bună voie să dea o mână de ajutor – cercetau malurile.

Au continuat să caute de-a lungul întregii zile, pe apă, cu barca și prăjina, cu draga și plasa, pe țărmul numai potmol și bălțoace, în cizme până peste genunchi, cu toporișca, sapa, frânghii, câini, și câte și mai câte. Chiar noaptea râul era presărat cu felinare și focuri fantomatice. Prin coturi mai îndepărtate, scăldate de ape în vremea fluxului, pâlcuri de paznici ciuleau urechile la clipocitul curentului, căutând din ochi peste tot, nu cumva râul o purta cine știe ce povară. Pe drumeagurile bolovănoase din preajma mării care răsăreau în zare și prin punctele singuratice unde se ivea vreo bulboană, apăreau fanarele pâlpâind ciudat și siluete de oameni cu îmbrăcăminte groasă.

Din nou revărsatul zorilor, dar nici urmă de Edwin Drood sub soare.

Toată ziua următoare iarăși a continuat căutarea.

John Jasper se tăbârcea cu chiu și vai când în barcă sau luntre, când pe țărm printre sălcii, iar în locurile mai joase înfundându-se prin nămol ori poticnindu-se de țăruși și bolovani colțuroși – pe unde jaloanele indicând nivelul apei și umbrele de făpturi stranii păreau niște iazme.

Dar degeaba, nici urmă de Edwin Drood sub soare.

Stabilind paza peste noapte, din nou, așa încât să rămână un ochi de veghe la orice schimbare de maree, Jasper se duse acasă istovit. Ciufulit și în neorânduială, mânjit de

noroi, care se uscase pe el, cu hainele zdrențuite, se trânti în fotoliul lui, când domnul Grewgious îi apăru dinainte.

— Ciudate vești! exclamă domnul Grewgious.

— Ciudate și groaznice.

Jasper se mulțumise, spunând aceste cuvinte, să înalțe ochii greoi; apoi îi coborî din nou, lăsându-se pe o parte, în fotoliu, frânt de oboseală.

Domnul Grewgious își netezi creștetul capului și fruntea, și rămase în picioare, privind focul.

— Cum se simte pupila dumitale? întrebă Jasper, după un timp, cu o voce stinsă, obosită.

— Biata fetiță! Îți poți închipui în ce hal am găsit-o.

— Ai văzut-o pe sora lui? întrebă din nou Jasper,

— A cui?

Tonul tăios al acestei contraîntrebări, modul molcom și plin de răceală în care domnul Grewgious, atunci când o puse, își desprinse ochii de la foc îndreptându-i pe chipul lui Jasper, în orice altă situație l-ar fi exasperat.

Dar în starea lui, deprimat și sleit de puteri, Jasper deschise doar ochii, spunând:

— Sora tânărului suspect.

— Îl socotești suspect, într-adevăr? întrebă domnul Grewgious.

— Nu știu ce să cred. Nu pot lua o hotărâre.

— Nici eu, rosti domnul Grewgious. Dar cum ai vorbit despre el spunând „tânărul suspect”, am crezut că ți-ai făcut o părere... Chiar acum m-am despărțit de domnișoara Landless.

— În ce stare e?

— Nici nu vrea să audă de vreo bănuială, are o încredere nețărmurită în fratele ei.

— Biata fată!

— Oricum, continuă domnul Grewgious, nu despre ea am venit să vorbesc, ci de pupila mea. Am să-ţi fac o comunicare care te va surprinde. Pe mine, cel puţin m-a surprins.

Jasper, cu un oftat ca un geamăt, se întoarse abătut în jilţ.

— Să las mai bine pe mâine? glăsui domnul Grewgious. Nu uita, te-am prevenit că am impresia că o să te surprindă.

O expresie de atenţie vie şi concentrare apăru în ochii lui John Jasper când şi-i îndreptă asupra domnului Grewgious; acesta se netezi din nou pe cap, din nou uitându-se la foc – de astă dată cu buzele strânse, având un aer hotărât.

— Despre ce e vorba? întrebă Jasper, ridicându-se în jilţ.

— Desigur, rosti domnul Grewgious cu o încetineală provocatoare ca şi cum şi-ar fi vorbit sieşi, cu ochii ţintă la foc, trebuia să fi ştiut mai devreme; Rosa mi-a dat să înţeleg, dar eu sunt un om prea dintr-o bucată, încât ideea asta nu mi-a venit. Am luat lucrurile drept bune.

— Dar despre ce e vorba? mai întrebă o dată Jasper.

Domnul Grewgious deschizând şi închizând palmele alternativ, de parcă şi le-ar fi încălzit la foc, şi uitându-se pieziş la domnul Jasper, fără a schimba direcţia privirii după aceea, se hotărî să răspundă.

— Perechea aceasta de tineri... tânărul dispărut şi domnişoara Rosa, pupila mea, deşi de atâta vreme logodiţi, şi acceptând de atâta vreme logodna, la un pas de căsătorie...

Domnul Grewgious avea în faţa sa un chip palid, cu ochii holbaţi, cu buzele albe şi tremurătoare, stând în fotoliu; văzu două mâini pline de noroi prinzându-se de braţele jilţului. Dar din pricina mâinilor era cât pe aci să nu vadă

chipul.

— Această tânără pereche a ajuns treptat să descopere (de ambele părți cam în aceeași măsură, cred) că ar fi mai bine și mai fericiți, acum și în viitor, trăind ca buni prieteni, sau mai de grabă ca frate și soră, decât ca soț și soție.

Domnul Grewgious văzu apărând pe chipul de plumb din jilț broboane de sudoare groaznice, ca de oțel.

— Tânăra pereche a luat până la urmă hotărârea sănătoasă de a-și împărtăși descoperirea, deschis, logic și cu duioșie. S-au întâlnit în acest scop și după câteva cuvinte nevinovate și generoase au căzut de acord să rupă legăturile care existau între ei definitiv și pentru totdeauna.

Domnul Grewgious văzu un fel de nălucă dând să se scoale din jilț, cu gura căscată și mâinile întinse spre spătar.

— Unul din cei doi tineri, și anume nepotul dumitale, temându-se, totuși, ca nu cumva, în afecțiunea dumitale delicată față de el, să fii crunt dezamăgit de o schimbare atât de mare în viitorul lui, s-a abținut câteva zile de a-ți spune secretul și a lăsat pe seama mea să ți-l dezvălui, când o să viu să stau de vorbă cu dumneata, iar el va fi plecat. Acum stau de vorbă cu dumneata, iar el e plecat.

Domnul Grewgious văzu năluca răsturnându-și capul pe spate, apucându-se cu mâinile de păr și zvârcolindu-se.

— Iată, ți-am spus tot ce-am avut de spus, în afară doar că tânăra pereche s-a despărțit, cu fermitate, deși nu fără să verse lacrimi de durere, chiar în seara când i-ai văzut pentru ultima oară împreună.

Domnul Grewgious auzi un țipăt îngrozitor, și nu mai văzu năluca nici stând jos, nici în picioare – nu văzu altceva decât niște haine, rupte și pline de noroi, grămadă pe dușumea.

Fără să-și schimbe atitudinea nici chiar atunci, el desfăcea și strângea palmele ca să și le încălzească, și se uita într-acolo, pe jos.

CAPITOLUL XVI

DEVOTAT CU TRUP SI SUFLET

Când John Jasper îşi reveni după acea criză sau leşin, se văzu înconjurat de domnul şi doamna Tope, pe care oaspetele său îi chemase anume.

Musafirul său, cu înfăţişarea lui de om cioplit în lemn, stătea ţeapăn în jilţ, cu mâinile pe genunchi, aşteptând să-şi fi revenit.

— Aşa! Acum vă e bine, domnule, rosti doamna Tope, cu ochii în lacrimi. Eraţi de-a dreptul la capătul puterilor şi nici nu-i de mirare.

— Omul, spuse domnul Grewgious, de parcă ar fi reprodus o lecţie învăţată pe de rost, nu se poate lipsi de somn, cu mintea crunt chinuită, iar trupul frânt de oboseală, fără să se simtă de-a dreptul extenuat.

— Mă tem că v-aţi alarmat din pricina mea, se scuză Jasper cu glas stins, după ce a fost ajutat să se aşeze în fotoliu.

— Câtuşi de puţin, mulţumesc, răspunse domnul Grewgious.

— Sunteţi prea amabil.

— Câtuşi de puţin, mulţumesc, repetă domnul Grewgious.

— Ar trebui să serviţi puţin vin, domnule, spuse doamna Tope, şi din aspicul pregătit pentru dumneavoastră şi de care nici nu v-aţi atins la prânz, cu toate că v-am prevenit

de ce o să se-ntâmple, știți foarte bine, dar n-ați luat micul dejun; ar trebui să gustați o aripă din pasărea aceea friptă, pe care de vreo douăzeci de ori, nu o dată, am tot pus-o iar pe foc. În cinci minute am și adus totul pe masă, și domnul acesta cumsecade are să vrea să vă asiste.

Domnul cumsecade răspunse cu o pufnitură, care putea să însemne că vrea, ori nu, orice altceva sau nimic, ceea ce doamnei Tope i s-ar fi părut o parascovenie dacă nu era atât de ocupată cu așezatul mesei.

— O să servești ceva împreună cu mine? întrebă Jasper, când se așternu fața de masă.

— N-aș mai putea înghiți nici măcar o îmbucătură, mulțumesc, răspunse domnul Grewgious.

Jasper mâncă și bău aproape cu lăcomie. Modul grăbit în care făcea acest lucru trăda nepăsarea vădită pentru gustul celor servite – se vedea că mânca și bea spre a prinde puteri noi ca să preîntâmpine încă un eventual leșin, și prea puțin pentru plăcerea de a mânca.

În acest timp, domnul Grewgious rămase așezat, țeapăn, fără nicio expresie pe chip. Avea doar un aer de protest, de o netulburată politețe, de parcă ar fi vrut să spună, drept răspuns unei invitații la vorbă: „N-aș putea găsi nici cea mai mică observație de făcut, niciun cuvânt de zis asupra vreunui subiect oarecare, mulțumesc”.

— Știi, reluă Jasper, după ce dădu la o parte farfuria și paharul, stând câteva minute pe gânduri, știi că deslușesc o picătură de mângâiere în comunicarea făcută de dumneata și care m-a uimit într-atât?

— *Serios?* replică domnul Grewgious, adăugând destul de limpede, deși nu cu glas tare: „Mie nu mi se pare, mulțumesc!”

— Revenindu-mi după șocul suferit când am aflat despre nepotul meu drag o veste atât de neașteptată, care a năruit toate castelele din Spania, clădite de mine pentru el, și după ce am avut răgazul să mai reflectez, da, am ajuns la această concluzie.

— Aș fi bucuros să pot strânge firimiturile astea... rosti domnul Grewgious, cu răceală.

— Există sau nu există – dacă socotești că mă înșel, spune-mi, ca să-mi curm suferința – există sau nu speranța că nepotul meu, trezindu-se în această nouă postură și fiind foarte mișcat de povara grea care îl apăsa pe umeri, dat fiind că trebuia să ofere explicații în stânga și în dreapta, să fi căutat să înlăture această povară, fugind?

— Se prea poate să se fi întâmplat așa ceva, zise domnul Grewgious, meditând.

— Așa ceva s-a și întâmplat. Am citit despre cazuri în care unii oameni, decât să dea piept cu neprevăzutul și să trebuiască să se justifice, își luau tălpășița și multă vreme nu se mai auzea nimic despre ei.

— Cred că s-au petrecut asemenea lucruri, rosti domnul Grewgious, meditând încă.

— Când nu aveam și nu puteam avea nicio bănuială, continuă Jasper, urmând aprig această nou pistă, că bietul meu băiat dispărut să se fi ferit de mine – și mai cu seamă fiind vorba de o chestiune atât de importantă cum e aceasta – ce rază de lumină a fost pentru mine în bezna unui cer fără stele!? Când presupuneam, viitoarea soție fiind aici, că însurătoarea lui era atât de aproape, de unde să-mi fi închipuit eu că are să lase totul baltă și o să plece, într-un mod atât de inexplicabil, de capricios și de crud? Acum însă, când știu ceea ce mi-ai spus, oare nu există o fisură cât

de mică prin care ziua să pătrundă? Presupunând că Edwin a plecat de bună voie, nu devine oare dispariţia lui mai explicabilă şi totodată mai puţin crudă? Faptul că a terminat cu pupila dumitale este în sine oarecum o justificare a plecării lui. Asta în definitiv nu face misterioasa lui dispariţie mai puţin crâncenă pentru mine; dar pe ea o scuteşte de un chin nemilos.

Domnul Grewgious nu putea decât să fie de acord.

— Chiar şi în privinţa mea, adăugă Jasper, mergând pe acelaşi fir, cu o înfocare plină de speranţă, el ştia că ai să vii la mine, ştia că fuseseşi însărcinat să-mi spui ceea ce mi-ai spus. Dacă îndeplinindu-ţi misiunea ai izbutit să faci să apară în mintea mea buimăcită un nou lanţ de gânduri, în mod logic decurge de aici că din aceste premise Edwin a putut prevedea concluziile pe care eu le voi trage. De bună seamă el le-a prevăzut, şi atunci chiar şi cruzimea faţă de mine... în fond cine sunt eu?... John Jasper! un profesor de muzică... – dispare!...

Încă o dată, domnul Grewgious nu putea decât să fie de acord.

— Am avut bănuieli, bănuieli îngrozitoare, spuse Jasper, dar destăinuirea dumitale, oricât de copleşitoare a fost la început, prin care mi-ai adus la cunoştinţă că băiatul pe care-l iubesc atât se ferea de mine, ceea ce m-ar fi putut dezamăgi, aprinde flacăra speranţei în sufletul meu. Dezvăluindu-ţi-o, dumneata n-o stingi, ci vei admite că-i o speranţă cugetată. Încep să cred că e posibil (aici îşi împreună mâinile) să fi dispărut dintre noi de bună voie, şi că poate mai trăieşte şi e sănătos.

Domnul Crisparkle intră în odaie tocmai în clipa aceea. Jasper repetă şi pentru el.

— Încep să cred că e posibil să fi dispărut de bunăvoie și poate mai trăiește și e sănătos.

Luându-și un scaun, domnul Crisparkle zise:

— Cum așa?

Domnul Jasper repetă argumentele pe care tocmai le expusese. Chiar dacă erau mai puțin plauzibile decât în realitate, bunul cleric ar fi fost pregătit să le accepte, din dorința de a-l dezvinovăți pe nefericitul lui elev. Dar și el acorda mare însemnătate dispariției tânărului, deoarece cu puțin înainte de dispariție acesta se pusese într-o situație nouă și stânjenitoare față de toți cei care-i cunoșteau proiectele și afacerile. Faptul acesta, avea impresia, prezenta chestiunea într-o lumină nouă.

— I-am declarat domnului Sapsea când ne-am prezentat la el, zise Jasper (și într-adevăr așa era), că între cei doi tineri nu avusese loc nicio ceartă sau neînțelegere cu ocazia ultimei lor întâlniri. Știm cu toții că prima lor întâlnire a fost departe de a fi prietenoasă, dar totul a decurs în liniște și pace când s-au întâlnit ultima oară la mine acasă. Copilul meu drag nu prea era în apele lui, părea deprimat – am băgat de seamă asta – și de aceea sunt silit să stărui mai mult asupra acestei împrejurări, acum când știu că avea un motiv anume de a fi deprimat, de altfel motivul care poate l-a împins să plece.

— Dea Domnul să fie așa? exclamă domnul Crisparkle.

— *Dea* Domnul să fie așa! repetă Jasper. Dumneata știi – să audă și domnul Grewgious – că aveam păreri preconcepute în legătură cu domnul Neville Landless, provocate de ieșirea lui violentă de la prima întâlnire. Știi că am venit la dumneata extrem de speriat pentru nepotul meu drag, din pricina furiei lui nebunești. Știi că am și

notat în jurnalul meu și ți-am arătat pasajul unde spuneam că am presimțiri negre relativ la el. Domnul Grewgious se cade să fie pus la curent cu privire la întreaga poveste. El nu trebuie, dintr-o omisiune de-a mea, să cunoască lucrurile doar parțial și să rămână străin de restul. Aș vrea să fie atât de bun să înțeleagă anume că înștiințarea pe care mi-a adus-o a avut o înrâurire fericită asupra mea, în ciuda faptului că eram, înainte ca întâmplarea misterioasă să se fi petrecut, foarte pornit împotriva tânărului Landless.

Acest mod loial de a vorbi l-a tulburat mult pe cleric. Simțea că el nu se purtase la fel de deschis. Își făcea mustrări că păstrase atâta vreme tăcerea asupra a două puncte: al doilea acces de mânie din partea lui Neville împotriva lui Edwin, și gelozia pătimașă, despre care știa cu certitudine, aprinsă în inima lui Neville împotriva acestuia. Era convins de nevinovăția lui Neville, care n-avea niciun amestec în legătură cu dispariția aceasta hâdă, și totuși atâtea fapte mărunte se împleteau laolaltă, năpăstuindu-l, încât se temea să mai adauge și altele la greutatea lor care mereu sporea. Clericul era unul din oamenii cei mai loiali, dar cântărea în minte, perpelindu-se, dacă a face cunoscut de bună voie aceste două fărâme de adevăr, acum, n-ar însemna cumva să însăileze laolaltă minciuna în locul adevărului.

Acum, avea totuși un exemplu în fața lui. Nu mai pregetă, adresându-se domnului Grewgious ca unuia care căpătase o anume autoritate prin dezvăluirea făcută asupra misterului (domnul Grewgious devenise din cale-afară de dintr-o bucată când se trezi în această situație neașteptată), domnul Crisparkle supuse mărturia sa simțului strict de justețe al domnului Jasper, și, exprimându-și încrederea

absolută în completa nevinovăţie a elevului său, care mai curând sau mai târziu trebuia să iasă basma curată de orice bănuială, declară că încrederea sa în domnul Neville era întemeiată, deşi recunoştea confidenţial că avea un temperament înflăcărat şi irascibil, foarte pornit împotriva nepotului domnului Jasper, datorită presupunerii lui romanţioase că se îndrăgostise tot de domnişoara Rosa.

Fericita reacţie manifestată de domnul Jasper a rezistat chiar şi în faţa acestei declaraţii neaşteptate. Îl făcu să pălească, dar repetă că avea să se cramponeze de nădejdea inspirată de domnul Grewgious, şi că, în cazul când nu se va da de urma nepotului său drag, şi astfel să se ajungă la deducţia că i s-ar fi făcut de petrecanie, el va rămâne convins, până în pânzele albe, că Edwin fugise de bună voie.

Domnul Crisparkle, plecând de la această convorbire foarte neliniştit încă şi foarte preocupat de soarta tânărului pe care îl ţinea în casa lui ca pe un fel de prizonier, purcese la o plimbare nocturnă memorabilă.

Porni spre stăvilarul din Cloisterham.

Deseori se ducea într-acolo, prin urmare nu era nimic deosebit în faptul că paşii îl purtară în direcţia aceea. Dar fiind atât de cufundat în gânduri asta îl împiedică să-şi fixeze vreun plan de plimbare, sau să acorde atenţie locurilor pe unde trecea, aşa că îşi dădu seama că se află în preajma stăvilarului mai întâi după zgomotul apei în cădere, la câţiva paşi de el.

„Cum am ajuns oare aici?!" a fost primul său gând, oprindu-se.

„De ce am venit aici?!" a fost al doilea.

Apoi rămase ascultând atent clipocitul apei. Un pasaj

obișnuit din lecturile lui, despre glasuri venind din văzduh care silabisesc nume de oameni, îi impresionă atât de subit auzul, încât făcu un semn cu mâna ca să se ferească, de parcă era tangibil.

Stelele luceau pe cer.

Stăvilarul se afla la două mile bune deasupra locului unde cei doi tineri veniseră să privească furtuna. Aici nu fuseseră făcute investigații, deoarece curentul era iute și puternic în noaptea acea din ajunul Crăciunului, iar regiunea, unde cel mai probabil s-ar fi putut descoperi un cadavru, dacă se petrecuse cumva un accident fatal în asemenea împrejurări, se afla – fie că accidentul se întâmplase în timpul fluxului ori al refluxului – între locul acela și mare.

Apa trecea peste stăvilar cu freamătul ei obișnuit, în acea noapte rece și înstelată. Mare lucru nu se prea vedea, totuși domnul Crisparkle avu senzația ciudată că ceva nefiresc stăruie prin partea locului.

Vorbea cu sine însuși:

„Ce să fie? Unde să fie? Ia să văd? Cărui simț se adresează această senzație?”

Dar niciun simț nu-i semnala vreo percepție nefirească. Din nou ascultă și prinse iarăși în auz trecerea apei peste stăvilar, freamătul obișnuit, în noaptea aceea rece și înstelată.

Știind foarte bine că misterul de care mintea îi era frământată ar fi putut să confere, în sine, acestui loc o atmosferă stranie, căuta să-și limpezească ochii săi pătrunzători. Se apropie de stăvilar și privi atent la binecunoscutul eșafodaj de stâlpi și lemnărie. Nu i se păru nimic neobișnuit. Dar hotărî să revină și a doua zi dis-de-dimineață.

În somnul lui pe apucate, a visat toată noaptea numai despre stăvilar.

Se întoarse acolo odată cu răsăritul soarelui. Era o dimineață cu cer senin dar friguroasă. Priveliștea din fața lui, aflat în același loc unde se găsise noaptea trecută, se putea desluși până în cele mai mici amănunte. Privi atent în juru-i câteva minute și era cât pe aci să se uite în altă parte, când ochii îi fură atrași într-un punct anume.

Se întoarse cu spatele la stăvilar și scrută până în înaltul cerului, departe, și peste tot pe pământ, apoi din nou se uită spre acel punct. Mereu îi atrăgea atenția ceva; numaidecât se concentră cu toată puterea ochilor lui. Acum nu-l mai putea pierde din priviri, deși nu era decât o mică pată pe peisaj. Îl fascina. Începu să-și scoată grăbit haina. În locul acela – în colțul stăvilarului, strălucea ceva, care nu era luat de curent deși sălta odată cu stropii scăpărători de apă.

Vrând să se convingă, după ce aruncă hainele de pe el, sări în apa rece ca gheața și înotă într-acolo. Cățărându-se pe stâlpii de lemn, dădu de un ceas de aur cu lanțul agățat de leţuri, având gravat pe capac inițialele E.D.

Duse ceasul pe mal, înotă din nou până la stăvilar, îl escaladă, se dădu la fund. Cunoștea fiecare colțișor al acestei albii, se cufundă o dată, încă o dată până ce nu mai putu suporta frigul. Spera să găsească corpul – dar nu dădu decât de un ac de cămașă, înfipt în mâlul cu aluviuni.

În posesia acestor descoperiri se întoarse la Cloisterham, și, luându-l pe Neville Landless cu el, se duse întins la primar. Se trimise după domnul Jasper, ceasul şi acul de cămașă au fost identificate, Neville a fost arestat, începură să circule asupra lui tot felul de zvonuri dintre cele mai

răuvoitoare, născocirile cele mai furibunde. Era un om, se spunea, cu o fire atât de răzbunătoare şi violentă, încât fără sora lui – singura care avea o înrâurire asupră-i şi în lipsa căreia nu se putea avea niciodată încredere în el – zilnic ar fi fost învinuit de vreo crimă. Înainte de a ajunge în Anglia pusese să fie biciuiţi, până îşi dădură duhul, un număr de „băştinaşi" – nişte nomazi, umblând din loc în loc cu cortul când prin Asia, când prin Africa ori prin Indiile Occidentale, când pe la Polul Nord – luaţi totdeauna drept negri în Cloisterham, oameni plini de virtuţi, care totdeauna spun „mine" în loc de „eu" şi se adresează cu „dom'le" sau „dom'şoară" (în funcţie de sex), care citesc totdeauna tomuri cu semnificaţiile cele mai sumbre, într-o englezească stâlcită, dar totdeauna înţelegându-le corect în cea mai pură limbă maternă. Doamnei Crisparkle îi scosese peri albi de supărare şi o băgase aproape în mormânt (expresia aparţine domnului Sapsea). În câteva rânduri spuse că îi va face de petrecanie sărmanului domn Crisparkle. Spusese, în repetate rânduri, că va face de petrecanie la toţi, el rămânând astfel singurul supravieţuitor. Fusese adus în Cloisterham de la Londra, de către un eminent filantrop, şi de ce? Pentru că declarase filantropul textual: „Sunt dator faţă de semenii mei ca el să fie, după cum spune BENTHAM[30], „acolo unde nu poate însemna o primejdie decât pentru un număr restrâns de oameni".

30-*Jeremy Bentham* (1748—1832), filozof şi jurist englez, teoretician al liberalismului burghez. A promovat utilitarismul, susţinînd că morala se întemeiază pe folosul personal. În 1785, în drum spre Rusia, a trecut prin Ţările Româneşti, despre care sunt făcute unele referiri în jurnalul său de călătorie.

Aceste atacuri murdare dezlănțuite de niște nătărăi, care trăgeau cu flinta, nu-l puteau răpune pe Neville. Dar a trebuit să îndure și tirul dibaci, bine dirijat, al unor arme de precizie. El amenințase, în văzul tuturor, pe tânărul dispărut, și, după declarația prietenului lui fidel și preceptor, care își dădea osteneală de hatârul lui, ar fi avut o pricină (scornită de el și recunoscută de el) ca să-l dușmănească amarnic pe nefericitul Edwin Drood. Își luase el însuși o armă vătămătoare pentru noaptea fatală și plecase dis-de-dimineață, pregătindu-se din vreme. S-au găsit urme de sânge pe el; desigur, acestea puteau întrutotul avea la origină cauza indicată de el, dar puteau tot așa de bine să fi avut o alta.

La percheziția efectuată în camera lui, pe baza unui mandat emis în acest scop – asupra îmbrăcămintei și așa mai departe – s-a descoperit că distrusese toate hârtiile, și că făcuse ordine prin lucrurile ce-i aparțineau, chiar în după-amiaza din preziua dispariției. Ceasul găsit la stăvilar a fost recunoscut de către bijutier ca fiind cel pe care-l întorsese și-l reglase pentru domnul Edwin Drood, la două și douăzeci, în aceeași după-amiază. După părerea bijutierului mersese până a fi aruncat în apă și de atunci nu mai fusese întors. Acest fapt justifica ipoteza că ceasul a fost luat de la Edwin puțin după ce el părăsise casa domnului Jasper, la miezul nopții, în compania lui Neville, ultimul om văzut cu el, și că fusese aruncat după ce a fost reținut câteva ore. Dar de ce a fost aruncat? Dacă tânărul fusese omorât și cadavrul desfigurat cu abilitate sau ascuns, ori și una și alta, pentru ca asasinul să fi sperat identificarea imposibilă, mai rămâneau lucrurile pe care le avea asupra lui. Desigur, asasinul trebuie să fi căutat să înlăture de pe corpul acestuia

cele mai durabile, mai bine cunoscute și deci mai lesne de recunoscut obiecte, adică ceasul și acul de cămașă. Cât despre ocaziile avute de a le arunca în râu, dacă bănuielile cădeau asupra lui. Acestea erau la îndemână. Fusese văzut de mai multe persoane rătăcind prin partea aceea a orașului – de fapt prin toate părțile orașului – cu un aer sinistru, buimac.

În legătură eu alegerea locului, desigur asemenea dovezi compromițătoare erau mai bine să fie găsite oriunde, decât în posesia lui, asupra lui.

Privitor la caracterul reconciliant al înlâlnirii stabilite între cei doi tineri, existau puține date în sprijinul tânărului Landless, căci reieșea limpede că ideea acestei întâlniri nu venea de la el, ci de la domnul Crisparkle, din îndemnul domnului Crisparkle. Și cine putea ști cu câtă împotrivire, sau în ce dispoziție proastă, cedând constrângerilor, se ducea Neville? Cu cât se examina mai mult poziția lui, cu atât devenea mai precară din toate punctele de vedere. Chiar și ideea generoasă că tânărul dispărut s-ar fi ascuns era socotită tot mai puțin probabilă odată cu depoziția tinerei domnișoare de care se despărțise în ultimele clipe, căci, ce spusese ea cu multă seriozitate și tristețe când a fost interogată? Că pusese la cale împreună cu ea, că aștepta în mod expres și cu entuziasm sosirea tutorelui ei, domnul Grewgious. Și totuși, trebuie menționat, Edwin dispăruse înainte ca acest domn să fi venit.

Din pricina gravelor bănuieli astfel formulate, Neville a fost arestat, lăsat liber, din nou arestat, cercetările urgentate pe toate planurile. Jasper lucra zi și noapte. Dar nu se descoperi nimic în plus.

Nefiind făcută nicio descoperire care să dovedească

uciderea celui dispărut, până la urmă au fost nevoiți să-i dea drumul criminalului prezumtiv, așa că Neville fu pus în libertate. Apoi se ivi și consecința atât de bine prevăzută de domnul Crisparkle. Neville trebuia să părăsească orașul pentru că lumea îl ocolea și-l izgonea. Chiar dacă n-ar fi fost așa, bătrâna păstoriță de porțelan, scumpa de ea, s-ar fi pierdut cu firea de frică pentru fiul ei, tremurând la gândul că aveau un asemenea locatar. De altminteri, clericul, cu autoritatea de care se bucura, oficial, trebuia să pună lucrurile la punct.

— Domnule Crisparkle, rosti decanul, justiția omenească poate greși, dar trebuie procedat conform verdictelor ei. S-au dus zilele în care oamenii se refugiau în lăcașele sfinte. Tânărul acesta nu poate găsi azil la noi.

— Vreți să spuneți că trebuie să plece din casa mea, domnule?

— Domnule Crisparkle, replică decanul cu prudență, nu revendic niciun drept de autoritate asupra casei dumitale. Eu doar discut cu dumneata despre necesitatea penibilă în care te afli de a priva pe acest tânăr de marile foloase izvorâte din sfaturile și lecțiile dumitale.

— Este de-a dreptul lamentabil, domnule, murmură domnul Crisparkle.

— Lamentabil, da, încuviință decanul.

— Dar dacă e necesar... rosti domnul Crisparkle, ezitând.

— După cum, din păcate, îți dai prea bine seama și dumneata, replică decanul.

Domnul Crisparkle se înclină supus.

— Ar fi greu să judecăm dinainte acest caz, dar îmi dau seama că...

— Exact. Perfect... așa după cum spui. Domnule

Crisparkle, îl întrerupse decanul, aprobând din cap, încetișor – nu mai e nimic de făcut. Fără îndoială, fără îndoială... Nu există alternative, precum și dumneata ai descoperit cu bun-simț.

— În orice caz, sunt absolut convins, domnule, de perfecta lui nevinovăție.

— Biine!... rosti decanul, pe un ton mai confidențial, uitându-se ușurel în jur. Eu unul, în general, n-aș spune asta. Nu, nu, în general vorbind. Destule bănuieli planează asupra lui... nu, eu unul, în general, n-aș spune asta.

Domnul Crisparkle se înclină din nou.

— Nu cadrează cu noi, poate, continuă decanul, să fim părtinitori... Nu, nu se cade să fim părtinitori... Noi, clericii, trebuie să ne păstrăm inima caldă și mintea la rece și să ținem în mod judicios calea de mijloc.

— Sper că nu aveți nimic de obiectat, domnule, pentru că am declarat în public, sus și tare, că domnul Drood va reapărea aici, de cumva se vor isca noi suspiciuni, sau vor ieși la lumină alte fapte noi, în această afacere nemaipomenită?

— Câtuși de puțin, replică decanul. Și totuși, eu unul, știți... nu cred... accentuă binișor ultimele cuvinte, *nu cred* că aș fi declarat sus și tare. Să declar? Mda! Dar, sus și tare? Nici vorbă. *Nu cred*. De fapt, domnule Crisparkle, păstrându-ne inima caldă și mintea la rece, noi clericii nu trebuie să exprimăm nimic sus și tare.

Așa că la casa parohială nu se mai află nimic de Neville Landless. Oriunde s-ar fi dus, o pată îi rămăsese pe nume, împovărându-i soarta.

Apoi, John Jasper își reluă liniștit locul în cor. Cu privirile rătăcite și ochii roșii, deznădăjduit din cale-afară,

optimismul îi dispăruse, iar presimţirile cele mai sumbre îl năpădeau.

O zi-două mai târziu, pe când îşi lepăda anteriul, scoase din buzunarul hainei jurnalul lui de însemnări, întoarse paginile şi cu o privire expresivă, dar fără să rostească un cuvânt, îi dădu domnului Crisparkle să citească următorul pasaj:

Copilul meu scump a fost ucis. Descoperirea ceasului şi a acului de la cămaşă sunt pentru mine mărturii certe că a fost ucis în noaptea aceea. I s-au luat aceste obiecte de valoare pentru a se înlătura orice putinţă de identificare cu ajutorul lor. Toate speranţele înşelătoare, pe care mi le-am întemeiat pe ruptura lui cu cea care trebuia să-i fie soţie, le arunc pe fereastră. Ele se spulberă în faţa acestei descoperiri fatale.

Acum jur, şi consemnez jurământul pe această pagină, că nu voi mai discuta niciodată despre acest mister cu nicio făptură omenească, până ce nu voi avea în mână toate indiciile care să ducă la dezlegarea lui. Că nu voi conteni niciodată să păstrez secretul şi să duc cercetările mai departe până nu voi ajunge să arunc în spinarea asasinului învinuirea uciderii copilului meu scump. Şi că mă voi devota cu trup şi suflet pentru distrugerea lui.

CAPITOLUL XVII

FILANTROPIA PROFESIONISTĂ ŞI NEPROFESIONISTĂ

Trecuse jumătate de an încheiat. Domnul Crisparkle sta pe un scaun şi făcea anticameră la biroul principal al Azilului Filantropiei. Aştepta să intre în audienţă la domnul Honeythunder.

În perioada studiilor, pe când lua lecţii de atletism, domnul Crisparkle cunoscuse profesionişti din nobila artă a boxului şi luase parte la două sau trei întâlniri de-ale lor cu mănuşi. Avea acum prilejul să observe că sub raportul conformaţiei frenologice şi a boselor capului, filantropii de profesie semănau nemaipomenit cu pugiliştii.

În dezvoltarea tuturor acelor organe care constituie sau indică propensiunea pentru „atacul" semenilor, filantropii erau grozav de favorizaţi. Domnul Crisparkle văzu acolo câţiva profesionişti, intrând şi ieşind, cu exact acelaşi aer agresiv ca şi când ar fi fost gata să se măsoare cu întâiul novice care le-ar fi căzut în mână.

Domnul Crisparkle socotea că existau trei puncte în care pugiliştii de profesie se deosebeau de filantropii de profesie.

În primul rând, filantropii erau foarte puţin antrenaţi – aveau prea multă carne pe ei, şi prezentau, la faţă şi la trup deopotrivă, o supraabundenţă de ceea ce experţii pugilişti numesc *suet pudding,* adică osânză.

În al doilea rând, filantropii nu aveau firea bună a pugiliştilor şi foloseau un limbaj mai pipărat.

În al treilea rând, codul lor de luptă simțea mare nevoie să fie revizuit, filantropii permițându-și ceea ce nu-și permiteau pugiliștii, de pildă, să-și împingă adversarul nu numai până la marginea arenei, ci până la limita deznădejdii și să-și lovească omul și când era la pământ, să-l lovească oriunde și oricum, să-i tragă picioare, să-l calce în picioare, să-i scoată ochii, să-l ciomăgească fără pic de milă. În această ultimă privință, profesioniștii nobilei arte erau mult mai nobili decât filantropii profesioniști.

Domnul Crisparkle era într-atât de cufundat în gânduri asupra acestor asemănări și deosebiri, și în același timp urmărind din ochi mulțimea care venea și se perinda prin fața lui, tot timpul având misiunea, pare-se, de a prinde câte ceva de pe la unul și altul, fără a oferi vreodată cuiva ceva, încât de două ori i-a fost strigat numele până să audă. Când în sfârșit răspunse, un filantrop cu simbrie, arătând ca vai de capul lui, prost plătit (care nu știu dacă ar fi dus-o mai prost slujind un dușman declarat al rasei umane), îl introduse în cabinetul domnului Honeythunder.

— Domnule, rosti domnul Honeythunder, cu vocea lui cumplită, ca un institutor poruncind unui școlar despre care are o părere proastă, stai jos.

Domnul Crisparkle se așeză.

După ce domnul Honeythunder își puse semnătura pe zecile de exemplare rămase din cele câteva mii dintr-o circulară, adresată unui număr corespunzător de familii, lipsite de mijloace, ca să se prezinte, să achite sumele, să devină filantropi ori de nu să se ducă naibii – un alt filantrop cu simbrie, ca vai de el (foarte dezinteresat, vorbă să fie), adună totul într-un coș și ieși ducând circularele cu sine.

— Acum, dumneata, domnule Crisparkle, rosti domnul Honeythunder, odată rămași singuri, întorcându-se cam pe jumătate, în scaun, spre el, cu mâinile pe genunchi, încruntând din sprâncene de parcă ar fi adăugat „Termin eu *repede* și cu tine”... Ei, domnule Crisparkle, noi avem păreri diferite, dumneata și cu mine, domnule, despre sfințenia vieții omenești.

— Crezi? rosti clericul.

— Da, domnule, așa cred.

— Aș putea să te întreb, reluă clericul, care e părerea dumitale în această chestiune?

— Eu cred, domnule, că viața omenească este ceva care ar trebui considerat drept sacru.

— Aș putea să te întreb, continuă clericul pe același ton ca mai înainte, care crezi că e părerea mea în această chestiune?

— Pe dumnezeul meu, domnule! exclamă filantropul lărgind pătratul pe care-l forma cu mâinile pe genunchi, încruntându-se mai departe la domnul Crisparkle, dumneata știi cel mai bine.

— De bună seamă... dar dumneata ai început prin a spune că noi avem păreri diferite. De aceea (sau nu cumva n-a fost astfel), trebuie că te-ai gândit la unele păreri de-ale mele. Te rog, la ce anume te referi?

— Iată un om... și încă unul tânăr – zise domnul Honeythunder, ca și cum asta ar fi înrăutățit grav lucrurile, el putând să îndure mai lesne pierderea unui bătrân – a fost măturat de pe fața pământului printr-un act de violență. Cum numești dumneata asta?

— Crimă, răspunse clericul.

— Și pe făptaș cum îl numești?

— Criminal.

— Sunt bucuros că te aud recunoscând acest lucru, domnule, replică domnul Honeythunder, cu aerul cel mai agresiv cu putință pentru el, și îți mărturisesc deschis, nici nu m-așteptam.

Din nou se încruntă aprig spre domnul Crisparkle.

— Fii așa de bun și explică-mi ce înțelegi prin aceste expresii nejustificate.

— Eu nu mă aflu aci, domnule, replică filantropul, ridicând glasul până la zbierăt, ca să fiu terorizat!

— Deoarece sunt singura persoană de față, nu-mi dau seama deloc la cine te referi, rosti clericul foarte calm. Dar te-am întrerupt tocmai când dădeai explicații.

— Crimă! continuă domnul Honeythunder, cufundat într-un soi de reverie gălăgioasă, cu brațele încrucișate; și ca și cum s-ar fi aflat la tribuna filantropiei. Însoțea fiecare cuvânt de o mișcare din cap plină de savoare. Vărsare de sânge! Abel! Cain! Nu mă împac cu Cain. Resping înfiorat mâna pătată de sânge atunci când mi se întinde.

La o asemenea replică, în cadrul unei întruniri publice, membrii confreriei ar fi sărit numaidecât, fără doar și poate, ca arși de pe scaune și l-ar fi ovaționat, până răgușeau – domnul Crisparkle însă se mulțumi să-și schimbe calm poziția picioarelor încrucișate, spunând cu blândețe:

— Să nu mă lași să te mai întrerup, atunci când dai explicații... odată ce ai început...

— Tablele legii grăiesc: să nu ucizi. SĂ NU ucizi, domnule! continuă domnul Honeythunder, făcând o pauză la tribună, ca și cum considera că domnul Crisparkle ar fi afirmat deslușit că aceste porunci spuneau: Poți să și ucizi puțintel, dar după aceea s-o ștergi.

— Dar mai grăiesc: să nu juri strâmb, remarcă domnul Crisparkle.

— Destul! răcni domnul Honeythunder, cu o solemnitate și o asprime care ar fi făcut să se năruie din temelii clădirea la o reuniune. Des-tul! Pupilii mei fiind acum majori, sunt scutit de o însărcinare la care nu m-aș putea gândi fără să fiu zguduit de oroare. Iată conturile pe care ți-ai luat obligația să le accepți în interesul lor; iată o expunere a balanței pe care ți-ai luat obligația să o preiei și pe care oricât de curând ai prelua-o tot n-ar fi prea curând. Și dă-mi voie să-ți spun, domnule, că dumneata, ca om și cleric aș fi dorit să ai o mai bună misiune (dând din cap)... o mai bună misiune. Dând iarăși din cap. O mai bu-nă mi-si-u-ne! dând încă o dată din cap și de alte trei ori.

Domnul Crisparkle se ridică, puțin îmbujorat la față, dar perfect stăpân pe sine.

Domnule Honeythunder, rosti, luând hârtiile de care pomenise, faptul de a accepta o misiune mai bună sau mai rea decât cea pe care o am în prezent este o chestiune de gust și de apreciere. Poate socotești că aș avea o misiune mai bună dacă mă înrolez printre membrii societății dumitale.

— Aa, într-adevăr, domnule! replică domnul Honeythunder, scuturând din cap în chip amenințător. Ar fi fost mai bine pentru dumneata dacă făceai asta cu mult în urmă!

— Nu sunt de aceeași părere.

— Sau, reluă domnul Honeythunder, scuturând iarăși din cap, aș socoti potrivit pentru un om cu profesiunea dumitale să se consacre acțiunii de a descoperi și pedepsi vinovatul, în loc să las ca această îndatorire să încapă pe

mâna unui mirean.

— Eu privesc profesiunea mea dintr-un unghi de vedere care mă învaţă că prima mea îndatorire se îndreaptă către cei aflaţi la ananghie şi suferinţă, cei părăsiţi şi în obidă, spuse domnul Crisparkle. În orice caz, cum am deplina mulţumire că nu ţine de profesiunea mea să fac profesiuni de credinţă, nu voi mai adăuga nimic în această chestiune. Dar sunt dator faţă de domnul Neville şi faţă de sora domnului Neville (şi într-o măsură mult mai mică faţă de mine) să-ţi spun că *ştiam* perfect de bine în ce stare de spirit şi sufletească se afla domnul Neville în momentul celor întâmplate. Fără a căuta câtuşi de puţin să colorez sau să ascund ceea ce era vrednic de milă în el şi se cuvenea să fie îndreptat, am certitudinea că relatările lui sunt adevărate. Având această certitudine, îi acord prietenia mea. Atâta vreme cât va dura această certitudine, nu renunţ să-i fiu prieten. Şi dacă cine ştie ce motiv m-ar putea clinti de la această hotărâre, îmi va fi ruşine de mine însumi şi de josnicia mea, iar bunele intenţii ale lumii întregii pe care le-aş câştiga procedând astfel, n-ar putea compensa pierderea propriei mele stime.

Ce om bun! Ce atitudine bărbătească! Şi cât de modest! Nu era în acest cleric nici atâta vanitate cât la şcolarul care stătea în poartă pe terenul de cricket, bătut de vânt. Se purta cu simplitate şi totdeauna sincer îndeplinindu-şi datoria, deopotrivă în chestiunile importante cât şi în cele mărunte. Aşa cum sunt totdeauna sufletele mari. Aşa cum au fost totdeauna, sunt şi vor fi sufletele mari. Nu există lucruri mărunte pentru spiritele cu adevărat mari.

— Atunci, cine crezi că a săvârşit fapta? întrebă domnul Honeythunder, întorcându-se brusc spre el.

— Să mă ferească Cerul, rosti domnul Crisparkle, ca din dorința de a justifica un om nu care cumva să încriminez pe altul! Nu acuz pe nimeni.

— Uf! făcu domnul Honeythunder, dezgustat la culme, pentru că nu acesta era principiul după care procedau îndeobște cei din confreria filantropilor, nu, nicidecum. Și, domnule, dumneata nu ești un martor dezinteresat, bagă bine de seamă.

— Cum adică, eu sunt un martor interesat? întrebă domnul Crisparkle, zâmbind cu nevinovăție, nestiind ce să creadă.

— Există o anumită sumă, domnule, plătită dumitale pentru acest elev, din care pricină ai fost poate puțin influențat, replică domnul Honeythunder cu brutalitate.

— Și suma aceasta sper s-o obțin mai departe, rosti domnul Crisparkle, dumirindu-se; asta vrei să spui?

— Eh, domnule! exclamă filantropul de profesie, ridicându-se și înfundându-și amândouă mâinile în buzunarul pantalonilor. Eu nu umblu să măsor capetele oamenilor pentru pălării. Dacă oamenii cred că au făcut la mine vreuna care să li se potrivească, atunci poate să și-o pună pe cap și s-o ia la purtare, dacă le place. Treaba lor, nu a mea.

Domnul Crisparkle care se uita la el cu o indignare justificată, îl luă astfel la trei păzește.

— Domnule Honeythunder, nădăjduiam, venind aici, că nu va fi necesar să am de-a face cu tot soiul de atitudini insinuante, de manevre demagogice, depășind limitele toleranței decente când este vorba de viața particulară a unui om. Dumneata mi-ai dat o pildă din amândouă aceste laturi ale demagogiei, încât m-aș expune să fiu o țintă bună

dacă aș sta cu mâinile încrucișate, privind ce se întâmplă. Aceste manevre eu le detest.

— Poate că *nu-ți* sunt pe plac, domnule.

— Ele îmi sunt, repetă domnul Crisparkle, fără să țină seamă de întrerupere, detestabile. Ele violează deopotrivă sentimentul de justețe, apanajul unui bun creștin, dar și reticența apanajul omului de lume. Dumneata declari că o crimă majoră ar fi fost săvârșită de cineva pe care eu, cunoscând împrejurările de rigoare, și având numeroase motive la îndemână, le consider absolut nevinovate. Deoarece nu împărtășesc punctul dumitale de vedere în această chestiune vitală, care este subterfugiul oratoric la care ai recurs? Numaidecât te-ai întors asupra mea, învinuindu-mă că nu am simțul proporțiilor enorme ale crimei, și că mă aflu în postura apărătorului ci și a unui complice! Tot astfel, altădată – considerându-mă adversarul dumitale în diferite situații – ai pledat pentru credulitate. Dumneata practici pe scară largă o duioasă profesiune de credință, bazată pe o înșelăciune ridicolă pe care o impui altora cu zâmbete. Eu unul refuz să-i dau crezare, și atunci dumneata recurgi la un vechi subterfugiu, declarând că nu cred în nimic; și pentru că nu mă prostern în fața unei pseudodivinități plăsmuite de dumneata, atunci îl neg pe adevăratul Dumnezeu! Cu alt prilej, făceai, la tribună, descoperirea că războiul e o calamitate, și propuneai să fie înlăturat printr-un șir întreg de rezoluții încâlcite, pe care le vânturai prin aer, precum coada unui zmeu de copii. Nu sunt de acord că descoperirea îți aparținea nici cât e negrul sub unghie și n-am dram de încredere în soluțiile dumitale. Iarăși m-ai caracterizat, ca de obicei, drept un om care exultă de plăcere dinaintea ororilor de pe câmpul de luptă,

aidoma unui dușman înverșunat. Cu altă ocazie, în alte discursuri furtunoase de la tribună ținute de-a valma, l-ai fi pedepsit pe cel treaz în locul celui beat mort. Eu cer să se respecte tihna, comoditatea și repausul celui treaz, iar dumneata declari sus și tare că am dorința reprobabilă de a preschimba creaturile Domnului în niște fiare sălbatice! În toate aceste cazuri ciracii dumitale, trepădușii dumitale, suporterii dumitale, profesioniștii dumitale obișnuiți, de toate gradele și contingentele, se agită parcă zgâlțâiți de amoc, ca niște malaiezi înnebuniți de boala asta, atribuind de obicei cele mai josnice și mai umilitoare ocări, fără pic de cruțare (dă-mi voie să-ți atrag atenția asupra unui exemplu recent de-al dumitale de care ar trebui să roșești), și aducând cifre de care știți că sunt de bună seamă unilaterale, așa cum o compensare a unui cont complicat ar prezenta numai rubrica creditoare și nu și pe cea debitoare, ori numai pe cea debitoare, și nu și pe cea creditoare. De aceea, domnule Honeythunder, consider platforma dumitale o pildă îndeajuns de rea și o școală îndeajuns de proastă pentru viața publică, dar ia aminte, procedeele dumitale oratoricești, transpuse în viața particulară, ajung să fie o adevărată pacoste.

— Folosești niște cuvinte cam tari, domnule! exclamă filantropul.

— Sper să fie așa, spuse domnul Crisparkle, bună ziua.

Ieși în grabă mare din azilul filantropilor, dar îndată porni în pasul lui obișnuit, vioi; curând un zâmbet îi lumină fața și, în mers, se întreba ce ar fi zis păstorița de porțelan dacă l-ar fi auzit mustruluindu-l pe domnul Honeythunder cu ocazia ultimei ciocniri înverșunate. Pentru că domnul Crisparkle avea destul orgoliu inofensiv ca să-și închipuie

că a lovit în plin, jubilând la gândul că-i tăiase binișor nasul filantropului.

Se duse la Staple Inn, dar nu la P.J.T. și la domnul Grewgious.

Urcă un număr mare de trepte, care scârțâiau la fiecare pas, până să ajungă la niște odăi mansardate, dintr-un capăt al clădirii. Apăsă pe clanța de la o ușă nezăvorâtă și se apropie de masa la care stătea Neville Landless.

Un aer de izolare și singurătate domnea în aceste încăperi și în înfățișarea locatarului lor. Neville era la fel de prăpădit ca și odăile. Plafonul mansardat, broaștele și zăbrelele ruginite și greoaie, vasele de lemn și grinzile grosolane ușor putregăioase, totul avea un aspect de pușcărie, iar el, chipul răvășit al unui pușcăriaș. Soarele, totuși, pătrundea printr-o ferăstruică hâdă de mansardă, cu o streașină ieșită până înspre țigle. Pe acoperișul de mai jos, cu crăpături și înnegrit de fum, câteva biete vrăbii țopăiau reumatic, ca niște zburătoare schiloade care și-ar fi lăsat cârjele în cuib. Foarte aproape se mai auzea zgomotul zborului frunzelor în aer, care schimba atmosfera producând un soi de muzică nedesăvârșită, ca o adevărată melodie câmpenească

Mobilierul era mai mult decât modest, dar exista o colecție bună de cărți. Totul lăsa să se vadă că acolo locuia un student sărac. Cărțile fuseseră alese, împrumutate, dăruite – ori toate laolaltă – de către domnul Crisparkle, asta se putea desluși din privirea prietenoasă pe care o îndreptă asupra lui când intră.

— Cum merge, Neville?

— Mă simt bine, domnule Crisparkle, și lucrez.

— N-aș vrea să-ți văd ochii atât de strălucitori și atât de

larg deschișii, rosti clericul, lăsându-i ușor mâna, după ce i-o strânsese într-a lui.

— Îmi strălucesc la vederea dumneavoastră, replică Neville. Dacă ați pleca s-ar întuneca numaidecât.

— Dă-i zor, dă-i zor! îl îndemnă, vrând să-l îmbărbăteze. Luptă cu viața, Neville!

— Dacă aș fi pe moarte, simt că un cuvânt din partea dumneavoastră m-ar înzdrăveni din nou, dacă pulsul mi s-ar opri, simt că la atingerea dumneavoastră ar reîncepe să bată, rosti Neville. Dar am *dat* zor, domnule, și o duc de minune.

Domnul Crisparkle îl făcu să se întoarcă puțin cu fața mai spre lumină.

— Aș vrea să-ți văd fața mai rumenă, Neville; făcu semn spre obrajii lui sănătoși, dându-i ca exemplu. Aș dori să stai mai mult la soare.

Neville se întristă subit și-i răspunse cu un glas scăzut:

— Încă nu mă simt în stare să ies prea des... poate, cu timpul, deocamdată nu sunt în stare... Dacă ați fi străbătut străzile din Cloisterham cum le-am străbătut eu, dacă ați fi văzut ce-am văzut eu... ochii aceia care se fereau de mine, și oamenii mai cumsecade făcându-mi prea mult loc să trec, în tăcere, ca nu cumva să-i ating sau să mă apropii de ei... n-ați mai socoti ilogic faptul că nu pot ieși la lumina zilei.

— Sărmanul meu prieten! exclamă clericul, pe un ton atât de plin de compasiune încât tânărul îi luă mâna. N-am spus niciodată că ar fi ilogic, niciodată n-am gândit asta. Dar mi-ar face plăcere să știu că stai la soare.

— Dorința dumneavoastră ar fi pentru mine motivul cel mai puternic. Însă nu pot încă. Nu-mi poate intra în cap că până și ochii șuvoiului de străini care trec prin acest oraș

mare se uită la mine fără pic de suspiciune. Mă simt parcă însemnat cu fierul roșu chiar și atunci când ies noaptea – și numai noaptea. Întunericul mă învăluie atunci, și prind curaj.

Domnul Crisparkle puse o mână pe umărul lui și rămase în picioare, privindu-l.

— Dacă aș fi putut să-mi schimb numele, spuse Neville, aș fi făcut-o. Dar, după cum mi-ați arătat cu atâta înțelepciune, nu pot face asta, pentru că ar fi o dovadă de vinovăție. Dacă mi-era posibil să plec undeva pe meleaguri îndepărtate, aș fi găsit o mângâiere, dar nici gând de așa ceva, pentru același motiv. Ascunzându-mă sau fugind de aici ar duce și într-un caz și în altul la interpretări similare. Mi se pare cam anevoios să fii astfel legat la stâlpul infamiei și nevinovat, dar nu mă plâng.

— Și nu trebuie să te aștepți la o minune, Neville, care să-ți vină într-ajutor, spuse domnul Crisparkle compătimitor.

— Nu, domnule, știu asta. Îmi mai rămâne doar să am încredere în trecerea obișnuită a timpului și în anumite împrejurări.

— Cu timpul, adevărul va ieși la iveală, Neville.

— Așa cred și eu, și sper să pot trăi până atunci.

Dându-și însă seama că starea de descurajare în care căzuse arunca o umbră pe chipul clericului și (poate) simțind că mâna mare a acestuia de pe umărul său nu mai era la fel de fermă cum fusese cu câteva clipe în urmă, la prima atingere, se înseninâ și zise:

— Împrejurări excelente pentru studii, oricum! Și dumneavoastră știți, domnule Crisparkle, ce mare nevoie am să studiez în toate privințele. Ca să nu mai pomenesc de faptul că m-ați sfătuit să mă apuc în mod special de studiul

pentru dificila profesiune de jurist, și eu, desigur, mă las condus de sfatul unui asemenea prieten și protector. Un atât de bun prieten și protector.

El luă mâna de pe umăr care-l îmbărbăta și o sărută.

Domnul Crisparkle se uită la cărți, dar nu mai era la fel de senin ca atunci când venise.

— Am dedus din tăcerea pe care o păstrați asupra fostului meu tutore că acesta mi-e ostil, domnule Crisparkle.

Clericul răspunse:

— Fostul dumitale tutore este un... este un om cât se poate de nesăbuit, și nu înseamnă nimic pentru nimeni cu scaun la cap, dacă omul ăsta e *ad*vers, *per*vers, ori *re*vers.

— Bine că am din ce trăi, cu economii – reluă Neville oftând pe cât de abătut, pe atât de vesel – cât timp îmi fac studiile și până să iasă adevărul la lumină! Altminteri aș întări proverbul: până să crească iarba, bidiviul a crăpat de foame!

Spunând aceste cuvinte, deschise câteva cărți, și îndată se cufundă în paginile lor intercalate de foi albe cu pasaje adnotate, iar domnul Crisparkle ședea lângă el și își expunea părerile, corectându-l, dându-i povețe.

Îndatoririle pe care clericul le avea de îndeplinit la catedrală făceau vizitele lui la Londra greu de întreprins, doar la răstimpuri de câteva săptămâni, dar erau utile și totodată prețioase pentru Neville Landless.

După ce terminau studiul propus, se rezemau de pervazul ferestrei de unde priveau în jos un petec de grădină.

— De săptămâna viitoare, spuse domnul Crisparkle, încetezi să mai fii singur, vei avea un tovarăș devotat.

— Și totuși, rosti Neville, acest loc mi se pare nepotrivit pentru sora mea.

— Nu sunt de aceeași părere, îl contrazise clericul. E vorba de împlinirea unei datorii. Afecțiunea, judecata, curajul unei femei sunt necesare în această casă.

— Mă gândeam, explică Neville, că acest cartier e atât de trist, de nepotrivit pentru o fată și că Helena n-are să-și poată găsi aici nici prieteni și nicio societate convenabilă.

— Nu trebuie să uiți, reluă domnul Crisparkle, că ești și dumneata aici; ea va fi cea care te va scoate la soare.

Rămaseră scurt timp tăcuți; apoi domnul Crisparkle începu din nou conversația.

— Când am stat de vorbă pentru prima oară, Neville, mi-ai spus că sora dumitale s-a ridicat mai presus de împrejurările nefavorabile ale vieții voastre din trecut, că ea îți este superioară așa precum turnul catedralei din Cloisterham depășește în înălțime hornurile de la casa parohială. Îți mai amintești?

— Perfect.

— Eram atunci înclinat să cred că aceste cuvinte le rosteai dintr-o pornire de entuziasm. N-are importanță ce cred acum. Ceea ce aș vrea să subliniez este că, în privința mândriei, sora dumitale reprezintă un mare și util exemplu pentru dumneata.

— În *toate* privințele, care se includ într-un caracter frumos, ea este pentru mine o pildă.

— Într-adevăr, dar să ne oprim la acest punct. Sora dumitale a învățat să înfrâneze ceea ce e orgoliu în firea sa. Helena poate să se stăpânească și atunci când e rănită în afecțiunea ei pentru dumneata. A suferit profund, fără îndoială, aflându-se pe aceleași străzi unde și dumneata ai

suferit profund. Fără îndoială, viața ei e umbrită de norul care ți-o umbrește pe a dumitale. Dar și-a topit mândria într-o atitudine nobilă, care nu-i nici agresivă, nici plină de trufie, iar printr-o încredere susținută în dumneata și în adevăr și-a croit drum cu capul sus, pe aceste străzi, câștigând respectul tuturor la fel ca oricare alt om; zi de zi, fiecare oră din viață, de când a dispărut Edwin Drood, a ținut piept răutății și prostiei dezlănțuite împotriva dumitale, cum nu putea să o facă decât o fire curajoasă și chibzuită. Și așa se va purta până la capăt. Altcineva, cu un caracter mai slab, s-ar fi dat la fund de durere, dar niciodată o ființă cu mândria sorei dumitale, care nu știe ce înseamnă să dea înapoi și care niciodată nu se lasă bătută.

Obrajii palizi ai tânărului se îmbujorară la auzul acestei aluzii.

— Voi face tot posibilul s-o imit pe Helena, spuse el.

— Așa să faci și să devii un bărbat în adevăratul sens al cuvântului, curajos, așa cum ea este o femeie adevărată, curajoasă, îi spuse răspicat domnul Crisparkle. Începe să se întunece. Vrei să mă însoțești când s-o întuneca de-a binelea? Bagă de seamă! Nu eu sunt cel care așteaptă să se înnopteze.

Neville îi răspunse că era gata să-l însoțească numaidecât.

Domnul Crisparkle însă îi spuse că trebuie să mai treacă și pe la domnul Grewgious, câteva clipe, într-o vizită de curtenie; se va duce peste drum până la locuința acestuia și se va întâlni cu Neville la ușa de la intrare, dacă o să vrea să coboare.

Domnul Grewgious, ca de obicei la datorie, ședea la un pahar de vin, cu fereastra deschisă, pe întuneric. Paharul și clondirul se aflau la îndemână, pe o măsuță rotundă. Ținea

picioarele întinse pe pervazul ferestrei, într-o atitudine rigidă, cu trupul proptit într-un singur punct.

— Ce mai faci, domnule părinte? rosti domnul Grewgious, care îl îmbie ospitalier să servească și el băutură, dar a fost refuzat la fel de cordial. Cum se simte elevul dumitale în locuința pe care am avut plăcerea să ți-o recomand, găsind-o liberă și avantajoasă?

Domnul Crisparkle răspunse cele cuvenite.

— Îmi pare bine că ești de acord, adăugă domnul Grewgious, pentru că e o fantezie a mea la care țin, aceea de a-l avea sub ochi.

Dat fiind că domnul Grewgious era nevoit să-și sucească ochii în sus, rău de tot, ca să poată vedea locuința lui Neville, replica acestuia trebuia luată la figurat.

— Și pe domnul Jasper cum l-ai lăsat, domnule părinte? întrebă domnul Grewgious.

Domnul Crisparkle îl lăsase pe domnul Jasper sănătos.

— Și unde l-ai lăsat pe domnul Jasper, domnule părinte?

Domnul Crisparkle se despărțise de domnul Jasper la Cloisterham.

— Și când te-ai despărțit de domnul Jasper, domnule părinte?

În dimineața aceea.

— Hm! făcu domnul Grewgious. Nu ți-a spus cumva că are să vină și el?

— Să vină, unde?

— Așa, să zicem, undeva, fără o destinație precisă vorbi domnul Grewgious.

— Nu.

— Pentru că, uite-l acolo, spuse domnul Grewgious care îi pusese toate aceste întrebări preocupat fiind să privească

afară pe fereastră. Și nu prea pare în apele lui, nu-i așa?

Domnul Crisparkle întinsese gâtul pe fereastră, când domnul Grewgious adăugă:

— Fii amabil și treci îndărătul meu, în umbra camerei; uită-te la casa de peste drum, etajul doi, ferestrele de la scară, abia se zărește un individ subțiratic, care se vede a fi concetățeanul dumitale.

— Ai dreptate! strigă domnul Crisparkle.

— Hm! făcu domnul Grewgious, apoi adăugă, întorcându-se atât de brusc, încât aproape se lovi cap în cap cu domnul Crisparkle. Ce crezi că o fi căutând pe aici concetățeanul dumitale?

Ultimul fragment din jurnal, pe care Jasper i-l citise, îi veni domnului Crisparkle cu multă vioiciune în minte. Îi întrebă pe domnul Grewgious dacă socotea posibil ca Neville să fie cumva expus de a se trezi spionat.

— Spionat? repetă domnul Grewgious, dus pe gânduri. Da!

— Acest spionaj nu numai că l-ar hăitui și i-ar chinui viața, zise domnul Crisparkle, cu căldură, ci l-ar pune în situația să fie chinuit tot mereu de bănuieli, orice ar face el și oriunde s-ar duce.

— Da! spuse domnul Grewgious, tot dus pe gânduri. Nu cumva e Neville cel care te-așteaptă acolo?

— El trebuie să fie.

— Atunci *te rog* să-mi scuzi nerăbdarea de a te vedea plecat, glăsui domnul Grewgious, ca să-l întâlnești. Mergi pe același drum și nu da impresia că l-ai observat pe prietenul nostru din Cloisterham. Am eu o fantezie a mea că în seara asta *trebuie* să-l țin sub ochi pe concetățeanul dumitale, înțelegi?

Domnul Crisparkle încuviinţă, dând din cap cu tâlc. Ajuns afară, îl întâlni pe Neville şi îşi văzură de drum unul lângă altul.

Au luat cina împreună şi se despărţiră apoi la gară, a cărei clădire, micuţă, era încă neterminată; domnul Crisparkle ca să pornească spre casă, iar Neville s-o apuce pe jos pe străzi, să treacă podul, să facă un ocol prin oraş, învăluit în bezna propice, şi să se lase cuprins de oboseală.

Era miezul nopţii când se întoarse din expediţia lui solitară şi urcă treptele. Fusese cald în noaptea aceea şi ferestrele de pe scară rămăseseră larg deschise. Ajungând sus, tresări mirat (la etajul acela nu mai existau alte camere în afară de locuinţa lui), dând cu ochii de un străin aşezat pe pervazul ferestrei. Părea mai mult un geamgiu aventuros decât un om oarecare, grijuliu de obicei să nu-şi rupă gâtul. Din felul cum stătea, mai mult în afara ferestrei decât înăuntru, îţi venea să crezi că trebuia să se fi căţărat pe burlanul de la streaşină în loc să fi urcat scările.

Străinul nu scoase o vorbă până ce Neville nu vârî cheia în broasca de la uşă, apoi, părând sigur de identitatea tânărului, din felul cum acţiona, spuse:

— Scuzaţi, vă rog, i se adresă el, în timp ce se apropia dinspre fereastră, zâmbind şi cu o expresie de om deschis şi simpatic întipărită pe chip... zorelele.

Neville nu înţelegea nimic.

— Plantele agăţătoare, reluă străinul. Stacojii... Locuiesc uşa a doua din dos.

— Aa! exclamă Neville – acolo unde sunt rezede şi micsandre galbene?

— Acolo, spuse străinul.

— Vă rog să poftiţi înăuntru.

— Mulţumesc.

Neville aprinse lumânările și oaspetele luă loc. Un om tânăr, chipeș, dar trupul său robust, lăţimea umerilor îl făceau să pară mai în vârstă; cam de douăzeci și opt, sau cel mult treizeci de ani. Era așa ars de soare, încât contrastul dintre obrazul arămiu și fruntea albă, umbrită de gardinile pălăriei, ori pielea albă a gâtului ivită de sub eșarfă, aproape că-ţi stârneau râsul, dar te opreai văzându-i fruntea înaltă, ochii albaștri și luminoși, părul castaniu, bogat și dinţii imaculaţi, surâzători.

— Am observat... spuse el. Mă numesc Tartar.

Neville înclină din cap.

— Am observat... scuzaţi-mă... că trăiţi multă vreme încuiat și s-ar părea că îndrăgiţi grădina mea aeriană. Dacă v-ar face plăcere, aș putea întinde câteva fire de sfoară între ferestrele mele și ale dumneavoastră, pe care s-ar cățăra, direct, plantele agățătoare. Mai am câteva lădiţe cu rezedă și micsandre galbene, n-ar trebui decât să le îndrept să crească de-a lungul streașinei, cu ajutorul unei prăjini cu cârlig, pe care o am la mine – până la ferestrele dumneavoastră. Aș putea să le retrag când ar avea nevoie să fie udate sau curățate și apoi, când sunt gigea, le-aș anina iar, așa că nu v-ar deranja câtuși de puţin. Nu mi-am îngăduit această libertate înainte să vă fi cerut voie. Acum m-am încumetat. Numele meu e Tartar, de la același etaj, ușa vecină.

— Sunteţi foarte amabil.

— Ba deloc. Ar trebui să-mi cer scuze că am venit atât de târziu. Dar observând, scuzaţi-mă, că vă plimbaţi de obicei noaptea, m-am gândit că v-aș incomoda mai puţin așteptând să vă întoarceţi. Mă feresc totdeauna ca nu

cumva să incomodez oamenii ocupați, eu fiind un leneș.

— N-aș fi crezut, după înfățișare.

— Nu? Consider asta un compliment. De fapt, eu am fost educat la Marina Regală și când am plecat de-acolo eram prim-locotenent. Dar un unchi de-al meu, dezamăgit de acest serviciu, mi-a lăsat averea cu condiția să părăsesc marina, am acceptat moștenirea și mi-am înaintat demisia.

— De puțină vreme, presupun.

— Păi, timp de vreo doisprezece sau cincisprezece ani am tot umblat pe mări. Aici am venit cam nouă luni înaintea dumitale. Am și avut o recoltă înainte de a apărea dumneata. Am ales locul acesta drept locuință, pentru că, ultima dată am servit pe o covertă micuță și știam că o să mă simt mai acasă dacă mă lovesc tot timpul cu capul de tavan. De altfel, un om care din copilărie a trăit pe vapor nu poate trece deodată la o viață de huzur și lux. Ba mai mult chiar, fiind obișnuit doar cu o palmă de loc, de când mă știu, m-am gândit că o să mă pregătesc mai bine pentru gospodărirea unui domeniu, începând cu cultura în lădițe.

Oricâtă ciudățenie ar fi avut cele spuse, cuvintele lui conțineau o picătură de seriozitate făcându-le să fie originale.

— Am vorbit, în orice caz destul despre mine, rosti locotenentul. Nu ăsta-i felul meu de a fi. Sper. Voiam doar să mă prezint ceva mai firesc. Dacă mi-ai îngădui să fac cele despre care am pomenit, ar fi un adevărat act de mărinimie. Aș avea și eu mai multă treabă. Să nu-ți închipui cumva că asta ar atrage după sine cine știe ce întrerupere sau vreun amestec în activitatea dumitale... n-am nici pe departe această intenție.

Neville îi răspunse că-i rămânea profund îndatorat și că

acceptă cu recunoştinţă amabila propunere.

— Sunt foarte bucuros că voi lua ferestrele dumitale în remorcă, zise locotenentul. Din câte am văzut când trebăluiam în grădină, în timp ce dumneata priveai pe fereastră, mă gândeam, scuză-mă, că eşti cam prea studios. Ai un aer atât de plăpând! Pot să te-ntreb, sănătatea dumitale nu se resimte?

— Am trecut printr-o mare suferinţă morală, spuse Neville, încurcat, care a fost pentru mine ca o boală,

— Iartă-mă, rosti domnul Tartar.

Cu cea mai mare delicateţe aduse din nou vorba despre fereastră, şi întrebă dacă se putea uita printr-una din ele afară. Când Neville o deschise, el sări numaidecât pervazul, ca şi cum s-ar fi dus într-o recunoaştere urgentă şi ar fi voit să dea primul un exemplu de bravură.

— Pentru numele lui Dumnezeu! strigă Neville. Nu face una ca asta! Unde te duci, domnule Tartar? O să-ţi zdrobeşti oasele!

— Totul e-n ordine! spuse locotenentul, privind cu răceală, în juru-i, din vârful casei. Perfect. Am să instalez firele şi suporturile înainte ca dumneata să te fi dat jos din pat mâine dimineaţă. Pot s-o iau pe scurtătura asta şi să-ţi spun noapte bună?

— Domnule Tartar! strigă repede Neville. Te rog... mă cuprinde ameţeala când mă uit la dumneata!

Dar domnul Tartar, făcând un semn cu mâna şi avântându-se cu o dibăcie de pisică, sărise prin desişul plantelor agăţătoare stacojii, fără să rupă o frunză măcar, şi se duse acasă.

Domnul Grewgious, ţinând întredeschis cu mâna oblonul

de la dormitor, avea tocmai atunci locuința lui Neville sub ochi, pentru ultima oară în noaptea aceea. Norocul lui că vedea fațada casei, nu partea dindărăt, altminteri apariția și dispariția misterioasă i-ar fi zdruncinat tihna, neștiind ce explicații să dea acestui fenomen.

Nevăzând nimic, nici măcar lumină la geamuri, privirea domnului Grewgious rătăci de la ferestre la stele; parcă ar fi vrut să citească în ele ceva care-i rămăsese învăluit în mister.

Mulți dintre noi ar dori să citească în stele, dacă ar putea, dar nimeni pe lume nu cunoaște încă limba aștrilor – sau barem așa s-ar părea deocamdată – și vom mai învăța și alte limbi omenești înainte de a ajunge să stăpânim alfabetul planetelor.

CAPITOLUL XVIII

CINEVA SE STABILEȘTE ÎN CLOISTERHAM

Cam pe vremea aceea, un străin apăru în Cloisterham – un personaj cu păr alb și cu sprâncene negre. În redingota pe corp, albastră, încheiată în nasturi până sus, jiletca de culoare galbenă-pal, pantalonii gri, avea întrucâtva un aer de militar. Dar se anunță la Crozier (hotelul modest unde a tras, aducând cu el un geamantan) că este un trândav care trăiește din venituri personale, având de gând să ia o locuință în acest străvechi și pitoresc oraș, pentru o lună ori două, cu intenția de a se stabili definitiv.

Amândouă declarațiile fuseseră făcute în cafeneaua hotelului Crozier, față de toți cei pe care îi interesa ori ba, de către străinul aflat cu spatele la căminul fără foc, așteptând să i se aducă niște plătică friptă, antricoate de vițel și o jumătate de vin de Xeres. Chelnerul (afacerile cam șchiopătau la Crozier), reprezentându-i pe toți cei interesați ori ba, a fost singurul care a înregistrat informația de la un capăt la altul.

Capul nins al acestui domn era neobișnuit de mare, iar claia de păr alb, neobișnuit de deasă și bogată.

— Presupun, rosti el, scuturându-și claia de păr ca un câine de Terra Nova înainte de a se apuca să mănânce, presupun că s-o găsi prin părțile astea o locuință pentru un ins singur, ce zici?

Chelnerul nu se îndoia câtuși de puțin.

— Ceva vechi, glăsui străinul. Ia dacă vrei pălăria mea din cuier o clipă. Nu, nu-mi trebuie... uită-te înăuntru. Ce scrie acolo?

Chelnerul citi:

— Datchery.

— Acum știi cum mu cheamă, rosti străinul. Dick Datchery. Agaţ-o la loc. Spuneam, ceva vechi, asta aș prefera, ceva ciudat și ieșit din comun, ceva venerabil, arhitectural și incomod.

— Locuințe incomode avem berechet în oraș, domnule, cred eu, îi răspunse chelnerul, cu o încredere modestă în resursele orașului pe acest tărâm. Zău, nu mă-ndoiesc deloc că o să găsiţi ceva pe plac, oricât aţi fi de tipicar. Da' o locuință arhitecturală!

Cuvântul părea să-l necăjească pe chelner și clătină din cap.

— Atunci ceva catedralic, sugeră domnul Datchery.

— Domnul Tope, zise chelnerul dumirindu-se, în vreme ce-și freca bărbia cu mâna, ar fi cel mai potrivit să vă informeze în direcția asta.

— Cine-i domnul Tope? întrebă Dick Datchery.

Chelnerul îl lămuri că era vorba de paracliserul catedralei și că doamna Tope, cândva, închiriase într-adevăr camere sau oferea spre închiriere, dar că nimeni nu s-a prezentat. Biletul doamnei Tope din geam, ajuns de multă vreme o relicvă în Cloisterham, a dispărut într-o bună zi, probabil căzuse și n-a mai fost pus la loc niciodată.

— Voi trece pe la doamna Tope, rosti domnul Datchery, după prânz.

Așa că, după ce luă masa, se informă asupra drumului până acolo și porni.

Crozier, însă, fiind un hotel cât se poate de retras, iar indicațiile chelnerului oricum numai precise nu erau, curând se zăpăci, tot învârtindu-se prin preajma turnului catedralei, doar-doar o da de casa doamnei Tope, despre care în linii mari știa că trebuia să fie pe undeva foarte aproape. Parcă ar fi fost angrenat în joaca favorită a copiilor: „cald” când vedea turnul, în căutarea lui, și „rece” când nu-l mai zărea.

În realitate, i se făcuse foarte rece, când se trezi lângă un colț al cimitirului unde păștea o biată oaie. Biată, pentru că un monstru de băietan dădea cu pietre în ea prin grilaj: o și dogise de un picior și părea mânat de intenția binefăcătoare și plină de măiestrie sportivă, ca, frângându-i și celelalte trei picioare, să o pună la pământ.

— Iar am dilit-o! strigă băiatul, când sărmana creatură mai făcu o săritură. I-am lăsat un semn în lână.

— Dă-i pace! rosti domnul Datchery. Nu vezi că ai ologit-o?

— Minți, îi întoarse vorba sportsmanul. Ea s-a dus și s-a ologit singură, doar am văzut cu ochii mei... eu i-am dat un avertesment ca să nu mai lovească oaia lu jupânu.

— Vino-ncoace.

— Nu vreau... viu dacă mă prinzi.

— Atunci rămâi acolo unde ești și arată-mi încotro se află locuința domnului Tope.

— Aha! Cum o să stau aici să-ți arăt unde-i locuința fameliei Tope când casa lor e-n partea ailaltă a catindralei? Tre’ să treci dincolo, să dai niște colțuri... Auzi la el, fleț! Ehei!

— Arată-mi încotro se află și o să-ți dau ceva.

— Atuncea, hai.

După ce dialogul acesta vioi luă sfârșit, băiatul o porni înainte; curând se opri la oarecare depărtare de o poartă boltită, arătând cu degetul:

— Uite colo. Vezi ferestrele alea și ușa aia?

— Acolo locuiește familia Tope?

— Aiurea, n-ai nimerit! Acolo stă Jarsper.

— Da? se miră domnul Datchery, privind încă o data cu oarecare interes.

— Da, și mai aproape nu mă duc. Ți-o spun eu.

— De ce nu?

— Fincă nu-mi arde să mă-nșface de picioare, să mă lege burduf și să mă sugrume. Las' că știu eu ce-i poate pielea. Stai numa să vezi cum un pietroi zdravăn o să-l pocnească zdravăn taman în ceafă într-o bună zi! Acu uită-te colo, dincolo de bolta aia, nu unde-i ușa lui Jarsper, în partea ailaltă.

— Așa.

— Puțin mai în partea aia, colo, e o ușă joasă după ce cobori niște trepte. Acolo stă Tope, numele lor e scris pe o placă lunguiață.

— Bine. Uite aici, zise domnul Datchery, scoțând un șiling. Îmi datorezi jumătate.

— Aiurea, nu-ți datorez nimica. Nu te-am văzut niciodată.

— Îți spun eu, îmi datorezi jumătate din moneda asta, pentru că n-am mărunt în buzunar. Data viitoare când o să te întâlnești cu mine, o să mai faci ceva pentru mine, ca să te achiți.

— Bine, dă-o-ncoa, neică.

— Cum te cheamă și unde locuiești?

— Deputy, de la hanu „La doi gologani", peste drum de

pajiște.

Băiatul o zbughi cu șilingul, ca nu cumva să-i pară rău domnului Datchery că i l-a dat, dar se opri la o distanță unde era în siguranță și se puse pe un joc îndrăcit, spre a-l face să priceapă că mortul de la groapă nu se mai întoarce.

Domnul Datchery luă pălăria de pe cap să-și mai vânture puțin claia de păr alb. Părea complet resemnat. Porni spre locul unde fusese îndreptat.

Locuința oficială a domnului Tope comunica printr-o scară interioară cu cea a domnului Jasper (așa se explica prezența doamnei Tope în casa lui), era de proporții foarte modeste și avea ceva din răceala unei temnițe Zidurile vechi erau masive, iar încăperile păreau mai degrabă scobite în ele, și nu durate pe baza unui plan dinainte stabilit. Ușa principală dădea într-o odaie de formă indescriptibilă, cu tavanul boltit, care la rândul ei dădea într-o altă odaie de formă indescriptibilă, cu alt tavan boltit; ferestrele mici erau încastrate în pereții groși. Aceste două camere, cu aer închis, unde abia dacă se strecura lumina zilei, erau cele oferite de atâta vreme de către doamna Tope într-un oraș care nu știa să le aprecieze.

Totuși, domnul Datchery se pricepu să le aprecieze mai bine. Își dădu seama că, lăsând ușa principală deschisă, s-ar putea bucura de societatea tuturor celor care treceau încoace și încolo sub poarta boltită și că ar avea destulă lumină. Observă că dacă domnul și doamna Tope, care locuiau deasupra lui, se slujeau la ieșire și intrare de o scăriță lăturalnică dând direct în incinta curții împrejmuitoare, printr-o ușă care se deschidea afară, spre surprinderea unui număr restrâns de trecători care ar fi fost incomodați pe un drum atât de îngust, scara principală

rămânea numai pentru domnul Datchery, ca şi cum ar fi avut o locuinţă separată.

Chiria i se părea moderată şi totul straniu şi incomod precum îşi dorise. De aceea acceptă să ia locuinţa numaidecât, cu banii jos, urmând să se mute chiar în seara aceea, numai să poată obţine anumite relaţii de la domnul Jasper, care ocupa locuinţa din poartă, bârlogul paracliserului nefiind decât o anexă, nişte atenanse.

— Bietul domn, dragul de el, e aşa de singur, spunea doamna Tope, dar nu se îndoia câtuşi de puţin că va pune „o vorbă bună" pentru ea. Poate că domnul Datchery a şi auzit câte ceva despre cele petrecute aici iarna trecută?

Domnul Datchery, având cunoştinţe vagi despre istoria în chestiune, îi răspunse că îşi va da toată osteneala să-şi amintească. O rugă pe doamna Tope să-l scuze când aceasta se văzu nevoită să-l corecteze pas cu pas în rememorarea faptelor, susţinând că nu era decât un om singuratic ce a trecut prin viaţă pe picioarele lui, cât mai alene cu putinţă, că atâţia şi atâţia oameni aveau grijă mereu ca alţi oameni să dispară, făcând şi mai anevoie pentru un holtei singuratic, calm din fire, să păstreze intacte în minte împrejurările în care s-au petrecut diferite întâmplări.

Domnul Jasper arătându-se a fi dispus să vorbească în favoarea doamnei Tope, domnul Datchery, care îi trimisese cartea de vizită, a fost poftit să urce pentru o clipă scara locuinţei.

— Se află şi primarul acolo, spuse domnul Tope, dar nu trebuie considerat drept musafir, pentru că el şi domnul Jasper sunt prieteni la cataramă.

— Vă cer scuze, începu domnul Datchery, înclinându-se

cu pălăria subsuoară, pe când se adresa celor doi domni deodată. Sunt măsuri de precauţie egoistă din partea mea, care nu interesează pe nimeni altul în afară de mine. Dar fiind un om simplu, care trăieşte din resurse proprii, având intenţia să se stabilească pe aceste meleaguri agreabile, ca să-şi petreacă restul vieţii în pace şi tihnă, îndrăznesc să vă întreb dacă familia Tope se bucură de o respectabilitate deplină.

Domnul Jasper putea răspunde fără cea mai slabă umbră de şovăială.

— Îmi este de ajuns, domnule, rosti domnul Datchery.

— Prietenul meu, primarul oraşului, adăugă domnul Jasper, prezentându-l acestui potentat pe domnul Datchery, cu un gest curtenitor din mână, recomandaţia domnului Sapsea, în aceste împrejurări, este mult mai importantă decât aceea a unei persoane obscure ca mine, domnia-sa va aduce mărturii în favoarea acestei familii, sunt sigur.

— Amabilitatea domnului primar, rosti domnul Datchery, înclinându-se adânc, mă îndatorează nespus de mult.

— Domnul şi doamna Tope sunt nişte oameni foarte cumsecade, domnule, îl asigură domnul Sapsea cu condescendenţă. Am o părere foarte bună... se poartă foarte bine... sunt apreciaţi cu prisosinţă de decan şi de toţi clericii.

— Domnul primar, în amabilitatea domniei-sale, le face o caracterizare, spuse domnul Datchery, cu care ei s-ar putea pe drept cuvânt mândri. Aş întreba pe domnia-voastră (de-mi este îngăduit), dacă nu există cumva multe obiective demne de interes în oraşul care se află sub autoritatea binefăcătoare a dumisale?

— Noi suntem, domnule, răspunse domnul Sapsea, un oraș străvechi și o cetate ecleziastică. Suntem un oraș constituțional și ne susținem și ne păstrăm privilegiile noastre glorioase.

— Domnia-voastră, domnule primar, zise domnul Datchery, făcând o plecăciune, îmi sădește în suflet dorința de a cunoaște mai bine orașul, întărindu-mi intenția de a-mi trăi restul vieții aici.

— Sunteți în retragere din armată, domnule? sugeră domnul Sapsea.

— Domnia-voastră, domnule primar, îmi face prea mare cinste, replică domnul Datchery.

— În marină, domnule? reluă domnul Sapsea.

— Prea mare onoare, de asemenea, rosti, pe același ton, domnul Datchery.

— Diplomația este o profesiune frumoasă, glăsui domnul Sapsea, ca o observație generală.

— Aici, mărturisesc, domnia-voastră, domnule primar, mă copleșește cu onorurile, zise domnul Datchery, zâmbind plin de istețime și înclinându-se; chiar și o pasăre diplomatică ar cădea la tirul unei asemenea arme.

Aceste cuvinte erau foarte măgulitoare.

Domnul Sapsea intuia un gentleman de o mare, ca să nu spunem de o strălucită abilitate, obișnuit cu rangul și demnitatea și dând într-adevăr un frumos exemplu de comportament față de primar. Exista, în felul de a se adresa la persoana a treia a domnului Datchery, ceva care pentru domnul Sapsea era un indiciu net al meritelor și poziției acestuia.

— Dar vă cer umil iertare, zise domnul Datchery, domnia-voastră, domnule primar, va binevoi să mă scuze

dacă pentru câteva clipe am abuzat, făcându-l să-şi piardă timpul. Totodată am uitat umilele mele interese personale, care mă readuc la hotelul Crozier.

— Nu e cazul, domnule, rosti domnul Sapsea. Eu mă duc acum spre casă şi dacă v-ar face plăcere să vizitaţi exteriorul catedralei care se află în drumul dumneavoastră, aş fi bucuros să vă conduc până acolo.

— Domnia-voastră, domnule primar, spuse domnul Datchery, este mai mult decât amabil, mai mult decât îndatoritor.

Cum domnul Datchery. După ce adresă cele cuvenite domnului Jasper, nu voia să consimtă de a ieşi din odaie înaintea domniei-sale, domnia-sa domnul primar porni primul pe scări în jos. Domnul Datchery îl urma, cu pălăria subsuoară, şi claia lui de păr alb fluturându-i în briza serii.

— Aş putea întreba pe domnia-voastră, domnule primar, rosti domnul Datchery, dacă domnul de unde tocmai am plecat este cel despre care am auzit vorbindu-se prin vecinătate cum că ar fi foarte îndurerat de pierderea nepotului său şi că şi-ar fi închinat viaţa în a răzbuna această pierdere.

— E chiar el, John Jasper, domnule.

— Domnia-voastră mi-ar îngădui să întreb dacă există cumva suspiciuni puternice asupra cuiva?

— Mai mult decât suspiciuni, domnule, replică domnul Sapsea, certitudini, în toată legea.

— Nu mai spuneţi! exclamă domnul Datchery.

— Dar dovada, domnule, dovada trebuie construită piatră cu piatră, reluă primarul. Sfârşitul are să încunune strădania, aşa zic eu. Nu este de ajuns ca justiţia să aibă certitudinea morală, trebuie ca ea să fie certă şi în chip

imoral – adică legal.

— Domnia-voastră, rosti domnul Datchery, îmi amintește de adevărata natură a legii... în chip imoral... cât este de adevărat!...

— Cum spuneam, domnule, continuă pompos primarul, legea este mâna forte, brațul care ajunge până departe. Astfel o consider eu. Mâna forte, brațul care ajunge până departe.

— Cât de sugestiv exprimat! Și totuși, iarăși, ce adevărat! murmură domnul Datchery.

— Și fără a trăda ceea ce eu numesc tainele temniței, zise domnul Sapsea, tainele temniței, iată termenul folosit de mine în fața justiției.

— Care alt termen decât cel al domniei-voastre ar putea exprima aceasta? rosti domnul Datchery.

— Fără, zic, a le trăda, vă fac o prevestire, cunoscând voința de fier a celui pe care tocmai l-am părăsit (mă încumet să o numesc de fier, datorită tăriei ei), că în acest caz brațul care ajunge până departe se va ridica, iar mâna forte va lovi... Dar iată catedrala noastră, domnule. Cei mai buni judecători o admiră cu plăcere, iar cei mai buni dintre concetățenii noștri se cam fudulesc cu ea.

Tot acest timp domnul Datchery mersese cu pălăria subsuoară și părul său alb în vânt. O clipă avu impresia curioasă că-și uitase pălăria, dar domnul Sapsea o atinse acum cu mâna. Domnul Datchery se lovi ușor cu palma peste creștet, ca și cum s-ar fi așteptat să mai găsească încă o pălărie și pe cap.

— Vă rog, acoperiți-vă, domnule, stărui domnul Sapsea, vrând parcă să dea de înțeles: „N-o să iau asta în nume de rău, vă asigur”.

— Domnia-voastră este prea binevoitoare, dar îmi place răcoarea, zise domnul Datchery.

Domnul Datchery începu apoi să admire catedrala, iar domnul Sapsea i-o descria de parcă el ar fi creat planurile și tot el ar fi construit-o. Erau unele amănunte pe care într-adevăr nu le aproba, dar trecea ușor peste ele, ca și cum muncitorii ar fi făcut greșeli în lipsa lui.

Terminând de privit catedrala, el o apucă prin cimitir, conducând drumul, și se opri să slăvească frumusețea serii – întâmplător chiar în imediata vecinătate a monumentului cu epitaful doamnei Sapsea.

— Aa, apropo, spuse domnul Sapsea aducându-și subit aminte, coborând parcă din sferele superioare, ca Apollo pogorând din Olimp ca să-și ia lira uitată – *iată* una din micile noastre isprăvi. Concetățenii noștri, din spirit de parțialitate, au hotărât astfel, iar străinii de oraș au fost văzuți, uneori, copiind acest epitaf. Eu nu pot fi propriul meu judecător, pentru că această mică operă îmi aparține. Dar n-a fost lesne să o aduc din condei, domnule, a fost, aș spune, greu să o aduc din condei cu meșteșug.

Domnul Datchery căzuse în extaz în fața compoziției domnului Sapsea în așa măsură, încât cu toată intenția lui de a-și depăna ultimele zile în Cloisterham și de aceea având probabil destule ocazii de a copia textul, l-ar fi transcris pe dată în agenda lui de buzunar, dacă nu venea spre ei, cu pași legănați, autorul material al monumentului întru veșnicie, Durdles, pe care domnul Sapsea îl strigase, foarte dispus să-i arate un exemplu strălucitor de comportare față de superiori.

— Ah, Durdles! Acesta e zidarul, domnule, unul dintre locuitorii noștri cei mai destoinici din Cloisterham; cine nu-

l știe pe Durdles! Domnul Datchery, Durdles. Un domn care se stabilește aici.

— Eu unu n-aș face asta dac-aș fi în locu lui, mormăi Durdles. Suntem niște oameni posaci.

— Desigur, nu vorbești despre dumneata, domnule Durdles, interveni domnul Datchery, și nici despre domnia-sa.

— Cine-i ăla domnia-sa? întrebă Durdles.

— Domnia-sa domnul primar.

— Niciodată n-am ajuns la el, spuse Durdles, decât ca cetățean care nu calcă legea, și numa când am s-o calc o să-l tot domnesc. Pân-atunci,

Domnul Sapsea îi e numele,
Anglia-i e națiunea,
Cloisterham locu de baștină,
Istimator de tablouri îi e meseria.

În clipa asta, Deputy (precedat de o scoică de stridie) apăru în scenă și ceru ca domnul Durdles să-i „ardă" numaidecât suma de trei pence, pentru că în zadar îl căutase pretutindeni ca să capete această simbrie legală.

În vreme ce meșterul zidar, cu trăistuța subsuoară, găsise încetișor banii și-i număra, domnul Sapsea îl informă pe noul-venit despre tabieturile, despre meseria, domiciliul și faima lui Durdles.

— Presupun că un străin curios oricând poate veni să te vadă pe dumneata și lucrările dumitale, domnule Durdles, zise domnul Datchery după ce îl ascultă pe primar.

— Orice domn e binevenit dacă vrea să mă vadă în fiecare seară, numai să aibă cu el și ceva băuturică, îi

întoarse vorba Durdles, ţinând în dinţi o monedă de metal şi câteva parale în mână, şi dacă o vrea să îndoiască porţia, atunci e de două ori binevenit.

— Am să vin. Jupân Deputy ce-mi datorezi?

— Un serviciu.

— Bagă de seamă, să mă serveşti cinstit când ţi-oi cere să-mi arăţi unde locuieşte domnul Durdles, atunci când am să-mi pun în gând să mă duc acolo.

Deputy trase un fluierat ascuţit, cu toată gura, în semn că primise tot ce i se datora, şi dispăru.

Cel proslăvit şi proslăvitorul şi-au continuat drumul împreună, până ce se despărţiră, cu un întreg ceremonial, la poarta celui proslăvit; chiar şi apoi proslăvitorul purta pălăria subsuoară, lăsându-şi părul alb, bogat, în voia brizei de seară.

Domnul Datchery îşi spuse în sinea lui, privindu-şi părul alb şi aranjându-şi-l în oglinda de deasupra căminului, luminată de o lampă cu gaz din cafeneaua Crozier: „Pentru un om singuratic, cu o fire potolită, trăind fără să muncească, din resurse proprii, am avut o după- amiază cam agitată!”

CAPITOLUL XIX

O UMBRĂ PE CADRANUL SOLAR

Din nou domnișoara Twinkleton și-a rostit cuvântarea de rămas bun, cu acompaniamente de vin alb și cozonac, din nou tinerele domnișoare se despărțiră pentru a pleca acasă.

Helena Landless părăsise Casa Maicilor pentru a împărtăși soarta fratelui său, iar drăgălașa Rosa era singură.

Cloisterham părea așa de strălucitor și însorit în aceste zile de vară, încât catedrala și ruinele mănăstirii făceau impresia că zidurile lor masive ar fi străvezii. Lumina molcomă parcă venea dinlăuntrul lor și nu pe deasupra, dinafară, atât erau de transparente, străjuind lanurile fierbinți de grâne și drumurile prăfoase care șerpuiau printre ele până hăt, departe. Grădinile din Cloisterham sângerau de fructele coapte. Era timpul când pelerinii istoviți de mers umblau în grupuri gălăgioase prin locurile cu binecuvântată umbră a orașului; era timpul când lucrătorii de pe ogoare, ducând o viață de nomazi între vremea coasei și cea a secerișului – arătând ca și cum ar fi fost făcuți din țărâna gliei, albi de atâta colb – tândăleau pe scările porților răcoroase, tot încercând să-și cârpăcească încălțările bune de aruncat sau chiar, nemaiavând încotro, dădeau cu ele de-a azvârlita prin șanțurile orașului, la desperare, și își căutau altele, prin boccelele pe care le duceau cu ei, laolaltă cu secerele încă nefolosite, înfășurate în pale de fân. Pe la toate pompele publice de apă acești

beduini, strânși ciotcă, își răcoreau picioarele desculțe, împroșcau apa din gură, cu zgomot, gâlgâiau bând, ajutându-se cu mâna și făcând fântâni arteziene; în timpul ăsta, poliția din Cloisterham se uita chiorâș, patrulând, și da semne de nerăbdare ca intrușii s-o pornească mai iute dinlăuntrul orașului, și să se frigă din nou pe șoselele încinse.

În după-amiaza unei asemenea zile, când ultima slujbă la catedrală a avut loc și când acea parte a Străzii Mari pe care se înălța Casa Maicilor era învăluită în umbre binefăcătoare, în afară doar de frumoasa grădină străveche, unde, în partea vestică soarele mai răzbea prin crengile copacilor, o slujnică veni să-i dea de știre Rosei că domnul Jasper dorește să o vadă. Aflând aceasta, fata se cutremură.

N-ar fi putut alege o clipă mai bună pentru a o găsi într-o stare neprielnică. Dar poate chiar alesese momentul. Helena Landless plecase, doamna Tisher lipsea, era în vacanță, domnișoara Twinkleton (profitând de răgaz) consimțise să participe, cu persoana sa și cu o plăcintă de carne, la un picnic.

— Oh, pentru ce... pentru ce i-ai spus că sunt acasă! strigă Rosa, deznădăjduită.

Slujnica răspunse că domnul Jasper nici nu se interesase de acest lucru.

— A spus că știe că sunteți acasă și m-a rugat să vă vestesc că vrea să vă vadă.

„Ce mă fac! Ce mă fac!" gândea Rosa, frângându-și mâinile.

Cuprinsă de un soi de desperare, îi mai spuse, cu răsuflarea tăiată, că va veni în grădină la domnul Jasper. Se înfiora la gândul că ar fi putut rămâne închisă cu el în casă;

o mulţime de ferestre însă dădeau în grădină, aşa că putea fi văzută şi auzită. Ar fi ţipat în gura mare şi, la nevoie, ar fi fugit. Astfel de idei năstrușnice îi treceau prin minte.

Nu-l mai văzuse din noaptea fatală, doar când a fost interogată dinaintea primarului fusese şi el de faţă, veghind posomorât; îl reprezenta parcă pe nepotul lui dispărut, pe care ardea de nerăbdare să-l răzbune.

Îşi atârnă de braţ pălăria pe care o lua totdeauna în grădină, şi ieşi. În clipa când îl văzu din verandă, rezemat de cadranul solar, Rosa încercă acelaşi simţământ groaznic ca odinioară, cum că ar fi constrânsă de el. Ar fi vrut, chiar şi acum, să se întoarcă, dar parcă Jasper îi atrăgea paşii spre el. Nu se mai putea împotrivi, se aşeză, cu capul plecat, pe o bancă din vecinătatea cadranului solar. Nu se putea uita la el din pricina repulsiei, dar băgă de seamă, totuşi, că era îmbrăcat în doliu mare. La fel şi ea.

Nu purtase doliu de la început, dar absenţa lui Edwin prelungindu-se îşi pierduse orice speranţă şi îl plângea ca pe un defunct.

Jasper ar fi dorit să înceapă prin a-i atinge mâna. Ea simţi intenţia lui şi-şi retrase mâna. Avea ochii pironiţi asupra Rosei, ştia acest lucru, cu toate că ochii ei nu vedeau altceva decât iarba.

— Am aşteptat, începu el, un timp să fiu chemat pentru a-mi lua îndatorirea faţă de dumneata.

După ce în câteva rânduri strânse buzele – ea ştia că o priveşte cu atenţie – gata să-i dea o replică cu jumătate de gură, izbuti să spună doar:

— Îndatorire, domnule?

— Îndatorirea de profesor, slujindu-te ca un maestru de muzică devotat.

— Am renunţat la aceste studii.

— Nu cred că ai renunţat. Le-ai întrerupt. Tutorele dumitale mi-a spus că întrerupi lecţiile vremelnic din cauza loviturii pe care am resimţit-o cu toţii, atât de crâncen. Când le reîncepi?

— Niciodată, domnule.

— Niciodată? Nu te-ai purta aşa dacă l-ai fi iubit, pe scumpul meu copil.

— L-am iubit! strigă Rosa, într-un acces de mânie.

— Da, dar nu chiar... nu chiar aşa cum s-ar fi cuvenit, aş spune! Nu în felul dorit şi cum ar fi fost de aşteptat. Cam în felul în care era scumpul meu copil, din păcate, prea conştient de el şi prea satisfăcut de sine însuşi (n-am de gând să fac o paralelă între el şi dumneata în privinţa asta) ca să iubească aşa cum ar fi trebuit să iubească, sau cum oricare altul în locul lui ar fi iubit... ar fi fost dator să iubească!

Fata rămase tot aşa de tăcută, dar şi mai mult retrăgându-se.

— Atunci, a spune că ai întrerupt studiul cu mine, ar fi un mod politicos de a-mi da să înţeleg că l-ai abandonat complet? sugeră el.

— Da, încuviinţă Rosa, luându-şi deodată inima în dinţi. Politeţea venea din partea tutorelui meu, nu dintr-a mea. Îi spusesem că sunt decisă să las totul baltă şi că vreau să-mi duc la îndeplinire hotărârea,

— Şi încă mai eşti?

— Încă mai sunt, domnule, şi v-aş ruga să nu-mi mai puneţi întrebări în această chestiune. Oricum, eu n-o să vă mai răspund. Asta stă în puterile mele.

Rosa îşi dădu seama că o devora din ochi de admiraţie

pentru mânia ei, pentru focul și însuflețirea care-i însoțeau mânia, că în clipa când prindea curaj, i se și spulbera din nou. O chinuia un simțământ de rușine, de afront și frică, aproape ca în seara aceea când ea cânta și el se afla la pian.

— N-am să-ți mai pun întrebări de vreme ce te împotrivești într-atât. Dar îți voi mărturisi...

— Nu vreau să aud nimic, domnule, strigă Rosa, ridicându-se de jos.

De astă dată el o atinse cu mâna. Ferindu-se, ea se așeză și se strânse iarăși și mai mult pe bancă.

— Uneori trebuie să acționăm altfel decât am dori, îi spuse, pe un ton scăzut. Așa va trebui să procedezi și dumneata, dacă nu vrei să pricinuiești altora mai multe neajunsuri decât ai putea vreodată să le faci bine.

— Ce neajunsuri?

— Poftim, poftim! Vezi, dumneata ai voie să mă întrebi *pe mine,* zău, nu-i frumos să-mi interzici de a-ți pune întrebări. Totuși, eu îți voi răspunde numaidecât, Rosa scumpă!... fermecătoare Rosa!

Din nou sări în picioare.

De astă dată nu se mai atinse de ea. Chipul lui însă părea atât de înveninat și de amenințător, cum stătea sprijinit de cadranul solar – proiectând o umbră neagră până și peste fața luminoasă a zilei – încât ea nu mai putea să fugă și rămase încremenită de groază, privindu-l.

— Să știi că nu uit de la câte ferestre am putea fi văzuți, spuse el, ridicând ochii într-acolo. Nu te voi mai atinge, n-am să vin mai aproape de dumneata decât sunt acum. Ia loc. Nimeni nu va părea surprins văzând că profesorul dumitale de muzică stă rezemat alene de un piedestal și-ți vorbește, pomenind despre cât de mult participăm noi la

cele întâmplate. Ia loc, iubita mea.

Încă o dată a mai vrut să plece – era cât pe ce – dar chipul lui întunecat și amenințător, care ar fi urmărit-o dacă s-ar fi dus, o făcu să se oprească și uitându-se la el cu o expresie de groază înghețată pe față, se așeză iarăși pe bancă.

— Rosa, chiar și în timpul când scumpul meu nepot era logodit cu dumneata, te iubeam la nebunie. Chiar și atunci când mă gândeam că fericirea lui de a-i fi soție era certă, te iubeam la nebunie. Chiar și când mă străduiam să-l fac să-ți fie mai arzător devotat dumitale, te iubeam la nebunie. Chiar și atunci când mi-a dăruit imaginea figurii dumitale drăgălașe, atât de neglijent redată de el, pe care o aveam totdeauna dinaintea ochilor, și mă prefăceam că-mi place, de hatârul lui, și pe care ani de zile am adorat-o chinuitor, te iubeam la nebunie. De-a lungul muncii zilnice dezgustătoare, în nopțile lungi de veghe, asaltat de realitatea sordidă, ori rătăcind în viziuni de paradis sau iad unde mă refugiam iute, strângând imaginea dumitale în brațe, te iubeam la nebunie.

Dacă ceva putea face cuvintele lui mai hidoase, pentru Rosa, decât se dovedeau a fi în realitate, era tocmai contrastul dintre înflăcărarea din priviri și vehemența cu care se exprima și calmul afectat din atitudinea lui Jasper.

— Am îndurat totul în tăcere, reluă el. Atâta timp cât ai fost a lui, sau atât cât am presupus că ești a lui, mi-am ascuns taina cu loialitate. Nu-i așa?

Această minciună atât de grosolană, spusă în cuvinte simple și așa de adevărate, depășea puterea de a îndura a Rosei. Îi răspunse indignată la culme:

— Ați fost totdeauna fals cu Edwin, domnule, ca și acum. Ați fost fals cu el, zi de zi, ceas de ceas. Știați că îmi

nenorociți viața urmărindu-mă. Știați că m-ați făcut să-mi fie teamă de a-i deschide ochii lui generoși, și că m-ați silit, de hatârul lui, să-i ascund adevărul și anume, că sunteți un om rău, nespus de rău!

Păstrând aceeași atitudine nepăsătoare, expresia pătimașă a trăsăturilor lui, mâinile frângându-i-se convulsiv, căpătau ceva absolut diabolic; el îi replică, într-un delir de admirație:

— Cât de frumoasă ești! Ești mai frumoasă când te mânii decât altminteri. Nu-ți cer iubirea, ci să mi te dăruiești cu ura dumitale cu tot, să mi te dăruiești cu furia dumitale încântătoare cu tot, să mi te dăruiești cu disprețul dumitale minunat cu tot – mi-ar fi de ajuns.

Lacrimi de iritare îi scăldau ochii și fața îmbujorată a acestei fete frumoase, care tremura ca varga, dar pentru că din nou dădu să plece, indignată, vrând să-și caute refugiul în casă, el întinse mâna spre verandă, ca și cum ar fi poftit-o să intre:

— Ți-am mai spus, fermecătoare și dulce nestemată, că trebuie să rămâi să mă asculți, ori de nu să pricinuiești un rău ce n-ar mai putea fi reparat nicicând. M-ai întrebat, ce rău. Rămâi și-ți voi spune. Pleacă și-atunci răul se va-ntâmpla.

Rosa dădu iarăși înapoi în fața amenințărilor lui, deși nu le înțelegea tâlcul, și rămase. Răsuflarea șuierătoare o îneca aproape, duse represiv o mână la piept. Rămase.

— M-am destăinuit că te iubesc la nebunie. La nebunie, în așa măsură, încât dacă legăturile dintre mine și scumpul meu copil ar fi fost mai puțin trainice, eram în stare să-l înlătur chiar și pe el de lângă tine dacă îl favorizai.

Trecu o perdea peste ochii ei când și-i ridică pentru o

clipă, gata-gata să leșine.

— Chiar și pe el, repetă Jasper. Da, chiar și pe el! Rosa, mă vezi și mă auzi. Judecă singură dacă vreun alt admirator ar putea să te iubească și să trăiască... viața lui ar fi în mâinile mele.

— Ce vreți să spuneți, domnule?

— Vreau să-ți arăt cât de nebunește te iubesc. La ultimul interogatoriu, domnul Crisparkle a scăpat o vorbă și anume că tânărul Landless i-ar fi declarat că era rivalul nepotului meu dispărut. Aceasta în ochii mei este o acuzație implacabilă. Același domn Crisparkle știe, dintr-un document scris chiar de mâna mea, că mi-am închinat viața întru descoperirea și nimicirea criminalului oricine ar fi el, și că am hotărât să nu discut cu nimeni misterul, până ce nu voi avea în mână indiciul care să-mi îngăduie să-l prind pe ucigaș ca într-o plasă. De atunci am lucrat cu răbdare pentru a înfășura mereu, mereu firele în jurul lui; chiar și acum când îți vorbesc se înfășoară ușurel.

— Credința dumneavoastră, de cumva credeți în vinovăția domnului Landless, nu este și credința domnului Crisparkle, rosti Rosa, care-i un om bun.

— Credința aceasta este a mea și mi-o mențin, adorata sufletului meu! Circumstanțele se pot acumula așa de strașnic *chiar și împotriva unui om nevinovat,* încât, bine dirijate, accentuate, scoase bine în relief, l-ar putea duce la pieire. O verigă lipsă descoperită prin perseverență împotriva unui om socotit vinovat, îi poate dovedi pe deplin vinovăția, oricât de slabe ar fi fost anterior mărturiile – și s-a dus pe copcă. Tânărul Landless se află în primejdie de moarte.

— Dacă realmente vă închipuiți, sări Rosa, devenind mai

palidă, că îl favorizez pe domnul Landless, sau că domnul Landless mi s-a adresat vreodată, vă înșelați

El ascultă aceste cuvinte cu un gest nedefinit din mână, și strângând din buze.

— Am să-ți arăt cât de nebunește te iubesc. Mai nebunește acum ca oricând, pentru că sunt gata să renunț la acest al doilea scop care s-a ivit în viața mea împărțind-o cu dumneata, și de aici încolo ca să nu mai fie altceva în existența mea decât numai dumneata. Domnișoara Landless a devenit prietena dumitale intimă. Te preocupă liniștea ei?

— Țin mult de tot la ea.

— Te preocupă buna ei reputație?

— Am spus, domnule, țin mult de tot la ea.

— Fără să vreau... spuse el, cu un zâmbet, proptindu-și coatele în cadranul solar și bărbia în mâini, în așa fel încât conversația aceasta să pară, de la ferestre (se vedeau perindându-se pe acolo chipuri diverse), cea mai degajată și mai glumeață cu putință... fără să vreau te ofensez punându-ți din nou întrebări. De aceea, mă voi mărgini să înfățișez faptele și să nu pun întrebări. Te preocupă buna reputație a prietenei dumitale intime, te preocupă și liniștea ei. Atunci, destramă umbra furcilor de pe ea, scumpo!

— Îndrăznești să-mi propui de a...

— Draga mea, îndrăznesc să-ți propun... oprește-te aici. Dacă a te idolatriza înseamnă a fi rău, atunci eu sunt cel mai rău dintre oameni, dacă înseamnă a fi bun, atunci sunt cel mai bun. Iubirea mea pentru dumneata este mai presus decât orice altă iubire, iar sinceritatea mea față de dumneata este nețărmurită. Lasă-mă să sper că-mi vei

acorda o favoare, și-mi calc jurământul pentru dumneata.

Rosa duse mâinile la tâmple și dându-și părul la o parte se uita la el cu niște ochi hăituiți și plini de dezgust, ca și cum s-ar fi străduit să înțeleagă bine sensul adânc al scopului prezentat de el fragmentar.

— Deocamdată nu te mai gândi la nimic, înger scump, decât la jertfa pe care ți-o pun la picioarele dragi, dinaintea cărora m-aș prosterna în țărână să le pot acoperi cu sărutări, ca un sălbatic. Iată omagiul fidelității mele adus după moarte memoriei scumpului meu nepot. Inima mea e la picioarele dumitale. Calcă peste ea.

Făcu o mișcare din mâini, ca și cum ar fi aruncat ceva prețios pe pământ.

— Iată vina mea de neispășit pentru că te ador. Disprețuiește-o!

Cu un gest asemănător.

— Iată rezultatele caznelor mele, de-a lungul a șase luni chinuitoare, în urma unei răzbunări drepte. Sfărâmă-le!

Repetând același gest.

— Iată trecutul și prezntul vieții mele inutile. Iată nimicnicia inimii și a sufletului meu. Iată tihna mea, iată deznădejdea-mi. Calcă peste ele și fă-le una cu țărâna, dar fii a mea, chiar de-ar fi să mă urăști de moarte!

Cumplita vehemență a acestui om, ajunsă acum la culme, o înfricoșă într-atât pe Rosa, încât spulberă vraja care o țintuia locului. Porni în fugă spre verandă, dar într-o clipă Jasper veni lângă ea, vorbindu-i la ureche.

— Rosa, sunt din nou stăpân pe mine, vezi, merg lângă dumneata, calm, spre casă. Voi aștepta un semn de încurajare și de speranță. Nu voi lovi prea curând. Dă-mi o dovadă oricât de măruntă, că mă asculți.

Supunându-se constrângerii, ea făcu o mișcare ușoară cu mâna.

— Niciun cuvânt la nimeni, altminteri se produce catastrofa, la fel de sigur precum noaptea urmează zilei. Mai dă-mi o dovadă că mă asculți.

Aceeași mișcare din mână.

— Te iubesc, te iubesc... te iubesc! Dacă ar fi să mă înlături acum – dar cum vei face asta – în veci nu vei scăpa de mine. Nimeni nu va putea vreodată veni între noi. Te voi urmări până la moarte!...

Slujnica ieși să-i deschidă poarta; el o salută liniștit, scoțându-și pălăria, și se îndreptă, fără a trăda mai multă emoție decât se deslușea pe efigia domnului Sapsea-tatăl, de peste drum.

Rosa leșină urcând scările. A fost purtată cu grijă până în odaia ei și așezată în pat.

— Vine furtuna, spuneau slujnicele, căldura și aerul înăbușitor au dat-o gata, drăguța de ea... nici nu-i de mirare.

Toată ziulica slujnicele au simțit dureri în genunchi.

CAPITOLUL XX

FUGA

De îndată ce Rosa își reveni în simțiri, toate amănuntele de la recenta întrevedere cu Jasper i se perindau în fața ochilor. Avea impresia că a urmărit-o chiar și în starea de insensibilitate în care se afla și nicio clipă măcar nu-și pierduse cunoștința celor spuse de el cu acest prilej.

Înfricoșată cum era, nu știa ce să facă.

Trebuia să fugă de acest om îngrozitor, iată singurul gând limpede care-i stăruia în minte.

Dar unde să-și găsească refugiul și cum să plece de aici?

Despre spaima pricinuită de el nu suflase niciun cuvânt altcuiva decât Helenei. Dacă se ducea la Helena să-i povestească cele petrecute, acest act ar fi putut atrage după sine un rău ireparabil, despre care Jasper o amenințase că avea forța, iar ea știa că lui nu-i lipsea nici voința, de a-l săvârși.

Cu cât răutatea cantorului lua aspecte mai înfricoșătoare în mintea și închipuirea ei tulburată, răspunderea pe care o avea i se părea cu atât mai alarmantă, înțelegând că o greșeală oricât de neînsemnată din partea ei, fie că acționa acum ori mai târziu, ar fi dezlănțuit turbarea lui Jasper împotriva fratelui Helenei.

De-a lungul ultimelor șase luni, spiritul Rosei fusese pradă unor frământări cumplite. O muncea o bănuială, pe jumătate înjghebată, și pe care nimănui n-o destăinuise,

care când îi ajungea pe buze gata-gata s-o dezvăluie, când se cufunda până în străfundul sufletului, când lua forme palpabile, când se risipea.

Afecțiunea puternică a lui Jasper pentru nepotul său, cât timp fusese în viață, și eforturile lui necurmate de a afla cum își găsise moartea – dacă murise cumva – erau lucruri atât de cunoscute prin partea locului, că nimeni nu părea să pună la îndoială buna lui credință.

Ea se întreba însă: „Sunt eu oare atât de păcătoasă încât să concep o păcătoșenie care altora nici prin gând nu le-ar trece?"

Apoi se gândea: Bănuiala ivită în ea n-avea oare rădăcini în repulsia pe care i-o stârnea Jasper, înainte ca faptul cu pricina să se fi petrecut? Și dacă da, nu era aceasta o dovadă că bănuiala ei era neîntemeiată?

Pe urmă Rosa reflectă. „Ce motiv putea să aibă ca să fi săvârșit ceea ce îl învinuia ea?"

Îi era rușine când își răspunse: „Ca să mă câștige *pe mine!*" Își acoperi fața cu mâinile, de parcă până și gândul de a întemeia crima pe o asemenea vanitate zadarnică ar fi fost o crimă aproape la fel de mare.

Își depăna în minte tot ce spusese Jasper în grădină, lângă cadranul solar. Stăruise în a pune dispariția lui Edwin pe seama unui asasinat, mergând astfel pe întreaga linie de conduită urmată de el, din momentul când a găsit ceasul și acul de cămașă. Dacă s-ar fi temut ca nu cumva misterul crimei să fie dat în vileag, oare n-ar fi încurajat el mai degrabă ideea unei dispariții voite? Se încumetase să declare că dacă legăturile dintre el și nepotul său ar fi fost mai puțin trainice, l-ar fi îndepărtat „chiar și pe Edwin" de lângă ea. Ar fi făcut el oare una ca asta, într-adevăr?

Spusese că i-ar pune la picioare rezultatul străduaniei celor șase luni jertfite cauzei unei răzbunări drepte. Ar fi făcut oare această declarație – și cu câtă violență pătimașă – dacă n-ar fi fost decât un pretext? Și-ar fi jertifit el, cu inima zdrobită, viața lui inutilă, tihna și deznădejdea lui? Cel dintâi lucru pe care, credea el, ar fi fost gata să-l sacrifice pentru ea era fidelitatea față de scumpul lui nepot, după moarte. Desigur, aceste fapte se ridicau cu oarecare forță împotriva unei închipuiri pe care abia dacă îndrăznea să o profere. Și totuși, era un om teribil!

Pe scurt, sărmana fată (căci ce putea ști ea despre mentalitatea unui criminal, când cei care studiază anume această problemă veșnic se înșală, deoarece persistă în a căuta s-o pună pe același plan cu mentalitatea comună a oamenilor de rând, în loc s-o socotească drept o monstruozitate, cu totul aparte), n-avea încotro, nu putea ajunge la altă concluzie decât aceea că Jasper *era* un om groaznic și că trebuia să fugă de el.

Ea fusese pentru Helena mai tot timpul un sprijin moral și o mângâiere. Mereu o asigurase de credința ei deplină asupra nevinovăției fratelui său, de compasiunea ei pentru Nevile în nenorocirea în care se afla. Dar nu-l mai văzuse de când dispăruse Edwin Drood, iar Helena niciodată nu-i spusese un cuvânt în legătură cu mărturisirile lui făcute în fața domnului Crisparkle cu privire la Rosa, întâmplarea fiind, în parte, cunoscută pretutindeni. Pentru ea era fratele nefericit al Helenei și nimic mai mult. Asigurarea făcută în fața odiosului ei adorator era riguros adevărată, deși ar fi fost mai bine (acum își dădea seama) dacă se putea abține de a o face. Înfricoșată de Jasper cum era această făptură fermecătoare și delicată, gândul că el aflase asta din gura ei

nu-i dădea pace.

Dar unde să se ducă? Undeva... Oriunde, numai să scape de el... deşi acesta nu era tocmai un răspuns la întrebarea pe care şi-o punea. Undeva... oriunde, numai că trebuia să chibzuiască bine.

Până la urmă se hotărî să se ducă la tutorele ei, şi asta numaidecât.

Sentimentul împărtăşit Helenei, chiar în seara când şi-au făcut primele destăinuiri, îi stătea ca o piatră pe suflet, sentimentul că nicăieri nu era în siguranţă din pricina lui. I se părea că aici, chiar zidurile groase ale străvechii mănăstiri nu erau destul de solide pentru a stăvili urmărirea lui de nălucă – şi că niciun raţionament nu-i putea potoli groaza. Marasmul repulsiei care de atâta vreme pusese stăpânire asupra ei ajunsese acum la culme, într-un chip atât de întunecat. Simţea că Jasper ar fi avut puterea să o încovoaie sub voinţa lui, ca sub imperiul unei vrăji.

Când să se îmbrace se uită pe fereastră – dar, chiar şi acum, dând cu ochii de cadranul solar, de care el se rezemase în vreme ce-i făcea declaraţii, simţi că o trec fiori reci. Se trase înapoi de la geam, ca şi cum Jasper ar fi învestit acest obiect cu cine ştie ce însuşiri sinistre, aparţinând firii lui.

Scrise în pripă un bilet domnişoarei Twinkleton, vestind-o că avea un motiv grabnic pentru a dori să-şi vadă neîntârziat tutorele, că plecase la el, rugând-o în acelaşi timp pe buna domnişoară să nu se neliniştească, pentru că nu i se întâmplase nimic rău. Puse în grabă câteva lucruri absolut necesare într-un geamantanaş, aşeză biletul undeva la vedere şi plecă, închizând încetişor poarta în urma ei.

Era prima oară când se vedea singură, până şi în

Cloisterham, pe Strada Mare. Cunoscând însă foarte bine toate drumurile de aici, se îndreptă în fugă spre colțul de unde pornea omnibuzul. Ajunse la timp, căci tocmai atunci pornea.

— Oprește și ia-mă și pe mine, Joe, te rog. Sunt nevoită să mă duc la Londra.

În mai puțin de un minut se și afla în drum spre gară, sub oblăduirea lui Joe. Ajunși acolo, Joe se ocupă de ea până se instală într-un vagon de tren; îi aduse geamantanașul, de parcă cine știe ce cufăr uriaș era, greu de zeci de kilograme, ca să fi cutezat să și-l ridice singură.

— Ai putea trece, Joe, la întoarcere, pe la domnișoara Twinkleton să-i spui că m-ai văzut plecând în condiții bune?

— S-a făcut, dom'șoară.

— Te rog transmite-i gândurile mele drăgăstoase, Joe.

— Bine, dom'șoară... „n-aș avea nimic împotrivă dacă mi le-ai transmite și mie!"

Dar ultima parte a frazei nu se mai auzi, o spusese în gând.

Acum că se afla cu adevărat în drum spre Londra, Rosa avea răgazul să-și reia firul gândurilor, întrerupt din pricina plecării în grabă. Indignarea ei, în urma declarației lui de iubire, era încă vie – i se părea că prin această declarație ea fusese întinată și că nu și-ar fi putut spăla petele impurității decât apelând la un om cinstit și sincer. Ideea asta o susținu un timp împotriva temerilor ei și-i confirmă hotărârea luată în pripă. Dar pe măsură ce se întuneca și marele oraș se tot apropia, îndoiala, ca de obicei în asemenea cazuri, începuse să-i dea ghes.

Oare, la urma urmelor, nu făcuse un pas nesăbuit? Ce va

spune domnul Grewgious? O să-l găsească oare la capătul acestei călătorii? Ce are să facă dacă nu dădea de el, ce se va alege de ea, singură, într-un oraș atât de straniu și de aglomerat? Nu era mai bine dacă rămânea să-l aștepte în Cloisterham, să-i fi dat întâi un sfat?

Dacă acum putea să se mai întoarcă, n-ar fi făcut-o cu inimă bună... Sumedenie de asemenea gânduri neplăcute o frământau, din ce în ce mai mult pe măsură ce se acumulau. În fine, trenul sosi la Londra; în jos se vedeau acoperișurile caselor, iar mai jos străzile zgrunțuroase cu lampadarele încă neaprinse, în acea seară de vară luminoasă și toridă.

„Domnul Hiram Grewgious, Staple Inn. Londra", iată tot ce știa Rosa despre destinația ei, destul ca să se urce într-o birjă care s-o ducă pe niște străzi zgrunțuroase și largi ca niște deșerturi, unde lumea se îngrămădea pe la colțurile curților și ale drumurilor lăturalnice să respire puțin aer curat, unde alții, mulți la număr, mergeau făcând un zgomot mizerabil de monoton, târșâindu-și picioarele pe pietrele înfierbântate ale pavajului și unde oamenii și tot ce-i înconjurau aveau un aspect atât de zgrunțuros și de șleampăt!

Ici și colo se auzea muzică – dar care nu înveselea câtuși de puțin situația. Nici flașneta nu îmbunătățea starea de lucruri, iar toba cea mare nu spulbera necazurile. La fel și clopotele bisericilor, care se auzeau ici și colo, păreau să stârnească ecourile de pe fețele cărămizilor și praful de peste tot. Cât despre instrumentele de suflat, vlăguite, parcă le-ar fi plesnit inimile tânjind după viața la țară.

Vehiculul cu zurgălăi, unde se afla Rosa, opri în cele din urmă la o poartă încuiată repede, ce părea să aparțină cuiva

care se dusese să se culce odată cu găinile și care se temea de spărgători.

După ce dădu drumul trăsurii, bătu sfioasă în poartă; i se îngădui să intre, cu geamantanaș cu tot, de către un paznic.

— Domnul Grewgious locuiește aici?

— Domnul Grewgious lecuiește colo, domnișoară, rosti paznicul, arătând cu degetul, ceva mai departe.

Rosa se duse așadar ceva mai departe, și, când ceasurile băteau ora zece, se afla pe scările din fața clădirii cu inițialele P.J.T., întrebându-se ce semnificație puteau avea.

Condusă de numele domnului Grewgious scris pe perete, urcă scările și bătu încetișor, o dată și de mai multe ori. Dar nu răspundea nimeni și clanța ușii cedând când apăsă pe ea, Rosa intră și dădu cu ochii de tutorele ei stând pe pervazul unei ferestre cu geamul deschis. O lampa cu abajur ardea pe o masă dintr-un ungher.

Rosa se apropie de el în semiobscuritatea încăperii. El o recunoscu și exclamă, cu glas scăzut:

— Cerule mare!

Rosa se aruncă de gâtul lui, izbucnind în lacrimi, apoi el rosti, răspunzând îmbrățișării:

— Copila mea, copila mea! Mi se părea că o văd pe maică-ta!. „Și când colo, cine, cine! adăugă plin de bunăvoință. Dar ce s-a-ntâmplat, draga mea? Ce te-a adus aici? Cine te-a adus aici?

— Nimeni. Am venit singură.

— Vai de mine! exclamă domnul Grewgious. Ai venit singură! De ce nu mi-ai scris ca să vin să te iau?

— N-am avut când. Am luat subit o hotărâre. Sărmanul, sărmanul Eddy!

— Ah, bietul băiat, bietul băiat!

— Unchiul lui mi-a făcut declarații de dragoste. Nu mai puteam îndura, spuse Rosa, deodată, podidind-o lacrimile și lovind cu picioruşul în duşumea. Tremur de groază când îl văd pe omul ăsta. Am venit la mata să mă aperi pe mine, pe noi toți de el, dacă vrei!

— Vreau! strigă domnul Grewgious, cu un elan neașteptat de uimitoare energie. Naiba să-l ia!

Cerul să-i năruie planurile!
Și trucurile ticăloase să-i dejoace!
Asupra ta nădejdile pogoare
Din nou blestemat fie!

După această ieșire cât se poate de neobișnuită, domnul Grewgious, scos din răbdări, începu să măsoare odaia în lung și în lat. După toate aparențele, nu s-ar fi putut spune dacă era un acces de entuziasm loial ori de defăimare gata de luptă.

Se opri și zise, ștergându-și fața:

— Scuză-mă, draga mea, dar te vei bucura auzind că mă simt mai bine. Nu-mi mai vorbi nimic despre asta acum, criza s-ar putea să mă apuce din nou. Ai nevoie de odihnă și să te-nveselești. Care a fost ultima masă pe care ai luat-o înainte de plecare? Gustarea de dimineață, prânzul, ceaiul de după-amiază sau cina? Ce-ai vrea să servești? Gustarea de dimineață, prânzul, ceaiul de după-amiază ori cina?

Afecțiunea plină de duioșie și respect cu care, într-un genunchi, o ajuta să-și scoată pălăria și să-și desprindă frumosul păr încurcat în ea, era ceva de-a dreptul cavaleresc. Cine oare, cunoscându-l superficial, s-ar fi așteptat să aibă de-a face cu cavalerism – și încă veritabil,

nu de ochii lumii – din partea domnului Grewgious?

— Să nu uităm că trebuie să te și odihnești, continuă el; vei căpăta cea mai drăguță cameră la Furnival, va trebui să avem grijă și de dichisuri, toate ți le va procura cea mai bună cameristă din hotel, care va avea puteri nelimitate... prin expresia asta înțeleg și cheltuieli nelimitate... Dar aici ce-i, un geamantan? Se uită la bagajul ei cu multă atenție, la drept vorbind așa se și cuvenea ca să-l poată desluși în semiobscuritatea odăii. Asta ți-e toată averea, draga mea?

— Da, domnule, atât am adus cu mine.

— Nu prea ai adus cine știe ce, rosti domnul Grewgious cu candoare, deși totul e admirabil calculat ca să cuprindă provizia de o zi pentru un canar. Nu cumva ai adus și vreun canar?

Rosa zâmbi și clătină din cap.

— Dacă aduceai, ar fi fost binevenit, glăsui domnul Grewgious, și cred că s-ar bucura să stea într-o colivie atârnată afară de un cui; s-ar fi luat la întrecere cu vrăbiile din Staple Inn, a căror interpretare muzicală, trebuie să recunoaștem, nu e la înălțimea intențiilor lor. Exact cazul cu mulți dintre noi! Dar nu mi-ai spus, draga mea, ce masă vrei să servești. Ce-ar fi să iei câte puțin din toate?

Rosa îi mulțumi și îi răspunse că n-ar putea să ia decât o ceașcă de ceai. Domnul Grewgious, după ce ieși și intră de câteva ori, în grabă, ca să menționeze diferite articole suplimentare, precum marmeladă, ouă, salată de cardama, pește sărat, șuncă afumată la grătar, dădu o fugă, cu capul gol, până la hotelul Furnival de peste drum, pentru unele dispoziții. Puțin după aceea, totul era pus în practică și se așternu masa.

— Domnul fie binecuvântat! exclamă domnul Grewgious,

așezând lampa pe masă și luând loc în fața Rosei. Ce senzație nouă pentru un biet holtei bătrân și dintr-o bucată ca mine, zău!

Sprâncenele expresiv arcuite ale Rosei îl întrebau ce voia să spună.

— Senzația de a fi în prezența unei creaturi dulci și tinere care face ca totul să strălucească splendid în jur, care pare să picteze, să împodobească, să poleieze în aur această încăpere, dându-i un aer triumfal, rosti domnul Grewgious. Ah, bietul de mine!... bietul de mine!

Deoarece în oftatul lui era ceva jalnic, Rosa se încumetă să-l atingă ușor cu vârful degetelor ei micuțe.

— Mulțumesc, draga mea, spuse domnul Grewgious. Amin! Ei, acum, hai să stăm de vorbă!

— Aici locuiți totdeauna, domnule? întrebă Rosa.

— Da, draga mea.

— Și totdeauna singur?

— Totdeauna singur, numai că zilnic sunt în compania unui domn pe nume Bazzard, secretarul meu.

— *El* nu locuiește aici?

— Nu, după orele de birou pleacă. De altfel, acum nu funcționează, și un alt birou de la parter, cu care am legături de afaceri, îmi trimite un înlocuitor. Ar fi însă extrem de greu să-l înlocuiesc definitiv pe Bazzard.

— Trebuie să țină mult de tot la dumneavoastră, spuse Rosa.

— Dacă ar fi așa, atunci își stăpânește foarte bine sentimentele, replică domnul Grewgious, după ce rămase puțin pe gânduri... dar mă cam îndoiesc de asta. Nu, nu ține în mod deosebit la mine. Vezi, el nu e mulțumit, bietul băiat.

— De ce nu e mulțumit? întrebă ea, firește.

— Nu-i place ce face, spuse domnul Grewgious, pe un ton foarte misterios.

Sprâncenele Rosei căpătară din nou expresia lor de perplexitate interogativă.

— Așa de puțin îi place ce face, continuă domnul Grewgious, încât tot timpul simt că trebuie să-i cer scuze. Iar el simte (deși nu pomenește nimic despre acest lucru) că așa se și cuvine să fac.

Domnul Grewgious devenise atât de enigmatic, încât Rosa nu știa ce să spună mai departe. În timp ce reflecta la aceasta, domnul Grewgious strigă pentru a doua oară:

— Hai să stăm de vorbă. Discutăm despre domnul Bazzard. Există un secret, de altfel secretul domnului Bazzard; dar prezența încântătoare a celei de la masa mea mă face atât de neobișnuit de expansiv, încât simt că trebuie să-l dau în vileag ca pe o confidență inviolabilă. Ce crezi că a făcut domnul Bazzard?

— Vai de mine! exclamă Rosa, trăgându-și scaunul puțin mai aproape, cu gândul la Jasper, nimic înspăimântător, sper?

— A scris o piesă de teatru, rosti domnul Grewgious, mai mult în șoaptă, dar pe un ton solemn. O tragedie.

Rosa părea ușurată.

— Și nimeni, reluă domnul Grewgious, pe același ton, într-un fel sau altul, n-o va auzi și nici nu i-o va reprezenta.

Rosa părea dusă pe gânduri, dădu încet din cap, ca și cum ar fi vrut să spună: „Tot ce se poate, dar de ce?”

— Eh, știi... rosti domnul Grewgious, eu unul n-aș fi în stare să scriu o piesă de teatru.

— Nici chiar una proastă, domnule? se miră Rosa cu

naivitate, sprâncenele din nou puse în acțiune.

— Nu. Dacă aș fi condamnat la moarte prin decapitare, iar în momentul când ar trebui să mi se taie capul ar sosi un mesager cu grațierea condamnatului Grewgious, cu condiția să scrie o piesă, cred că aș fi nevoit să pun gâtul pe butuc și să-l rog pe călău să treacă la treabă... adică, adăugă domnul Grewgious, ducând mâna la beregată, să-mi facă de petrecanie.

Rosa reflecta parcă la ce ar face ea dacă s-ar afla într-o asemenea situație stânjenitoare.

— Prin urmare, continuă domnul Grewgious, domnul Bazzard ar avea totdeauna sentimentul inferiorității mele față de el; dar fiindcă eu sunt șeful lui, știi, lucrurile se complică.

Domnul Grewgious clătină din cap cu un aer serios, de parcă ar fi socotit ofensa prea de oaie, după cum el însuși lăsa să se înțeleagă.

— Dar cum se face că-i sunteți șef, domnule? întrebă Rosa.

— E o întrebare firească, rosti domnul Grewgious. Păi, hai să discutăm. Domnul Bazzard-tatăl, fiind fermier în Norfolk, s-ar fi năpustit asupra lui, furibund, cu îmblăciul, cu furca de fân sau cu orice altă unealtă de agricultură, putând sluji drept armă de asalt, dacă ar fi avut cât de cât bănuiala că feciorul lui ar fi scris o piesă de teatru. Așa se face că într-o zi fiul, aducându-mi arenda pe care o primesc din partea tatălui său, mi-a împărtășit în taină, declarând că s-a hotărât să dea frâu liber talentului său, și că-l păștea primejdia de a muri de foame, dar că nu pentru asta era el pe lume.

— Ca să dea frâu liber talentului său, domnule?

— Da, draga mea, zise domnul Grewgious, nu ca să moară de foame. Cu neputință de tăgăduit punctul de vedere, anume că domnul Bazzard nu era pe lume ca să moară de foame și domnul Bazzard a arătat apoi că ar fi fost de dorit să intervin între el și un destin atât de nepotrivit față de menirea lui. Așa se face că domnul Bazzard a ajuns secretarul meu, și-și dă perfect de bine seama de acest lucru.

— Îmi pare bine că e recunoscător, rosti Rosa.

— Dar n-am vrut să spun tocmai asta, draga mea. Vreau să spun că el își dă seama, are sentimentul degradării. Mai sunt și alți oameni de geniu cu care domnul Bazzard a făcut cunoștință; și ei au scris tragedii de care de asemenea nimeni n-a vrut să audă, nici în ruptul capului, să i le pună în scenă. Aceste spirite alese își dedică piesele unii altora, în termenii cei mai elogioși. Domnul Bazzard a fost obiectul unei asemenea dedicații. Ei bine, știi că până acum *mie* nimeni nu *mi-a* dedicat vreo piesă de teatru!?

Rosa îi aruncă o privire care părea să exprime cât de mult i-ar fi plăcut să-l vadă destinatarul a o mie de dedicații.

— Fapt care, natural, îl râcâie pe domnul Bazzard, continuă domnul Grewgious. Cu mine e uneori foarte sec, și atunci simt că rumegă în sinea lui: „Nătărăul ăsta e stăpânul meu! Un tip care n-ar putea scrie o tragedie nici când ar fi vorba să-și salveze capul, și căruia nimeni nu i-a dedicat o asemenea operă însoțită de cele mai măgulitoare urări asupra poziției înălțătoare pe care ar câștiga-o în ochii posterității!” Foarte neplăcut! Foarte neplăcut! În orice caz, când îi dau dispoziții, totdeauna reflectez înainte: „Poate cutare lucru n-are să-i fie pe plac”, sau „Poate că îmi ia în nume de rău dacă îi cer cutare lucru”. Așa se face că ne

înțelegem foarte bine. Zău, mai bine decât m-aș fi așteptat.

— Și numele acestei tragedii, domnule? întrebă Rosa.

— Absolut între noi, răspunse domnul Grewgious, are un nume îngrozitor de potrivit. Se intitulează *„Ghimpele anxietății* dar domnul Bazzard speră – la fel și eu – că până la urmă va fi publicată.

Era lesne de ghicit că domnul Grewgious istorisise astfel povestea domnului Bazzard de la un capăt la altul, cel puțin atât ca o destindere pentru starea sufletească a pupilei sale, preocupată de motivul care o adusese aici, dar și ca un fel de a-și satisface înclinația lui naturală de a fi sociabil și comunicativ.

— Ei, și acum, draga mea, spuse el atunci, dacă nu ești prea obosită să mă pui mai la curent cu cele întâmplate astăzi – dar numai dacă te simți absolut în stare – te-aș asculta bucuros. Aș putea să diger mai bine faptele dacă mă culc cu ele în gând la noapte.

Rosa, mai calmă acum, îi înfățișă de-a fir-a-păr întrevederea ei cu Jasper.

Domnul Grewgious își trecuse deseori mâna peste creștetul capului în timpul povestirii și o rugă să-i repete părțile referitoare la Helena și Neville.

Când Rosa termină, el rămase o vreme pironit în scaun, grav, tăcut, dus pe gânduri.

— Mi-ai istorisit limpede, a fost singura lui observație, și sper că te afli în tihnă aici; din nou se netezi pe creștet. Uite, draga mea, adăugă el, conducând-o spre geamul deschis, acolo locuiesc ei! Vezi, colo, la ferestrele acelea de jos, neluminate.

— M-aș putea duce mâine la Helena? întrebă Rosa.

— Aș dori să mai reflectez asupra acestei întrebări la

noapte, răspunse, nehotărât. Dar dă-mi voie să te conduc la culcare, căci trebuie că ai mare nevoie de somn.

Drept care, domnul Grewgious o ajută să-și pună pălăria din nou, luă subsuoară geamantănașul cu totul insuficient pentru satisfacerea nevoilor terestre și, prinzând-o de mână (cu o anumită stângăcie ceremonioasă de parcă aveau să atace pașii de la un menuet), o trecu peste drum de Holborn, până în incinta hotelului Furnival. Acolo, el o dădu în grija cameristei-șefe, investită cu puteri nelimitate, și spuse că în timp ce va urca să-și vadă camera, el are să aștepte jos, în caz că ar dori să și-o schimbe, sau poate ar avea nevoie de ceva.

Odaia Rosei era aerisită, curată, confortabilă, aproape veselă.

Camerista învestită cu puteri nelimitate aduse la îndemână tot ce fusese omis să se pună în geamantănaș (adică tot ce i-ar fi trebuit ei eventual).

Rosa coborî sprintenă scările numeroase spre a-i mulțumi tutorelui ei că avusese grijă de toate, cu atâta afecțiune.

— Câtuși de puțin, draga mea, spuse domnul Grewgious, încântat la culme, eu trebuie să-ți mulțumesc pentru încrederea ta fermecătoare și pentru fermecătoarea ta companie. Gustarea de dimineață îți va fi servită într-un salonaș drăguț, intim și grațios (potrivit pentru tine) iar eu am să vin la tine mâine la zece dimineața. Sper că nu te simți prea înstrăinată în acest lăcaș străin.

— O, nu, mă simt în siguranță!

— Da, poți fi sigură că scările sunt ignifuge, rosti domnul Grewgious, și că orice izbucnire a acestui element devastator ar fi observată și stăvilită de către paznici.

— Nu asta voiam să spun, replică Rosa, voiam să spun că mă simt în siguranță în privința lui...

— Există o poartă solidă – prevăzută cu gratii de fier – care să-l oprească de a intra, zise domnul Grewgious, zâmbind. Hotelul Furnival este în afara oricărei primejdii de foc, cu o pază specială, bine luminat, iar *eu* locuiesc peste drum!

În calitatea lui de cavaler rătăcitor, viteaz, în căutare de peripeții, el credea, pare-se, că această ultimă protecție era absolut suficientă. În același spirit, când ieși, spuse portarului:

— Dacă cineva care locuiește în hotel s-ar oferi să trimită pe cineva până la mine, peste drum de aici, noaptea – un galben este pregătit pentru solie.

După care, se plimbă afară, încoace și încolo, pe dinaintea porții cu gratii de fier, vreme cam de o oră, făcându-și oarecari griji; din când în când se uita înăuntru printre gratii, de parcă ar fi pus o porumbiță pe o cracă cocoțată sus, într-o cușcă de lei, și era muncit de gândul că are să cadă cumva de-a berbeleacul.

CAPITOLUL XXI

O RECUNOAȘTERE

Nimic nu se petrecu noaptea aceea, care să facă să dea din aripi porumbița obosită; ea se trezi cu puteri noi.

Ceasul bătea ora zece dimineața când domnul Grewgious veni însoțit de domnul Crisparkle, care pornise la drum după o săritură în râul din Cloisterham.

— Domnișoara Twinkleton era așa de neliniștită, domnișoară Rosa! explică el. A dat fuga la mama și la mine, cu biletul dumitale în mână, atât de uimită, că, pentru a o potoli, m-am oferit să plec cu primul tren pe care-l puteam prinde dimineața. Atunci aș fi vrut să fi venit la mine, dar acum cred că ai făcut cel mai bine ducându-te la tutorele dumitale.

— M-am gândit la dumneavoastră, rosti Rosa, dar casa parohială e atât de aproape de el...

— Înțeleg, era și firesc.

— I-am relatat domnului Crisparkle, interveni domnul Grewgious, tot ce mi-ai povestit aseară, draga mea. Ar fi trebuit desigur să-i fi scris numaidecât, dar sosirea lui a fost cât se poate de oportună. Foarte amabil din partea lui că a venit, cu atât mai mult cu cât abia plecase de aici.

— Ați stabilit, întrebă Rosa, adresându-se amândurora, ce trebuie de făcut pentru Helena și fratele ei?

— A, da, într-adevăr, rosti domnul Crisparkle, sunt pe drept cuvânt uimit. Dacă până și domnul Grewgious, care

are mai multă experiență ca mine, și care se află cu o noapte întreagă de chibzuială înaintea mea, și tot așa nedecis este, atunci cum ar trebui să fiu eu?

În clipa aceea slujitoarea cu puteri nelimitate vârî capul pe ușă – după ce ciocănise și i s-a îngăduit să se înfățișeze – anunțând că un domn dorea să spună câteva cuvinte unui alt domn pe nume Crisparkle, dacă un asemenea domn există cumva, iar dacă nu există, atunci își cere scuze pentru deranj.

— Domnul de care vorbești e aici, zise domnul Crisparkle, dar e ocupat acum.

— E un domn oacheș? interveni Rosa, retrăgându-se dinapoia tutorelui ei.

— Nu, domnișoară, are părul mai mult castaniu.

— Ești sigură că n-are păr negru? întrebă Rosa, prinzând curaj.

— Absolut sigură, domnișoară. Păr castaniu și ochi albaștri.

— Poate, insinuă domnul Grewgious, cu obișnuita lui precauție, ar fi bine să-l vedem, domnule părinte, dacă n-ai nimic împotrivă. Când te afli la ananghie, niciodată nu știi de unde sare iepurele. Iată unul din principiile mele de afaceri: în asemenea situație să fii cu ochii în patru, tot timpul, pretutindeni. Aș putea să vă povestesc o anecdotă în această ordine de idei, dar ar fi prematur.

— Dacă domnișoara Rosa îmi îngăduie, atunci să poftească domnul acela, rosti domnul Crisparkle.

Noul-venit se scuză, cu o politețe directă, dar plină de modestie, văzând că domnul Crisparkle nu era singur; apoi se întoarse spre domnul Crisparkle și, zâmbind, îi puse o întrebare neașteptată:

— Cine sunt eu?

— Dumneata eşti domnul pe care l-am văzut fumând sub copaci în Staple Inn, acum câteva minute.

— Aşa e. Acolo v-am văzut şi eu. Dar de fapt cine sunt?

Domnul Crisparkle îşi concentră atenţia pe obrazul frumos şi foarte bronzat al acestuia. Imaginea unui băieţaş plecat cândva îi răsări parcă în minte, treptat-treptat şi nedesluşit.

Tânărul observă că primele licăriri de amintire luminau chipul clericului şi, din nou zâmbind, spuse:

— Ce vrei să serveşti azi la gustarea de dimineaţă? Parcă ai fi stors de vlagă.

— Stai puţin! exclamă domnul Crisparkle, ridicând mâna dreaptă. Mai lasă-mă o clipă!... Tartar!

Cei doi dădură mâna cu cea mai mare cordialitate şi gestul părea să nu se mai termine, şi, fiind englezi, îşi puseră mâinile unul pe umărul celuilalt, privindu-se vesel în faţă.

— Vechiul meu discipol! spuse domnul Crisparkle.

— Vechiul meu dascăl! spuse domnul Tartar.

— Dumneata m-ai salvat de la înec! adăugă domnul Crisparkle.

— După care v-aţi apucat de înot, amintiţi-vă!

— Domnul să te binecuvânteze! rosti domnul Crisparkle.

— Amin, zise domnul Tartar.

Apoi din nou îşi strânseră mâna cât se poate de cordial.

— Închipuiţi-vi-l – exclamă domnul Crisparkle cu ochi scânteietori – domnişoară Rosa Bud şi dumneata, domnule Grewgious, închipuiţi-vi-l pe domnul Tartar, pe atunci cel mai firav dintre elevii mei, aruncându-se în apă după mine, prinzând cogeamite bărbatul, prinzându-mă, zic, de păr şi

ieșind la mal cu mine ca un uriaș al apelor.

— Închipuiți-vă, n-am vrut să-l las să se scufunde, zise domnul Tartar, deși eram elevul său. Ce-i drept e drept, mă proteja, cum nu se putea mai bine și-mi era și cel mai apropiat prieten, el s-a purtat cu mine mai cumsecade decât toți profesorii laolaltă, și dintr-o pornire nechibzuită aș fi fost în stare, dacă nu-l salvam, să fi pierit odată cu el.

— Hm! Îngăduie-mi, domnule, de a avea cinstea, rosti domnul Grewgious, înaintând spre el cu mâna întinsă – căci este o adevărată cinste pentru mine și sunt mândru de-a face cunoștință cu dumneata. Sper că n-ai răcit în apă. Să sperăm că n-ai suferit din pricină c-ai înghițit prea multă apă. Cum te-ai simțit apoi?

Era evident că domnul Grewgious nu prea știa ce vorbește, deși părea la fel de evident că voia să spună ceva deosebit de amical și de măgulitor.

„Dacă cerul, gândea Rosa, ar fi trimis un băiat deopotrivă de curajos și îndemânatic în ajutorul sărmanei mele mame! Unul ca el, care să fi fost pe atunci la fel de sprinten și de tânăr!”

— N-aș vrea să mi se aducă vreun compliment pentru ceea ce vă voi spune, dar cred că mi-a venit o idee – îi vesti domnul Grewgious, măsurând cu pași mărunți încăperea, o dată sau de două ori de la un capăt la altul, în chip atât de neașteptat și de inexplicabil, încât toți se uitau la el surprinși, neștiind dacă se înăbușea ori i se pusese un cârcel – *cred* că mi-a venit o idee. Nu cumva am avut plăcerea să fi văzut numele domnului Tartar, ca fiind locatarul apartamentului din partea superioară a casei de lângă cea din colț?

— Da, domnule, încuviință domnul Tartar. Până aici

aveți dreptate.

— Până aici am dreptate, repetă domnul Grewgious. Să trecem pe răboj – ceea ce și făcu, trăgând o linie cu degetul mare de la dreapta pe cel de la stânga. — Nu cumva știi, din întâmplare, numele vecinului dumitale din apartamentul de alături, de cealaltă parte a zidului mijlocitor?

Domnul Grewgious veni foarte aproape de domnul Tartar, ca să nu piardă, miop fiind, nimic din expresia chipului său.

— Landless, zise acesta.

— Să trecem și asta pe răboj, rosti domnul Grewgious, pornind din nou prin cameră, și, când se întoarse, adăugă: Nu-l cunoști personal, presupun, domnule?

— Oarecum.

— Să trecem și asta pe răboj, glăsui domnul Grewgious, măsurând iarăși încăperea și, când reveni, spuse: Și în ce fel îl cunoști, domnule Tartar?

— Mi s-a părut un tânăr într-o situație dificilă și i-am cerut voie să urc florile – într-o zi, două – până la el, adică să-mi extind grădina de flori până la ferestrele lui.

— Vreți să aveți amabilitatea de a lua loc, zise domnul Grewgious. *Am* o idee!

Se supuseră cu toții, domnul Tartar mai puțin dispus ca oricare, pentru că se simțea străin.

Domnul Grewgious se așeză în centrul cercului și își puse mâna pe genunchi, după care expuse ideea ca de obicei, făcând impresia că o învățase pe de rost.

— Încă nu-mi dau seama dacă ar fi prudent, în împrejurările actuale, să stabilim comunicații deschise între ființa fermecătoare, aici de față, și domnul Neville sau domnișoara Helena. Știu, din anumite motive, că unul din

prietenii noştri din partea locului (asupra căruia, în treacăt fie zis, cer din toată inima să i se arunce afurisenia, cu permisiunea binevoitoare a preasfântului meu prieten) se furişează ici şi colo, dând târcoale prin preajmă. Când nu spionează el însuşi, are pesemne vreun agent care se ascunde pe aici, în persoana unui paznic, a unui portar sau a cine ştie cărui trepăduş de acest soi de prin Staple Inn. De altminteri, domnişoara Rosa doreşte, lucru cât se poate de firesc, să-şi vadă prietena, domnişoara Helena, şi pare important ca măcar domnişoara Helena (dacă nu şi frate-su, prin ea) să afle în particular, din gura domnişoarei Rosa, ce s-a întâmplat şi despre ameninţările făcute. Sunt eu oare aprobat, în general, cu privire la opiniile expuse?

— Sunt întru totul de acord, rosti domnul Crisparkle, care era numai urechi.

— Ca şi mine, fără îndoială – adăugă domnul Tartar, zâmbind – dacă le-aş fi înţeles,

— Foarte bine. Cât se poate de amabil din partea dumitale, domnule, rosti domnul Grewgious. Ne vom bizui în întregime pe dumneata, dacă ne vei face hatârul să ne îngădui. Ei bine, dacă amicul nostru cu pricina ar avea un agent prin partea asta, este destul de limpede că un asemenea ins n-ar putea supraveghea decât camerele ocupate de domnul Neville. Pe baza rapoartelor date amicului cu pricina despre cei care intră şi ies de acolo, prietenul cu pricina ar trebui să determine singur, după cunoştinţele lui anterioare, identitatea celor semnalaţi. De nicăicri nu se poate supraveghea mai bine cartierul Staple lnn, de nicăieri nu pot fi observaţi mai bine cei care vin şi pleacă din locuinţele de peste drum, ca din casa mea.

— Încep să înţeleg ce urmăreşti, spuse domnul

Crisparkle, și apreciez cu prisosință prudența dumitale.

— Nu trebuie să mai repet că nu știu încă nimic despre de ce și cum, interveni domnul Tartar, dar și eu înțeleg ce urmăriți, așa că îngăduiți-mi să vă spun că locuința mea vă stă la dipoziție de bunăvoie.

— Perfect! strigă domnul Grewgious, netezindu-se triumfător pe cap. Acum cu toții am priceput planul. Ai înțeles și tu, draga mea?

— Cred că da, zise Rosa, roșind puțin când domnul Tartar se uită repede spre ea.

— Iată cum facem, traversezi Staple Inn împreună cu domnul Crisparkle și domnul Tartar, precizează domnul Grewgious; eu am să mă învârt pe aici ca de obicei. Tu urci cu acești domni în apartamentul domnului Tartar, te uiți la florile din grădina domnului Tartar; aștepți acolo până apare domnișoara Helena sau îi dai de știre că te afli în imediata apropiere. Comunici cu ea direct fără ca vreun spion să aibă habar.

— Tare mă tem că o să fiu...

— Ce-o să fii, draga mea? întrebă domnul Grewgious, văzând că ea șovăie. Nu cumva ești speriată?

— Nu, nu-i vorba de asta, răspunse Rosa, sfioasă. Mă tem că o să fiu un deranj pentru domnul Tartar. S-ar părea că punem stăpânire pe locuința domnului Tartar ca și cum ne-ar aparține.

— Câtuși de puțin, replică domnul Tartar, dimpotrivă, aș socoti-o înfrumusețată pentru totdeauna de-acum încolo, dacă vocea dumneavoastră ar răsuna măcar o dată înăuntru.

Rosa, neștiind prea bine ce să răspundă, lăsă ochii în jos și întorcându-se spre domnul Grewgious îl întrebă

ascultătoare dacă putea să-şi pună pălăria pe cap.

Domnul Grewgious fiind de părere că era cel mai bun lucru pe care-l putea face, fata ieşi din încăpere în acest scop.

Domnul Crisparkle profită de ocazie ca să-i facă domnului Tartar o expunere succintă a situaţiei grele în care se află Neville şi sora sa, având timp destul de mult, pentru că, din întâmplare, aranjatul pălăriei necesita oarecare răgaz.

Domnul Tartar oferi braţul Rosei, iar domnul Crisparkle mergea, la oarecare distanţă, în faţa lor.

„Sărmanul... sărmanul Eddy!" gândea Rosa în clipele acelea.

Domnul Tartar gesticula cu mâna dreaptă, aplecându-se spre Rosa şi vorbind cu însufleţire.

„Nu era nici atât de viguros şi nici atât de ars de soare când l-a salvat pe domnul Crisparkle, îşi spuse Rosa aruncându-i o privire, dar chiar şi atunci trebuie să fi fost foarte curajos şi hotărât."

Domnul Tartar îi povesti că fusese cândva marinar şi că umblase peste tot, ani şi ani de-a rândul.

— Când vă veţi întoarce pe mare? întrebă Rosa.

— Niciodată.

Rosa se întreba ce-ar fi spus fetele dacă ar fi putut s-o vadă traversând strada aceea spaţioasă la braţul unui marinar. Îşi închipuia că trecătorii trebuie s-o fi socotit foarte micuţă şi foarte neajutorată, în comparaţie cu bărbatul puternic care ar fi fost în stare s-o prindă în braţe şi s-o poarte fără să se odihnească cale de mile în şir, ferind-o de orice primejdie.

Îşi spunea, de asemenea, că ochii lui albaştri şi ageri i-ar

fi slujit parcă să pândească pericolul de la depărtare, să vegheze fără a da înapoi, pe măsură ce s-ar fi apropiat. Când se întâmplă să-i întâlnească ochii, Rosa avea impresia că și Tartar gândea ceva despre ochii *ei*.

Asta o cam tulbură pe Rosebud.

Așa se explică de ce, mai târziu, niciodată n-a știut exact cum a urcat ea (cu ajutorul său) până la grădina lui suspendată, și cum i s-a părut atunci că se află într-o țară a minunilor, unde, ca în acea țară, florile se desfăceau subit, la capătul unor tije de fier vrăjite.

Fie ca aceste flori să-și deschidă de-a pururi petalele.

CAPITOLUL XXII

LUCRURILE SE COMPLICĂ

Odăile unde locuia domnul Tartar erau cele mai îngrijite, mai curate și mai bine amenajate din cât s-au văzut cândva sub soare, lună și stele. Dușumelele fuseseră frecate în așa măsură, încât puteai crede că funinginea de la Londra s-ar fi emancipat și ar fi părăsit regiunea de-a binelea. Fiecare centimetru din obiectele de alamă în posesia domnului Tartar era curățat și lustruit, fiindcă strălucea ca o oglindă de metal.

Niciun fir de praf, nicio pată, nicio murdărie oricât de mică nu întinau curățenia vreunuia din bunurile gospodărești, mari, mici sau mijlocii, aparținând domnului Tartar.

Salonul lui semăna cu cabina unui amiral, baia era ca o farmacie, dormitorul, împodobit peste tot cu dulapuri și sertare, aducea foarte mult cu prăvălia unui vânzător de semințe, și hamacul suspendat în mijlocul camerei, se legăna îmbietor de-ai fi zis că respiră.

Fiecare obiect care aparținea domnului Tartar avea un loc anume stabilit: hărțile și diagramele, cărțile, periile, încălțămintea, hainele, suporturile pentru sticle, telescoapele și alte instrumente marinărești, aveau locul lor anume. Totul se afla rânduit și la îndemână.

Etajera, consola, comoda, cuierul și noptiera erau de asemenea accesibile și dispuse în așa fel încât să nu se facă

risipă de spațiu, având grijă să se rezerve un deget de locșor ferit, pentru a depozita câte ceva, care nicăieri în altă parte nu s-ar fi potrivit atât de bine.

Serviciul micuț de argint strălucitor era în așa fel așezat pe bufet, încât numaidecât se putea zări vreo linguriță subțiratică.

Ustensilele de toaletă erau atât de bine rânduite pe măsuța de toaletă, încât și o scobitoare chiar, lăsată din neglijență, ar fi sărit în ochi.

La fel și cu obiectele rare aduse de prin diferite călătorii.

Împăiate, uscate, recondiționate, ori păstrate într-un mod sau altul, fiecare în genul său: păsări, pești, reptile arme, articole de îmbrăcăminte, scoici, plante marine, ierburi, suveniruri din coral – totul se afla așezat într-un loc special, cel mai nimerit.

Niște vopsea și lac erau ținute, parcă, ferite de vedere, totdeauna la îndemână ca să înlăture urmele de deget oriunde s-ar fi ivit, în odăile domnului Tartar.

Nici chiar un vas de război n-a fost cândva păstrat mai nou-nouț și mai păzit de a fi atins din nebăgare d seamă.

În acea zi de vară însorită, domnul Tartar fixă o prelată peste grădina sa de flori cum numai un marinai putea face.

Totul în jur avea un aer maritim, încântător de sugestiv, încât florile din această grădină puteau foarte bine să fi împodobit ferestrele de la pupa unei corăbii aflate pe mare. Părea că tot dichisul acesta s-ar fi putut pune frumușel în mișcare dacă domnul Tartar ar fi dat prin portavoce, iute, niște ordine răgușite de ridicarea ancorei „Toată lumea la posturi, și pânzele sus!”

Domnul Tartar făcea de minune onorurile pe vasul lui atrăgător.

Când un om are mania lui, care nu face nimănui niciun rău, nu stânjenește pe nimeni, este plăcut să descoperi, cu un sentiment hazliu, că se ține de ea, dezvăluind latura caraghioasă a acestei făpturi. Când omul în chestiune este inimos și onest din fire, și în același timp deschis și plin de naturalețe, nu se poate vedea mai la largul său decât exercitându-și mania.

Astfel, Rosa, firește, se gândea (chiar dacă n-ar fi fost condusă pe vas cu toate onorurile cuvenite primei doamne a amiralității, ori primei zâne a mării) că era ceva fermecător să-l vezi și să-l auzi pe domnul Tartar râzând, amuzându-se, ca un copil, de diferitele lui instalații.

Tot așa și-ar fi spus Rosa, firește, că marinarul ars de soare apăru într-o lumină foarte favorabilă când, inspecția odată terminată, ieși discret din cabina lui de amiral, rugând-o să se considere regina acestui vas și asigurând-o că putea dispune de grădina lui de flori, făcând un gest din mâna aceea în care ținuse viața domnului Crisparkle.

— Helena!... Helena Landless Ești aici?

— Cine mă strigă? Rosa, cumva?

Apoi un alt chip fermecător își făcu apariția.

— Da, draga mea!

— Dar... cum ai ajuns aici, scumpa mea?

— Nu... nu prea știu, zise Rosa, roșind. Mă-ntreb dacă nu visez!

Dar de ce roșise? Chipurile lor erau aidoma florilor. Să fi fost oare rumeneala unui fruct, din țara vrăjită a plantelor cu tije aeriene?

— *Eu* una nu visez, rosti Helena, zâmbind. Deși nu m-ar mira nici asta. Dar cum se face că suntem acum împreună... că ne aflăm așa aproape una de alta... în chip atât de

neașteptat?

Neașteptat, într-adevăr, printre cornișe sumbre și hogeacuri, în vecinătatea clădirii cu inţialele P.J.T. și în preajma acestei grădini aeriene.

Rosa, stăpânindu-și emoția, îi istorisi într-un suflet cărui fapt se datora întâlnirea lor, cum și în ce fel.

— E și domnul Crisparkle aici, spuse Rosa, ca o concluzie grăbită. Și, îți vine să crezi? Cu mult timp în urmă i-a salvat viața.

— În acest sens aș putea crede orice în legătură cu domnul Crisparkle, replică Helena, îmbujorându-se la față.

(Se roșea mult pe tărâmul grădinilor suspendate!)

— Da, dar nu domnul Crisparkle a fost salvatorul, zise Rosa, corectându-se repede.

— Nu mai înțeleg, draga mea.

— A fost foarte frumos din partea domnului Crispakle că s-a lăsat salvat, preciză Rosa; nici nu găsea cuvinte să-și exprime buna părere pe care o are față de domnul Tartar, pentru că domnul Tartar e cel care l-a salvat.

Ochii negri ai Helenei se fixară foarte atent pe chipul luminos care strălucea în frunziș; o întrebă pe un ton mai scăzut, întrucâtva meditativ:

— Domnul Tartar e acum cu tine, draga mea?

— Nu, pentru că mi-a cedat locuința mie... adică nouă. E așa frumos aici!

— Serios?

— Parcă ai fi în interiorul celui mai minunat vapor care a existat vreodată... parcă ar fi... parcă...

— Parcă ar fi un vis? sugeră Helena.

Rosa răspunse printr-un semn scurt din cap și trase în piept parfumul florilor.

După o mică pauză, în timpul căreia avusese impresia (sau i se păruse Rosei) că Helena compătimește pe cineva, aceasta reluă:

— Sărmanul meu Neville citește în camera lui... pe latura asta soarele arde prea tare acum. Cred că ar fi mai bine să nu știe că te afli atât de aproape de el.

— O, la fel cred și eu! exclamă numaidecât Rosa.

— Presupun, reluă Helena, șovăind, că ar trebui să știe și el curând tot ce mi-ai spus; dar nu sunt sigură. Cere-i sfatul domnului Crisparkle, draga mea. Întreabă-l dacă să-i spun lui Neville tot ce mi-ai povestit sau numai o mică parte, rămânând ca eu să aleg ce anume.

Rosa trecu în cabinetul de consiliu și puse întrebarea. Clericul era de părere să lase pe seama liberului arbitru al Helenei.

— Îți mulțumesc foarte mult, spuse Helena, după ce Rosa apăru din nou, aducând răspunsul. Întreabă-l dacă n-ar fi mai bine de a aștepta până când calomniile pe socoteala lui Neville și urmărirea lui, puse la cale de mizerabilul acesta, vor ieși de la sine la iveală, ori să încercăm de a le anticipa, adică, mă gândesc să descoperim dacă se unelteşte ceva pe ascuns, împotriva noastră?

Problema aceasta i se păru clericului prea anevoioasă pentru a-și exprima un punct de vedere definitiv și după două sau trei încercări fără rezultat, el propuse să se facă apel la domnul Grewgious.

Helena fiind de acord, el porni (luând aerul unui pierdevară nepăsător, dar fără pic de succes) peste drum de piața în formă de patrulater, până la clădirea cu inițialele P.J.T. și formulă chestiunea.

Domnul Grewgious se ținu morțiș de acest principiu

general:

— Dacă o puteți porni cu un pas măcar înaintea unui tâlhar de drumul mare ori a unei fiare sălbatice, ar fi cel mai bun lucru pe care-l aveți de făcut.

El își menținu la fel de categoric părerea, privind cazul în speță, că John Jasper era un tâlhar de drumul mare și o fiară sălbatică, deopotrivă.

Astfel sfătuit, domnul Crisparkle reveni și făcu relatări Rosei, care la rândul ei le transmise Helenei. Aceasta, la fereastră, părea să-și urmeze firul gândurilor; reflecta cu seriozitate la cele aflate.

— Ne putem bizui, Rosa, pe promtitudinea domnului Tartar de a ne ajuta? întrebă.

„Oh, da!" își spuse, timid, Rosa, în gând. „Oh, da!"

Rosa credea, timid, că putea pune mâna în foc pentru asta. Dar n-ar fi mai bine să-l întrebe pe domnul Crisparkle?

— Eu consider autoritatea ta în această privință la fel de bună ca și a lui, draga mea, zise Helena, pe un ton potolit, și nu-i nevoie să te mai duci din nou la el pentru asta.

„Ciudat din partea Helenei!"

— Vezi tu, reluă Helena după ce mai chibzui puțin, Neville nu cunoaște pe nimeni aici. N-a schimbat nici măcar o vorbă cu cineva de pe aici. Dacă domnul Tartar ar putea veni să-l viziteze direct și mai des, dacă i-ar acorda frecvent un minut în acest scop, dacă ar proceda astfel aproape zilnic, ar fi poate mai bine.

— Ar fi poate mai bine, dragă? repetă Rosa, urmărind din priviri frumusețea prietenei sale, cu un aer de-a dreptul uimit. S-ar putea?

— Dacă mișcările lui Nneville sunt într-adevăr

supravegheate și dacă scopul propus este de a-l izola de toți prietenii, și de cunoștințe, și de a-i măcina zilnic viața, pas cu pas (ceea ce seamănă cu amenințarea făcută ție), nu pare probabil, spuse Helena, că dușmanul lui, într-un fel sau altul, se va pune în legătură cu domnul Tartar pentru a-l preveni asupra lui Neville și spre a-l îndepărta de el? Astfel, nu numai că vom fi la curent cu manevra în sine, dar vom afla prin domnul Tartar în ce termeni a avut loc această punere în legătură.

— Înțeleg! exclamă Rosa, și din nou dădu buzna în cabinetul de consiliu.

Puțin mai apoi chipul ei drăgălaș reapăru îmbujorat de culori luminoase. Spuse că i-a relatat domnului Crisparkle și că domnul Crisparkle s-a dus la domnul Tartar, iar domnul Tartar:

— Care acum așteaptă, în caz că ai avea nevoie de el, adăugă Rosa, uitându-se înapoi cu coada ochiului, destul de buimăcită de atâta du-te-vino, ba înăuntrul cabinetul de consiliu, ba afară, și declară că domnul Tartar era gata, după cum propusese ea, să treacă la acțiune chiar din ziua aceea.

— Îi mulțumesc din inimă, rosti Helena, spune-i, te rog.

Din nou, destul de buimăcită de atâta du-te-vino, de la grădina de flori la cabinet, Rosa se făcu nevăzută purtând cu ea mesajul și reapăru cu asigurări proaspete din partea domnului Tartar. Ea oscila împărțindu-se între Helena și el, ceea ce dovedea că starea de buimăceală nu era totdeauna în mod necesar stângace, ci uneori putea îmbrăca forme foarte plăcute.

— Și acum, dragă, reluă Helena, să nu pierdem din vedere prudența, care trebuie să pună capăt întâlnirii

noastre în momentul de față – de aceea să ne despărțim, îl aud pe Neville ieșind din odaie. Te întorci acolo?

— La domnișoara Twinkleton? întrebă Rosa.

— Da.

— Oh, nu m-aș mai putea duce acolo niciodată, n-aș mai putea, zău, după convorbirea aceea îngrozitoare spuse Rosa.

— Atunci, *unde* ai să te duci, draga mea?

— Acum, dacă stau și mă gândesc bine, habar n-am, zise Rosa. Încă n-am luat nicio hotărâre, dar tutorele meu va avea grijă de mine. Nu te neliniști, dragă. Cu siguranță undeva o să mă duc.

(Lucru destul de probabil).

— Și voi avea știri de la Bobocul de Trandafir prin domnul Tartar? întrebă Helena.

— Da, așa cred, prin... Rosa privi iarăși înapoi, încurcată, în loc să-i pronunțe numele. Dar spune-mi ceva înainte de a ne despărți, scumpă Helena. Spune-mi că ești cât se poate de sigură că nu depinde de mine.

— Nu depinde de tine ce, draga mea?

— Că nu depinde de mine să-l împiedic să fie rău și răzbunător. N-aș fi putut ajunge la cine știe ce termeni de împăcare cu el, nu-i așa?

— Știi cât de mult te iubesc, dragă, răspunse Helena, indignată, dar aș prefera să te văd moartă la picioarele lui blestemate.

— Convorbirea noastră mi-a făcut mult bine! Ai să-i spui sărmanului tău frate despre toate astea? Îi vei transmite, nu-i așa, sentimentele mele de simpatie și că-mi aduc aminte de el? Și îi vei cere să nu mă urască?

Helena clătină din cap cu mâhnire, vrând să spună că

această ultimă recomandare era de prisos; trimise sărutări afectuoase cu amândouă mâinile prietenei sale și aceasta îi răspunse în același fel. Văzu apoi o a treia mână (una bronzată) apărând între flori și frunziș și ajutând-o pe Rosa să intre în cameră.

Gustarea pe care domnul Tartar o făcu să apară în cabina amiralității, atingând doar butonul automat de la un cheson și mânerul unui sertar, luă înfățișarea unui ospăț în toată legea. Macaroane minunate, lichioruri scânteietoare, mirodenii tropicale în chip miraculos păstrate, jeleuri de fructe tropicale, dumnezeiești, se oferiră din abundență, într-o clipită.

Dar domnul Tartar nu putea opri timpul în loc, și timpul, necruțător, zbura atât de iute, încât Rosa a fost silită să părăsească tărâmul florilor și să coboare pe pământ, ducându-se la locuința domnului Grewgious.

— Și acum, draga mea, o întâmpină domnul Grewgious, ce e de făcut? Ca să pun chestiunea sub o altă formă, cum rămâne cu tine?

Rosa nu putea face altceva decât să-l privească, cerându-și parcă scuze, conștientă că era o piedică în calea lui și a tuturor celorlalți. Gândul efemer de a trăi ferită de primejdii, la etaj, în hotelul Furnival, pentru tot restul vieții, era singurul plan care-i veni în minte.

— M-am gândit, spuse domnul Grewgious, că deoarece respectabila domnișoară Twinkleton uneori alege Londra pentru a-și petrece vacanța, în vederea extinderii relațiilor și ca să poată lua direct legătura cu părinții aflați în capitală, în cazul când ar exista... m-am gândit, spre a avea puțin răgaz să ne mai învârtim pe aici, ce-ar fi s-o invităm pe domnișoara Twinkleton să vină să stea o lună cu tine?

— Să stea unde, domnule?

— Păi, explică domnul Grewgious, ce-ar fi să luăm cu chirie o locuinţă mobilată, pe timp de o lună, şi să o rugăm pe domnişoara Twinkleton să-şi asume sarcina de a se ocupa de tine în această perioadă?

— Şi pe urmă?

— Ei, pe urmă, zise domnul Grewgious, vom trăi şi-om vedea, mai rău decât acum n-are să fie.

— Eu cred că ideea e bună, încuviinţă Rosa.

— Atunci, propuse domnul Grewgious, hai să pornim în căutarea unei locuinţe mobilate. Nimic n-ar putea fi mai agreabil pentru mine decât ca dulcea prezenţă de aseară să-mi înfrumuseţeze toate serile din existenţă, care îmi mai rămân de trăit. Dar aici nu sunt condiţii potrivite pentru o duduiţă tânără. Hai să ne punem pe căutat, la voia întâmplării, o locuinţă mobilată. Între timp, domnul Crisparkle, care e aici şi care trebuie să se întoarcă numaidecât acasă, va avea, fără îndoială, bunăvoinţa de a trece pe la domnişoara Twinkleton ca s-o invite să ne dea o mână de ajutor în îndeplinirea planului nostru.

Domnul Crisparkle acceptă bucuros comisionul şi îşi luă rămas bun.

Domnul Grewgious şi pupila lui porniră în expediţie.

Deoarece ideea pe care şi-o făcea domnul Grewgious în legătură cu căutatul locuinţei mobilate consta în a trece drumul pentru a examina o casă având biletul de rigoare la una din ferestre, apoi, de a da ocolul prin dosul casei şi de a o examina şi din partea aceea, fără să păşească înăuntru, şi pe urmă făcând aceleaşi încercări la altă casă, cu rezultate similare – abia dacă înaintau puţin câte puţin.

Până la urmă, domnul Grewgious îşi aduse aminte de o

anume verișoară a domnului Bazzard, văduvă, care se tot mutase și care venise odată să-i ceară să o recomande, cu influența lui, în stânga și în dreapta. Văduva locuia pe Southampton Street, în Bloomsbury Square. Numele acestei doamne, săpat în litere de o șchioapă pe o placă de alamă, era BILLICKIN. Văzând acest nume nu-ți dădeai seama dacă aparținea unei femei sau unui bărbat și nici nu deslușeai condiția socială a persoanei în chestiune.

Statura firavă și o cinste copleșitoare alcătuiau trăsăturile distinctive ale doamnei Billickin. Ieși galeșă din salonul de dindos, ocupat de ea în exclusivitate, cu aerul că ajunsese până aici anume, trecând printr-o serie întreagă de leșinuri.

— Sper că o duceți bine cu sănătatea, domle, spuse doamna Billickin, înclinându-se ușor, ca un indiciu că își recunoscuse oaspetele.

— Mulțumesc, destul de bine. Și dumneavoastră, doamnă? o întrebă la rândul său domnul Grewgious.

— Și eu o duc bine, răspunse doamna Billickin, gâfâind, ca totdeauna, de atâta slăbiciune.

— Pupila mea și o domnișoară ceva mai vârstnică, rosti domnul Grewgious ar dori să găsească o locuință mobilată, atrăgătoare, pentru o lună-două. Mai aveți camere libere, doamnă?

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin, nu vreau să vă duc cu vorba, departe de mine gândul ăsta. Mai *am* camere libere.

Ca și cum ar fi vrut să adauge: „Tăiați-mă și spânzurați-mă dacă doriți, dar eu cât trăiesc tot cinstită rămân”.

— Și acum, care camere, doamnă? întrebă domnul Grewgious, amabil, voind să risipească o anume severitate pe care o citea pe chipul doamnei Billickin.

— Colo-i camera de zi, dom'şoară... pe care o puteţi numi dacă vreţi salonu din faţă, spuse doamna Billickin, antrenând-o astfel şi pe Rosa în conversaţie, salonu din dos fiind cel unde stau eu şi de care nu m-aş despărţi nici în ruptu capului. Mai e două odăi de dormit la etaj cu instalaţie de gaz. Nu vreau să zic, ferit-a Sfântu, că duşumelele de la dormitoarele astea e solide, fiindcă solide nu-s, da' ca să le repari n-ar face daraua cât ocaua, ca să zic aşa. Că sunteţi primu locatar într-un an. Ţevile de apă trece pe sub podele, e mai bine să ştiţi asta din capu locului.

Domnul Grewgious şi Rosa schimbară priviri puţin speriate, deşi n-aveau nici cea mai vagă idee despre grozăviile latente care mocneau în acest sistem de conducere a apei.

Doamna Billickin duse mâna la piept, dat fiind că-şi luase o piatră de pe inimă.

— Bun! Tavanul e în ordine, desigur, rosti domnul Grewgious, prinzând puţin curaj.

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin, dac-aş spune că a nu avea nimic deasupra capului înseamnă că ai un tavan aş rizica să vă-nşel, şi asta nu vreau. Nu, domle. Plăcile de ardezie se desprinde pe vreme rea, când vântu bate năprasnic. De-aia, cel mai bun lucru e să faceţi pă dracu-n patru şi să ţineţi plăcile astea la locu lor. În clipa aceasta doamna Billickin, care se cam aprinsese adresându-se domnului Grewgious, se mai potoli puţin, pentru a nu abuza de ascendentul moral pe care-l avea asupra lui. Prin urmare... adăugă doamna Billickin, mai molcom, dar rămânând încă pe poziţia unei incoruptibile candori... prin urmare, ar fi mai mult decât de prisos să mă mai trambalez şi să mă tăbârcesc până-n vârfu casei cu 'mneavoastră, ca să

vă aud spunând: doamnă Billickin, ce pată se vede colo, în tavan, pentru că, văd bine, e-o pată? iar eu să răspund: Nu *vă*-nțeleg, domle!... Nu, domle, eu n-o să umblu cu șoalda. Eu vă-nțeleg, chiar înainte de a-mi turna astea-n cap. E umezeală, domle... pătrunde și nu pătrunde. Ați putea rămâne aici uscat de tot jumătate din viață, da' poate să vină momentu și e mai bine să știți din timp, când să vă ude leoarcă de zici ce-i asta.

Domnul Grewgious nu părea deloc măgulit văzându-se pus într-o situație atât de neplăcută.

— Mai aveți și alte camere, doamnă? întrebă el.

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin pe un ton foarte solemn, mai am. Mă întrebați dacă am, și răspunsu meu deschis și cinstit este, mai am. Primu și al doilea cat e liber și ce mai odăi frumoase are.

— Hai, ia să vedem. În legătură *cu ele* nu există niciun neajuns, rosti domnul Grewgious, căutând să se împace cu gândul.

— Domle Grewgious, zise doamna Billickin, iertați-mă, da' e scările. Dacă nu sunteți pregătit sufletește pentru scări, atunci o să vă dezamăgească fără doar și poate. Nu puteți, dom'șoară, adăugă doamna Billickin, adresându-se Rosei pe un ton dojenitor, nu puteți pune etaju-ntâi și cu atât mai puțin etaju doi pe picior de egalitate cu parteru. Nu, n-o să faceți asta, dom'șoară, ar fi peste poate, și-atunci de ce-am încerca?

Doamna Billickin rostise aceste cuvinte cu mult suflet, de parcă Rosa ar fi manifestat hotărârea neclintită de a apăra această teză discutabilă.

— Am putea vedea odăile acestea, doamnă? întrebă tutorele.

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin, puteți. De ce să nu vă spun deschis, domle, puteți.

Doamna Billickin trimise atunci pe cineva după șalul ei din salonul dindos (se știa, din timpuri imemoriale, că nu putea merge nicăieri fără a-l avea pe ea), și după ce slujnica i-l puse pe umeri, porni prima, ca să le arate drumul.

În timp ce urca scările se opri de mai multe ori, cu grație, ca să-și tragă răsuflarea și ajungând în salon își apăsă mâinile pe inimă de parcă ar fi fost gata să-i iasă din piept, prinzând-o tocmai când să-și ia zborul.

— Și etajul doi? întrebă domnul Grewgious, găsindu-l pe primul satisfăcător.

— Domle Grewgious, răspunse doamna Billickin – întorcându-se într-acolo cu un aer ceremonios, ca și cum venise clipa de a se pune de acord asupra unui punct delicat, stabilindu-se un soi de încredere solemnă – etaju doi e deasupra ăstuia.

— Am putea să-l vedem și pe acesta, doamnă?

— Da, domle, replică doamna Billickin, e limpede ca bună ziua.

Acest al doilea apartament se dovedi de asemenea satisfăcător; domnul Grewgious se retrase în cadrul unei ferestre împreună cu Rosa și schimbă câteva vorbe, sfătuindu-se. Apoi, după ce ceru un toc și cerneală, scrise un rând sau două, cuprinzând condițiile contractului. Între timp, doamna Billickin luă un scaun și expuse un soi de rezumat al problemei în general.

— Patrușcinci de șilingi pe săptămână, plata înainte p-o lună, rosti doamna Billickin, mi se pare convenabil pentru amândouă părțile. Nu suntem aici în Bond Street și nici la St. Jame's Palace, da' nici n-avem pretenția asta. Nici măcar

n-am încercat să tăgăduim faptu... și de ce-am face-o? – că poarta dă spre un grajd. Grajdurile tre' să ezixte. Cât despre personalu de serviciu, e doi servitori care are salarii grase. S-a *auzit* vorbe în legătură cu furnizorii, care calcă pe treptele de la prag proaspăt curățate cu încălțămintea murdară, și n-am de gând să pun vreo taxă pentru comenzile 'mneavoastră. Cărbunii e aduși după foc sau *per* găleată. Doamna Billickin accentuă prepozițiile, vrând să marcheze o subtilă dar imensă deosebire. Câinii nu e priviți cu bunăvoință. Pe lângă că fac murdărie, ei mai și șterpelesc câte ceva și asta dă naștere la bănuieli și la discuții neplăcute.

Între timp domnul Grewgious întocmise actul de închiriere și pregătea banii.

— Doamnă, am semnat pentru domnișoara, spuse el, și dumneavoastră o să aveți bunătatea să semnați pentru dumneavoastră, numele de botez și de familie, aici, dacă vreți.

— Domle Grewgious... rosti doamna Billickin, într-un nou acces de candoare... nu, domle! Îmi cer scuze pentru numele de botez.

Domnul Grewgious se uită la ea mirat.

— Placa de la ușă are un rost protector, spuse doamna Billickin, și acționează astfel, și n-am de gând să schimb nimic.

Domnul Grewgious se uită mirat la Rosa.

— Ei, domle Grewgious, tre' să mă scuzați. Atâta vreme cât casa asta e cunoscută sub numele nelămurit de Billickin. Și atâta vreme cât lumea o să aibă îndoieli în legătură cu locu unde se poate ascunde Billickin... fie lângă ușa de la intrare, fie undeva pe afară și în legătură cu greutatea și

înălțimea lui, o să mă simt în siguranță. Da' să mă dau de gol, diclarând că-s femeie singură, nu, dom'șoară! Nici 'mneavoastră n-ați vrea. O clipă măcar – adăugă doamna Billickin cu un puternic simțământ al răului care i s-ar fi putut face – să vă lipsiți de avantaju ăsta dacă n-ați fi pusă cu forța într-o asemenea situație.

Rosa, roșind, de parcă ar fi făcut cine știe ce încercare urâtă de a trage în cursă această femeie cumsecade, îl rugă stăruitor pe domnul Grewgious să se declare mulțumit cu orice fel de semnătură. Și, ca urmare, autograful BILLICKIN, așa cum numai baronii semnează, a fost depus pe document.

Toate amănuntele au fost apoi puse la punct pentru a intra în posesia apartamentului după două zile, când domnișoara Twinkleton, în mod rezonabil, putea fi așteptată. Rosa se întoarse la hotelul Furnival, de brațul tutorelui ei.

Dar iată-l pe domnul Tartar, mergând în sus și-n jos prin fața hotelului Furnival! El se opri când îi văzu venind și înaintă spre ei.

— Mi-a trecut o idee prin cap, rosti domnul Tartar, am putea face o plimbare pe apă, vremea-i grozavă și curentul e prielnic. Am o barcă, proprietatea mea, la Temple Stairs.

— E mult de când n-am mai pornit pe apă, zise domnul Grewgious, ispitit.

— Eu n-am fost niciodată, interveni Rosa.

O jumătate de oră mai târziu, chestiunea plecării cu barca era pusă la punct. Curentul era prielnic, după-amiaza fermecătoare. Domnul Tartar avea o barcă desăvârșită.

Domnul Tartar și Lobley (omul domnului Tartar) trăgeau pe rând la o pereche de vâsle.

Domnul Tartar mai avea și un iaht, pare-se ancorat undeva mai jos de Greenhithe. Lobley se ocupa de paza iahtului; acum îl părăsise pentru că fusese nevoie de el aici în momentul de față.

Era un om înzestrat cu o fire veselă, având părul și favoriții roșcovani și un chip lătăreț, rumen. Aducea aminte de imaginea soarelui din vechile sculpturi de lemn pictat, părul și favoriții alcătuind razele dimprejurul chipului său. Radios, așezat în partea din față a bărcii, el era plăcut la vedere cu cămașa lui de marinar pe un cuirasat – sau fără ea, după inspirație – cu pieptul și brațele tatuate în fel și chip.

Lobley părea să manevreze ușurel barca – la fel și domnul Tartar – totuși ramele se îndoiau, iar barca se smucea de fiecare dată.

Domnul Tartar vorbea ca și cum n-ar fi fost ocupat cu altceva, adresându-se Rosei, care într-adevăr nu făcea altceva decât să-l asculte, și domnului Grewgious, care pentru că se tot mișca barca o cârmea anapoda, dar ce importanță avea, dacă o simplă intervenție a domnului Tartar cu mâna lui dibace, sau cu o singură opintire a domnului Lobley înainte, punea totul în ordine!

Curentul îi purta în chipul cel mai prielnic și mai strălucit, până ce se opriră să ia masa într-un parc numai brădet, pe care aici nu era nevoie să-l identifici. Apoi curentul își schimbă îndatoritor direcția, de parcă în ziua aceea nu s-ar fi ocupat decât de ei, și în timp ce pluteau alene printre desișurile de răchită, Rosa își încercă puterile la rame și se descurcă admirabil, ajutată fiind din plin de domnul Tartar. Și domnul Grewgious își încercă puterile, dar, nefiind deloc ajutat, căzu pe spate cu o vâslă proptită

sub bărbie.

Urmă un răstimp de odihnă pe sub copaci (şi ce mai odihnă) de-a lungul căruia domnul Lobley curăţă cu un şomoiog barca, aranjă pernele, suporturile pentru sprijinit picioarele, şi aşa mai departe, jucând tontoroiul pe lângă barcă, desculţ, de parcă încălţămintea la el ar fi fost o superstiţie, iar ciorapii adevărată înrobire.

Întoarcerea avu loc în mireasma de tei înflorit şi în susur melodios, şi, prea curând, oraşul mare şi negru îşi aruncă umbra podurilor sale întunecate peste ape, cotropindu-le aşa cum moartea cotropeşte viaţa. Grădinile cu copaci veşnic verzi părăsite parcă definitiv, pe vecie, se pierdeau în depărtare.

„Oare oamenii nu pot trece prin viaţă fără a întâmpina piedici în cale? se întrebă Rosa a doua zi, când Londra redeveni tristă, şi totul căpătase o înfăţişare stranie şi neplăcută, de aşteptare parcă a ceva ce nu se va întâmpla niciodată. Nu. Rosa apucă să se gândească la faptul că acum depăşise anii de şcoală de la Cloisterham, că piedicile începeau să-i apară din când în când în cale, că avea să le cunoască, anevoioase!

Ce aştepta totuşi Rosa? Pe domnişoara Twinkleton o aştepta?

Domnişoara Twinkleton sosi la timpul cuvenit.

Billickina ieşi din salonul de dindos ca s-o întâmpine pe domnişoara Twinkleton, şi ochii Billickinei păreau belicoşi încă din acel moment cumplit.

Domnişoara Twinkleton adusese cu ea o mulţime de bagaje; tot ce aparţinea Rosei, ca şi lucrurile ei.

Billickina luă în nume de rău faptul că domnişoara Twinkleton, chinuită de calabalâcul adus, nu catadicsise să

acorde, atunci când aceasta și-a dezvăluit identitatea, atenția cuvenită exigențelor ei. În consecință, maiestatea știrbită își înălță tronul înnorat pe fruntea Billickinei. Și când domnișoara Twinkleton, din zăpăceală, numărându-și cuferele și pachetele, șaptesprezece în total, o pusese la socoteală și pe Billickina în persoană, ca fiind numărul unsprezece, ea găsi cu cale să protesteze.

— Nu, în condițiile astea lucrurile n-o să poată fi puse prea curând pe picioare, rosti ea cu o evidentă sinceritate, aproape stânjenitoare. Oamenii din casa asta nu e nici valiză, nici balot, nici sac de drum. Nu, vă rămân foarte îndatorată, dom'șoară Twinkleton, da' nici cerșetoare n-am ajuns.

Ultima observație se referea la faptul că domnișoara Twinkleton, distrată, îi strecurase ei în mână doi șilingi și șase pence, în loc să-i dea birjarului.

Astfel refuzată, domnișoara Twinkleton întrebă buimăcită:

— ...Cui dintre dumneavoastră trebuie să plătesc?

Fiind doi vizitii cu acest prilej (domnișoara Twinkleton venise cu două birje), fiecare din ei primi câte doi șilingi șase pence în podul palmei întinse, iar birjarii, uitându-se la ea, fără să spună un cuvânt, bosumflați, își blestemau parcă soarta.

Îngrozită de acest spectacol alarmant, domnișoara Twinkleton mai puse câte un șiling în fiecare mână, în același timp tot făcând, tulburată, apel la legea pe care o călca; își numără din nou bagajele, de astă dată punându-i la socoteală pe cei doi, din care pricină totul se cam încurcă.

În vremea asta, cei doi vizitii, după ce s-au uitat îndelung

la ultimul șiling, mormăind, ca și cum dacă îl priveau avea să se dubleze, coborâră treptele de la intrare, și, urcându-se în birjă, porniră la drum, lăsând-o pe domnișoara Twinkleton cu ochii în lacrimi, așezată pe o trusă de pălării.

Billickina observă fără simpatie această manifestare de slăbiciune și dădu ordin unui tânăr să vină să se lupte cu bagajele. După ce gladiatorul dispăru din arenă, se așternu liniștea și noii locatari se așezară la masă.

Dar Billickinei îi ajunsese la urechi știrea, într-un fel sau altul, că domnișoara Twinkleton ținea un pension. De la această știre până la raționamentul că domnișoara Twinkleton avea de gând s-o învețe și pe ea unele lucruri mai era doar un pas.

„Da' n-o să-ți vezi visu cu ochii", își spuse în sinea ei Billickina. „E*u* nu-s eleva dumitale, cum poate că e ea, înțelegând-o pe Rosa „biata fată!"

Domnișoara Twinkleton, pe de altă parte, după ce-și schimbă îmbrăcămintea și își recăpătă calmul, era însuflețită de dorința binevoitoare de a nu lăsa să-i scape niciun prilej ca să fie totdeauna de o seninătate exemplară.

Era un compromis fericit între cele două stări ale existenței ei – devenise (cu coșul de lucru în față) o doamnă de companie la fel de plină de vioiciune, situație în care se complăcea, într-o măsură judicioasă, femeia de cultură și cea cu experiență... când, Billickina, anunțându-se singură, intră.

— Nu vreau să mă ascund în fața 'mneavoastră, spuse Billickina, înfășurată în șalul ei de gală, fiindcă nu-mi șade-n caracter să ascund nici motivele, da' nici faptele mele, că mi-am luat libertatea să mă prezantez la 'mneavoastră ca să-mi esprim speranța că masa v-a fost pe plac. Deși

slujnica mea nu e profesionistă, ci o simplă bucătăreasă, leafa-i este destul de grasă ca s-o stimoleze să se încumete să facă mai mult decât friptură.

— A fost o masă într-adevăr foarte bună, spuse Rosa, mulţumesc.

— Obişnuite, interveni domnişoara Twinkleton pe un ton plin de graţie, care în urechile bănuitoare ale Billikinei însemna şi „buna mea femeie" – obişnuite cu un regim alimentar mai liber şi nutritiv, deşi lejer şi sănătos, n-am avut niciun motiv să deplângem absenţa noastră din străvechiul oraş şi nici tabieturile gospodăreşti în care ne-am dus viaţa până acum, supuse unor reguli de rutină paşnică...

— Am crezut că fac bine spunând bucătăresei, replică Billickina într-un elan de candoare, şi sper c-o să-mi daţi dreptate, dom'şoară Twinkleton, că n-a fost rău c-am luat măsuri de precauţie cu tânăra dom'şoară, supusă după cum socotim noi la un regim sărăcuţ, să treacă încetu cu încetu la unu mai bun. Căci ca să sari de la o hrană puţintică la una din abudenţă, de la ceea ce se cheamă o masă de cazan luată în comun, la ceea ce se cheamă o masă cu tabieturi gospodăreşti, cum ziceţi 'mneavoastră, asta cere o putere de constituţie care nu prea se întâlneşte la tineri, mai cu seamă când e subminaţi în internat!

După cum se vedea, Billickina se declarase deschis împotriva domnişoarei Twinkleton, considerând-o de sus până jos a fi duşmanca ei firească.

— Observaţiile dumneavoastră, replică domnişoara; Twinkleton, cu un uşor sentiment de superioritate, sunt bine intenţionate, nu mă îndoiesc, dar daţi-mi voie să menţionez că ele dezvăluie un punct de vedere greşit

asupra acestui subiect și care nu poate fi imputat decât lipsei absolute de informații precise.

— Informațiunile mele, sări Billickina, deodată, cu politețe și virulență, adăugând încă o silabă, de dragul de a accentua, informațiunile mele, dom'șoară Twinkleton, e propia-mi esperență, pe care, cred, totdeauna a fost luată drept un îndrumar bun. În orice caz, în tinerețele mele am fost dată la un pansion foarte la modă, condus de o duduie la fel de distinsă ca și 'mneavoastră, cam de aceeași vârstă, dacă nu ceva mai tinerică, ei, și de la mesele acelea m-am ales cu o vlăguire a sângelui de care n-am putut scăpa toată viața.

— Tot ce se poate, spuse domnișoara Twinkleton, cu aceeași superioritate distantă, și foarte trist... Rosa, draga mea, cum stai cu lucrul?

— Dom'șoară Twinkleton, reluă Billickina, pe un ton curtenitor, înainte de a mă retrage la aluzia făcută, așa cum procedează o doamnă, aș voi să vă întreb, tot ca pe o doamnă, dacă nu cumva puneți la îndoială cuvintele mele?

— Nu-mi dau seama pe ce se întemeiază o asemenea presupunere... începu domnișoara Twinkleton, dar Billickina pur și simplu o întrerupse.

— Nu-mi puneți în spinare, vă rog, presupuneri pe care eu nici gând să le fi rostit. 'Mneavoastră, dom'șoară Twinkleton, vă pricepeți la vorbă și fără doar și poate elevele de-abia așteaptă să v-audă, și asta fără îndoială merită banii. *Fără* doar și poate, sunt sigură. Da' eu nu plătesc pentru papagal, și de-aia nici nu vă cer să mă onorați cu vorba. Eu vreau doar să repet chestia.

— Dacă vă referiți la circulația defectuoasă... începu iar domnișoara Twinkleton, când Billickina din nou o

întrerupse frumușel.

— Eu una n-am folosit asemenea ispresie.

— Atunci, dacă vă referiți la vlăguirea sângelui...

— Cu care m-am ales, specifică Billickina numaidecât, la un pansion...

— Atunci, reluă domnișoara Twinkleton, ce se poate spune este că sunt nevoită să vă cred, pe baza declarației dumneavoastră solemne, că sângele vă este într-adevăr foarte vlăguit. Nu mă pot abține de a adăuga că dacă această nefericită împrejurare are influență asupra conversației dumneavoastră, cu atât mai trist, și că ar fi foarte de dorit ca sângele dumneavoastră să se mai înzdrăvenească... Rosa, draga mea, cum merge cu lucrul?

— Hm! Înainte de a mă retrage, dom'șoară, se adresă Billickina Rosei, întorcând spatele, trufașă, domnișoarei Twinkleton, aș vrea să ne înțelegem că pe viitor treburile de afaceri le discut numai și numai cu 'mneavoastră. Eu nu recunosc acilea autoritatea vreunei persoane mai vârstnice ca 'mneavoastră, nu știu pe nimeni mai în vârstă acilea.

— Un aranjament cât se poate de la locul lui, Rosa, draga mea, remarcă domnișoara Twinkleton.

— Nu degeaba se spune, dom'șoară, rosti Billickina cu un surâs sarcastic, că eu aș avea o moară în care duduițele bătrâne și singure sunt trase la valț de unde ies tinere (ce plocon ar mai fi pentru unele din noi), dar eu mă mărginesc doar la 'mneavoastră.

— Când voi avea nevoie să comunic vreo cerere stăpânei casei, Rosa, draga mea, glăsui domnișoara Twinkleton cu o veselie maiestuoasă, îți voi face cunoscut dumitate și dumneata vei avea amabilitatea s-o transmiți, sunt sigură, exact cui trebuie.

— Bună seara, dom'șoară, spuse Billickina, pe un ton afectuos și distant totodată. Fiind singură în ochii mei, vă urez un bună seara din toată inima, și sunt de-a dreptu fericită că pot s-o spun, nu mă simt silită să-mi esprim deschis disprețu față de o anumită persoană, care, din păcate pentru 'mneavoastră, e legată de 'mneavoastră.

Rostind aceste cuvinte adresate separat, Billickina se retrase grațioasă; din acel moment Rosa ocupa poziția agitată a unei mingi între două rachete. Nimic nu se putea face fără ca mai înainte să aibă loc o partidă în toată legea. Astfel, când sosea timpul mesei, domnișoara Twinkleton spunea, toate trei fiind prezente laolaltă.

— Poate, scumpa mea, ai vrea să te consulți cu stăpâna casei, dacă nu cumva ar putea să ne procure niște miel la tavă, sau, în caz că lipsește, o pasăre friptă.

La care Billickina răspundea (fără ca Rosa să fi apucat a spune o vorbă):

— Dacă erați mai fameliară cu carnea de la măcelărie, dom'șoară, nu v-ar fi venit ideea mielului la tavă.

— Mai întâi de toate pentru că mieii s-a făcut de mult oi, și p-ormă pentru că există zile când se taie și zile când nu se taie. Cât despre pasăre friptă, dom'șoară, păi, trebuie să fiți sătulă până peste cap de pasăre friptă, ca să nu mai pomenin nimic despre cumpărarea lor, ați fi în stare să luați cele mai bătrâne lighioane, cu labele răpciugoase cum erați obișnuită să mâncați acolo fiincă era ieftine. Căutați s-aveți un pic de imaginație, dom'șoară. Obișnuiți-vă cu gospodăria olecuță. Haideți, acum gândiți-vă la altceva.

La această încurajare oferită cu multă toleranță de către o persoană înțeleaptă și cu o vastă experiență, domnișoara Twinkleton răspundea, roșind:

— Ori dacă nu, draga mea, ai putea să propui stăpânei casei o raţă.

— Păi, dom'şoară! exclamă Billickina. (Rosa nu spusese încă niciun cuvânt.) Mă uimiţi pomenindu-mi de raţe! Las'că nu mai e vremea lor şi că e foarte scumpe, da' mi se rupe inima când văd că vreţi o raţă, căci pieptu, care-i singura bucăţică gustoasă la raţă, totdeauna se duce habar n-am încotro, iar farfuria 'mneavoastră ajunge mereu plină ca vai de lume numai cu piele şi oase! Ia mai încercaţi încă o dată, dom'şoară. Gândiţi-vă mai mult la 'mneavoastră şi mai puţin la alţii. O tocăniţă de măruntaie sau o ciosvârtă de berbec. Ceva din care s-aveţi şi 'mneavoastră parte...

Câteodată jocul se desfăşura foarte precipitat, şi era susţinut cu vigoare, dând unei asemenea întâlniri un aspect cu totul domestic.

Dar Billickina câştiga aproape totdeauna partida; ea recurgea la lovituri laterale, cât se poate de neaşteptate, de-a dreptul extraordinare, tocmai când norocul o părăsea parcă.

Toate acestea nu făceau mai plăcută starea lucrurilor la Londra, sau înfăţişarea pe care Londra o luase în ochii Rosei, care zadarnic aştepta ceva.

Obosită de lucru şi de conversaţia cu domnişoara Twinkleton, ea îi propuse să lucreze şi să citească, la care domnişoara Twinkleton încuviinţă numaidecât, ca una care era o cititoare admirabilă şi încercată. Dar Rosa descoperi curând că domnişoara Twinkleton nu citea cinstit. Ea tăia scenele de dragoste, interpola pasaje laudative la adresa celibatului feminin şi se făcea vinovată şi de alte înşelătorii flagrante, pline de evlavie.

Drept exemplu să luăm acest pasaj străbătut de

sentimente înflăcărate:

„Veşnic scumpa şi cea mai adorată, spuse Eduard, strângând la piept capul ei drag şi răsfirându-i printre degetele care o mângâiau părul mătăsos, revărsat ca o ploaie aurie – veşnic scumpa şi cea mai adorată, să fugim de lumea asta egoistă şi de răceala sterilă a acestor inimi de piatră, în tărâmul bogat şi cald al Paradisului, Paradisul încrederii şi al iubirii."

Versiunea falsificată a domnişoarei Twinkleton suna astfel, devenind banală:

„Legaţi pe veci unul de celălalt cu consimţământul părinţilor noştri, ai amândurora, şi având aprobarea rectorului districtual, cu păr argintiu, spuse Eduard, ducând respectuos la buze degetele subţiri atât de dibace la broderie, la gherghef, croşetă, şi în alte îndeletniciri cu adevărat ale femeilor, dă-mi voie să mă duc la tutorele dumitale mâine înainte ca zorile să se fi cufundat la asfinţit şi să-i propun o locuinţă prin împrejurimile oraşului, sărăcăcioasă poate, dar pe potriva mijloacelor noastre, unde el ar fi de-a pururi binevenit, în chip de oaspe de seară, şi unde aranjamentele vor trebui să aibă economia ca regulă, iar convorbirile noastre drept scop constant cultivarea spiritului, dezvoltarea cunoştinţelor, unde să se întrunească atributele îngerului care veghează la fericirea domestică."

Cum zilele se perindau şi nu se întâmpla nimic nou, vecinii începuseră să spună că fata cea drăguţă de la Billickina, care aşa de adesea şi cu atâta atenţie privea pe ferestrele cenuşii ale salonului, parcă îşi pierduse orice curaj.

Rosa l-ar fi pierdut poate dacă din întâmplare nu nimerea peste nişte cărţi de călătorie şi de aventuri pe mare.

Ca o compensaţie împotriva romantismului lor,

domnișoara Twinkleton, citind cu glas tare, se întindea din plin peste latitudini și longitudini, peste relevee, vânturi, curenți, coordonate geografice și câte și mai câte (care i se păreau cu atât mai puțin instructive cu cât nu-i spuneau nimic), iar Rosa, ascultând încordată, reținea doar ceea ce-i era mai aproape de inimă.

Astfel ele se înțelegeau mai bine una cu alta ca înainte.

CAPITOLUL XXIII

DIN NOU ZORILE

Deşi domnul Crisparkle şi John Jasper zilnic se întâlneau sub acoperământul catedralei, între ei nimic nu s-a petrecut, niciodată, cu referire la Edwin Drood, din clipa în care, cu mai bine de jumătate de an în urmă, Jasper îi arătase pe tăcute clericului concluziile şi hotărârea menţionată în jurnalul său.

Este puţin probabil că se puteau întâlni, şi încă atât de des, fără ca gândurile fiecăruia să se fi îndreptat spre acest subiect.

Este puţin probabil că se puteau întâlni, şi încă atât de des, fără să fi avut fiecare sentimentul că celălalt ascundea o taină surprinzătoare.

Jasper, defăimătorul şi urmăritorul lui Neville Landless, iar domnul Crisparkle, apărătorul său consecvent şi protector, erau îndeajuns de potrivnici pentru a rumega fiecare cu mult interes temeinicia planului celuilalt şi a măsurilor pe care avea să le ia în viitor. Dar niciunul, nici altul nu aduceau vorba despre această chestiune.

Deoarece clericul nu era ascuns din fire, el firește ar fi fost dispus oricând să reactualizeze subiectul şi dorea chiar să-l discute, dar rezerva înverşunată a lui Jasper era totuşi o piedică.

Nepăsător, posac, singuratic, ferm, concentrat într-atât asupra unei singure idei şi asupra urmăririi scopului

statornicit, Jasper n-ar fi împărtășit nimănui tainele sale, niciunui semen de-al lui, el trăia rupt de viața omenească.

Devotat în mod permanent în practicarea unei arte care-l punea într-o armonie formală, mecanică, față de ceilalți, care nu putea fi exercitată dacă nu s-ar fi aflat în cele mai bune relații formale, mecanice, cu ei, și la unison, este ciudat să se observe că acest om nu era într-un acord spiritual sau nu comunica, în sfârșit, cu nimic din lumea înconjurătoare. Tocmai această mărturisire o făcuse nepotului său dispărut, înaintea întâmplării care avea să dea naștere stării lui rigide din prezent.

Că știa despre plecarea în pripă a Rosei și că trebuie să fi ghicit cauza, nu mai încăpea nicio îndoială. Să fi bănuit el oare că o înspăimântase într-atât încât s-o facă să tacă? Sau își închipuia că fata destăinuise cuiva... domnului Crisparakle de pildă... tocmai motivul ultimei lui vizite le ea?

Domnul Crisparkle nu putea ajunge să-și formuleze o părere asupra acestui punct. El putea doar să recunoască, totuși, ca un om drept ce era, că nu vedea o crimă în a te îndrăgosti de Roza, așa cum n-ar fi fost o crimă nici faptul de a jertfi răzbunarea pe altarul iubirii.

Îngrozitoarele bănuieli în persoana lui Jasper, de care Rosa era zguduită până în adâncul sufletului, păreau să nu fi stârnit niciun răsunet în cazul domnului Crisparkle; dacă o chinuiseră cumva vreodată pe Helena sau pe Neville, niciunul din ei nu pomenise un cuvânt măcar.

Domnul Grewgious nu se ostenise să-și ascundă antipatia înverșunată pe care o avea față de Jasper, deși niciodată nu făcuse o aluzie, barem, la originea acestei antipatii. El era însă un om pe cât de rezervat pe atât de excentric; n-a

pomenit niciodată despre o anumită seară, când se dusese să-şi încălzească mâinile la focul din locuinţa acestuia, şi când privise cu atenţie un maldăr de haine rupte şi pline de noroi zăcând pe duşumea.

Dacă în oraşul Cloisterham, toropit, se întâmplă să reînvie vremelnic o poveste veche de peste şase luni, casată de tribunal, s-ar fi găsit împărţit aproape egal între aceste opinii: că nepotul său iubit fusese asasinat de către pătimaşul lui rival, fie în chip mârşav, pe la spate, fie într-o luptă dreaptă; sau că, din motive personale, recursese la o dispariţie, ca să i se piardă urma. Apoi, oraşul mai observă că păgubitul Jasper continua să-şi închine viaţa dezvăluirii crimei şi răzbunării – pe urmă aţipi din nou.

Aceasta era situaţia din Cloisterham, în stadiul actual al povestirii de faţă.

Uşile catedralei fuseseră închise peste noapte. Maestrul de cor, aflat într-un concediu în care timp avea să lipsească la două sau trei servicii, îşi puse în gând să plece spre Londra.

Călători luând până acolo aceleaşi mijloace cu care călătorise Rosa şi ajunse, aşa cum şi Rosa a ajuns, într-o scară, pe arşiţă şi praf.

Bagajul era lesne de purtat şi porni pe jos, cu el în mână, la o corcitură de hotel, dintr-o piaţetă din dosul străzii Aldergate, lângă Poşta Generală. Hotel, pensiune sau o casă cu camere mobilate, la alegerea vizitatorului, menţionat în noile „anunţuri de cale ferată” ca o acţiune curajoasă de ultimă oră, care abia începea să se facă cunoscută, deocamdată timid.

Acest anunţ, cu sfială, aproape scuzându-se, da de înţeles călătorului că în această casă înjghebată după modelul

vechilor hoteluri constituționale englezești nu trebuia să se aștepte ca, cerând o halbă dintr-o băutură negricioasă și dulceagă, să fie nevoit s-o și arunce, ci că puteau să-i fie unse cu negru cizmele, în locul stomacului, că era posibil să obțină un pat, gustarea de dimineață, diverse servicii, și că avea un portar în picioare pe timpul nopții – în schimbul unei anumite sume fixe.

Din acest anunț și din altele deopotrivă, mulți britanici get-beget, posaci cum scrie la carte, trag concluzia că trăim într-o epocă în care totul tinde către o nivelare generală, excepție făcând șoselele, care, după multă vreme, n-o să mai rămână nici măcar una în Anglia.

Jasper mâncă fără pic de poftă și curând își luă din nou tălpășița.

Se îndreptă spre soare-răsare, și o ținu așa tot spre soare-răsare, croindu-și drum pe niște străzi rău mirositoare, până ajunse la destinație: o ogradă dezgustător de murdară, cu vârf și îndesat, pe lângă multe altele dezgustător de murdare.

Urcă o scară dărăpănată, deschise o ușă, aruncă o privire într-o încăpere întunecoasă, înăbușitoare și spuse:

— Sunteți singură aici?

— Singură, drăguță, din păcate pentru mine și cu atât mai bine pentru dumneata, răspunse o voce ca un croncănit. Poftim, poftim înăuntru, oricine-ai fi. Nu te văd până n-aprinz un chibrit, cu toate că parcă ți-am mai auzit glasu. Te cunosc, nu-i așa?

— Aprinde chibritul și vezi.

— Chiar asta și fac, drăguță, asta am să fac. Da-mi tremură mâna, că nici nu pot prinde bățu de chibrit... Ei, și tușesc atâta... oriunde oi pune chibriturile, tot nu le mai

găsesc... Ele sar și-și schimbă locu – când m-apucă tusea și tușesc de zor – ca alte alea, de zici că-s vii. Ai venit dintr-o călătorie, drăguță?

— Nu.

— Nu ești marinar?

— Nu.

— Bine că există clienți de uscat și clienți de apă. Eu le sunt mamă și unora și altora. Diferență ca de la cer la pământ față de chinezu din partea ailaltă a curții. El nu-i tata nimănui. Nu-i e la-ndemână. Și unde mai pui, el nu știe sicretu adevărat a amestecului, cu toate că cere la fel ca mine și, dacă se prinde, chiar mai mult. Ah, uite un chibrit... da' acum unde-o fi lumânarea? Dacă m-apucă tusea o să stric vreo douăzeci de bețe până ce-oi aprinde una.

Găsește însă lumânarea și o aprinde până să n-o prididească tusea. Accesul începe îndată după ce izbutise să facă lumină.

Se așează, legănându-se încoace și-ncolo, gemând când și când:

— Oh, plămânii mei e groaznic de bolnavi! Plămânii mei e sfârtecați ca niște tăiței!... până ce-i trece accesul. Cât timp durase nici n-a putut vedea, își pierduse orice putere, atât era de absorbită în acest zbucium. Dar de îndată ce scăpă de tuse, își concentră privirea și de îndată ce putu să vorbească, strigă, cu ochii țintă: Păi, dumneata erai!?

— Ești atât de uimită că mă vezi?

— Credeam că n-am să te mai văd niciodată, drăguță. Credeam c-ai dat ortu popii și acum ești în ceruri.

— De ce?

— Nu mi-am închipuit că puteai sta, viu, atâta vreme fără

să vezi un biet suflet bătrân, care știe rațeta adevărată pentru amestec. Aa, și ești și în doliu! Cum de n-ai venit să fumezi o pipă, două ca să te consolezi? Poate că mortu ți-o fi lăsat niscai bani, și atunci n-ai mai avut nevoie de consolare?

— Nu, nu mi-a lăsat nimic.

— Da' cine-a murit, măiculiță?

— O rudă.

— Și de ce-a murit, maică?

— Poate de moarte bună.

— Ast-seară suntem scumpi la vorbă! strigă femeia, râzând ca să-l îmbuneze. Suntem scumpi la vorbă și arțăgoși! Da' nu ne e boii acasă, pentru că avem nevoie să tragem un fum. Am trecut prin tot felu de necazuri, nu-i așa, drăguță? Aici e locu unde te lepezi de ele... Aici e locu unde necazurile se destramă ca fumu.

— Atunci poți pregăti totul, îi ceru oaspetele, cât de iute vrei.

Se descălță, își desfăcu nodul de la cravată și se întinse, cu picioarele de-a curmezișul, pe patul murdar, sprijininduși capul în mâna stângă.

— Acum începi s-arați ca de obicei, spuse bătrâna pe un ton aprobator. Abia acum încep să-mi recunosc de-a binelea vechiu client! Oi fi încercat 'mneata singur, drăguță, să-ți prepari amestecu în răstimpu ăsta lung?

— Am mai fumat din când în când câte o pipă făcută în felul meu.

— Să nu mai faci niciodată asta. Nu-i bine pentru comerț și nici pentru 'mneata. Unde mi-o fi călimara, unde-o fi degetaru și lingurița? O s-arenjez lucrurile după tipicu artei, drăguță.

Începu operația: sufla de zor în scânteia prinsă în căușul palmelor. Uneori mai spunea câte ceva, fornăind cu satisfacție, dar nu-și întrerupea treaba.

Și el când vorbea făcea acest lucru fără s-o privească, de parcă mintea i se și întunecase.

— Ți-am pregătit o mulțime de pipe bunicele, de la prima oară când ai venit și până la ultima, nu-i așa, puișorule?

— Da, o sumedenie.

— Când ai apărut întâia dată erai nou de tot, nu-i așa?

— Da, și de atunci mi s-a deschis lesne pofta.

— Da' ți-ai croit drum în lume, și curând ai fost în stare să ții hangu la cei mai buni, nu?

— Și celor mai răi.

— Uite-s gata. Ce frumos cântai când ai venit prima dată! Îți lăsai capu în jos și cântai frumos ca o pasăre, până te săturai! Ți-am pregătit pipa, drăguță.

O luă cu multă grijă din mâinile ei și duse capătul la buze. Bătrâna se așeză lângă el, gata să-i umple din nou pipa. După ce trase în tăcere câteva fumuri, el i se adresă pe un ton bănuitor.

— Amestecul e la fel de tare ca de obicei?

— Despre ce vorbești, drăguță?

— Despre ce-aș putea vorbi decât despre pipa din gură?

— E la fel. Totdeauna e ezact la fel.

— Gustul nu-i același. Efectul pare mai lent.

— Pentru că ai început să te obișnuiești mai mult, vezi...

— S-ar putea, desigur, să fie asta cauza. Ascultă...

Se opri, devenind visător și părea să fi uitat că o făcuse atentă. Ea se aplecă spre el și îi vorbi la ureche.

— Sunt atentă. Adineauri mi-ai zis, ascultă. Acum eu îți

zic, sunt atentă. Tocmai spuneam că ai început să te obișnuiești.

— Știu, știu. Mă gândeam... Ascultă. Să presupunem că ai avea ceva... că ai avea ceva în gând să faci.

— Da, drăguță, că aă avea ceva în gând să fac?

— Dar nu ești încă absolut hotărâtă să faci.

— Da, drăguță.

— Să faci, să nu faci, înțelegi...

— Da.

Cu vârful unui ac ea amestecă conținutul pipei.

— Ai putea lua o hotărâre în închipuire, stând aici și fumând?

Femeia încuviință din cap.

— Și de câte ori încă...

— Întocmai ca mine! De câte ori n-am făcut acest lucru. De sute, de mii de ori, chiar aici, în odaia asta.

— Să sperăm c-a fost plăcut, drăguță.

— Da, *a fost* plăcut!

Rostise aceste cuvinte pe un ton plin de înverșunare, sărind ca un resort spre ea.

Bătrâna, fără să se sinchisească, amestecă din nou și dădu să-i umple iarăși luleaua cu spatula ei micuță. Văzând ce vrea să facă, el își reluă atitudinea de mai înainte.

— O călătorie, o călătorie grea și primejdioasă. Asta aveam în minte. O călătorie riscantă și periculoasă, peste o prăpastie unde dacă aluneci te pândește moartea. Uită-te colo jos, uită-te! Vezi ce zace colo în fundul prăpastiei?

El se smuci înainte când spuse aceasta, și arătă cu mâna către dușumea, spre un obiect imaginar, aflat undeva, în străfunduri. Bătrâna se uita la el, nu acolo unde făcuse semn; Jasper își apropie obrazul crispat de al ei.

Femeia își dădea seama, pare-se, de înrâurirea atitudinii ei de un calm perfect. Într-adevăr, nu greșise, pentru că el se potoli numaidecât.

— Păi, ți-am spus că am făcut călătoria asta în gând... de zeci, de sute de ori, de zeci de mii de ori. Am făcut-o atât de des, și la intervale așa de lungi, încât atunci când am realizat-o cu adevărat, mi s-a părut că nu merita s-o fi făcut și că s-a terminat prea iute.

— Din pricina călătoriei ăsteia ai lipsit atâta vreme, remarcă ea, liniștită.

În timp ce fuma se uita la ea; apoi, ochii i se împăienjeniră.

— Da, așa este, murmură el.

Urmă un moment de tăcere. Jasper era cu ochii când închiși, când deschiși. Bătrâna stătea lângă el, foarte atentă la pipa pe care el o ținea mai tot timpul în gură.

— Pun rămășag, reluă femeia, când acesta o fixă din priviri câteva clipe în șir, dând impresia că o vedea undeva tare departe, nicidecum lângă el, pun rămășag că ai făcut călătoria pe mai multe căi, de vreme ce ai făcut-o de atâtea ori?

— Nu, totdeauna pe o singură cale.

— Totdeauna pe aceeași cale?

— Da.

— Pe calea pe care până la urmă ai făcut-o și în realitate?

— Da.

— Și totdeauna ți-a făcut aceeași plăcere de câte ori te-ai gândit la ea?

— Da.

Părea incapabil să răspundă altfel decât încuviințând alene, monosilabic.

Poate pentru că voia să fie sigură că el n-o aproba în chip automat, bătrâna schimbă felul de a-i pune întrebările.

— Da' n-ai obosit niciodată, drăguță, tot făcând asta? N-ai căutat să te gândești și la altceva ca să mai schimbi puțin?

El se străduí să se așeze în capul oaselor.

— Ce vrei să spui? îi replică. Ce caut eu aici? Oare de ce-am venit?

Bătrâna îl ajută să se întindă din nou, și înainte de a-i restitui luleaua care-i căzuse din mână, suflă în ea ca să ardă mai bine, apoi îi spuse pe un ton lingușitor:

— Sigur, sigur, sigur! Da, da, da! Abia acum pricep. M-ai luat prea repede. Te-nțeleg... Ai venit să faci călătoria. Păi, trebuia să-mi fi dat cu chipuitu, de vreme ce nu te lasă deloc în pace gându ăsta!

Drept răspuns mai întâi el râse, apoi scrâșni aprig din dinți.

— Da, de-asta am venit. Când nu mai puteam îndura viața pe care o duc, veneam să caut o alinare, și o căpătăm. ERA o alinare! ERA o alinare!

Repeta aceste cuvinte cu o extraordinară vehemență, arătându-și colții ca un lup.

Ea îl urmărea din priviri cu multă atenție, ca și cum tatona drumul pentru ce avea de spus mai departe.

— Și ezista și un tovarăș de drum, drăguță.

— Ha, ha, ha! izbucni el în râs, semănând mai degrabă a urlet. Și când te gândești, strigă el, de câte ori a fost tovarăș de drum, fără să știe! Când te gândești, de câte ori a făcut călătoria fără să fi văzut pe unde merge!

Bătrâna îngenunche pe dușumea cu mâinile încrucișate pe cuvertura patului, cu bărbia sprijinită în ele. Stând astfel

ghemuită lângă el, nu-l pierdea din ochi.

Jasper scăpă luleaua din gură. Femeia i-o puse la loc, și așezând o mână pe pieptul lui, îl clătina încoace și încolo. Vorbea ca și cum ea ar fi vorbit.

— Da! Eu făceam totdeauna primul călătoria, înainte ca marea natură să fi început să-și schimbe coloritul și strălucirea. Dar nu înainte să scap de această obsesie. Până atunci nu mă mai puteam gândi la nimic altceva.

Din nou se așternu tăcerea.

Bătrâna așează iarăși mâna pe pieptul lui și-l mișcă încetișor, ca o pisică stârnind un șoarece pe jumătate mort. Din nou începu să vorbească de parcă ar fi vorbit ea.

— Ce?... Ți-am spus eu. Când visul a ajuns până la urmă să se adeverească, totul a fost așa de scurt, încât prima dată mi s-a părut ireal. Ascultă!

— Da, drăguță, te-ascult.

— Timpul și locul sunt la îndemână...

Jasper se ridică în picioare și continuă să vorbească în șoaptă, ca pe întuneric, parcă.

— Timpu, locu și tovarășu de drum, adăugă ea pe același ton și ținându-l ușor de mână.

— Cum ar putea fi timpul la îndemână fără tovarăș de drum? Șșt! Călătoria s-a sfârșit. Gata!

— Atât de repede?

— Da, într-adevăr, atât de repede. Stai puțin. Am avut o vedenie pe care aș vrea s-o uit în somn. A fost prea de scurtă durată, prea simplă. Mi-ar trebui o vedenie mai frumoasă, asta e cea mai sărăcuță din toate. Niciun fel de luptă, fără să fi avut conștiința primejdiei, fără rugăminți... și totuși pe *aceasta* n-am mai avut-o niciodată.

Se cutremură din tot corpul.

— Ce n-ai mai văzut, drăguță?

— Privește! Uite ce vedenie sărmană, josnică, păcătoasă este! *Aceasta* trebuie să fie reală... Visul s-a isprăvit.

Însoțise aceste cuvinte fără noimă de niște gesturi sălbatice și lipsite de sens, care până la urmă se domolesc treptat într-o stare de amorțeală; acum zăcea ca un butuc în pat.

Totuși bătrâna încă mai era curioasă. Ea îl mișcă din nou ușor, cu același gest de pisică, și asculta. Iarăși îl mișcă și asculta. Din nou îl mișcă și asculta; pe urmă îi șopti ceva la ureche – asculta. Văzând că nu poate face nimic spre a-l deștepta, ea se ridică încet în picioare, cu o mină dezamăgită. Îl lovi peste față cu dosul palmei și se întoarse cu spatele la el.

Dar nu se duse mai departe de jilțul din dreptul căminului. Se așeză cu un cot sprijinit pe unul din brațele jilțului și cu bărbia proptită în mână, țintindu-l din ochi.

— Te-am auzit odată spunând, avea răsuflarea ca un horcăit, te-am auzit odată spunând, când zăceam acolo unde zaci tu acum, în timp ce-mi înșirai verzi și uscate, *neintelegibel!* Te-am auzit zicând asta față de mine și de încă doi. Da' las', nu fi așa de sigur totdeauna, nu fi prea sigur, drăguță!

Rămase mai departe ca o pisică, – fără se clipească, neclintită.

— Va să zică amestecu n-a fost așa de tare ca altădată, hai? Poate la început, nu. Aici, s-ar putea să ai dreptate. Practica îmbogățește esperența. Poate c-am învățat sicretu cum să te fac să vorbești, drăguță.

Jasper tăcea însă. Din când în când fața și membrele-i se contractau în chip dizgrațios – zăcea în pat, greoi, fără să

scoată un cuvânt.

Lumânarea păcătoasă arsese până la capăt; bătrâna luă mucul gata să se stingă, aprinse de la el o altă lumânare, îndesă căpețelul, care curgea sfârâind, adânc în sfeșnic și vârî noua lumânare, de parcă ar fi încărcat cine știe ce armă scârboasă și hâdă de vrăjitorie.

Arsese și a doua lumânare, iar Jasper încă mai zăcea în aceeași stare de insensibilitate. Într-un târziu, femeia suflă în restul de lumânare – lumina zorilor pătrundea în odaie.

Dar nu dură mult și Jasper se ridică din pat, înfrigurat și tremurând din tot trupul. Încetul cu încetul își dădu seama unde se află și se pregăti de plecare.

Bătrâna primi plata cu un:

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Dumnezeu să te binecuvânteze, drăguță! plin de recunoștință, și, aparent frântă de oboseală. Începu să facă unele pregătiri ca să se culce, chipurile, de îndată ce el va părăsi camera.

Dar aparențele pot fi înșelătoare sau adevărate. În cazul acesta erau înșelătoare, pentru că, din clipa în care treptele încetară să mai scârțâie sub pașii lui, bătrâna se strecură afară pe ușă, după el, bolborosind îngâmfată: „A doua oară nu-mi mai scapi tu!

În curtea aceea nu exista decât o singură poartă de acces. Ea se uită speriată după el, din prag, ca să bage de seamă dacă nu cumva privește înapoi.

Dar el nu privea înapoi; se îndepărta, clătinându-se pe picioare.

Ea îl urmărea, observă că nu se uita înapoi, ci că își vedea de drum cu un pas nesigur. Nu-l pierdea din ochi.

Jasper se îndreptă spre partea dindos a străzii Aldersgate. Se opri, bătu la o ușă care se deschise numaidecât.

Bătrâna se ghemui în pragul altei uși, stând la pândă, dar înțelese lesne că el avea să rămână vremelnic în casa aceea. Nu-și pierdu răbdarea – și orele treceau. Putea să-și cumpere și pâine între timp, cale de cam o sută de pași, și lapte, mai cu seamă că negustorii treceau pe sub ochii ei chiar.

Pe la prânz, Jasper ieși din nou: își schimbase hainele. Nu ținea nimic în mâini, nimeni nu-i ducea vreun bagaj. Prin urmare nu pleca în provincie, atunci cel puțin.

Femeia îl mai urmări câțiva pași; șovăia. Se întoarse brusc din drum, sigură pe sine, și se duse întins la casa pe care el o părăsise.

— Conașu din Cloisterham e aici?

— Chiar acum a ieșit.

— Ce ghinion! Când pleacă înapoi la Cloisterham?

— Deseară, la șase.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze și vă mulțumesc. Ceru să aducă belșug în casa unde la o întrebare pusă cuviincios, chiar dacă vine din partea unei biete ființe se răspunde atât de cuviincios.

„A doua oară nu-mi mai scapi tu!" repetă biata ființă, ajungând în stradă. „Atunci mi-ai scăpat tu, pentru că omnibusu cu care plecaseși a cotit-o fără să știu și ți-am pierdut urma. Acuma știu unde te duci, conașu meu din Cloisterham! Am s-ajung acolo înaintea ta și o să te-aștept la sosire. M-am jurat că de data asta n-ai să-mi mai scapi!

Așadar, în aceeași seară, biata ființă se afla postată pe strada Mare din Cloisterham și privea cornișele străvechi și variate de la Casa Maicilor, căutând să-și petreacă timpul cât putea mai bine până la nouă, oră la care avea motive să presupună că sosirea omnibusului de pasageri va prezenta o

anume importanță pentru ea.

Întunericul care se așternuse la ora aceea îi slujea să-și dea seama dacă va fi așa sau nu. Într-adevăr, așteptarea nu i-a fost zadarnică, pentru că cel care nu trebuia să-i scape a doua oară coborî printre alți pasageri.

„Acu să vedem noi ce-ai să faci. Hai, dă-i drumu."

Aceste cuvinte adresate în vânt puteau de fapt să-i fi fost adresate și pasagerului. El mergea docil pe Strada Mare, până ce ajunse în dreptul unei porți cu arcadă unde dispăru pe neașteptate.

Biata ființă grăbi pasul; venea numaidecât în urma lui, iute, când acesta intrase pe poartă, dar nu văzu decât scara din dreptul arcadei, de o parte, iar de cealaltă parte, o odaie veche boltită, unde un domn cu păr cărunt și cap mare scria. Femeia observă modul ciudat în care stătea acesta, în așa fel încât să aibă dinaintea ochilor pe oricine trecea pe stradă, de parcă era vameșul porții.

— Hei! exclamă el cu voce joasă, văzând-o că se oprește. Pe cine cauți dumneata?

— A trecut p-acilea un domn în minutul ăsta, domle.

— Ei da, firește. Și ce dorești cu el?

— Unde șade, măicuță?

— Unde șade? Uite acolo, cum urci scara.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! Ia spuneți-mi, da' cum îl cheamă, dragă domle?

— Numele lui e Jasper. Prenumele John. Domnul John Jasper.

— Are vreo meserie, preabunu meu domn?

— Meserie? Da. Cântă în cor.

— Poftim?

— Cântă în cor.

— Ce-i aia?

Domnul Datchery se ridică de la masa de lucru și veni în dreptul scărilor de la intrare.

— Dumneata știi ce este o catedrală? întrebă, pe un ton hazliu.

Femeia încuviință din cap.

— Ce este?

Părea încurcată, căuta o definiție în minte, dar i se păru că era mai lesne să facă semn către silueta masivă, profilată pe un cer albastru închis, presărat cu primele stele.

— Acesta-i răspunsul. Du-te dumneata mâine acolo. Ai să-l poți găsi pe domnul John Jasper și-o să și vorbești cu el dacă vrei.

— Vă mulțumesc! Vă mulțumesc!

Aerul triumfător cu care îi mulțumea nu scăpă din vedere holteiului blajin din fire, care trăia din venituri personale, fără să muncească. Se uită la ea, își puse mâinile la spate, așa cum fac de obicei acești oameni, și porni agale, împreună cu femeia, prin curtea bisericii pe unde se auzea ecoul pașilor.

— Ai putea, de asemenea, îi sugeră, făcând semn cu capul înapoi, ai putea urca la locuința domnului Jasper chiar acum.

Bătrâna îl privi, zâmbind șiret, și clătină din cap.

— Aa! Nu vrei să stai de vorbă cu el?

Femeia repetă răspunsul mut și articulă un „Nu” în șoaptă.

— Poți să-l admiri de la distanță de trei ori pe zi, dacă dorești. Dar mi se pare că ai bătut cale lungă până aici numai pentru atâta lucru.

Ea ridică repede privirile în sus. Dacă domnul Datchery

își închipuia că o s-o poată face să spună de unde vine, atunci era mult mai naiv decât ea.

Femeia își dădu seama că ar fi incapabil de asemenea gând ascuns, văzându-l cum merge agale, ca un cetățean pașnic, fără pălărie pe cap, cu părul lui cărunt în vânt și zornăind niște monezi de metal în buzunarele pantalonilor.

Clinchetul banilor exercită o atracție pentru urechile ei lacome.

— Nu m-ați putea ajuta, dragă domle, să-mi plătesc șederea la Hanu Călătorilor și drumu? Sunt o biată ființă, zău, și tusea asta păcătoasă care mă chinuie...

— După cum văd, știi de Hanul Călătorilor, acolo tragi, pesemne, spuse domnul Datchery cu blândețe, tot zornăind banii. Ai venit pe aici de multe ori, buna mea femeie?

— O singură dată în viață.

— Da, da...

Ajunseseră la intrarea în Via călugărilor. Vederea acestui loc îi stârni bătrânei o amintire, model strălucit, demn de a fi repetat. Se opri în poartă și spuse pe un ton energic:

— Chiar aici, cu toate că poate n-o să mă credeți, un domn tânăr mi-a dat trei șilingi șase pence, tocmai când mă apucase un acces de tuse, colo, pe iarba aia, că mi se tăia respirația. I-am cerut trei șilingi șase pence. Și mi-a dat.

— N-a fost prea de tot să-i fixezi și suma? rosti domnul Datchery, încă zuruind banii. N-ar fi mai bine să-i lași celui care dă, libertatea de a hotărî singur cât să dea? Nu i-o fi părut și tânărului – desigur, o simplă aparență – că era oarecum silit să facă acest lucru?

— Ia ascultați-mă, maică, răspunse ea, pe un ton confidențial și stăruitor. Aveam nevoie de banii ăștia ca să-mi cumpăr un leac care mă tămăduiește și cu care fac eu

comerț. I-am spus asta domnului ăluia tânăr și mi-a dat banii pe care i-am folosit cinstit până-ntr-o para. Acu am nevoie, la fel, tot de suma asta, și dacă mi-o dați o întrebuințez cinstit, c-a și-atunci, pân'la ultimu gologan, pă sufletu meu.

— Și pentru ce leac?

— Am să vă spun verde, înainte sau după aia, mi-e totuna. Pentru opiu.

Schimbându-și atitudinea, domnul Datchery se uită la ea cu mai multă luare-aminte.

— Da, pentru opiu, măiculiță, repetă femeia, nici mai mult, nici mai puțin. Și 'mneavoastră, ca orice om, ați auzit doar ce se spune împotriva opiului și rar ce se poate spune în favoarea lui.

Domnul Datchery începu să numere, foarte pe îndelete, suma cerută.

Bătrâna, urmărindu-i mâinile cu ochi lacomi, continua să-i vorbească despre marele exemplu pe care i-l relatase.

— Era în ajun de Crăciun, acu un an. Se lăsase noaptea când am picat eu aci prima oară; atunci mi-a dat domnu' acela tânăr trei șilingi șase pence.

Domnul Datchery se opri din numărat, descoperi că a numărat greșit, amestecă banii laolaltă și o luă de la capăt.

— Și numele domnului ăluia tânăr era, adăugă ea, Edwin.

Domnul Datchery scăpă din mână câteva monezi, se aplecă să le culeagă de pe jos – se îmbujoră la față din pricina efortului făcut.

— Dar de unde știi numele tânărului?

— L-am întrebat, și el mi-a spus. I-am pus doar două întrebări: cum îl cheamă pe numele ăl mic și dacă avea vreo iubită. Iar el mi-a răspuns, Edwin, și că iubită n-avea.

Domnul Datchery rămase locului, cu monezile potrivite, în mână, ca și cum ar fi studiat valoarea lor de metal arămiu și nu se îndura să se despartă de ele.

Femeia îl privea cu un aer bănuitor, gata să-și verse mânia în caz că s-ar fi răzgândit s-o miluiască; el însă îi dădu suma cerută, trecând cu vederea, parcă, sacrificiul. Aceasta, după un val de mulțumiri dintre cele mai servile, plecă.

La domnul John Jasper lampa era aprinsă; farul lumina când domnul Datchery făcea calea întoarsă spre casă, de unul singur.

Aidoma marinarilor plecați într-o călătorie primejdioasă, care apropiindu-se de o coastă inaccesibilă pot vedea o licărire de lumină anunțând portul aflat în depărtate, unde cine știe dacă vor ajunge vreodată, tot așa și ochiul ager al domnului Datchery se îndrepta spre punctul acela luminos, și mai încolo.

Revenind acasă, nu făcu altceva decât pur și simplu să-și pună pălăria – articol de prisos, s-ar părea, în garderoba lui.

Era zece și jumătate la orologiul catedralei când ieși în stradă. Mergea agale, uitându-se în toate părțile. Bătuse parcă ceasul vrăjit când domnul Durdles avea să fie luat cu pietre până acasă. Se și aștepta să-l vadă pe diavolul împielițat care îndeplinea această misiune.

Într-adevăr, spiritul răului era prin preajmă. Deoarece în clipa aceea nu avusese nicio ființă omenească de luat cu pietre, domnul Datchery îl descoperi că se apucase, ca un nelegiuit, să dea cu pietre în morți, prin grilajul cimitirului.

Diavolul împielițat socotea isprava asta distractivă, în primul rând, pentru că cimitirul era recunoscut de toată lumea ca fiind sacru și, în al doilea rând, pentru că pietrele

tombale, înalte, semănau îndeajuns de bine cu niște ființe în sine, când arunca pe întuneric cu pietre în ele, ca să justifice senzația delicioasă că, lovindu-le, simțeau și durere.

Domnul Datchery îl întâmpină cu:

— Bună, Winks!

— Bună, Dick! răspunse acesta.

Cunoștința lor fusese stabilită, s-ar părea, pe baze familiare.

— Da' am zis să nu mă strigi așa în public, îl dojeni el. Eu totdeauna mă țin că n-am niciun nume, să știi. Când m-a întrebat, la pârnaie, ca să mă scrie în registru: Cum te cheamă? Le-am zis – ghici! La fel când m-a întrebat: Religia? Le-am zis – ghici!

Fapt care, în treacăt fie zis, era imens de dificil pentru stat, atunci când se punea chestiunea să fi fost vorba de întocmirea unei statistici.

— Și unde mai pui, adăugă băiatul, nici nu există famelie cu numele de Winks.

— Eu cred că trebuie să fie.

— Minți, nu există. Călătorii mi-a dat numele ăsta fiindcă nu prea șăd locului să dorm și pentru că toată noaptea sunt în picioare. Așa că am mereu un ochi deschis înainte să-l fi închis pă celălalt. Asta-nseamnă Winks. Deputy e mai la-ndemână, da' nici p-ăsta să nu-l folosești.

— Atunci vei fi totdeauna Deputy. Noi doi suntem buni prieteni, nu-i așa, Deputy?

— La cataramă.

— Te-am iertat de datoria pe care o aveai la mine din prima zi când ne-am cunoscut și de atunci multe piese de șase pence au trecut din buzunarul meu într-al tău, nu-i

așa, Deputy?

— Da! Și pă urmă, nu ești pretin cu Jasper. Ce mă tot amenința el c-o să-mi tragă niște picioare...?

— Zău? Hai, acum nu te mai gândi la el. Un șiling de-al meu e gata astă seară să pornească spre buzunarul tău, Deputy. Tocmai ți-a venit o locatară cu care am schimbat câteva cuvinte, o femeie bolnavă, chinuită de tuse.

— Aha, coana Lulea, încuviință Deputy, privind șiret cu coada ochiului, în semn că știa despre cine era vorba, și trăgând dintr-o pipă imaginară, cu capul lăsat foarte mult într-o parte și cu ochii holbați. Coana Lulea, care fumează opiu.

— Cum o cheamă?

— Alteța-Sa Regală Prințesa Lulea.

— Trebuie să mai aibă și alt nume... de unde e?

— De la Londra, locuiește printre Jacks[31].

— Printre marinari?

— Ți-am spus, Jacks, chinezi și cuțitari.

— Aș vrea să aflu, prin tine, care-i exact adresa ei.

— S-a făcut. Dă-mi gologanul.

Domnul Datchery îi dădu un șiling, și, în spiritul de încredere care trebuie să stea la baza oricărei tranzacții încheiate între oameni de onoare, afacerea era considerată ca și pusă pe roate.

— Da' auzi, de unde și până unde! strigă Deputy. Ce crezi că vrea să facă mâine dimineață Alteța-Sa Regală? Zău dacă nu vrea să se ducă la ca-tind-ra-lă!

El prelungi cuvântul cât putu de mult, vesel la culme, se lovea în picior, se frângea din șale, într-un hohot de râs

---

31-*Jack*, în traducere - marinar.

ascuțit.

— De unde știi, Deputy?

— Păi, mi-a spus ea chiar acum. Mi-a zis că se duce acolo cu un scop. Zice: Deputy, trebuie să mă spăl devreme și să mă gătesc bine de tot că fiindcă mă duc să trag o raită pă la ca-tind-ra-lă!

Silabisește cuvântul ca mai înainte, după cum îl taie capul, pentru că hazul nu și-l poate potoli doar bătând din picioare în caldarâm, se pornește pe un dans lent și grav, vrând poate să imite mersul decanului.

Domnul Datchery primise această comunicare cu un aer satisfăcut, deși, după expresia chipului, părea adâncit în gânduri.

Puse capăt convorbirii și, întorcându-se la locuința lui ciudată, se așeză să ia cina, alcătuită din pâine, brânză, salată și bere, de mult pregătită de doamna Tope. După ce termină masa mai rămase o bună bucată de vreme. În cele din urmă se ridică, deschise ușa unui bufet dintr-un colț, trântind-o, și se uită la niște linii trase stângaci cu creta, pe partea dinăuntru.

„Îmi place, spuse domnul Datchery, modul acesta vechi de a ține socotelile în cârciumi. Nu înțelege nimeni în afară de cel care face însemnarea. El nu se dă în vileag decât când trebuie să primească plata de la cel în cauză. Hm! Hm! În seara asta am de adăugat pe răboj o linie prăpădită... foarte prăpădită."

Oftă privind din nou socoteala de pe răboj, luă o bucățică de cretă de pe o poliță din bufet, rămase o clipă locului, neștiind prea bine cât să pună la socoteală.

„Cred că voi trage o linie potrivită, hotărî el. Asta-i singura justificare. Zis și făcut, închise bufetul și se duse la

culcare.

A doua zi, lumina unei dimineţi scânteietoare învăluia străvechiul oraş, ale cărui vestigii din trecut şi ruine sunt de o frumuseţe rară. Iedera bogată lucea în soare, iar copacii maiestuoşi se legănau în boarea parfumată. Jocul luminii splendide prin crengile arborilor, cântecul păsărilor, miresmele venind de prin grădini, păduri şi de pe ogoare – sau mai degrabă din marea grădină de pe întreaga insulă, cultivată de-a lungul vremurilor – pătrundea în catedrală, mai tare ca izul de pământ sepulcral, reînviind totul la viaţă. Străvechile pietre tumulare, reci de veacuri, se încălzeau şi ele, iar trâmbe de lumină fulgerau lespezile de marmură de prin ungherele cele mai mohorâte ale edificiului, fluturând parcă din aripi.

Sosea domnul Tope, cu mănunchiul de chei mari, şi, căscând de zor, descuia în stânga şi-n dreapta.

Soseau doamna Tope şi slujnicile ca să mături.

Soseau, la timpul potrivit, organistul şi ajutorul lui, privind pe după perdelele de la galeriile de sus, scuturând cu nepăsare colbul de pe cărţile de acolo, de la înălţime, şi de pe pedale şi manete.

Soseau fel de fel de ciori de prin diferite regiuni ale cerului, întorcându-se la măreţul turn ca să se bucure, poate, de vibraţiile sonore ale clopotelor.

Sosea chiar şi un grup foarte mic de credincioşi răzleţiţi, mai cu seamă dinspre casa parohială şi de prin alte părţi ale parohiei.

Sosea domnul Crisparkle, vioi şi luminos, şi fraţii lui ecleziaşti, la fel de vioi şi de luminoşi.

Soseau coriştii, grăbiţi (totdeauna grăbiţi, şi trăgându-şi pe ei, cu cazană, cămăşile lor de noapte, în ultima clipă, ca

nişte copii atunci când vor să scape de a se duce la culcare), cu John Jasper în frunte.

Ultimul dintre toţi sosi domnul Datchery, şi se aşeză într-o strană pe care avea libertatea s-o aleagă dintre cele goale şi se uita în jurul lui după Alteţa-Sa Regală Prinţesa Lulea.

Slujba înaintase destul când domnul Datchery o zări pe Alteţa-Sa Regală Prinţesa Lulea. Se afla undeva în umbră, dinapoia unei coloane, retrasă cu grijă de privirea maestrului de cor, pe care însă îl urmărea din ochi cu cea mai mare atenţie.

Fără să-şi fi dat seama de prezenţa ei, câtuşi de puţin, Jasper psalmodia şi cânta.

Femeia se schimonosea când el punea mai multa căldură în muzică, şi – da, domnul Datchery o vedea într-adevăr – făcea cu pumnul spre el, la adăpostul protector, prietenesc, al coloanei.

Domnul Datchery se uită din nou ca să se încredinţeze. Da, aşa era!

Slută şi posmăgită, ca figurile fantasmagorice sculptate în lemnul de la consolele stranelor, rea ca spiritul răului, aprigă precum vulturul mare de alamă care ţinea pe aripi cărţile sfinte (şi, după reprezentarea sculptorului, însuşirile feroce ale păsării nu păreau deloc a fi înrâurite de cărţile sfinte), ea îşi strângea pe lângă corp braţele sfrijite; apoi scuturâ amândoi pumnii către maestrul de cor.

În clipa aceea, în afara grilajului de la uşa corului, Deputy, înşelând vigilenţa domnului Tope prin tot felul de şmecherii în care era meşter, privea uluit printre barele de fier, de la cea care ameninţa la cel ameninţat.

Slujba ajunse la capăt. Cei care o oficiaseră se împrăştiau, ducându-se să ia gustarea de dimineaţă.

Domnul Datchery se apropie de noua lui cunoștință, afară, în vreme ce coriștii (la fel de grăbiți să-și scoată cămășile de noapte pe cât erau când și le-au tras pe ei) plecau care încotro.

— Bună dimineața, doamnă! Ei bine, l-ai văzut?

— *L-am* văzut, maică, *L-am* văzut!

— Și îl cunoști?

— Dacă-l cunosc! Îl cunosc mai bine decât toți clericii laolaltă, care au oficiat slujba.

Doamna Tope avu grijă să pună masa pentru gustarea de dimineață, destinată locatarilor ei, în cele mai bune condițiuni.

Înainte de a se așeza, domnul Datchery deschise ușa bufetului din colțul încăperii, luă un căpețel de cretă de pe o poliță, adăugă o linie groasă pe răboj, trăgând-o de sus până în josul ușii. Pe urmă se apucă de mâncat cu deosebită poftă.

SFÂRȘIT